

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 3 Μαΐου 2026 • Έτος 17^ο • Αρ. φύλλου 923

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΜΕΓΑΛΗ ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΗ «Κ»

Νέα Βουλή, πολλές αβεβαιότητες

Κλειδώνει πρώτα ο ΔΗΣΥ • Υποχωρεί το ΑΚΕΛ • Το ΕΛΑΜ τρίτος πόλος • Νέος ρυθμιστής το Αλμα • Ανοδος Volt • Πτώση Φειδία

Οι πολίτες ξέρουν πού πάνε, δεν ξέρουν με ποιους και κρίση εμπιστοσύνης. Αυτό είναι το συμπέρασμα από την ακτινογραφία του πολιτικού σκηνικού, μόλις τρεις εβδομάδες πριν από τις βουλευτικές εκλογές, έτσι όπως καταγράφεται στην 3η έρευνα

να της Stratego-IMR για λογαριασμό της «Κ». Επιπλέον: Ποιοι πολιτικοί έχουν την πρωτοκαθεδρία αρνητικές εικόνες, πώς βαθμολογούν οι πολίτες τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, τι πιστεύουν για τις αποκαλύψεις Δρουσιώτη. Σελ. 4-5

ΥΔΑΤΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ

Πληρώνουμε νερό σε τιμή... Blue Label

Ενώ η χρήση πλιακίς ενέργειας για παραγωγή αφαλατωμένου νερού θα μπορούσε να ρίξει κατακόρυφα το κόστος παραγωγής, το ακριβό ρεύμα με το οποίο δουλεύουν οι μονάδες αφαλάτωσης, δεν επιτρέπει κάτι τέτοιο. Σελ. 8

ΑΝΤΙΡΙΟΥΣ ΚΟΥΜΠΙΛΙΟΥ

Να «οπλίσουμε» τη ρήτρα για την κοινή άμυνα

Ο επίτροπος της Ε.Ε. για την Άμυνα, εξηγεί πώς θα ενεργοποιηθεί η ρήτρα κοινής άμυνας. Σελ. 19

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΜΙΑΣΤΟΤΕ ΠΡΟΕΚΤΙΝΑ ΤΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΙΑΤΡΟΥ Η ΤΗΝ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ

ΤΟ ΙΡΑΝΙΚΟ ΤΕΛΜΑ Οι δύο αφανείς νικητές του πολέμου

Κίνα και Ρωσία δρέπουν ήδη παράπλευρα οφέλη από τον εγκλωβισμό των ΗΠΑ στην αναμέτρηση με το Ιράν. Γιατί έχει «παγώσει» η διαπραγμάτευση. Τι παρενέργειες προκαλεί η παράταση του πολέμου στην αμερικανική οικονομία και στην εσωτερική πολιτική, εν όψει των ενδιάμεσων εκλογών του Νοεμβρίου. Σελ. 20-22

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η «υπέργεια κόντρα» Κάλας-Ούρσουλα

Η κα φον ντερ Λάιεν εισπράττει στήριξη από τη Λευκωσία, ενώ η κα Κάλας δέχθηκε διαβήματα, δημιουργώντας την εντύπωση ότι η Λευκωσία παίρνει θέση στην κόντρα τους. Σελ. 6

ΜΙΛΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

ΜΟΡΦΑΚΗΣ ΣΟΛΟΜΩΝΙΔΗΣ

Εκ του αποτελέσματος θα κριθούμε όλοι Σελ. 10

ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ ΤΣΟΥΓΚΑΣ

Το Αλμα οφείλει να εκφράζει τη λαϊκή οργή Σελ. 7

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

22 χρόνια

Είκοσι δύο χρόνια από την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. Η Ευρώπη δεν είναι τέλεια. Όμως της οφείλουμε πολλά: κατοχύρωση δικαιωμάτων, μεταρρυθμίσεις και εκσυγχρονισμό, οικολογική ενσυναίσθηση αλλά και ένα πολύτιμο δίκτυο προστασίας. Γι' αυτό και αποτελεί ευτύχημα, που ο ευρωσκεπτικισμός μας έχει πλέον υποχωρήσει αισθητά, αφήνοντας χώρο για πιο ώριμη και δημιουργική συμμετοχή στο σημαντικότερο συλλογικό επίτευγμα στην ήπειρό μας από την εποχή του Διαφωτισμού.

ΤΙ ΕΠΙΔΙΩΚΟΥΝ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ ΤΗΣ Ν.Δ. ΠΟΥ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΟΝΤΑΙ

Γαλάζιες γκρίνιες και κόκκινες κάρτες

Σε κατάσταση αναβρασμού βρίσκεται η κυβερνητική πλειοψηφία, με βουλευτές να αμφισβητούν πλέον και το μοντέλο διακυβέρνησης που ακολουθήθηκε τα τελευταία επτά χρόνια,

καθώς και κεντρικά πρόσωπα στο επιτελικό του κέντρο. Τα κίνητρα και οι στόχοι, όμως, δεν είναι ενιαία. Η «Κ» επιχειρεί να χαρτογραφήσει τις κινήσεις των βουλευτών. Σελ. 16

ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΜΕΣΩ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ

Κυπριακό «IRIS» με υπογραφή JCC και ΔΙΑΣ

Συνεργάζονται η κυπριακή JCC Payments και η ελληνική Διατραπεζικά Συστήματα για τη δημιουργία συστήματος πληρωμών μέσω τηλεφωνικού αριθμού. Οι συναλλαγές

θα γίνονται άμεσα, χωρίς IBAN, μέσα από τραπεζικά apps, με στόχο υλοποίησης έως 2026-2027 και προοπτική επέκτασης μετέπειτα σε επαγγελματίες. Οικονομική, σελ. 3

ΒΙΒΛΙΟ

«Φιέστα ή κι ο ήλιος ανατέλλει»

Ποια στερεότυπα θολώνουν τη σχέση μας με το έργο του Χέμινγουεϊ; Δύο καθηγήτριες που μελετούν το έργο του, δίνουν τις δικές τους απαντήσεις. Τέχνες, σελ. 8

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Αντικείμενα σε διαρκή κίνηση

Η Βρετανίδα καλλιτέχνισ Clare Burnett μιλάει στην «Κ» με αφορμή την έκθεσή της με τίτλο «The Objects are Watching», σε επιμέλεια Μαρίας Στάθη. Τέχνες, σελ. 4

Κρατάμε τη μια όψη του νομίσματος. Αυτή που μας φέρνει πιο κοντά.

#ΚοινόΚυπρίων

Τράπεζα Κύπρου

BIG BANG ORIGINAL UNICO

HUBLOT

Vassos Hublot Accessories Ltd
Nicosia - Cyprus 142, 22 007 301

ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ / Του ΠΑΝΤΕΛΗ ΜΠΟΥΚΑΛΑ

«Αυτά έτσι γίνονται στην Ελλάδα»

Μα, δεν μένουμε Ευρώπη; Ρητορικού σαρκασμού το ερώτημα και καθόλου πρωτότυπο, ρητορικής έπαρσης η απάντηση, επίσης καθόλου πρωτότυπη: Μα, φυσικά, μένουμε και παραμένουμε. Πώς αλλιώς θα μπορούσε να γίνει; Είναι πλήρης μια Ευρώπη χωρίς εμάς; Οχι βέβαια. Αυτό το ήξεραν και οι ιθύνοντές της, γι' αυτό και έκαναν ότι δεν βλέπουν πως δεν πληρούμε επακριβώς τις προϋποθέσεις όταν μας υποδέχτηκαν στην ΕΟΚ και στην ΟΝΕ. Σαν μερική αποζημίωση για την τεράστια οφειλή τους απέναντί μας.

Μήπως εμείς δεν χαρίσαμε το ωραίο όνομα στην εν πολλοίς αμαρτία γηράσασα ήπειρο; Εμείς δεν δωρίσαμε στους Ευρωπαίους, στον κόσμο όλον, τους όρους που ονοματίζουν τα πιο λαμπρά επιτεύγματα του ανθρώπινου μυαλού, τη δημοκρατία, την ποίηση, το θέατρο, τη φιλοσοφία, την οικονομία, τους Ολυμπιακούς; Όταν εμείς διά των παππούδων μας πλάθαμε τέτοιους λαμπρούς όρους και τους πραγματώναμε, οι δικοί τους παππούδες μάλωναν για το πού είναι ασφαλέστερος ο βίος τους, πάνω στα δέντρα ή μέσα σε σπηλιές.

Η δική μας γλώσσα δεν έγινε η σπονδυλική στήλη των δικών τους ισχνών κωδικών επικοινωνίας; Κι όταν θέλουν να νιώσουν άνθρωποι, επιτέλους, τον δικό μας απαράμιλλο φως και στις δικές μας ασυναγώνιστες θάλασσες δεν τρέχουν να λουστούν κάθε καλοκαίρι; Και τους Ολυμπιακούς; Ποιος τους έμαθε τους Ολυμπιακούς και την ευγενή άμιλλα;

Έτσι αχάριστοι που είναι όλοι τους, όμως, διαχρονικά, τίποτε δεν αναγνωρίζουν. Ούτε τα αναμφίλεκτα πολιτισμικά μας πρωτεία ούτε το διαιώνιο χρέος τους απέναντί μας, που δεν μειώνεται με τα σποραδικά καλοπάσματα και τις κολακείες τους. Και αντί να σκεφτούν πως ήρθε πια ο καιρός

να μας δίνουν ένα πεννταράκι –έστω, μονάχα ένα λεπτό– κάθε φορά που οι πολιτικοί τους, οι συγγραφείς, οι δημοσιογράφοι, οι καλλιτέχνες, οι αθλητές, οι γιατροί και οι φαρμακοποιοί τους χρησιμοποιούν λέξη ελληνικής κοίτης (πανεύκολα θα τις μετρούσε η τεχνητή νοημοσύνη και θα 'βγαζε λογαριασμό), αυτοί οι ασεβείς, πατροκτόνοι και μητροκτόνοι ταυτόχρονα, μας κόβουν πρόστιμα, τάχα πατήσαμε τον έναν ή τον άλλο νόμο τους και αφεθήκαμε ενθουσιωδώς στη διαφορά. Ή μας τραβάνε το αυτί, τάχα πως μετρήσαμε λάθος τα αιγοπρόβατά μας, τάχα πως τα πολιτογραφήσαμε αλλού 'ντ' αλλού. Μα, επιτέλους, ποιος τους έμαθε τα mathematics και την geography;

Τέτοια κι άλλα τέτοια υποστυλώνουν την –ετοιμόροπη πάντως– υπερασπιστική γραμμή μας απέναντι στην Ε.Ε., όποτε κάποιος από τους θεσμούς της, το Ευρωκοινοβούλιο, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, το Ευρωδικαστήριο, ακόμα και ο Frontex, έχουν να πουν κάτι πικρό και στενάχωρο για εμάς. Και δεν πρόκειται για «αντεπιχειρήματα», για απαντήσεις στις εις βάρος μας εγκλήσεις και κατηγορίες, τα οποία κυκλοφορούν αποκλειστικά στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ανυπόγραφα ή ψευδώνυμους υπογεγραμμένα από τύπους που «τους πνίγει το δικίο» όχι καλά και σώνει μισθοδοτούμενος, μια και οι «ελληνάρες» και οι «εθνικάρες» έχουν γεμίσει μετερίζι το Διαδίκτυο.

Δεν πρόκειται για «παραπονεμένα λόγια» και γκρινιάρικα που τα προωθούν αφανείς πλην προφανώς χρηματοδοτούμενοι κυβερνητικοί ή κομματικοί μηχανισμοί. Τα εξαπολύουν από τα τηλεοπτικά πορτοπαράθυρα νυν και πρώην υπουργοί ή βουλευτές του κυβερνώντος κόμματος και

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ

των εκ δεξιών και ακροδεξιών συνενοικών του στην περίφημη πολυκατοικία. Είναι κι αυτό ένα πρόβλημα πάντως, και της δημοκρατίας και της Νέας Δημοκρατίας: τον ιδεολογικό πόλεμο (ο Θεός να τον κάνει) από την τηλεόραση και τις διαδικτυακές πλατφόρμες, αλλά και από εφημερίδες και ιστοσελίδες, τον δίνουν κυρίως «τα παιδιά του Καρατζαφέρη». Αν δεν τους ενοχλεί εκεί στο κυβερνητικό κόμμα και στου Μαξίμου, κακό του κεφαλιού τους. Αλλά κακό και για τον τόπο γενικότερα, έτσι όπως διολισθαίνει –σε πολλά και ποικίλα ζητήματα– σε άκρως συντηρητικές ή και καθαρά ακροδεξιές εμπνεύσεως απόψεις και πρακτικές.

Ο μείζων υπερασπιστικός ισχυρισμός, πάντως, όσων έχουν ανα-

λάβει τη διακίνηση του σεναρίου «Ναι, μένουμε Ευρώπη, αλλά με τους όρους μας και τις ιδιοτροπίες μας», κραδαινεί σαν ακλόνητο άλλοθι την «παράδοσή» μας, την κοινωνικοπολιτική προϊστορία μας, την κληρονομημένη «διατηρητικότητα» μας, και μάλιστα όχι από τον Δελφικό αλλά από τον Περικλή. Στύβοντας στο διανοητικό τους μη-ξεράκι διάφορα απαξιωτικά δόγματα που κυκλοφορούν από παλιά, το «Αυτή είναι η Ελλάδα», π.χ., το «Στην Ελλάδα ζεις, δεν υπάρχει ελπίς» ή το «Τι τα θες, Ρωμαίικο είν' αυτό», αναποδογυρίζουν τελικά το περιεχόμενό τους και τα αισθήματα που κανονικά απορρέουν από αυτό. Κι έτσι, αντί μεγαλοχολίας για την κατάντια δηλώνουν περηφάνια, αντί λύπης έπαρση, αντί ντροπής καμάρι. Και αντί αι-

δήμονος περίσκεψης προκύπτει ακάλυπτη ανοησία.

Μη μας χαλάτε τη ζαχαρένια, λένε στους Ευρωπαίους τιμητές μας όσοι κηρύσσουν από το ύψος της επιπολαιότητας τους πως «η Ελλάδα είναι ζάχαρη». Εμείς εδώ έτσι το 'χουμε, έτσι πάει το πράμα από γενιά σε γενιά, ρουσφέτι και ψήφος, κομπίνα και εθελουφλία, εκλογές και πελατεία. Και να θέλαμε να τ' αλλάζουμε, που δεν θέλουμε, δεν θα τα καταφέρναμε, έχουν παγωθεί, είναι η ίδια η μοίρα μας. Την παράδοσή τους πρέπει να τη σέβονται οι λαοί, αλλιώς χάνουν τη συνοχή και τη συνέχεια τους, χάνουν τον μπουσούλα που τους παρέδωσαν οι πατεράδες και οι παππούδες τους, ξεψοφούν σε δικαιοματισμούς, σε γουόκ ατζέντες και λοιπά αμαρτωλά, διαλύονται.

Εκείνες οι «χρόνιες παθολογίες» που λένε όσοι υποκρίνονται ότι τις πολεμούν, είναι συστατικό της παράδοσής μας, αξιοσέβαστο και αξιοτιμητό. Αυτές είναι η κουλτούρα μας, κι όχι τα κουλτουριάρικα περί ισοτέλειας και αξιοκρατίας. Χρόνια παθολογία είναι το βύσμα, το δόντι, ο ημετερισμός, το μέσον, ο μάρμπας στην Κορώνη και ο νουβόν στην Μεθώνη. Και λοιπόν; Αν δεν ανταποκριθείς στο αίτημα του πελάτη, στην αξίωσή του, αν δεν του κάνεις το χατίρι, αν του πεις «δεν γίνονται πια αυτά, μας βλέπουν οι Βρυξέλλες», πάει, τον έχασες. Κι έχασες και τη δική του ψήφο και της οικογένειάς του. Τι να το κάνεις το κράτος, αν δεν μπορείς να το τεμαχίσεις σε εδώματα κομματάκια για να τα μοιράσεις «στα δικά μας παιδιά»;

Εντάξει, και οι απευθείας αναθέσεις μια χρόνια παθολογία είναι, αλλά είπαμε, αυτό κρατάει από τον Περικλή, που ανέθεσε τον Παρθενώνα στον Φειδία, στον Ικτίνο και στον Καλλικράτη χωρίς να ρωτήσει κανένα. Και οι στενές σχέσεις κυβερνήσας και Δικαιοσύνης, και αυτές χρόνια παθολογία είναι, από τις «πιο χρόνιες» μάλιστα, γι' αυτό και δουλεύει άριστα επί υποκλοπών, Τεμπών και άλλων τινών. Κι άσ' τους να μπρικόζουμε τα γνωστά περί Τερτσέτηδων και Πολυζωίδων οι ελαφρόμυαλοι με τη βελόνα τους κολλημένη στο «κράτος δικαίου», αυτοί που πίνουν νερό στο όνομα της Λάουρα Κόβεσι. Μιας Ρουμάνου, μιας σποράς του Τσουουέσκου, ήμαρτον, Κύριε. Και τι μας είπε κι αυτή στους Δελφούς, τάχαμ δήθεν Πυθία; Μας είπε ότι «δεν δέχεται τη νοστήρα ότι «έτσι γίνονται τα πράγματα στην Ελλάδα»». Και λοιπόν; Τη ρωτήσαμε;

Ο Σταύρος Χριστοδούλου σπουσιάζει.

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

3-5-1936

Τέλος: Οι «Κυριακάτικοι Τάιμς» του Λονδίνου αγγέλλουν ότι ο Νεγκούς παρτήθη του θρόνου. Νεώτερα τηλεγραφήματα εκ Λονδίνου επιβεβαιώνουν την πληροφορία ότι ο Νεγκούς και η αυτοκρατορική οικογένεια, καθώς και άλλα πρόσωπα της αιθιοπικής αυλής, θα εγκατασταθούν εις την Παλαιστίνη. [...] Η αναχώρησις αυτή θεωρείται ως σημαίνουσα το τέλος της ωρηνωμένης αντιτάσεως των Αβησιουών.

Βαθμού Ζηλευτού: Η ελληνική κοινή γνώμη υπεδέχθη χθες την άφιξη του Τούρκου υπουργού των Εξωτερικών μετ' αισθημάτων ανυποκρίτου συμπάθειας, τονουμένων εκ της συναισθησής ότι η χώρα του διακεκριμένου διπλωμάτου μετά της ιδικής μας, ενωθίσεως εις μίαν κοινήν προσπάθειαν αρμοβιαίας κατανοήσεως και συνεργασίας διά την ειρήνην της Βαλκανικής, ανέπτυξαν τας ιδίας των σχέσεις και εκαλλιέργησαν την φιλίαν των μέχρι βαθμού αναντιρρήτως ζηλευτού.

Τουριστικούς: Τώρα που πλησιάζει το καλοκαίρι και εντείνεται η εκδρομική κίνηση, το Λοκ Νες αρχίζει και πάλιν να μας υπενθυμίζει την παρουσίαν του, διά λόγους... καθαρώς τουριστικούς. Με την διαφοράν, ότι τώρα εμφανίζεται συνοδευόμενος από μίαν σύντροφον, η οποία ασφαλώς θα του χάρισι και παιδάκια. Αυτήν τουλάχιστον την διαπιστώσιν έκαμεν ένας των κατοικούντων παρά τας όχθας της λίμνης, όταν ανεκάλυψεν ένα αυγόν μήκους... ενός μέτρου!

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Σαντιάδα, Φειδιάδα και Τραμπιάδα

Είναι για να τρελαίνεσαι. Πρώτα διαβάσαμε για υποχρεωτικό εγκλεισμό κόρης άμεσα εμπλεκόμενου στο ψυχιατρείο Αθαλάσσης. Μετά πως η Σάντη έδωσε κατάθεση στην παρουσία ψυχολόγου. Είχα κι εγώ τα ψυχολογικά μου με αυτή η υπόθεση θα μου βάλει ζουρλομανδύα. Κι ακόμη δεν άκουσα τις 30 ώρες αμοντάριστου υλικού από το videogate. Τα νύερα μου, τα χάπια μου και ένα ταξί να φύγω. Πάντως, αν η Σαντιάδα γίνει κάποτε σπουδώνερα θα περάσει σε επεισόδια ακόμη και τη Λάμψη. –Λάμψη. –Κι εσύ λάμψεις, Πάμψη μου. Σχιζοφρένεια, που έλεγε κι η πρώην του Λάμψη, η Άννα μας.

Ο Δρουσιώτης, που οι γονείς του ονόμασαν Μακάριο προς τιμήν του Αρχιεπισκόπου (and I shit you not), αφήνει υπαινιγμούς πως ο Πρόεδρος έκανε παρέμβαση για να του ακυρώσουν τον χώρο στον οποίο θα συντόνιζε δημόσια συζήτηση. Oh Christ. Πόσο νοσάλλησα τις εποχές που τέτοιο καιρό μας απασχολούσε μόνο η Γιουροβίζιον. Φέτος, που είμαστε και στα φαβορί, περνά σχεδόν απαρατήρητη. «Άστους να τα πουν, πουν, πουν...».

Νομίζω πως ο νεαρός μας Νίκος –που κακεντρεχείς ονομάζουν πια Νίκαρο τζούνιορ– έχει πιο σοβαρά θέματα από τις αμφιβόλου αξιοπιστίας καταθέσεις της εξωφρενικής αυτής υπόθεσης. Για παράδειγμα, να βρει άξιο διάδοχο στο υπουργείο Γεωργίας, αν η Μαρία επιμένει στην απειλή της να γίνει καθηγήτρια. Το άκουσα και τα πήρα στο θρανίο... συγγνώμη, στο κρανίο.

You are fired.

Στους κήπους του Λόφου το ραδιόφωνο έπαιζε «μα εσύ είσαι μια άλλη Μαρία, πάντα ήμουν παιδί τυχερό, αν υπήρχανε δύο Μαρίες, τη μια είχε ο Χριστός και την άλλη εγώ...». Προσωπικά βρίσκω τις αντιδράσεις για την υπουργό υπερβολικές. Στο κάτω-κάτω, δεν κήκκαν όλα μας τα δάση, έβρεξε κι έτσι δεν θα διψάσουμε και δεν θανατώθηκαν –ακόμη– όλα μας τα ζώα. Να βλέπετε το ποτήρι μισογεμάτο.

Μετά τη Σαντιάδα –που ακόμη δεν ξε-

ρουμε πως θα εξελιχθεί– ένα άλλο σίριαλ –η Φειδιάδα– είχε αίσιο τέλος. Φειδιάς και Στυλιάνου παντρεύτηκαν (με πολλούς καλεσμένους ντυμένους σαν σε καρναβαλιστικό χορό) και στο τέλος ανέβασαν βίντεο που τους δείχνει να χοροπηδούν στο γαμήλιο κρεβάτι με τίτλο «we did it», δηλαδή «το κάναμε». Δεν εννοούσαν αυτό που σκεφτήκατε, you filthy minds.

Το ποια είναι τα όρια της πολιτικής σάτιρας είναι μια αναπάντητη απορία αιώ-

νων. Ο Τζιμ Κίμελ είπε πως η Μελάνια έχει τη λάμψη κόποιας που σύντομα θα γίνει χήρα. Την επομένη, στο πιο ατυχές τσίμινγκ έβερ, γίνεται απόπειρα δολοφονίας του Τραμπ και ο πλανητάρχης θεωρεί υπαίτιο το αστέιο του Κίμελ, ζητώντας την απόλυσή του. You are fired, Jimmy.

Πολλοί έσπευσαν να χαρακτηρίσουν το αστέιο σαν ηλικιακό ρατσισμό, αφού ο Κίμελ εξήγησε πως στόχευε στη διαφορά ηλικίας του ζευγαριού. Δύο μέρες μετά, μπροστά στον βασιλιά Κάρολο, ο Τραμπ αναφέρεται στον γάμο των γονιών του, που κράτησε 63 χρόνια, και γυρίζοντας προς τη Μελάνια της λέει: «εμείς δεν νομίζω να φτάσουμε μέχρι εκεί». Την επομένη ο Κίμελ διερρωτάται γιατί ο Τραμπ λέει αστέια ίδια με τα δικά του! It's a mad mad world.

Κλείνουμε με μια από τις πιο awkward και politically incorrect δηλώσεις του Ντόναλντ Τραμπ, που ως γνωστό δεν φημιζέται για το τακτ του. Σε διάσκεψη για τη NASA, είπε σε δημοσιογράφο «καλύτερα να ρωτήσεις αυτόν εκεί που είναι ο διευθυντής και σίγουρα σε άκουσε με αυτά τα τεράστια αφτιά». Huston, we have a problem. Η κάμερα κάνει ζουμ στον διευθυντή, ο οποίος χαμογελά άβολα, έχοντας όντως αφτιά σε μέγεθος satellite dish και που όπως σχολίασε κάποιος «θα μπορούσε να πετάξει κουνώντας τα όπως ο Ντάμπο». Oh God, have mercy. Με αυτά και με αφτιά, που θα έλεγε και ο Τσουρούλλης, καλό Μάιο.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία

«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Νικόλαου Σαρπίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβηπού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθυντής: ΘΑΝΑΣΗΣ ΦΩΤΙΟΥ

Υπεύθυνος Υλικού: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αελιού: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

**BIG BANG
ORIGINAL
UNICO**

**H
U
B
L
O
T**

Vassos Eliades Accessories Ltd

Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

Σε αναζήτηση πρωταγωνιστών οι πολίτες

Πτώση ΑΚΕΛ, ΕΛΑΜ και Άμεσης Δημοκρατίας δείχνει η δημοσκόπηση της «Κ»

Του ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Ένα μήνα πριν από τις βουλευτικές εκλογές της 24ης Μαΐου, η κοινωνική, πολιτική και οικονομική ακτινογραφία της Stratego/IMR για την «Κ», κατοχυρώνει το νέο πολιτικό σκηνικό που διαμορφώνεται. Ταυτόχρονα διαπιστώνει ότι καμία πολιτική δύναμη σήμερα δεν ανταποκρίνεται στο αίτημα των πολιτών για μεγάλη πολιτική αλλαγή που θα εξυγιάνει και θα εκσυγχρονίσει τη χώρα.

Τα παραδοσιακά κόμματα (ΔΗΣΥ, ΑΚΕΛ, ΔΗΚΟ) συνεχίζουν «κουρασμένα» τη μάχη περιορισμού των απωλειών, χωρίς ιδιαίτερη επιτυχία. Από την άλλη, η δυναμική στα κόμματα της αμφισβήτησης (ΕΛΑΜ, Άλμα και Άμεση Δημοκρατία) χάνεται ή αντιστρέφεται, ίσως επειδή δεν έπεισαν ότι μπορούν να είναι σοβαρά και υπεύθυνα. Σήμερα, κανένας ηγέτης και καμία πολιτική δύναμη δεν κερδίζουν την ταύτιση με τα κοινωνικά ρεύματα και πολιτικά ζητούμενα που εκκωφαντικά υπάρχουν. Στη μάχη της πρωτιάς, ο ΔΗΣΥ έχει προβάδισμα που οφείλεται στην πτώση του ΑΚΕΛ αντί σε δική του βελτίωση. Σε ποσοστά χαμηλότερα είναι το ΕΛΑΜ, ενώ στη μάχη του ποιος θα τον ακολουθεί, ΔΗΚΟ και Άλμα έχουν ανοικτό λογαριασμό. Σημαντική υποχώρηση για την Άμεση Δημοκρατία, με αβέβαιη την προοπτική να υπερβεί το 7,2% για να συμμετέχει στην τρίτη κατανομή εδρών.

Στο ερώτημα ποια και πόσα κόμματα θα εισέλθουν στη νέα Βουλή, το Βολτ αποκτά καθαρή προοπτική, ΕΔΕΚ και Οικολόγοι το παλεύουν, ενώ ΔΗΠΑ, Κυνηγοί και το πρωτοεμφανιζόμενο Σήκου Πάνω βρίσκονται μακριά από το όριο. Η άνοδος του Βολτ δεν είναι άσχετη με την υπόθεση «Σάντη» και την επαναφορά του θέματος της διαφθοράς στην κορυφή όσων συζητούν οι πολίτες.

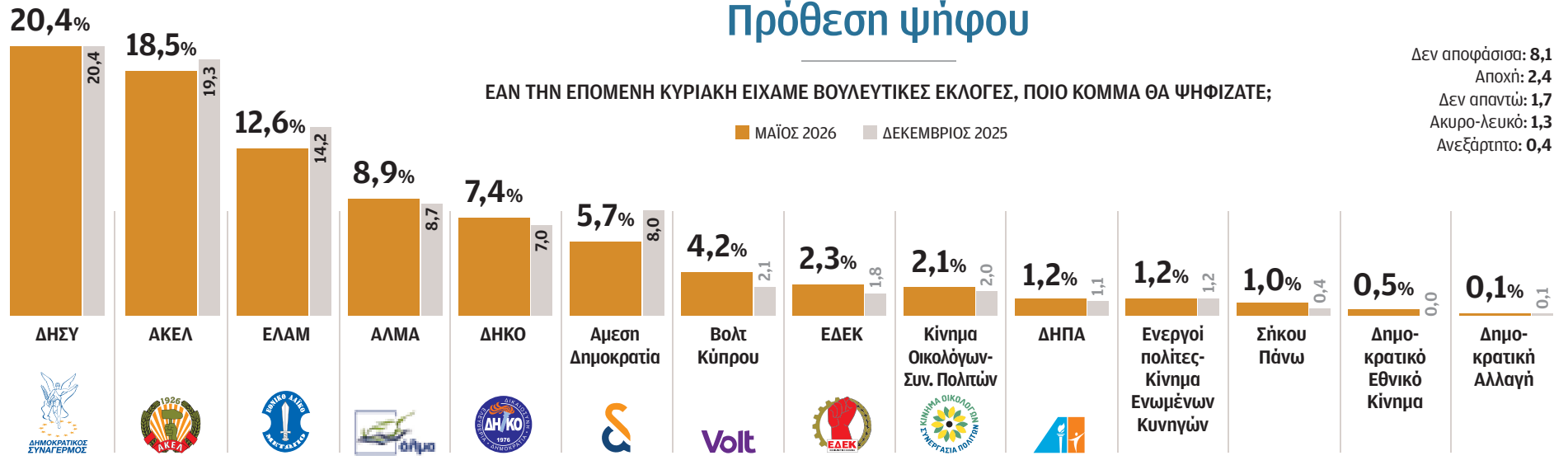
Τα λιμνάζοντα νερά στο πολιτικό σκηνικό, σε συνδυασμό με τον πόλεμο στο Ιράν και την κάθοδο στην Κύπρο των ηγετών της Ευρώπης και της περιοχής στο πλαίσιο της Κυπριακής Προεδρίας, έχουν βοηθήσει την εικόνα του προέδρου Χριστοδουλίδη και της κυβέρνησης που εμφανίζει νέα μικρή βελτίωση.

Η κοινωνία, ωστόσο, αναζητεί εναγωνίως απαντήσεις σε κορυφαία ζητήματα όπως η οικονομία, η ακρίβεια, το κόστος ζωής, η ενέργεια, το στεγαστικό, η καταπολέμηση της διαφθοράς και το Κυπριακό, τις οποίες εμφανώς δεν λαμβάνει.

ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ παραμένουν οι μεγάλες πολιτικές δυνάμεις του τόπου, σε επίπεδο ποσοστών όμως πολύ χαμηλό. Η όποια συνεργασία επιχειρηθεί μετεκλογικά στη Βουλή ή ευρύτερα, θα απαιτεί, αντίστοιχα, τουλάχιστον δύο ακόμη κόμματα για να γίνει πλειοψηφική.

Το ποσοστό του Συναγερμού παραμένει στο 20% και η συσπείρωσή του καθηλωμένη (58%). Παρουσιάζει την ίδια ακριβώς εικόνα από τον Σεπτέμβριο μέχρι σήμερα, παρά την ανακοίνωση των υποψηφίων του από νωρίς. Μόλις 24% της κοινωνίας πιστεύει ότι το ψηφοδέλτιο του ΔΗΣΥ εκφράζει τις ανάγκες της και διαθέτει άξιους υποψηφίους, ενώ το 52% το θεωρεί μέτριο και παρακχημένο. Ακόμη και ανάμεσα στους ψηφοφόρους του, μόνο το 53% το αξιολογούν θετικά και το 35% αρνητικά. Απώλειες παρουσιάζει προς ΕΛΑΜ (15%) και Άλμα (7%). Παραμένει δεύτερος στη Λευκωσία, πίσω από το ΑΚΕΛ, όπως και στην ελεύθερη Αμμόχωστο με τα μισά ποσοστά του ΕΛΑΜ (15% έναντι 32,5%). Η μεγαλύτερη αδυναμία του εντοπίζεται στις ηλικίες κάτω των 40, όπου καταγράφει μόλις 14% και είναι τρίτος, πίσω από ΑΚΕΛ (17%) και ΕΛΑΜ (16,5%).

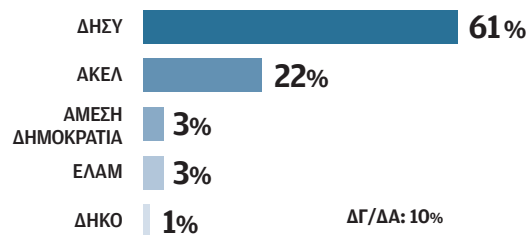
Το ΑΚΕΛ συνεχίζει την πορεία υποχώρησης. Από το 21% του περασμένου Σεπτεμβρίου και 19,3% του Δεκεμβρίου, σήμερα εμφανίζεται στο 18,5%, παρά την ψηλή συσπείρωση (76%). Καταγράφει απώλειες προς Άλμα, Άμεση Δημοκρατία και Βολτ και παραμένει

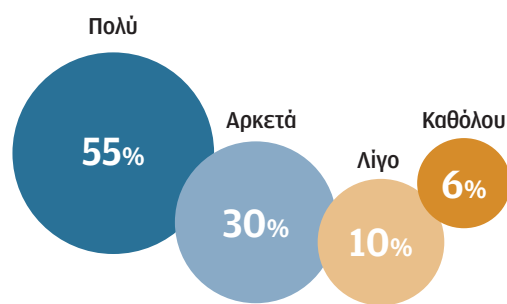
Δεν αποφάσισα: 8,1
Αποχή: 2,4
Δεν απαντώ: 1,7
Ακυρο-Λευκό: 1,3
Ανεξάρτητο: 0,4

Παράσταση νίκης

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΙΟ ΚΟΜΜΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΤΕ, ΠΟΙΟ ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΠΡΩΤΟ ΣΤΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ;

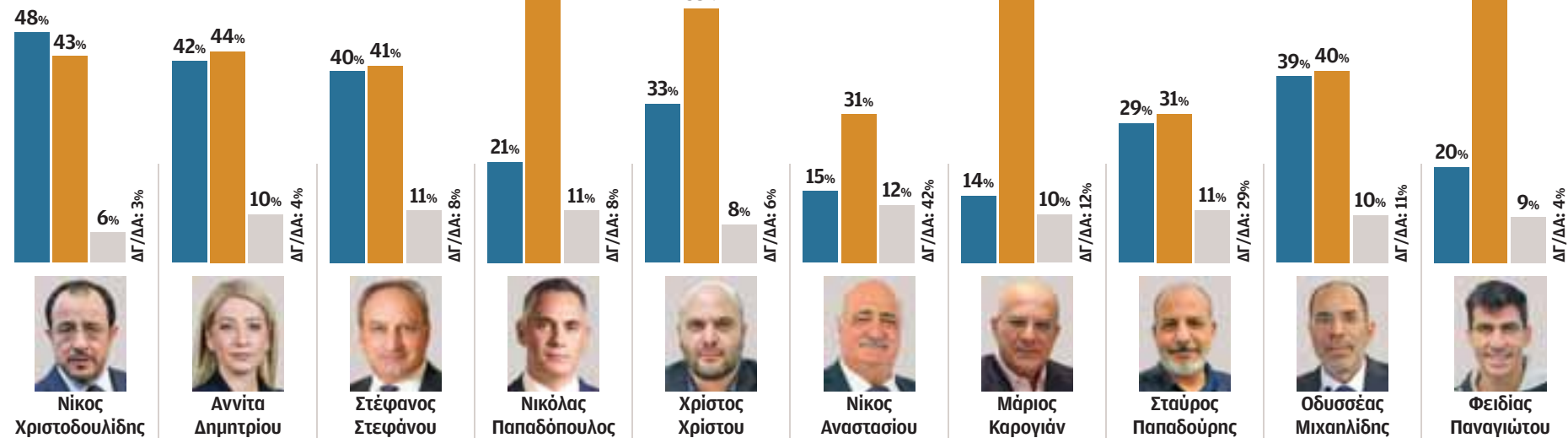

ΠΟΣΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΤΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΟΥ ΘΑ ΕΧΟΥΜΕ ΤΟΝ ΜΑΪΟ;

Δημοφιλία πολιτικών

ΕΧΕΤΕ ΘΕΤΙΚΗ Ή ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΓΝΩΜΗ ΓΙΑ ΤΑ ΑΚΟΛΟΥΘΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ;

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ: IMR. ΑΝΑΘΕΣΗ: Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ. ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ: 20-30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2026. ΚΑΛΥΨΗ: ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ - ΑΣΤΙΚΕΣ & ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ: ΑΝΔΡΕΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΗΛΙΚΙΑΣ 18+ ΜΕ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΨΗΦΟΥ. ΜΕΓΕΘΟΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ: 800 ΑΤΟΜΑ. ΕΠΙΛΟΓΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ: ΤΥΧΑΙΑ ΣΤΡΑΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑ. ΣΥΛΛΟΓΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ: ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟ ΣΦΑΛΜΑ: +/- 3,4. ΒΑΘΜΟΣ ΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑΣ: 95%.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

αδύνατο στους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (14%). Βαρίδι για το ΑΚΕΛ, η έλλειψη εμπιστοσύνης στην ικανότητα να κυβερνήσει. Μόλις 19% το θεωρούν κόμμα εξουσίας, έναντι του 68%. Ακόμη και ανάμεσα στους Ακελικούς ψηφοφόρους, μόνο το 55% θεωρούν ότι πρέπει να του δοθεί ξανά η ευκαιρία διακυβέρνησης, σε αντίθεση με το 40%.

Το ΕΛΑΜ καταγράφει 12,6%, μειωμένο από το 14% των δύο προηγούμενων ερευνών. Η δύναμή του στους άνδρες είναι διπλάσια από ό,τι στις γυναίκες, όπως και στους νέους έναντι των συνταξιούχων. Παρουσιάζει μεγάλα ποσοστά σε Αμμόχωστο, Λάρνακα και Πάφο. Είναι το φαβορί για την τρίτη θέση, με την κοινωνία δικασμένη έναντι του. Το 42% το θεωρεί κόμμα που εκφράζει τον απλό πολίτη, σε αντίθεση με το 43% που το θεωρεί λαϊκίστικο.

Το Άλμα του Οδυσσεά Μιχαηλίδη σταθεροποιείται στο 8,9%, πίσω από τα αρχικά διψήφια ποσοστά.

Παραμένει πολυσυλλεκτικό και δυνατό σε Λευκωσία και Λεμεσό. Η δημοτικότητα του κ. Μιχαηλίδη υποχωρεί, ενώ μόλις το 27% αποδίδει στο Άλμα αγνές προθέσεις εκσυγχρονισμού και πάταξης της διαφθοράς, με το 55% να το θεωρεί ένα από τα ίδια. Πιο πολύ το εκτιμούν οι ψηφοφόροι του ΑΚΕΛ, του ΔΗΚΟ, της ΕΔΕΚ, της ΔΗΠΑ και των Οικολόγων.

Στο ΔΗΚΟ, η συσπείρωση παραμένει χαμηλή (52%) και τα ποσοστά στο 7,4%. Η υπουργοποίηση στελεχών του δεν δείχνει να αποδίδει. Έχει σημαντικές απώλειες προς το Άλμα και τον ΔΗΣΥ, αλλά και «επαπατριισμό» από τη ΔΗΠΑ. Αχιλλεύς πτέρνα του οι πολίτες κάτω των 40 (4%). Το ΔΗΚΟ βέβαια (και η ΕΔΕΚ), έχουν σημαντικές οργανωτικές δυνατότητες, που θα πρέπει να παρακολουθούμε στην πορεία προς την κάλπη.

Για τα κόμματα που μετέχουν στην κυβέρνηση (ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ), το 24% θεωρεί τη σχέση τους με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη

αγαστή, ενώ το 60% ότι ο Πρόεδρος δεν τους λαμβάνει υπόψη. Σε αυτό το 60% περιλαμβάνονται οι μισοί ψηφοφόροι του ΔΗΚΟ και τα 2/3 των ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ.

Ο αρχικός ενθουσιασμός που ανέβαζε την Άμεση Δημοκρατία του Φειδία Παναγιώτου στο 8% κοπάζει, με αποτέλεσμα να περιορίζεται στο 5,7%. Ο σχηματισμός του ψηφοδελτίου και οι τοποθετήσεις (ή μη) σε σημαντικά ζητήματα έχουν κάνει ζημιά. Το 18% των πολιτών πιστεύουν ότι αποτελεί μοντέρνο κόμμα που εκφράζει πολλούς πολίτες, ενώ το 76% το θεωρεί μίγμα υποψηφίων χωρίς υπόβαθρο που δεν εμπιστεύονται. Πιθανότητες ανάκαμψης υπάρχουν, η δυνατότητα όμως επανάληψης του σεναρίου των ευρωεκλογών φαίνεται απομακρυσμένη.

Πλέον, στη Βουλή δείχνει να εξασφαλίζει είσοδο το Βολτ με ποσοστό διπλάσιο του Δεκεμβρίου (4,2% από 2,1%). Δεδομένου όμως του αντικτύπου των αποκάλυψεων Δρουσιώτη και της αβέβαιης

έκβασής τους, θα πρέπει να παρακολουθούμε αν η άνοδος ήταν περιστασιακή ή όχι.

Από τα υπόλοιπα κόμματα, η ΕΔΕΚ με 2,4% και οι Οικολόγοι με 2,1% μπορούν να ελπίζουν περισσότερο σε είσοδο στη Βουλή απ' ό,τι οι Κυνηγοί και η ΔΗΠΑ με 1,2% και το Σήκου Πάνω του Χριστόφορου Τορνάρη με 1%. Σημαντικός παράγοντας για το τελικό αποτέλεσμα των εκλογών παραμένει το ποσοστό συμμετοχής. Το γεγονός όμως ότι εδώ και καιρό οι τάσεις δεν διαφοροποιούνται, σε συνδυασμό με το ότι κανένα κόμμα δεν πέτυχε να θέσει διακυβέρνηση ή να κυριαρχήσει στην ατζέντα των εκλογών, περιορίζει την προοπτική μεγάλων εκπλήξεων.

Δημοτικότητες των αρχηγών

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης απολαμβάνει 48% θετικής και 43% αρνητικής δημοτικότητας, πετυχαίνοντας βελτιωμένο (+4%) και θετικό ισοζύγιο δημοτικότητας, σε μια περίοδο βέβαια όπου στη

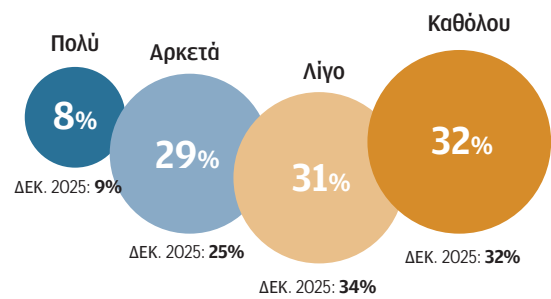
χώρα πραγματοποιείται το άτυπο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Ελαφρά αρνητικό έχει επανέλθει το ισοζύγιο της προέδρου του ΔΗΣΥ Αννίτας Δημητρίου, με 42% θετικές γνώμες και 44% αρνητικές (60% θετική και 28% αρνητική στον ΔΗΣΥ).

Ο γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφανίου παρουσιάζει στην κοινωνία 40% θετικές και 41% αρνητικές γνώμες (80% θετικές και 14% αρνητικές στο ΑΚΕΛ). Για τον Νικόλα Παπαδόπουλο οι θετικές γνώμες είναι 21% και οι αρνητικές 60%, με 54% θετική και 38% αρνητική εντός του ΔΗΚΟ. Ο Χρίστος Χρίστος απολαμβάνει θετικές δημοτικότητας 33% και αρνητικές 55%, με 86% αποδοχή εντός ΕΛΑΜ.

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει η πτώση της δημοτικότητας του Οδυσσεά Μιχαηλίδη με 39% θετικές και 40% αρνητικές γνώμες, μειωμένη κατά 14 μονάδες από τον Σεπτέμβριο. Η δημοφιλία του Φειδία Παναγιώτου παραμένει έντονα αρνητική, με 67% αρνητικές γνώμες έναντι 20% θετικών.

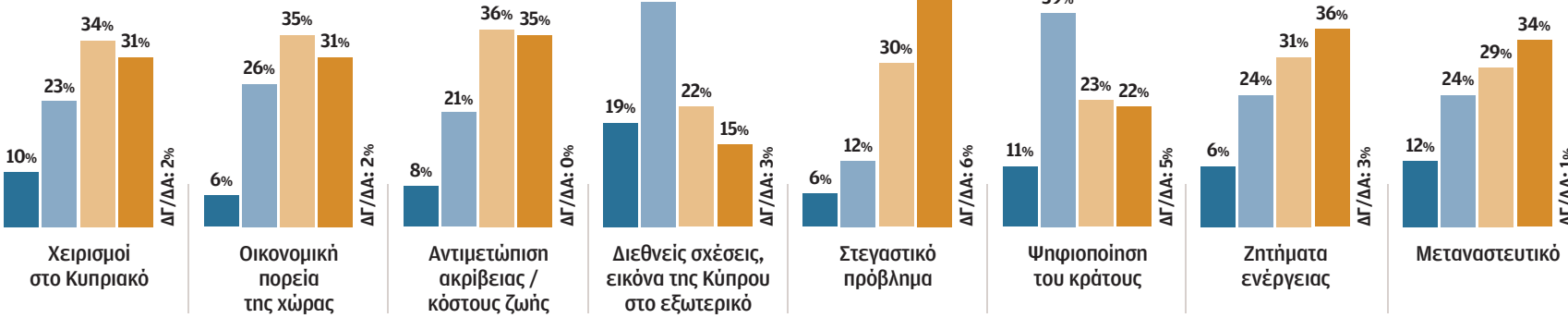
Βαθμός ικανοποίησης από Κυβέρνηση

ΠΟΣΟ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ ΕΙΣΤΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ;

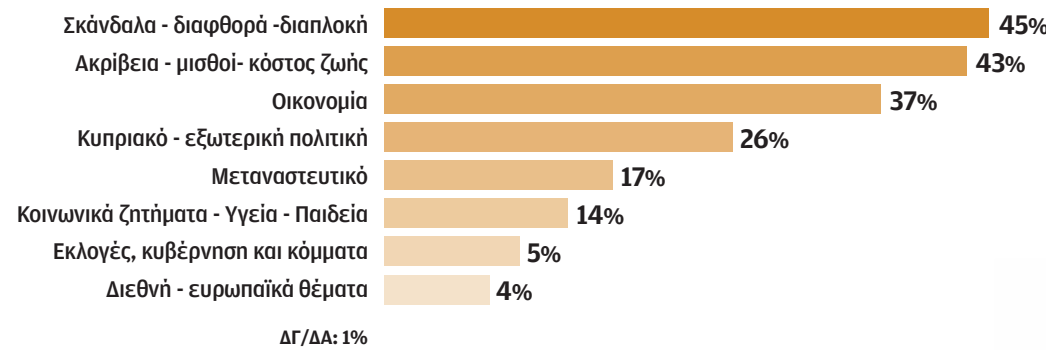

ΠΟΣΟ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ ΕΙΣΤΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΣΕ ΚΑΘΕΝΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΚΟΛΟΥΘΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ;

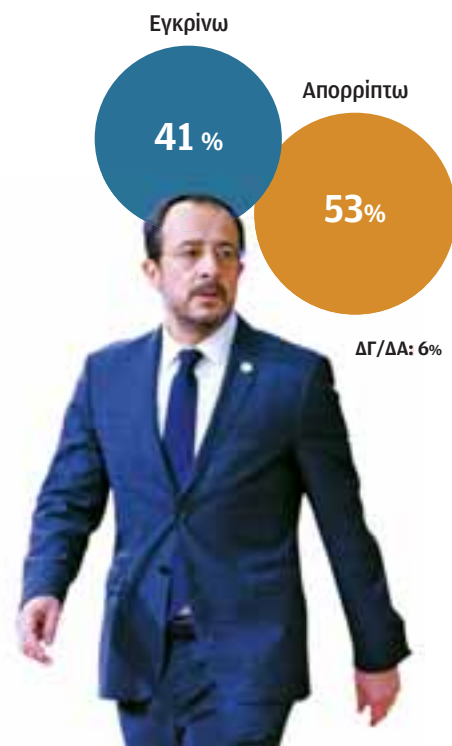
ΠΟΛΥ ΑΡΚΕΤΑ ΛΙΓΟ ΚΑΘΟΛΟΥ

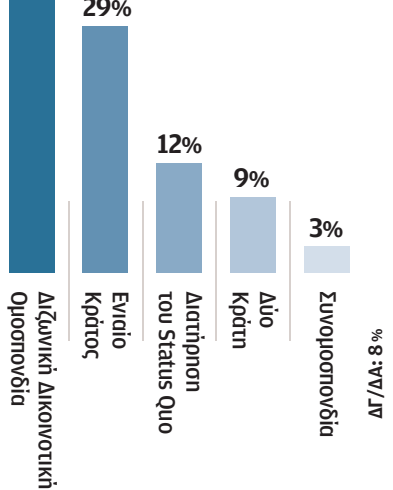
ΟΤΑΝ ΣΥΖΗΤΑΤΕ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ, ΣΕ ΠΟΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΣΤΡΕΦΕΤΑΙ ΚΥΡΙΩΣ Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ;

ΕΓΚΡΙΝΕΤΕ Ή ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΤΕ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΜΕ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ ΕΚΤΕΛΕΙ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ;

ΠΟΙΑ ΜΟΡΦΗ ΛΥΣΗΣ ΠΡΟΤΙΜΑΤΕ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ;

Αποκαλύψεις Δρουμεσιτών

ΟΙ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΦΕΡΟΜΕΝΑ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΓΙΑ «ΜΥΣΤΙΚΗ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ»...

Εχουν δόσεις αλήθειας αλλά και μυθοπλασίας 49%

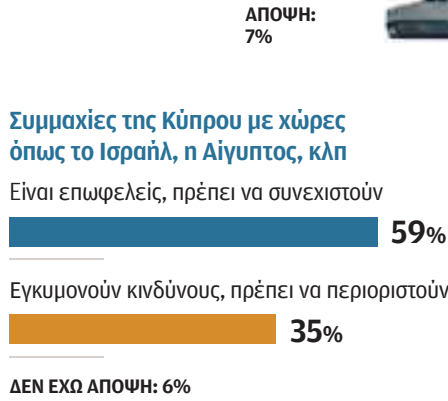
Είναι αληθινά 23%

Δεν είναι αληθινά 12%

ΔΕΝ ΕΧΩ ΑΠΟΨΗ: 16%

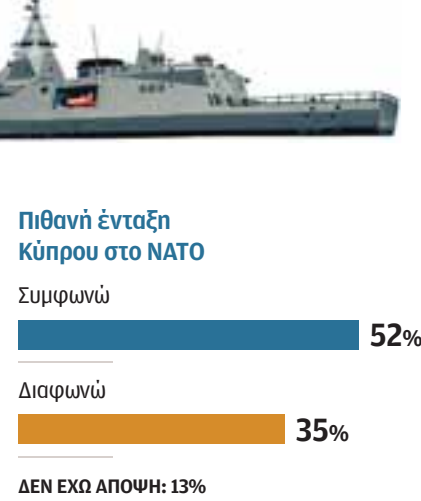
ΣΥΜΦΩΝΕΙΤΕ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΕΡΟΣΚΑΦΩΝ ΚΑΙ ΠΛΟΙΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ;

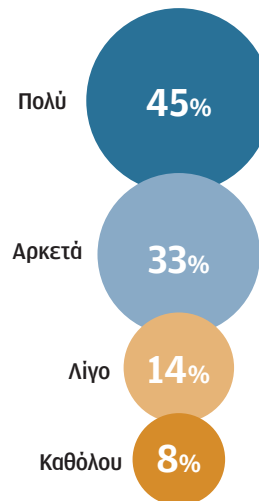
Συμμαχίες της Κύπρου με χώρες όπως το Ισραήλ, η Αίγυπτος, κλπ

Πιθανή ένταξη Κύπρου στο ΝΑΤΟ

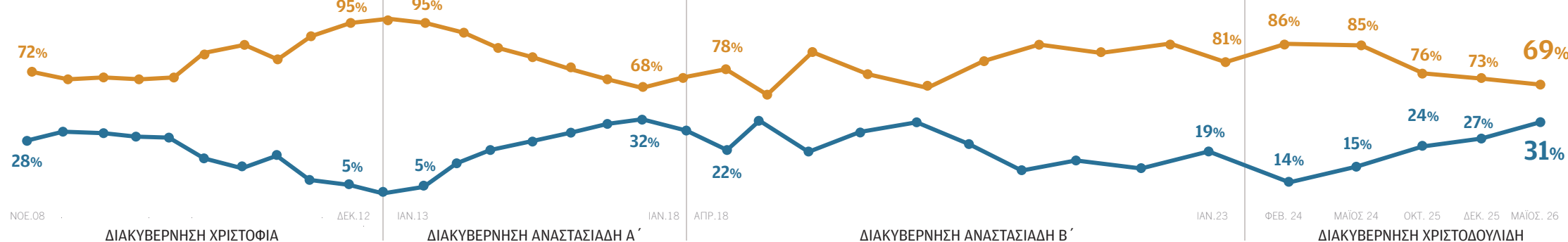

ΠΟΣΟ ΣΑΣ ΑΝΗΣΥΧΕΙ Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ;

ΠΟΣΟ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ ΕΙΣΤΕ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΠΟΥ ΠΗΓΑΙΝΟΥΝ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ;

ΠΟΛΥ/ΑΡΚΕΤΑ ΛΙΓΟ/ΚΑΘΟΛΟΥ

Ο Πόλεμος εντείνει την ανησυχία για την Οικονομία

Με τις επιχειρήσεις στο Ιράν να μην έχουν επισήμως ολοκληρωθεί, προστίθεται περαιτέρω ανησυχία για την οικονομία, την ακρίβεια και το κόστος ζωής.

Οι Κύπριοι αγαλιάζουν με θερμή την έλευση ελληνικών πολεμικών πλοίων και αεροσκαφών σε ποσοστό 79%, με την οποία αντίδραση να περιορίζεται κυρίως στους μισούς ψηφοφόρους του ΑΚΕΛ.

Τις αποκαλύψεις του Μακάριου Δρουμεσιώτη για «μυστική αδελφότητα» που επηρεάζει το πολιτικό, οικονομικό και δικαστικό περιβάλλον της χώρας συμμερίζεται το 23% και απορρίπτει το 12%.

Τον τρόπο με τον οποίο ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης εκτελεί τα καθήκοντά του εγκρίνει το 40% και 53% τον απορρίπτει. Ταυτόχρονα, 37% των πολιτών δηλώνουν πολύ ή αρκετά ικανοποιημένοι από την απόδοση της σημερινής κυβέρνησης και 63% λίγο ή καθόλου, ποσοστό ελαφρώς βελτιωμένο (+3%) σε σχέση με τον Δεκέμβριο.

Τις αποκαλύψεις του Μακάριου Δρουμεσιώτη για «μυστική αδελφότητα» που επηρεάζει το πολιτικό, οικονομικό και δικαστικό περιβάλλον της χώρας συμμερίζεται το 23% και απορρίπτει το 12%.

Τις αποκαλύψεις του Μακάριου Δρουμεσιώτη για «μυστική αδελφότητα» που επηρεάζει το πολιτικό, οικονομικό και δικαστικό περιβάλλον της χώρας συμμερίζεται το 23% και απορρίπτει το 12%.

ΑΡΘΡΟ

«Σαφής κατεύθυνση, χαμένη εμπιστοσύνη»

Του ΕΥΤΥΧΗ ΒΑΡΔΟΥΛΑΚΗ

Η δημοσκόπηση της «Κ» αποτυπώνει ένα πολιτικό σύστημα σε φάση μετάβασης που δεν έχει όμως ακόμη βρει τις νέες ισορροπίες του. Και μια κοινωνία που ενώ μοιάζει να κατασταλάζει στο πού να πάει, δεν ξέρει πώς και με ποιους να πάει, καθώς η πολιτική δυσπιστία αυξάνεται.

Οι παραδοσιακοί πολιτικοί πόλοι είναι αποδυναμωμένοι, με νέες δυνάμεις να φιλοδοξούν είτε να εκφράσουν την αυξανόμενη δυσαρέσκεια είτε να αναλάβουν τον ρόλο του «ρυθμιστή», χωρίς ωστόσο ιδιαίτερη δυναμική.

Των νεοεμφανιζόμενων αντισυστημικών σχηματισμών. Η δυναμική τους μοιάζει να υποχωρεί σε σχέση με προ μηνών, κάτι που επιβεβαιώνεται ότι όταν τα κόμματα αυτά εκτίθενται σε πραγματικές πολιτικές συνθήκες η κατάσταση για εκείνα δυσκολεύει.

Η ανησυχία λόγω των διεθνών εξελίξεων και τον κατακερματισμό του πολιτικού τοπίου. Ιδιαίτερη σημασία έχουν τα ευρήματα που αφορούν τον γεωπολιτικό προσανατολισμό της χώρας. Η πλειοψηφική αποδοχή της ένταξης στο ΝΑΤΟ, η υψηλή αποδοχή της ακολουθούμενης πολιτικής σε ζητήματα εξωτερικής παρουσίας ελλληνικών και άλλων ευρωπαϊκών δυνάμεων στη χώρα, δείχνουν ότι έχουμε μια παγιώση της δυτικόστροφης πορείας της Κύπρου.

Όχι με ποιους να πάνε. Υπάρχει κατεύθυνση, δεν υπάρχει εμπιστοσύνη. Την ώρα που μια ταραγμένη διεθνής συγκυρία δημιουργεί ένα πιο ρεαλιστικό πλαίσιο προσδοκιών, αλλά και εκλογικής συμπεριφοράς. Η εξισορρόπηση ανάμεσα στον ρεαλισμό που επιβάλλει το ταραγμένο διεθνές περιβάλλον και στην ανάγκη εξυγιάνσης του κυπριακού πολιτικού συστήματος αναδεικνύεται ως η βασική πολιτική πρόκληση για όλα τα κόμματα, παραδοσιακά ή πρωτοεμφανιζόμενα.

Ο κ. Ευτύχης Βαρδουλάκης είναι διευθύνων εταίρος της Stratego.

Η Λευκωσία περιχαρής με Ούρσουλα, μουδιασμένη με την Κάλας

Η στήριξη Χριστοδουλίδη στην πρόεδρο της Κομισιόν, η δυσφορία και τα διαβήματα στην ύπατη εκπρόσωπο Ε.Ε.

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης εμφανίζεται περιχαρής με τη στάση της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν έναντι της Κυπριακής Δημοκρατίας, αλλά και με την πρόσφατη δήλωση της προέδρου της Κομισιόν, η οποία τοποθέτησε την Τουρκία στο ίδιο πολιτικό καλάθι με τη Ρωσία και την Κίνα, προκαλώντας θύελλα αντιδράσεων στην Άγκυρα και διαβήματα. Κάτι πάντως που εν τέλει ανάγκασε τις Βρυξέλλες να αναδιπλωθούν, επιστρατεύοντας δικαιολογίες, που δεν φάνηκαν όμως να είναι πεπειστικές.

Όσο όμως ικανοποιημένη είναι η Λευκωσία από τις σχέσεις της με την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, άλλο τόσο μουδιασμένη εμφανίζεται με την πολιτική συμπεριφορά της ύπατης εκπροσώπου της Ε.Ε., Κάγια Κάλας, η οποία σε δύο τουλάχιστον περιπτώσεις, εισέπραξε τη δυσφορία της κυπριακής κυβέρνησης, υπό μορφή άτυπων διαβημάτων. Αφενός, όταν η κα Κάλας προσμέτρησε την Κύπρο στα 9 συνολικά κράτη-μέλη της Ε.Ε. που αντιτάχθηκαν στο ολλανδικό αίτημα για αναθεώρηση της Συμφωνίας Σύνδεσης Ε.Ε.-Ισραήλ, κάτι που προκάλεσε την αντίδραση της Λευκωσίας.

Και αφετέρου όταν η ύπατη εκπρόσωπος υποστήριξε ότι ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή, δεν

είναι πόλεμος της Ε.Ε. Κάτι που εκλήφθηκε ως άδειασμα των θέσεων της Λευκωσίας, η οποία επιχειρούσε την ίδια ώρα να βάλει στο τραπέζι των εταιρών το πλαίσιο επιχειρησιακής λειτουργίας της ευρωπαϊκής ρήτρας αμοιβαίας συνδρομής, δηλαδή του άρθρου 42 παρ. 7, υπό το φως της επίθεσης που δέχθηκε η Κύπρος με πυραύλους (που αναχαϊστήκαν) και με μη επανδρωμένα αεροσκάφη, ένα εκ των οποίων κατέληξε στις Βρετανικές Βάσεις Ακρωτηρίου.

Αν και η Λευκωσία έχει κάθε δικαίωμα να προβάλλει τις θέσεις της και να διατυπώνει τη συμφωνία ή τη διαφωνία της σε κάθε ζήτημα που αφορά στα ζωτικά της συμφέροντα, η μόνιμη σχεδόν στήριξη της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και η διατύπωση δυσφορίας σε αρκετές περιπτώσεις έναντι χειρισμών ή τοποθετήσεων της Κάγια Κάλας, δημιουργεί κάποια πολύ ενδιαφέροντα δεδομένα και αγγίζουν και ένα γενικότερο ζήτημα που κυριαρχεί στις Βρυξέλλες: Την «υπέργεια κόντρα μεταξύ των δύο κυριών», αναφορικά με την πρωτοκαθεδρία στα θέματα εξωτερικής πολιτικής, τα οποία βρίσκονται μεν στην αρμοδιότητα της Κάγια Κάλας, αλλά ωστόσο έχουν «καπελωθεί» επανειλημμένα από την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, που επιχειρεί να χαράξει πορεία, χωρίς καμιά συνεννόη-

ση με την καθ' ύλην αρμοδία για την εξωτερική πολιτική, ύπατη εκπρόσωπος.

Στην πραγματικότητα, η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν έχει προβεί σε σωρεία λαθών τόσο σε σχέση με το Ισραήλ και το Παλαιστινιακό, όσο και σε σχέση με την Τουρκία, αλλά και με το Συμβούλιο Ειρήνης του Ντόναλντ Τραμπ, ενώ μεθόδευσε με νομικές αλχημείες τη συμμετοχή τουρκικών αμυντικών βιομηχανιών στο πρόγραμμα SAFE, έστω κι από το παράθυρο, γεγονός που δεν θα έπρεπε να προσπερνά ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης.

Την ίδια ώρα, η Κάγια Κάλας, έχει μεν τη θεσμική νομιμοποίηση να ηγείται της αμφιλεγόμενης σε κάθε περίπτωση εξωτερικής πολιτικής της Ε.Ε., αλλά δεν θεωρείται «βαρέων βαρών». Αντίθετα, δικαίως χαρακτηρίζεται «περιορισμένου βεληνεκούς», και εκλαμβάνεται ως μονοθεματική, καθώς ασχολείται σχεδόν αποκλειστικά με το Ουκρανικό, ενώ όπως είχε δημοσιεύσει η «Κ» κατά την ανάληψη των καθηκόντων της, είναι καταζητούμενη στη Ρωσία.

Γεγονός που εκ των πραγμάτων δημιουργεί ερωτηματικά για τη σπουδή των κρατών-μελών περιλαμβανομένων και της Κύπρου να τη διορίσουν στην εν λόγω θέση (αποχή υπήρξε μόνο εκ μέρους της Ιταλίας), γνωρίζοντας και τις αδυναμίες της μονοθεμα-

τικότητας που τη διακατέχει, αλλά και ότι ενδεχομένως, κάποια στιγμή, η Ε.Ε. θα αναγκαστεί να συνομιλήσει με το εγκληματικό καθεστώς του Βλαντιμίρ Πούτιν. Κάτι που έχουν υποστηρίξει το τελευταίο διάστημα αρκετά κράτη-μέλη, περιλαμβανομένων της Γαλλίας, της Ιταλίας, του Βελγίου, της Τσεχίας, της Αυστρίας και πριν από μερικά εβδομάδα πληροφοριών (intelligence cell) εντός της Κομισιόν, η οποία θα εξασφάλιζε στοιχεία από τις μυστικές υπηρεσίες όλων των κρατών-μελών. Η πρόθεση της προέδρου της Κομισιόν συνάντησε σφοδρή αντίσταση από την Κάγια Κάλας, η οποία υποστήριξε ότι μια τέτοια κίνηση θα οδηγούσε σε αλληλοεπικάλυψη (duplication) των αρμοδιοτήτων της ήδη υπάρχουσας υπηρεσίας INTCEN (Ευρωπαϊκό Κέντρο Πληροφοριών και Καταστάσεων), η οποία τελεί υπό τη δική της εξουσία στην ΕΥΕΔ.

Η «πολιτική σφαγή»

Στις Βρυξέλλες δεν είναι μυστικό ότι οι σχέσεις της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και της Κάγια Κάλας είναι τυπικές, ενώ επί της ουσίας καταγράφεται μια πολιτική σφαγή, με εκατέρωθεν μαχαίριες, η οποία έχει ως αφετηρία, κατά κύριο λόγο, την προσπάθεια της προέδρου της Κομισιόν να υποκαταστήσει ατύπως την ύπατη εκπρόσωπο της Ε.Ε.

Σε αντίθεση με τη Λευκωσία, που δείχνει να μην αντιλαμβάνεται τη θεσμική εκτροπή που τείνει να δημιουργήσει η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, η Γαλλία δεν δίστασε να επιπλήξει την Κομισιόν, κάνοντας λόγο για σφετερισμό του ρόλου της επικεφαλής της εξωτερικής πολιτικής της Ε.Ε., Κάγια Κάλας, η οποία καλώς ή κακώς λειτουργεί βάσει της εντολής που έχει εξασφαλίσει από τα κράτη-μέλη

που τη διορίσαν. Αν και απέφυγε να κατονομάσει την κα φον ντερ Λάιεν, ο Γάλλος ΥΠΕΞ Ζαν-Νοέλ Μπαρό κάλεσε την Κομισιόν «να τηρεί αυστηρά το γράμμα και το πνεύμα των συνθηκών της Ε.Ε.».

Η κίνηση πάντως που τροφοδότησε περισσότερο από κάθε άλλο την κόντρα, ήταν η πρόθεση της κα φον ντερ Λάιεν να συστήσει μια μονάδα πληροφοριών (intelligence cell) εντός της Κομισιόν, η οποία θα εξασφάλιζε στοιχεία από τις μυστικές υπηρεσίες όλων των κρατών-μελών. Η πρόθεση της προέδρου της Κομισιόν συνάντησε σφοδρή αντίσταση από την Κάγια Κάλας, η οποία υποστήριξε ότι μια τέτοια κίνηση θα οδηγούσε σε αλληλοεπικάλυψη (duplication) των αρμοδιοτήτων της ήδη υπάρχουσας υπηρεσίας INTCEN (Ευρωπαϊκό Κέντρο Πληροφοριών και Καταστάσεων), η οποία τελεί υπό τη δική της εξουσία στην ΕΥΕΔ.

Το Politico είχε πρόσφατα επισημάνει ότι φον ντερ Λάιεν και Κάλας βρίσκονται σε «τροχιά σύγκρουσης» (collision course) για το ποιος θα ηγηθεί της αντίδρασης της Ε.Ε. στις παγκόσμιες διενέξεις. Σε σχέση μάλιστα με τον πόλεμο στο Ιράν, η βρετανική εφημερίδα «Guardian» είχε επισημάνει ότι η πρόεδρος της Κομισιόν επιδόθηκε σε «διπλωματία τηλεφώνου», με τους ηγέτες του Κόλπου, παραγκωνίζοντας την Κάγια Κάλας.

“ Η στάση της Λευκωσίας αγγίζει ένα γενικότερο ζήτημα που κυριαρχεί στις Βρυξέλλες: Την «υπέργεια κόντρα μεταξύ των δύο κυριών», αναφορικά με την πρωτοκαθεδρία στα θέματα εξωτερικής πολιτικής, τα οποία βρίσκονται μεν στην αρμοδιότητα της Κάγια Κάλας, αλλά ωστόσο έχουν «καπελωθεί» επανειλημμένα από την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν.

Σε αντίθεση με τη Λευκωσία που δείχνει να μην αντιλαμβάνεται τη θεσμική εκτροπή που τείνει να δημιουργήσει η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, η Γαλλία δεν δίστασε να επιπλήξει την Κομισιόν, κάνοντας λόγο για σφετερισμό του ρόλου της επικεφαλής της εξωτερικής πολιτικής της Ε.Ε., Κάγια Κάλας.

Κυβέρνηση Χριστοδουλίδη «taking sides»

Ενδεικτικό παράδειγμα της τάσης της Λευκωσίας να «επιλέγει πλευρά», μεταξύ Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και Κάγια Κάλας, είναι η στάση που τήρησε ο ίδιος ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, στηρίζοντας την πρόεδρο της Κομισιόν, σε μια τοποθέτηση που χαρακτηρίστηκε ως πολιτικό ολισθημα. Για ένα μάλιστα θέμα αρμοδιότητας της ύπατης εκπροσώπου της Ε.Ε. και όχι της προέδρου της Κομισιόν, η οποία για άλλη μια φορά επέλεξε να καπελώσει την Κάγια Κάλας.

Η κα φον ντερ Λάιεν, λοιπόν, σε μια δήλωση που προκάλεσε θύελλα αντιδράσεων τόσο στην Άγκυρα, όσο και στις Βρυξέλλες, εξίσωσε την Τουρκία με τη Ρωσία και την Κίνα, υποστηρίζοντας ότι «πρέπει να ολοκληρώσουμε τη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής ηπείρου, έτσι ώστε να μην παραμείνει υπό την επιρροή της

Ρωσίας, της Τουρκίας ή της Κίνας». Η Άγκυρα προέβη σε διάβημα, ενώ ο εισηγητής για την Τουρκία στην Ευρωβουλή, Νάτο Σάντσεθ Αμόρ, χαρακτηρίσε γεωπολιτικά λανθασμένη την τοποθέτηση φον ντερ Λάιεν, ενώ σε πρόσφατο άρθρο του, διερωτήθηκε ποιος τελικά ασκεί την εξωτερική πολιτική της Ε.Ε., καταγγέλλοντας μια «σιωπηλή μετάλλαξη» στον τρόπο λειτουργίας της Ε.Ε., όπου η φον ντερ Λάιεν τείνει να υπερβαίνει τις αρμοδιότητές της, υπονομεύοντας τον ρόλο της Κάλας ως ύπατης εκπροσώπου, όπως αυτός ορίζεται από τις Συνθήκες. Στο ζήτημα που προέκυψε παρενέβη και ο τώως πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, Σαρλ Μισέλ, ο οποίος επέκρινε μέσω της πλατφόρμας X την κα φον ντερ Λάιεν, κάτι που οδήγησε τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη να στηρίξει την

πρόεδρο της Κομισιόν. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας υπενθύμισε στον κ. Μισέλ, στο πλαίσιο ανάρτησης στην πλατφόρμα X, ότι «η Τουρκία εισέβαλε στην Κύπρο το 1974 και εξακολουθεί να κατέχει ευρωπαϊκό έδαφος».

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης προφανώς δεν έλαβε υπόψη ότι η άσκηση εξωτερικής πολιτικής εμπίπτει στην αρμοδιότητα της ύπατης εκπροσώπου της Ε.Ε. και ότι θεσμικά, αν μη τι άλλο, εν μέσω της άσκησης της Προεδρίας του Συμβουλίου Ε.Ε., όφειλε να είναι περισσότερο προσεκτικός. Και προφανώς δεν έλαβε υπόψη ούτε την αναδίπλωση της Κομισιόν μετά το περιστατικό και τη διευκρίνιση που αναγκάστηκε να κάνει, σύμφωνα με την οποία οι αναφορές φον ντερ Λάιεν για την Τουρκία συνιστούν «αναγνώριση της γεωπολιτικής της βαρύτητας, του μεγέθους και των φιλοδοξιών

της, ιδίως στα Βαλκάνια, και δεν είχε στόχο να τη συγκρίνει με άλλες χώρες» (!), υπενθυμίζοντας ότι αποτελεί υποψήφιο προς ένταξη χώρα και σημαντικό σύμμαχο στο ΝΑΤΟ.

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης επέλεξε προφανώς να παραγράψει και το αναντίλεκτο γεγονός, ότι η κα φον ντερ Λάιεν ήταν αυτή που κατά παραγγελία του Βερολίνου, μεθόδευσε την υιοθέτηση νομικής φόρμουλας που απέτρεψε τη δυνατότητα άσκησης βέτο στα κράτη-μέλη, κατά την έγκριση του ευρωπαϊκού εξοπλιστικού προγράμματος SAFE, ανοίγοντας τον δρόμο και στη συμμετοχή τουρκικών εταιρειών, κατ' εξαίρεση και από το παράθυρο. Αν και η Ευρωβουλή έχει επικρίνει τη νομική βάση που επέλεξε η Κομισιόν επί του Κανονισμού SAFE, διαπιστώνοντας παράκαμψη των αρμοδιο-

τήτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και παραπέμποντας την εν λόγω απόφαση στο Δικαστήριο της Ε.Ε., ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης επέλεξε μια ιδιαίτερα στωική στάση έναντι της κίνησης της προέδρου της Κομισιόν. Όχι μόνο δεν προσέφυγε στο Δικαστήριο, αλλά κατέθεσε μια απλή μονομερή δήλωση που δεν έχει καμιά νομική υπόσταση, ενώ απέφυγε να εκδηλώσει ή έστω να αφήσει να διαρρεύσει δυσφορία.

Αντίθετα, στις 19 Μαρτίου, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης όχι απλώς προέβη σε διάβημα προς την Κάγια Κάλας, αλλά άφησε να διαρρεύσει έντονη δυσφορία για δηλώσεις στις οποίες είχε προβεί η ύπατη εκπρόσωπος, υποστηρίζοντας ότι ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή δεν αποτελεί μια σύγκρουση που αφορά την Ευρώπη.

Ομοίως και ο ΥΠΕΞ Κωνσταντίνος Κόμπος, όταν ορθώς η Κάγια Κάλας είχε προσμετρήσει την Κύπρο στις εννέα συνολικά χώρες της Ε.Ε. που τον Μάιο του 2025, είχαν υψώσει ασπίδα στήριξης προς το Ισραήλ, παρά την ισοπέδωση της Γάζας εν μέσω ανύπαρκτης ανθρωπιστικής βοήθειας.

Τότε, η Κύπρος, μαζί με άλλα οκτώ κράτη-μέλη, είχαν απορρίψει την «ολλανδική πρωτοβουλία» για αξιολόγηση της συμμόρφωσης του Ισραήλ με το άρθρο 2 της Συμφωνίας Σύνδεσης με την Ε.Ε. Η αξιολόγηση των υπηρεσιών της ΕΥΕΔ, των οποίων προϊστάται η Κάγια Κάλας, είχε στηριχθεί από 17 κράτη-μέλη (ένα μέλος είχε τηρήσει αποχή) και οδήγησε τον Ιούνιο 2025 στη διαπίστωση παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από το Ισραήλ, στη Γάζα. Θέμα που τείνει να επανέλθει στο προσκήνιο.

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«**Αισιόδοξα** εφικτός στόχος είναι η τρίτη θέση για το ΑΛΜΑ στις βουλευτικές εκλογές», δηλώνει στην «Κ» ο αναπληρωτής επικεφαλής του κόμματος Χαρίδημος Τσούκας. Επισημαίνει ότι το ΑΛΜΑ οφείλει να εκφράζει τη λαϊκή οργή, διότι, όπως υποστηρίζει, αν κάποιος δεν συνδεθεί συναισθηματικά με τους πολίτες είναι άσχετος και υποφέρει από πθική ακρισία. Κληθείς να σχολιάσει το γεγονός ότι το ΑΛΜΑ είναι σε σύγκρουση με σχεδόν όλα τα κόμματα, αναφέρει, πως στην πολιτική υπάρχει καιρός για ανταγωνισμό και καιρός για συνεργασίες και ότι ενόψει εκλογών το κόμμα οφείλει να διαφοροποιείται από τους ανταγωνιστές του έτσι ώστε να είναι πιο διακριτό το δικό του πολιτικό στίγμα. Ο κ. Χαρίδημος Τσούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, τακτικό μέλος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών και διεθνές μέλος της Βρετανικής Ακαδημίας.

“

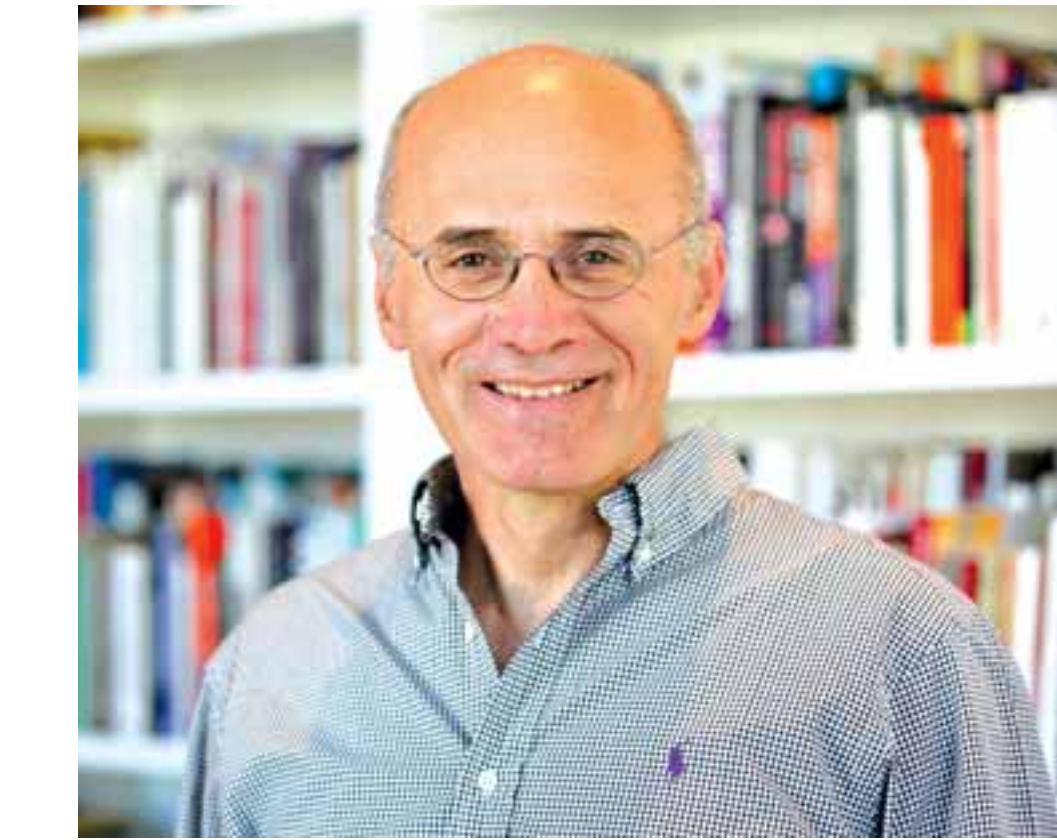
Φαντάζεστε να δικαιώνονταν ο Οδυσσέας από το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο; Θα έπρεπε να παραιτηθούν ο γενικός εισαγγελέας και ο βοηθός του. Θα μου πείτε, είναι δυνατό να συντονιστούν οκτώ δικαστές; Συχνά, δεν χρειάζεται να σου πει κανείς τι να κάνεις, το ξέρεις από μόνος σου.

–Ποιο είναι το πολιτικό αφήγημα του Άλματος;

–Το ΑΛΜΑ τοποθετείται στον χώρο του μεταρρυθμιστικού Κέντρου. Είναι ένα προοδευτικό, φιλελεύθερο κόμμα, το οποίο συνθέτει στοιχεία τόσο από τον κλασικό φιλελευθερισμό, όπως είναι η έμφαση στην ανθρώπινη αυτονομία, η υπεράσπιση του κράτους δικαίου και η ύπαρξη θεσμικών αντιβαρών, όσο και από τη σοσιαλδημοκρατία, όπως η κοινωνική αλληλεγγύη, το κοινωνικό κράτος και η προστασία των δημοσίων αγαθών. Το ΑΛΜΑ προέκυψε, όπως λέει ο ποιητής, ως «τέκνο της ανάγκης κι ώριμο τέκνο της οργής», μετά την απόλυση του Οδυσσέα Μιχαηλίδη. Η απόλυση αυτή ανέδειξε το τεράστιο εσωτερικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει η Κύπρος, δηλαδή τη διαφθορά-διαπλοκή, την προβληματική λειτουργία των θεσμών και την απώλεια της εμπιστοσύνης της κοινωνίας προς τους θεσμούς. Το ΑΛΜΑ αποσκοπεί να δώσει, με υπεύθυνο τρόπο, φωνή στους πολίτες που είναι οργισμένοι και απογοητευμένοι από το πολιτικό σύστημα. Για να μπορέσει να προωθήσει την εκσυγχρονιστική ατζέντα του, το ΑΛΜΑ χρειάζεται, σε πρώτη φάση, ισχυρή κοινοβουλευτική παρουσία και, ακολούθως, να συμβάλει στην εκλογή ενός Προέδρου της Δημοκρατίας αποδεδειγμένης ακεραιότητας, με μεταρρυθμιστικό στίγμα.

–Ανοιξατε σχεδόν όλα τα θέματα που θα συζητήσουμε. Ας τα πάρουμε με τη σειρά. Στο πλαίσιο του μεταρρυθμιστικού Κέντρου προτάσατε την αναθέμιση του κράτους, όμως αμφισβητείται η συνταγματικότητα προτάσεών σας.

–Η ναυαρχίδα των αλλαγών που προτείνουμε είναι στο κείμενο μας περί αναθέμισης του κράτους. Στο κείμενο αυτό μελετήσαμε άριστες πρακτικές δι-

Θα θεωρούσα λογικό το ΑΛΜΑ να διεκδικήσει την προεδρία της Βουλής, ειδικά αν εκλεγεί βουλευτήρια η Ειρήνη Χαραλαμπίδου. Θα είναι μια εξαιρετική πρόεδρος της Βουλής. Όμως δεν έχει ακόμη συζητηθεί αυτό το θέμα.

ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ ΤΣΟΥΚΑΣ, αναπληρωτής επικεφαλής στο ΑΛΜΑ

Το ΑΛΜΑ οφείλει να εκφράζει τη λαϊκή οργή

Πρέπει, επίσης, να μεταποίησει την απογοήτευση των πολιτών σε γόνιμο πολιτικό λόγο

εθνώς, αλλά και τη δική μας θεσμική εμπειρία, και εισαγωγαστικό, ή, πιο τολμηρά μεταρρυθμιστικό, έχει διατυπωθεί για την αναμόρφωση των θεσμών. Προτείνουμε, μεταξύ άλλων, διαδικασία με πολλές δικλίδες για την παύση του Προέδρου της Δημοκρατίας, ενίσχυση της Αρχής κατά της Διαφθοράς με ανακριτικές αρμοδιότητες, αλλαγή στη διαδικασία επιλογής υπουργών με ενισχυμένο ρόλο της Βουλής, διαχωρισμό εξουσιών και τερματισμό του ανέλεγκτου του γενικού εισαγγελέα, διορισμό όλων των αξιωματικών στους ημικρατικούς οργανισμούς από λίστες που θα ετοιμάζει ένα ενισχυμένο Γνωμοδοτικό Συμβούλιο που θα λειτουργεί ως headhunter, αλλαγή του τρόπου διορισμού των δικαστικών λειτουργιών, κ.λπ. Για αρκετά από αυτά που προτείνουμε χρειάζονται συνταγματικές αλλαγές μη θεμελιωδών άρθρων του Συντάγματος. Πριν δημοσιοποιήσουμε

το κείμενο συμβουλευτήκαμε διεκδικημένους νομικούς.

–Γιατί ένας ακαδημαϊκός που υπερασπίζεται την αξιοκρατία, τη χρηστή διοίκηση και το κράτος δικαίου να στηρίζει έναν άνθρωπο που παύθηκε από τη θέση ενός ανεξάρτητου θεσμού για ανάρμοστη συμπεριφορά;

–Εύστοχο το ερώτημα. Πρώτο, εμπιστεύομαι, κατ' αρχήν, το κράτος δικαίου και τη Δικαιοσύνη που το διακονεί. Συγχρόνως, δεν ξεχνώ ότι δικαιοσύνη αποδίδουν συγκεκριμένοι άνθρωποι με την κρίση των οποίων, ενίοτε, διαφωνώ. Δεν υπάρχει καμία λογική αντίφαση μεταξύ των δύο. Ως δημοκράτης, εμπιστεύομαι τον θεσμό. Ως κριτικά σκεπτόμενος πολίτης κρίνω την κρίση των λειτουργιών του. Δεύτερο, ο Οδυσσέας δεν «καταδικάστηκε», όπως συχνά λέγεται. Παύθηκε από το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο, το οποίο ενήργησε ως

πειθαρχικό όργανο. Τα πειθαρχικά ερμηνεύουν συμπεριφορές. Αυτή η ερμηνεία, εν προκειμένω, είχε πολιτικό χρώμα – η παραπομπή του Οδυσσέα είχε σαφώς πολιτικό χαρακτήρα. Θυμίζω ότι ο παραπέμπων γενικός εισαγγελέας είχε διατελέσει υπουργός του Αναστασιάδη. Ο Οδυσσέας ήταν ο πιο προβλεπόμενος αξιωματούχος που «αντιμίλησε» στο σύστημα. Έγινε εξαιρετικά απειλητικός. Φαντάζεστε να δικαιώνονταν από το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο; Θα επέφερε αυτομάτως την απονομιμοποίηση του γενικού εισαγγελέα και του βοηθού του, οι οποίοι θα έπρεπε να παραιτηθούν. Θα επρόκειτο για πολιτικό σεισμό. Θα μου πείτε, είναι δυνατό να συντονιστούν οκτώ δικαστές; Δεν είναι σύνθημα, αλλά ούτε αδύνατον. Συχνά, δεν χρειάζεται να σου πει κανείς τι να κάνεις, το ξέρεις από μόνος σου. Το γνωρίζουμε αυτό από τη βιβλιογραφία: ο συντονισμός

των ατόμων, σε κρίσιμες στιγμές, είναι τόσο αυθόρμητος όσο το groupthink που επέρχεται όταν ομάδες ληπτών αποφάσεων παίρνουν κρίσιμες αποφάσεις.

–Πώς συνάδει η θέση σας για υπεράσπιση του κράτους δικαίου με τον απόλυτο τρόπο που τοποθετείστε κατά της αποφάσεων του δικαστικού συμβουλίου;

–Είμαι το ίδιο «απόλυτος», όταν επικρίνω την απόφαση του Αρείου Πάγου στην Ελλάδα να θέσει τη σκανδαλώδη υπόθεση των τηλεφωνικών υποκλοπών στο αρχείο και τις αποφάσεις του Ανώτατου Δικαστηρίου στις ΗΠΑ να υπερασπίζει την υπερσυντηρητική ατζέντα του Τραμπ.

–Δίδεται η εντύπωση ότι το ΑΛΜΑ είναι ένα προσωποπαγές κόμμα που αποτελεί το πολιτικό όχημα του Οδυσσέα Μιχαηλίδη για τις προεδρικές εκλογές και άρα έχει ημερομηνία λήξης, όπως συνέβη με άλλα σχήματα.

–Η πολιτική ιστορία δείχνει ότι τα νέα κόμματα συχνά δημιουργούνται από χαρισματικούς πολιτικούς entrepreneurs, οι οποίοι παίρνουν ρίσκο, διαθέτουν προσωπική ακτινοβολία, και δραστηριοποιούνται σε μια ευνοϊκή συγκυρία, στην οποία το παλιό έχει φθαρεί και το νέο αναζητεί την έκφρασή του. Συνέβη με τον Ανδρέα Παπανδρέου και το ΠΑΣΟΚ το 1974, τον Σταύρο Θεοδωράκη με το Ποτάμι στην Ελλάδα, τον Μαγιάρ στην Ουγγαρία σήμερα, κ.ο.κ. Το αν θα καταστεί ένα κόμμα προσωποπαγές ή όχι εξαρτάται από τη θεσμική λειτουργία του και την ιδεολογική βάση του.

–Στο ΑΛΜΑ συγκεντρώνονται άτομα από διάφορους χώρους και δίδεται η εντύπωση της ευκαιριακής σύμπλευσης. Πώς θα συμφωνήσουν σε ένα κοινό όραμα για τον τόπο τόσο ετερογενείς δυνάμεις;

–Η πολιτική ετερογένεια χαρακτηρίζει τα νεότευκτα κόμματα. Το ΠΑΣΟΚ την είχε, στα πρώτα βήματά του, στεγάζοντας από παραδοσιακούς κεντρικούς, μέχρι παραδοσιακούς αριστερούς, ακόμη και τροτσκιστές. Το ίδιο συνέβη και με τους Γερμανούς Πράσινους. Πολιτική ετερογένεια είναι λογικό να έχει και το ΑΛΜΑ – δεν έχει καν γιορτάσει τα πρώτα του γενέθλια. Όσο, όμως, μεγαλώνει και εμπειρώνει τη λειτουργία του, τόσο θα ομογενοποιείται ο πολιτικός λόγος του. Δεν θα συμβεί σαν μια φυσική διαδικασία – χρειάζεται προσπάθεια για κάτι τέτοιο.

–Πώς θα φέρει την αλλαγή και θα αλλάξει νοοτροπίες με τα ίδια υλικά;

–Δεν συμφωνώ ότι τα υλικά είναι τα ίδια. Ο Οδυσσέας είναι ένα καινούργιο πρόσωπο στην πολιτική, γω δεν είχα καμία ανάμιξη με την κυπριακή πολιτική και οι πλείστοι/ες υποψήφιοι/ες δεν είχαν ανάμιξη με την πολιτική ή, αν είχαν, δεν ήταν πολιτικά πρόσωπα πρώτης γραμμής, με εξαίρεση την κα Χαραλαμπίδου.

Αισιόδοξα εφικτός στόχος η τρίτη θέση στις βουλευτικές εκλογές

–Το ΑΛΜΑ είναι σε σύγκρουση σχεδόν με όλα τα κόμματα. Με ποιες πολιτικές δυνάμεις θα συνεργαστεί για να φέρει την αλλαγή στη διακυβέρνηση του τόπου το 2028, εκτός κι αν θεωρεί ότι μπορεί να το πετύχει μόνο του;

–Ο Εκκλησιαστής λέει ότι «υπάρχει καιρός για να σπείρεις και καιρός για να θερίσεις». Έτσι και στην πολιτική, υπάρχει καιρός να ανταγωνιστείς και καιρός να συνεργαστείς. Τώρα, διανύουμε μια περίοδο έντονου πολιτικού ανταγωνισμού, ενόψει εκλογών. Το ΑΛΜΑ οφείλει να διαφοροποιείται από τους ανταγωνιστές του έτσι ώστε να είναι πιο διακριτό το δικό του πολιτικό στίγμα. Όταν αποκτήσει κοινοβουλευτική παρουσία, φυσικά θα επιδιώκει συνεργασίες στη Βουλή.

–Άλλο η συνεργασία σε κοινοβουλευτικό επίπεδο και άλλο οι συμμάχους σε προεδρικές εκλογές.

–Το μόνο που μπορώ να πω είναι ότι θα ήθελα ο Οδυσσέας να είναι υποψήφιος του Άλματος

για την Προεδρία της Δημοκρατίας, ηγούμενος ενός ευρύτερου μεταρρυθμιστικού συνασπισμού. Δεν έχει ληφθεί, όμως, τέτοια απόφαση. Με εξαίρεση το ΕΛΑΜ, με το οποίο δεν επιδιώκουμε συνεργασία για λόγους αρχής, με όλα τα υπόλοιπα κόμματα μπορούμε να υπάρξουν συγκλίσεις. Η σχετική συζήτηση, όμως, είναι εξαιρετικά πρόωπη.

–Πώς αξιολογείτε την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη;

–Την πιστώνουμε με τον σαφώς ευρωπαϊκό και δυτικό προσανατολισμό στην εξωτερική πολιτική, σημειώνοντας ότι η στρατηγική συμμαχία με το Ισραήλ είναι σημαντική. Όμως, η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη είναι υπέρ το δέον υποτακτική στον Νετανιάου – θα μπορούσε να κρατήσει αποστάσεις σε κρίσιμες στιγμές. Κάτι αντίστοιχο βλέπουμε να συμβαίνει και με την κυβέρνηση Τραμπ. Γενικότερα, πρέπει να αποβάλουμε από την εξωτερική πολιτική μας την εσω-

Εάν, ως κόμμα, δεν συνδεθείς συναισθηματικά με τους πολίτες, είσαι άσχετος και αν δεν δίνεις φωνή στη λαϊκή οργή για τη βαθιά κρίση θεσμών, τις παρανομίες και την κακοδιαχείριση, τότε υποφέρεις από πθική ακρισία.

τερικευμένη νοοτροπία της πρώην αποικίας. Στο μεταναστευτικό έχουν επίσης καταγραφεί θετικά αποτελέσματα. Πέραν, όμως, των δύο αυτών θεμάτων, δυσκολεύομαι να πιστώσω επιτυχίες στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη. Αποτελεί σε μεγάλο βαθμό συνέχεια της κυβέρνησης Αναστασιάδη: η παρακμή των θεσμών δεν έχει ανασχεθεί, δεν υπάρχει μεταρρυθμιστικός ζήλος, το

«videogate» ανέδειξε τη διαπλοκή στο κέντρο της προεδρικής εξουσίας, στην ενέργεια έγιναν εξοργιστικές κινήσεις και, γενικότερα, παρατηρούμε στασιμότητα σε θέματα εσωτερικής διακυβέρνησης.

–Το ΑΛΜΑ επικρίνεται ότι καταstroφολογεί πως τίποτα δεν λειτουργεί στο κράτος, επενδύοντας στη λαϊκή οργή.

–Δεν συμφωνώ. Το ΑΛΜΑ οφείλει να εκφράζει τη λαϊκή οργή, δεν είναι τεχνοκρατικό think tank. Αν δεν συνδεθείς συναισθηματικά με τους πολίτες, είσαι άσχετος. Αν, ως κόμμα, δεν δίνεις φωνή στη λαϊκή οργή για τη βαθιά κρίση θεσμών, τις παρανομίες και την κακοδιαχείριση («χρυσά διαβατήρια», Συνεργατισμός, Βασιλικό, κ.λπ.) και τον έλεγχο βασικών θεσμών από ανθρώπους που δεν έχουν πείσει ότι τιμούν τα αξιώματά τους, τότε υποφέρεις από πθική ακρισία. Αν, όμως, μείνεις μόνο στην οργή, τότε είσαι ένα ακόμη λαϊκίστικο κόμμα ή

μια διαμαρτυρόμενη διαδήλωση. Πρέπει να κάνεις και το επόμενο βήμα που είναι να μεταποίησεις τη λαϊκή οργή σε γόνιμο πολιτικό λόγο. Το ΑΛΜΑ έχει βρει την ισορροπία: και εκφράζει τη λαϊκή οργή και εισπνέει συγκεκριμένες πολιτικές για τη μεταρρύθμιση του κράτους.

–Ποιος είναι ο εφικτός στόχος για το ΑΛΜΑ στις βουλευτικές εκλογές;

–Ο απόλυτος εφικτός στόχος, όπως δείχνουν και οι περισσότερες δημοσκοπήσεις, είναι ένα διψήφιο ποσοστό και η τέταρτη θέση. Ένας αισιόδοξα εφικτός στόχος είναι η τρίτη θέση.

–Το ΑΛΜΑ θα διεκδικήσει την προεδρία της Βουλής με δικό του υποψήφιο;

–Θα το θεωρούσα λογικό να το κάνει ειδικά αν εκλεγεί βουλευτήρια η Ειρήνη Χαραλαμπίδου. Θα είναι μια εξαιρετική πρόεδρος της Βουλής. Όμως δεν έχει ακόμη συζητηθεί αυτό το θέμα. Πολλά

“

Στην πολιτική υπάρχει καιρός να ανταγωνιστείς και καιρός να συνεργαστείς. Τώρα, διανύουμε μια περίοδο έντονου πολιτικού ανταγωνισμού, ενόψει εκλογών. Το ΑΛΜΑ οφείλει να διαφοροποιείται από τους ανταγωνιστές του έτσι ώστε να είναι πιο διακριτό το δικό του πολιτικό στίγμα.

ΜΟΝΑΔΑ ΑΦΑΛΑΤΩΣΗΣ	ΤΙΜΗ (m3) ΜΑΖΟΥΤ	ΤΙΜΗ (m3) ΑΠΕ
ΛΑΡΝΑΚΑ	€1,036	€0,56
ΔΕΚΕΛΕΙΑ	€1,77	€0,56
ΒΑΣΙΛΙΚΟ	€1,73	€0,56
ΛΕΜΕΣΟΣ	€1,65	€0,56
ΠΑΦΟΣ	€1,30	€0,56

Η χρήση πλιακής ενέργειας για παραγωγή αφαλατωμένου νερού θα μπορούσε να ρίξει κατακόρυφα το υφιστάμενο κόστος παραγωγής ανά κ.μ. που σήμερα κυμαίνεται, κατά μέσο όρο, στο €1,50.

Ενεργειακό κόστος και απώλειες, γάγγραινα του υδατικού

Οι παράγοντες που επιβαρύνουν την τιμή του νερού και το ισοζύγιο διαθεσιμότητας και ζήτησης

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Οι καιρικές επιδόσεις των τελευταίων τριών μηνών μπορεί να προκάλεσαν ανακούφιση στο υπουργείο Γεωργίας και το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, σε καμία περίπτωση όμως δεν μείωσαν τον συναγερμό που έχει σημάνει στο υδατικό της Κύπρου. Η άνοδος της στάθμης των επιφανειακών υδάτων που κατέληξαν στα φράγματα, έδωσε μια μικρή ανάσα για το υπόλοιπο του 2026, αλλά και επιπρόσθετο χρόνο προκειμένου η Κύπρος να απεγκλωβιστεί από τις καιρικές διαθέσεις και άλλες παθογένειες.

“Οι υπολογιζόμενες απώλειες νερού από τα δίκτυα ύδρευσης ΕΟΑ και Συμβολίων Υδατοπρομήθειας, είναι τεράστιες. Σύμφωνα με υπολογισμούς του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων, σε ορισμένες περιπτώσεις, η χαμένη ποσότητα φθάνει έως και το 60%.

Με την επάρκεια νερού να αποτελεί το πρωταρχικό ζήτημα, οι οριακές καταστάσεις που προκλήθηκαν στη διάθεση του πολύτιμου αγαθού ανέδειξαν και άλλες παθογένειες εξίσου σημαντικές με το κομμάτι της επάρκειας, που εάν δεν αντιμετωπιστούν έγκαιρα και αποτελεσματικά με μαθηματική ακρίβεια θα επαναφέρουν το φάσμα επιβολής μέτρων, με ό,τι αυτό μπορεί να συνεπάγεται σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο. Παράλληλα με τους σχεδιασμούς υλοποίησης των αφαλατώσεων, η κυβέρνηση και τα αρμόδια τμήματα θα πρέπει να αντιμετωπίσουν υπαρκτά προβλήματα όπως είναι το ενεργειακό κόστος παραγωγής αφαλατωμένου νερού, καθώς και τις απώλειες που συνεχίζουν να κυμαίνονται σε υψηλά ποσοστά σε μια χώρα που δεν έχει την πολυτέλεια χωρών της κεντρικής και βόρειας Ευρώπης στην ετήσια συγκέντρωση επιφανειακών υδάτων. Τα στοιχεία που υπάρχουν στα δυο αυτά θέματα είναι απογοητευτικά. Ενδεικτικά, μόνο στο κομμάτι των απωλειών τα ποσοστά κυμαίνονται από 20% έως 50% αναλόγως σε κάθε περιφέρεια. Το υδατικό ζήτημα υπερτόνισε και τις στρεβλώσεις που συνεχίζουν να παρατηρούνται στο

ενεργειακό πεδίο από τον παρατεταμένο εγκλωβισμό της Κύπρου στα ορυκτά καύσιμα για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, που διατηρεί σε υψηλά επίπεδα το κόστος παραγωγής πόσιμου νερού από μονάδες αφαλατώσεων.

Ατιμολόγητο νερό

Ιεραρχώντας τα ζητήματα που συμβάλλουν στην όξυνση του υδατικού προβλήματος, πίσω από την επάρκεια βρίσκεται η διαχείριση του νερού που προμηθεύονται Επαρχιακοί Οργανισμοί Αυτοδιοίκησης (ΕΟΑ) και Συμβούλια Υδατοπρομήθειας από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (ΤΑΥ). Όσο και αν ακούγεται παράδοξο, ακόμα και σε περιόδους όπου τα φάσμα της λειψυδρίας απειλούν την Κύπρο, οι απώλειες του πολύτιμου αγαθού κυμαίνονται σε τρομακτικά επίπεδα. Σε κάποιες περιπτώσεις μάλιστα, σύμφωνα με επίσημα στοιχεία του ΤΑΥ, η μισή διατιθέμενη ποσότητα που κατέληγε στα δίκτυα υδροδότησης περιοχών περιορίζεται την ικανοποίηση της ζήτησης νερού. Για το ΤΑΥ το πρόβλημα προσδιορίζεται ως ατιμολόγητο νερό, κατηγορία η οποία περιλαμβάνει τις διαρροές από βλάβες του δικτύου ύδρευσης, κλοπή νερού και περιπτώσεις όπου το νερό παρέχεται δωρεάν. Το ΤΑΥ επίσημα υπολογίζει τις απώλειες με οποιαδήποτε μορφή από 20% έως και 60%. Δηλαδή, από τα 100 κ.μ. νερού που εισέρχονται στο δίκτυο ύδρευσης, η μισή και πλέον ποσότητα σε κάποιες περιπτώσεις εξαφανίζεται με τον ένα ή άλλο τρόπο. Αυτό σημαίνει ότι η διαθέσιμη ποσότητα υποχωρεί αυτόματα στα 80 κ.μ. νερού εάν πρόκειται για απώλειες στο 20% και στα 40 κ.μ. νερού εάν πρόκειται για την υψηλότερη στο 60%. Το πρόβλημα παρουσιάζει όξυνση σε μεγάλες κοινότητες, ενώ σε μεγάλες περιφέρειες όπως

ο ΕΟΑ Λευκωσίας το πρόβλημα έχει περιοριστεί, πλην όμως δεν έχει εκλείψει.

Το ενεργειακό

Το τρίτο κατά σειρά προτεραιότητας θέμα που επιβάλλεται να αντιμετωπιστεί άμεσα, είναι το κόστος παραγωγής πόσιμου νερού από αφαλατώσεις. Όπως και στην περίπτωση των μονάδων αφαλατώσεως, όπου η κυβέρνηση έτρεχε την τελευταία στιγμή να καλύψει τα υδατικά ελλείμματα, έτσι και στο ενεργειακό κομμάτι λειτουργίας των μονάδων αφαλατώσεως δεν υπήρξε πρόνοια τα τελευταία χρόνια προκειμένου να μειωθεί το κόστος παραγωγής. Με βάση επίσημους υπολογισμούς, οι ετήσιες ανάγκες ύδρευσης της Κύπρου καλύπτονται σε ποσοστό έως 60% από το νερό των αφαλατώσεων. Κατά μέσο όρο το κόστος του αφαλατωμένου νερού ανέρχεται στα €1,50 το κυβικό μέτρο (1.000 λίτρα). Κόστος ιδιαίτερα τσουκτερό, με το κράτος να καταβάλλει τα τελευταία έξι χρόνια πέραν των €450 εκατ. Όπως γίνεται παραδεκτό από το υπουργείο Γεωργίας, το υψηλό κόστος οφείλεται στη χρησιμοποίηση ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ορυκτά καύσιμα (μαζούτ) και στην τεχνολογία των αφαλατώσεων που τις καθιστούν ενεργοβόρες. Στην Κύπρο το σύνολο των μονάδων αφαλατώσεως που λειτουργούν όσο και αυτών που θα εγκατασταθούν μέχρι το 2027, δεν προβλέπεται να χρησιμοποιούν φθινό ρεύμα όπως είναι η πλιακή ενέργεια. Αυτό σημαίνει πως για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα οι μονάδες αφαλατώσεως θα συνεχίσουν να χρεώνουν το ΤΑΥ με υψηλές τιμές. Ένα άλλο στοιχείο που δεν περνά απαρατήρητο είναι η διαφωτιστική χρέωση νερού από αφαλατώσεις. Στη μονάδα της Λάρνακας το αφαλατωμένο νερό

κοστίζει €1,036 κ.μ., στη Δεκέλεια €1,77 κ.μ., στο Βασιλικό €1,735 κ.μ., στη Λεμεσό €1,656 κ.μ. και στην Πάφο €1,304 κ.μ.

Μαζούτ vs ΑΠΕ

Το ιδιαίτερα υψηλό κόστος παραγωγής αφαλατωμένου νερού, που είναι απότοκο των συνεχιζόμενων στρεβλώσεων και ελλείψεων στην παραγωγή του ενεργειακού μείγματος της Κύπρου, θα μπορούσε να είχε αποχωρήσει αίσθητά εάν η Κύπρος είχε πετύχει να εισάγει φυσικό αέριο ή να αξιοποιούσε τις τεράστιες δυνατότητες από την παραγωγή ΑΠΕ (πλιακή και αιολική ενέργεια). Με βάση επίσημους υπολογισμούς του υπουργείου Γεωργίας, για 1 κ.μ. αφαλατωμένου νερού απαιτείται η κατανάλωση από 3,5 έως 5,5 κιλοβατώραν, αναλόγως της τεχνολογίας της κάθε μονάδας αφαλατώσεως. Εάν στις πέντε μεγάλες μονάδες αφαλατώσεως η λειτουργία τους βασιζόταν σε ΑΠΕ, το κόστος θα ήταν μειωμένο κατά πολύ. Αν δεν υπήρχαν οι σημερινές στρεβλώσεις στο ηλεκτρικό ρεύμα όπου η τιμή της ενέργειας από ΑΠΕ ανέρχεται στο ύψος της τιμής ενέργειας από ορυκτά καύσιμα, οι διαφορές θα ήταν οφθαλμοφανείς. Στο υποθετικό σενάριο που κάποια μονάδα αγοράζε ενέργεια από ΑΠΕ στον μέσο όρο της Ευρώπης που είναι περίπου στα €0,14 σεντ και με μέση κατανάλωση 4 κιλοβατώρας για παραγωγή 1 κ.μ. νερού, η τιμή παραγωγής θα ήταν στο 1/3 της σημερινής (πίνακας). Το δε κόστος παραγωγής θα ήταν ακόμα μικρότερο των €0,56 σεντ ανά κ.μ. νερού εάν η κάθε μονάδα είχε το δικό της σύστημα παραγωγής και αποθήκευσης ενέργειας από ΑΠΕ, αν λάβουμε υπόψη πως το κόστος παραγωγής ΑΠΕ ανά κιλοβατώρα εκτός Κύπρου κυμαίνεται στα €0,5 σεντ. Αξίζει αναφοράς πως σε άλλες χώ-

ρες με χρήση της αφαλατώσεως η μέση τιμή παραγωγής νερού κυμαίνεται από €0,50 σεντ έως €0,70 σεντ το κ.μ.

Η πεταμένη πλιακή

Ένα στοιχείο που επιβαρύνει την εικόνα που επικρατεί με την παραγωγή αφαλατωμένου νερού έχει να κάνει και με την ενέργεια από ΑΠΕ που απορρίπτεται το σύστημα διανομής της Κύπρου, δηλαδή της ακραιοποιημένης που χάνεται. Σύμφωνα με υπολογισμούς, το 2023 η ενέργεια που χρησιμοποιήθηκε για παραγωγή αφαλατωμένου νερού ξεπέρασε τις 216 GWh (γιγαβατώρας), ποσότητα ίση με την ενέργεια που απορρίφθηκε από την παραγόμενη ενέργεια ΑΠΕ την προηγούμενη χρονιά. Σύμφωνα με τον γενικό διευθυντή του υπουργείου Γεωργίας, Ανδρέα Γρηγορίου, στους σχεδιασμούς υπάρχει σκέψη όπως στις νέες μονάδες αφαλατώσεων υπάρχει πρόνοια για μερική ή ολική χρήση ενέργειας από ΑΠΕ.

Το δυναμικό των μονάδων αφαλατώσεως

Η ανάπτυξη μονάδων αφαλατώσεως στην Κύπρο είναι αποτέλεσμα σύμπτωσης του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Μέσω μειοδοτικού διαγωνισμού που προκηρύχθηκε το ΤΑΥ, σήμερα στην Κύπρο λειτουργούν οκτώ μονάδες, με τις μεγαλύτερες σε Δεκέλεια, Λεμεσό, Βασιλικό, Λάρνακα και Πάφο. Εντός Μαΐου αναμένεται να λειτουργήσει η ένατη στον ποταμό Γαρούλλη στη Λεμεσό. Σε εξέλιξη βρίσκεται η λειτουργία άλλων τεσσάρων μονάδων: Στην Επισκοπή Λεμεσού το φθινόπωρο του 2026, στον Μαζωτό αρχές του 2027 και μια πλωτή μονάδα στη Γερμασόγεια αρχές του 2027.

“Το σύνολο των μονάδων αφαλατώσεως που λειτουργούν όσο και αυτών που θα εγκατασταθούν μέχρι το 2027 δεν προβλέπεται να χρησιμοποιούν φθινό ρεύμα όπως είναι η πλιακή ενέργεια. Αυτό σημαίνει πως για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα οι μονάδες αφαλατώσεως θα συνεχίσουν να χρεώνουν το ΤΑΥ με υψηλές τιμές.

ALMIRAL[®] FORTE

2,32% γέλη
δισουλφωμωφωσικού δικλοφαινάκη

NEO
ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΟ

Κινήσου ελεύθερα, απόλαυσε τη ζωή!

ΠΤC MEDOCHEMIE

Ψυχραιμία

Διάβασε Premium.
kathimerini.com.cy

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ €50

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ενημέρωση χωρίς θόρυβο

Συνέντευξη στην
ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

«Υπάρχει θεωρώ τεράστια ευθύνη του νομοθετικού σώματος όσον αφορά την προστασία των πολιτών και τη δολοφονία χαρακτήρων από οποιονδήποτε ο οποίος χωρίς να τεκμηριώσει, καταλήγει σε αυθαίρετα συμπεράσματα», δηλώνει σε συνέντευξη του στην «Κ» ο αναπληρωτής πρόεδρος και υποψήφιος της ΕΔΕΚ στην επαρχία Λευκωσίας, Μορφάκης Σολομωνίδης. Προσθέτει ότι η ΕΔΕΚ βρίσκεται σε ένα μεταβατικό στάδιο, σημειώνοντας ότι μετά τις βουλευτικές θα επανεξεταστούν οι πολιτικές του κόμματος και οι σχέσεις του με την κυβέρνηση.

—Στη δύσκολη προεκλογική περίοδο που διανύουμε, ποιες είναι οι προτεραιότητες της ΕΔΕΚ;

—Ο πρόεδρος της ΕΔΕΚ αλλά και εγώ ως αναπληρωτής πρόεδρος αναλάβαμε ευθύνες που δεν μας αναλογούν. Δεν μπορούσαμε όμως σε αυτή τη δύσκολη περίοδο για το κόμμα να μη βγούμε μπροστά και να αναλάβουμε αυτό το βάρος. Πρώτη προτεραιότητα ήταν η διαχείριση της εσωστρέφειας που δημιουργήθηκε τα τελευταία χρόνια, την οποία τερματίσαμε. Ακολούθησε ο καταρτισμός του πολιτικού μανιφέστου, το οποίο αποτελείται από έξι πολιτικούς πυλώνες και αφορά την οικονομία, το στεγαστικό, την υγεία, την παιδεία, το περιβάλλον και τον ψηφιακό μετασχηματισμό και μετά το πιο σημαντικό, η συνέχιση της κοινοβουλευτικής παρουσίας της ΕΔΕΚ και στο νέο κοινοβούλιο. Ο στόχος μας πλέον είναι η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη συμμετοχή του κόμματος στη Βουλή.

—Γιατί δεν κάνατε βήματα προς τα πίσω ώστε να έρθουν και στελέχη που έβαζαν κάποιες προϋποθέσεις, όπως τη διεξαγωγή ενός συνεδρίου;

—Από τη στιγμή που είμαστε ένα δημοκρατικό κόμμα στηριζόμενο πάνω σε αρχές και αξίες, προχωρήσαμε στην εκλογή νέας ηγεσίας όπως προβλέπεται στο καταστατικό μας. Η νέα ηγεσία δεν έθεσε καμία προϋπόθεση και κανέναν περιορισμό για την επιστροφή οποιουδήποτε στελέχους. Κρίνω λοιπόν πως δεν ήταν σωστό να ξαναπούμε σε εκλογική διαδικασία εννέα μήνες πριν από τις εκλογές, δεδομένου ότι θα πραγματοποιηθεί το τακτικό εκλογικό συνέδριο αμέσως μετά τις βουλευτικές.

—Έχετε εμπιστοσύνη στους θεσμούς και σε σχέσεις με τις καταγγελίες Μακάριου Δρουσιώτη, στις οποίες εμπλέκεται και το δικό σας όνομα;

—Υπάρχει θεωρώ τεράστια ευθύνη του νομοθετικού σώματος όσον αφορά στην προστασία των πολιτών και δολοφονίας χαρακτήρων από οποιονδήποτε ο οποίος χωρίς να τεκμηριώσει, καταλήγει σε αυθαίρετα συμπεράσματα τα οποία δημοσιοποιεί και καλούνται οι υπόλοιποι να δικαιολογούνται με όλα αυτά τα πλαστά στοιχεία κατά πόσο αληθεύουν ή όχι. Εγώ προσωπικά δεν γνωρίζω κανέναν από τους αποστολείς των μηνυμάτων. Από την πρώτη μέρα έχω στείλει ενυπόγραφη καταγγελία στον υπουργό Δικαιοσύνης, έχω δώσει τη συγκατάθεσή μου οικειοθελώς για άρση όλων των τηλεπικοινωνιακών μου δεδομένων. Έχω προβεί σε γραπτή καταγγελία εναντίον του κ. Δρουσιώτη, ενώ παρέδωσα και οικειοθελώς την τηλεφωνική μου συσκευή για έλεγχο. Αναμένω από τις Αρχές να προχωρήσει η δική μου καταγγελία, να οδηγηθεί ο κ. Δρουσιώτης στο ΤΑΕ να δώσει εξηγήσεις, γιατί δεν μιλώ ούτε ως αναπληρωτής πρόεδρος κόμματος ούτε ως πολιτικός, μιλώ ως πολίτης που έχω κάθε δικαίωμα η καταγγελία μου να διερευνηθεί.

—Μήπως τελικά έπρεπε να δείτε πιο σοβαρά και επί της ουσίας τη συνεργασία των τριών κομμάτων στις βουλευτικές εκλογές;

—Δεν υπήρξε ποτέ επίσημη πρόταση για να τη συζητήσουμε σοβαρά.

—Ίσως όμως βοηθούσαν οι συγχυρίες τα κόμματα του λεγόμενου ενδιάμεσου να εξετάζατε σοβαρά την πρόταση του ΔΗΚΟ για κοινό ψηφοδέλτιο;

—Όπως σας έχω αναφέρει προηγουμένως ουδέποτε ήρθε πρόταση από το ΔΗΚΟ.

—Γιατί δεν έγινε συνάντηση με την ηγεσία του ΔΗΚΟ για το συγκεκριμένο θέμα;

—Έγινε συνάντηση με την ηγεσία του ΔΗΚΟ αμέσως μετά και την εκλογή της νέας ηγεσίας της

ΜΟΡΦΑΚΗΣ ΣΟΛΟΜΩΝΙΔΗΣ, αναπληρωτής πρόεδρος ΕΔΕΚ

Εκ του αποτελέσματος θα κριθούμε όλοι

Η ΕΔΕΚ θα είναι στη Βουλή – Στόχος μας πλέον είναι η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη κοινοβουλευτική παρουσία

Πιστεύω ότι δεν υπήρξε καμία περίπτωση συνεργασίας με κοινό ψηφοδέλτιο ούτε με το ΔΗΚΟ αλλά ούτε με τη ΔΗΠΑ. Υπάρχουν ιδεολογικές διαφορές σε θέματα ουσίας.

θα πρέπει να ενημερώνονται για την πορεία των ερευνών. Όλος αυτός ο συσχετισμός και η εμπλοκή είναι για να πληγεί τόσο η ΕΔΕΚ όσο και εγώ προσωπικά.

—Γιατί η ΕΔΕΚ βρίσκεται ακόμη εντός κυβέρνησης αφού φαίνεται να είναι πολλά τα ζητήματα στα οποία διαφωνείτε με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας;

—Θέλω να αρχίσω από τα θετικά. Θεωρώ ότι ο Πρόεδρος έχει μια πετυχημένη εξωτερική πολιτική. Έχει φανεί και με τα πρόσφατα γεγονότα του πολέμου στο Ιράν. Αρκετά είναι τα θετικά στοιχεία και στην εσωτερική διακυβέρνηση. Βεβαίως υπάρχουν και περιθώρια βελτίωσης. Πιστεύω ότι η επικοινωνία κυβέρνησης και κομμάτων που τη στηρίζουν θα έπρεπε να ήταν σε πολύ καλύτερο επίπεδο και να υπήρχε καλύτερος συντονισμός.

—Μήπως τελικά έπρεπε να δείτε πιο σοβαρά και επί της ουσίας τη συνεργασία των τριών κομμάτων στις βουλευτικές εκλογές;

—Δεν υπήρξε ποτέ επίσημη πρόταση για να τη συζητήσουμε σοβαρά.

—Ίσως όμως βοηθούσαν οι συγχυρίες τα κόμματα του λεγόμενου ενδιάμεσου να εξετάζατε σοβαρά την πρόταση του ΔΗΚΟ για κοινό ψηφοδέλτιο;

—Όπως σας έχω αναφέρει προηγουμένως ουδέποτε ήρθε πρόταση από το ΔΗΚΟ.

—Γιατί δεν έγινε συνάντηση με την ηγεσία του ΔΗΚΟ για το συγκεκριμένο θέμα;

—Έγινε συνάντηση με την ηγεσία του ΔΗΚΟ αμέσως μετά και την εκλογή της νέας ηγεσίας της

ΕΔΕΚ, εθιμοτυπική, στην οποία δεν κατατέθηκε καμία πρόταση, δεν δόθηκε κανένας σχεδιασμός, ούτε κατατέθηκαν σκέψεις και ιδέες.

—Θα μπορούσατε βέβαια να καταθέσετε ως ΕΔΕΚ συγκεκριμένη πρόταση.

—Δεν υπήρξε ποτέ τέτοια σκέψη. Είμαστε τρία διαφορετικά κόμματα. Η ΕΔΕΚ είναι ένα σοσιαλιστικό κόμμα. Για μένα δεν υπάρχει ιδεολογία του Κέντρου. Το κάθε κόμμα προσβέβει τη δική του ιδεολογία, έχει τις δικές του αρχές και αξίες. Πιστεύω ότι δεν υπήρχε καμία περίπτωση συνεργασίας ούτε και συνένωσης κομμάτων. Για παράδειγμα, οι θέσεις μας στο Κυπριακό είναι διαφορετικές με το ΔΗΚΟ και τη ΔΗΠΑ. Με το ΔΗΚΟ βεβαίως μας συνδέουν μακροχρόνιες συνεργασίες. Θεωρώ ότι είχαμε συμμετοχή σε μία από τις καλύτερες διακυβερνήσεις του τόπου επί Τάσσου Παπαδόπουλου, αλλά πέραν από αυτό υπάρχει η Βουλή που είναι ένα ανεξάρτητο σώμα.

—Δεν καταφέρντε όμως ούτε να συνεργαστείτε ως κόμματα που στηρίζουν την κυβέρνηση...

—Ναι, υπάρχουν ζητήματα που έχουμε διαφορετικές προσεγγίσεις αλλά με καλύτερη συνεννόηση, με καλύτερη επικοινωνία και συχνότερη επαφή η συνεργασία μπορούσε να ήταν καλύτερη. Θεωρώ ότι ευθύνη έχει πρώτα η κυβέρνηση και μετά τα κόμματα που τη στηρίζουν.

—Παραμένετε όμως εντός της κυβέρνησης παρά τα προβλήματα που εντοπίζετε.

—Από το καλοκαίρι του 2025, η ΕΔΕΚ είναι σε ένα μεταβατικό

στάδιο. Η σημερινή ηγεσία έχει καθήκον και ρόλο να οδηγήσει το κόμμα στις βουλευτικές εκλογές, με στόχο ένα αξιοπρεπές αποτέλεσμα. Μετά θα οδηγηθούμε σε ένα συνέδριο όπου εκεί θα συζητηθούν όλα, συμπεριλαμβανομένων και της σχέσης μας με την κυβέρνηση. Οι οποιοσδήποτε αποφάσεις θα πρέπει να ληφθούν άμεσα γιατί δεν θα υπάρχει χρόνος μας και το 2028 έχουμε προεδρικές εκλογές.

—Το 2023 μήπως ήταν τελικά επιλογή ανάγκης - σανίδα σωτηρίας, ο Νίκος Χριστοδουλίδης για την ΕΔΕΚ;

—Ζω την ΕΔΕΚ από το 1992 από διάφορες θέσεις και εντοπίζω πλέον ότι το πρόβλημα ξεκίνησε από τη στιγμή που το κόμμα δεν κατεβαίνει με δικό του υποψήφιο στις προεδρικές εκλογές. Αυτό και μόνο το γεγονός δημιουργεί μίαν ανασφάλεια πρώτα και κύρια στα στελέχη του κόμματος, στους ψηφοφόρους αλλά και στους φίλους της ΕΔΕΚ. Πάντα το κόμμα έδινε πολιτική λύση, πολιτική διέξοδο με το να κατέρχεται με δικό του υποψήφιο.

—Πιστεύετε ότι η ΕΔΕΚ είναι ένα σοσιαλιστικό κόμμα;

—Βεβαίως. Όλες οι πολιτικές μας έχουν ως επίκεντρο τον άνθρωπο, τους ευάλωτους, τους χαμηλόμισθους, τους χαμηλοσυνταξιούχους και τους νέους. Δεν έχουμε ποτέ ξεφύγει από τις αρχές και τις αξίες μας. Η ΕΔΕΚ είναι ένα σύγχρονο πολιτικό κόμμα που αγωνίζεται για τις πανανθρώπινες αξίες, την ειρήνη, την ελευθερία, την ισότητα, την οικονομική δικαιοσύνη, την κοινωνική αλληλεγγύη, την πρόοδο και την ευημερία, αυτός είναι ο

σοσιαλισμός. Θεωρούμε ότι οι ιδέες του σοσιαλισμού είναι πιο κοντά στον άνθρωπο, για αυτό θα πρέπει να είμαστε καθημερινά δίπλα στους πολίτες.

—Αν η ΕΔΕΚ βρεθεί εντός Βουλής ποια θα είναι τα κριτήρια για να επιλέξει πρόεδρο του Σώματος;

—Η ΕΔΕΚ είναι δεδομένο ότι θα είναι εντός της Βουλής. Η επιλογή προέδρου του Σώματος δεν έχει τεθεί καν προς συζήτηση. Ο στόχος μας μέχρι την ημέρα των εκλογών είναι η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη παρουσία του κόμματος στη Βουλή. Από εκεί και πέρα θα δούμε πώς θα διαμορφωθεί το σκηνικό και ανάλογα τα συλλογικά όργανα του κόμματος θα πάρουν τις αποφάσεις τους.

—Με το ΑΚΕΛ θα συνεργαζόσασταν για εκλογή προέδρου του Σώματος;

—Δεν αποκλείω συνεργασίες πλην της περίπτωσης του ΕΛΑΜ. Αυτό είναι ένα μήνυμα και για τις προεδρικές του 2028, ότι δεν θα στηρίζαμε έναν πρόεδρο τον οποίο στηρίζει και το ΕΛΑΜ. Δεν μπορούμε να βρεθούμε σε μια διακυβέρνηση της χώρας μαζί του.

—Εάν εκλεγείτε στη Βουλή, ποιες θα είναι οι προτεραιότητές σας;

—Εγώ προσωπικά και μέσω εμού η ΕΔΕΚ, δεν θα σταματήσουμε ποτέ να παλεύουμε για να προσθέσουμε όπλα στον άνισο αγώνα των δανειοληπτών κατά της ασυδοσίας των τραπεζών. Ο αγώνας κατά των άδικων και αδικαιολόγητων εκποιήσεων δεν θα σταματήσει. Ψηλά στην ιεράρχηση των προτεραιοτήτων μου είναι η αντιμετώπιση της στεγαστικής κρίσης. Θα προσπαθήσω να περάσουν οι θέσεις της ΕΔΕΚ, στην κατάρτιση των οποίων είχα καθοριστική συμβολή, καθώς θεωρώ ότι θα αμβλυνηθεί δραστηκά το πρόβλημα. Ιδιαίτερη ευαισθησία έχω και στα θέματα εκπαίδευσης και παιδείας. Η ευαισθησία και οι γνώσεις προέκυψαν μέσα από θητεία μου ως πρόεδρος της Συνομοσπονδίας Συνδέσμων Γονέων Μέσης Εκπαίδευσης και το χρέος μου να ασχοληθώ με την εκπαίδευση οφείλεται στο γεγονός ότι είμαι επίτιμος πρόεδρος της συνομοσπονδίας. Και βεβαίως, ως αναπληρωτής πρόεδρος ενός κόμματος που το όνομά του έγινε συνώνυμο με την αμυντική θωράκιση, τα θέματα άμυνας είναι πάντα στο επίκεντρο της έννοις μου.

—Ποιο είναι το μήνυμα που θέλετε να στείλετε στους ψηφοφόρους λίγες μέρες πριν από τις εκλογές;

—Ο κόσμος ακόμα και σήμερα διακατέχεται από θυμό ενάντια στους θεσμούς, ενάντια στα παραδοσιακά κόμματα. Όμως, το μήνυμα που θέλω να στείλω είναι ότι υπάρχουν νέοι άνθρωποι οι οποίοι στελεχώνουν τα ψηφοδέλτια της ΕΔΕΚ, που έχουν καθαρά χέρια, που έχουν πολιτικές θέσεις, που έχουν όραμα να εφαρμόσουν όλα αυτά τα οποία καταθέτουν καθημερινά. Ο πολίτης δεν πρέπει να επιλέξει πολιτικές άνευ περιεχομένου, μόνο επειδή είναι νεοφανείς. Το νέο είναι επωφελές, εάν έχει περιεχόμενο. Και περιεχόμενο έχουν οι προτάσεις της ΕΔΕΚ, η οποία για δεκαετίες είναι κοντά στον λαό, είναι μέσα στον λαό και ξέρει τις διαστάσεις και τις λύσεις των προβλημάτων. Το ερώτημα που πρέπει να τεθεί είναι αν θέλουμε μια Βουλή της άρνησης από καπρίτσιο ή μια Βουλή της προσπάθειας για σύνθεση και αποτέλεσμα.

—Στο εκλογικό συνέδριο που θα πραγματοποιηθεί μετά τις βουλευτικές, θα διεκδικήσετε την προεδρία του κόμματος;

—Τον κομματικό μου πατριωτισμό τον έχω δείξει στο πρόσφατο συνέδριο. Το κόμμα έπρεπε να πάει ενωμένο μέχρι τις εκλογές, μένα ο κύριος μου στόχος σήμερα είναι η ΕΔΕΚ να βρίσκεται στη Βουλή με την καλύτερη δυνατή παρουσία. Ευελπιστώ ότι αν τα στελέχη και οι φίλοι του κόμματος με στηρίζουν θα φανώ αντίξιος των προσδοκιών τους, τόσο εντός του κόμματος αλλά και ευρύτερα στην κοινωνία. Από εκεί και πέρα εκ του αποτελέσματος θα κριθούμε όλοι.

“ Δεν αποκλείω συνεργασίες για την προεδρία της Βουλής πλην του ΕΛΑΜ. Αυτό είναι ένα μήνυμα και για τις προεδρικές του 2028. Δεν μπορούμε να συνυπάρξουμε σε διακυβέρνηση μαζί του.

“ Όλες οι πολιτικές μας έχουν ως επίκεντρο τον άνθρωπο, τους ευάλωτους, τους χαμηλόμισθους, τους χαμηλοσυνταξιούχους και τους νέους. Δεν έχουμε ποτέ ξεφύγει από τις αρχές και τις αξίες μας.

“ Η σημερινή ηγεσία έχει καθήκον και ρόλο να οδηγήσει το κόμμα στις βουλευτικές εκλογές, με στόχο ένα αξιοπρεπές αποτέλεσμα. Μετά θα οδηγηθούμε σε ένα συνέδριο όπου εκεί θα συζητηθούν όλα, συμπεριλαμβανομένης και της σχέσης μας με την κυβέρνηση.

“ Οι πολίτες θα πρέπει να ενημερώνονται για την πορεία των ερευνών. Όλος αυτός ο συσχετισμός και η εμπλοκή είναι για να πληγεί τόσο η ΕΔΕΚ όσο και εγώ προσωπικά.

Στον δρόμο προς την κάλπη

Γιατί διεκδικούν μία θέση στο Κοινοβούλιο και τι είναι αυτό που τους ξεχωρίζει από τους συνυποψηφίους τους

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Τρεις υποψήφιοι βουλευτές βρίσκονται απέναντι στις προκλήσεις της εποχής

ενάμιση περίπου μήνα πριν από τις εκλογές. Στις συνεντεύξεις τους στην «Κ» αναφέρονται στα φαινόμενα διαφθοράς και την έλλειψη διαφάνειας.

Ο βουλευτής, εκ νέου υποψήφιος με το ΑΚΕΛ στην επαρχία Αμμοχώστου, Νίκος Κέττηρος, η υποψήφια του Volt Cyprus στη Λευκωσία Έφη Ξάνθου και

ο υποψήφιος με την ΕΔΕΚ στη Λευκωσία Πάμπος Χριστοδούλου αναλύουν την πρώτη πρόταση νόμου που θα καταθέσουν σε περίπτωση εκλογής τους

και δεν διστάζουν να απαντήσουν και αν θα έφευγαν εκτός κοινοβουλευτικής γραμμής σε περίπτωση που αντιτίθεται στα προσωπικά τους πιστεύω.

1

Ποια κρίνετε ως τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν σήμερα οι πολίτες;

Έφη Ξάνθου

Πολιτική επιστήμονας και επιχειρηματίας Υποψήφια βουλευτρια Volt, επ. Λευκωσίας

2

Ποια θα θέλατε να είναι η πρώτη πρόταση νόμου που θα καταθέσετε στη Βουλή αν εκλεγείτε;

3

Πού στέκεστε σήμερα σε ό,τι αφορά τα φαινόμενα διαφθοράς και έλλειψης διαφάνειας;

Νίκος Κέττηρος

Βουλευτής ΑΚΕΛ Υποψήφιος βουλευτής ΑΚΕΛ Αμμοχώστου

4

Υποστηρίζετε τη χρήση apps για να έχουν οι πολίτες άμεσο λόγο στη διαμόρφωση της νομοθεσίας;

5

Θα ψηφίζατε ποτέ εκτός κοινοβουλευτικής γραμμής, αν ερχόταν σε σύγκρουση με τα πιστεύω και τις αξίες σας;

6

Σε τι διαφέρετε από τους συνυποψηφίους σας ώστε οι πολίτες να επιλέξουν εσάς για να τους εκπροσωπήσετε στο κοινοβούλιο;

1 Το αίσθημα της απόγνωσης που τους περιζώνει, όταν συνειδητοποιούν την απόλυτη ανομία και έλλειψη στρατηγικού πλάνου που επικρατεί. Όποια και αν είναι η οικονομική κατάσταση του ατόμου, όσο ασφαλής και αν νιώθει στην περιοχή που ζει, όσο αυτοπεποιθμένος και αν έχει στις προσωπικές του δυνατότητες και αξία, όλα μηδενίζονται μόλις προκύψει μια προσωπική κρίση και συνειδητοποιεί πως δεν υπάρχει δίκτυο ασφαλείας, όσο καλός πολίτης και αν ήταν.

2 Η πρώτη μου πρόταση νόμου θα καθιστά ποινές για τη μη εφαρμογή των δικαστικών αποφάσεων, με θεσμοθέτηση διαδικασίας πληρωμής προστίμου για κάθε μέρα καθυστέρησης είτε πρόκειται για κυβερνητικό φορέα είτε ιδιωτικό. Γιατί ο μεγαλύτερος παραβάτης είναι η ίδια η κυβέρνηση μας.

3 Η αλήθεια πάντοτε αποκαλύπτεται, αργά ή γρήγορα. Η θέση μου και του VOLT είναι πως πρέπει να στηρίζονται πάση θυσία οι μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος (whistleblowers) ώστε να προκύπτει αυτή η αποκάλυψη όσο πιο γρήγορα γίνεται για να μειωθεί η γενικότερη ζημιά που προκαλεί. Το «όλα στο φως» δεν είναι μόνο σύνθημα για εμάς. Πέρα από αυτό, παραμένουμε ως μικρό κράτος έρμαιο των παγκοσμίων και περιφερειακών γεγονότων που επίσης συνεισφέρει στη συνειδητοποίηση πως όλα είναι εφήμερα και ανά πάσα στιγμή μπορούν να αλλάξουν απότομα. Πρέπει να στηριχθεί με μόνιμο προσωπικό η Ανεξάρτητη Αρχή κατά της Διαφθοράς, η Ανεξάρτητη Αρχή Διερεύνησης Ισχυρισμών και Παραπόνων κατά της Αστυνομίας, η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου, η Ελεγκτική Υπηρεσία, το Τμήμα Φορολογίας και το Τμήμα Τελωνείων. Πρέπει να θεσμοθετηθεί «τυφλό» σύστημα υποβολής καταγγελιών, ώστε να εξασφαλίζεται η ανωνυμία των καταγγελλιών που κατατίθενται. Και πρέπει να θεσμοθετηθεί ο δημόσιος καθήκον, ώστε να διαχωριστούν οι εξουσίες του γενικού εισαγγελέα ως νομικού εκπρόσωπου της κρατικής μηχανής από τις εξουσίες του δημόσιου κατηγορούμενου που μπορεί να χρειαστεί να κινήσει αγωγή και εναντίον κρατικών θεσμών ή οργανισμών του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Παράλληλα, πρέπει να ξεκινήσει η μεταρρύθμιση του δικαστικού μας συστήματος ώστε να μπορεί να ασκείται κοινοβουλευτικός έλεγχος και στη δικαστική εξουσία.

4 Υποστηρίζω τέτοιες εφαρμογές, εφόσον εξασφαλίζεται η προστασία των προσωπικών δεδομένων των χρηστών της και εφόσον υπάρχει διακριτική ευχέρεια στον τρόπο που θα χρησιμοποιούνται τα πορίσματα μιας τέτοιας δημόσιας διαβούλευσης και όχι αυτόματη επιβολή των «αποφάσεων» που προκύπτουν μέσα από τη χρήση τους.

5 Ναι, μετά από πολλά προσπάθεια για να μεταπεισω τους συνοδοιπόρους μου βέβαια.

6 Είμαι αγωνίστρια από μικρό παιδί με πολλαπλές εμπειρίες που θα αποβούν χρήσιμες στις κοινοβουλευτικές εργασίες. Παιδί της παροικίας, πρώτο παιδί πολύτεκνης οικογένειας, σύζυγος, μητέρα. Εργάζομαι αδιάλειπτα από τα 18 μου χρόνια, τα τελευταία δύο σε δική μου επιχείρηση. Κουβαλώ και 14 χρόνια εμπειρίας ως κοινοβουλευτική συνεργάτιδα και έχω παρακολουθήσει διαχρονικά τις εργασίες όλων των κοινοβουλευτικών επιτροπών, δίνοντάς μου πολύτιμη σφαιρική αντίληψη των εργασιών που μας περιμένουν με την είσοδό μας στη Βουλή. Από εκεί και πέρα πρέπει να τονίσω πως και οι 56 υποψήφιοι έχουμε δεσμευτεί πως θα συνεχίσουμε να δουλεύουμε ομαδικά για να στηρίξουμε την κοινοβουλευτική ομάδα μας, παρέχοντας ανατροφοδότηση στα θέματα του ειδικού μας ενδιαφέροντος και γνώσης.

1 Τα σημαντικότερα προβλήματα είναι η ακρίβεια, η στέγασση και η ανασφάλεια στην καθημερινότητα. Οι τιμές ανεβαίνουν, τα εισοδήματα δεν ακολουθούν και πολλοί συμπολίτες μας δυσκολεύονται να τα βγάλουν πέρα. Ταυτόχρονα, η πρόσβαση σε αξιοπρεπή κατοικία γίνεται όλο και πιο δύσκολη, ιδιαίτερα για τους νέους. Τα σχέδια της κυβέρνησης είναι για το θεαθήναι. Δεν εξυπηρετούν τα πιο χαμηλά εισοδηματικά στρώματα. Όλο αυτό τον κόσμο τον στέλνουν στα ενοίκια και μετά διερωτώνται γιατί το ύψος των ενοικίων αυξάνεται. Ας αξιοποιηθούν τα 800 κενά οικοπέδα στους συνοικισμούς. Να τα κόψουν στη μέση και να βοηθήσουν έμπρακτα 1.600 οικογένειες. Λύσεις υπάρχουν. Αλλά χρειάζεται βούληση, αποφασιστικότητα να συγκρουστείτε με τα μεγάλα συμφέροντα. Ο κόσμος νιώθει πως μένει μόνος απέναντι σε όλα αυτά.

2 Προτεραιότητα θα έδινα σε μια ολοκληρωμένη πρόταση για τη στέγασση. Με μέτρα που να στηρίζουν ουσιαστικά τους νέους και τις οικογένειες: αύξηση της προσφοράς προσιτής κατοικίας, αξιοποίηση κρατικής γης, ενίσχυση επιδοτήσεων και πραγματική ρύθμιση της αγοράς. Η στέγη είναι δικαίωμα και πρέπει να αντιμετωπιστεί ως τέτοιο, όχι ως πολυτέλεια. Επίσης θα ήθελα πολύ την περίληψη της ιδρυματικής φροντίδας για τους ηλικιωμένους στο ΓεΣΥ. Είναι δυνατόν άνθρωποι με σύνταξη 500 ευρώ τον μήνα να καλούνται να πληρώνουν 1.500 ευρώ σε στέγες; Πού θα τα βρουν; Αν τα παιδιά τους δεν έχουν την δυνατότητα; Θα τους πετάξουν;

3 Η διαφθορά υπονομεύει την εμπιστοσύνη των πολιτών στη δημοκρατία. Η θέση μας είναι ξεκάθαρη: μηδενική ανοχή. Χρειάζονται ισχυροί θεσμοί ελέγχου, πλήρης διαφάνεια στις αποφάσεις και λογοδοσία για όλους. Όχι άλλες «γκρίζες ζώνες», όχι άλλες εξαιρέσεις. Και οι πολιτικοί οφείλουν να δίνουν το παράδειγμα.

4 Η τεχνολογία μπορεί να φέρει τους πολίτες πιο κοντά στη λήψη αποφάσεων και αυτό είναι θετικό. Apps και ψηφιακά εργαλεία μπορούν να ενισχύσουν τη συμμετοχή, αρκεί να χρησιμοποιούνται σωστά και με διαφάνεια. Δεν αντικαθιστούν τη δημοκρατία, αλλά μπορούν να την ενισχύσουν, δίνοντας φωνή σε περισσότερους πολίτες.

5 Η πολιτική για μένα είναι θέμα αρχών. Και το ΑΚΕΛ έχει και αρχές και θέσεις. Για να είμαστε ειλικρινείς, όμως, αν προκύψει ζήτημα που συγκρούεται ουσιαστικά με τις αξίες μου και το δημόσιο συμφέρον, δεν θα δισταζα να τοποθετηθώ με βάση τη συνείδησή μου. Ωστόσο, πρέπει να πω ειλικρινά ότι το κόμμα μου εδώ και 100 χρόνια θεωρώ πως με συνέπεια πολιτεύεται προς όφελος της κοινωνίας. Η συνέπεια λόγων και πράξεων είναι απαραίτητη για να υπάρχει αξιοπιστία.

6 Δεν είναι θέμα διαφορών σε σχέση με τις αρχές και τις αξίες. Είναι όμως θέμα διαφορετικών χαρακτηριστικών που έχει ο κάθε υποψήφιος. Με αυτό το δεδομένο οι πολίτες θα κρίνουν τους υποψηφίους που θα στηρίξουν. Και να σου πω την αλήθεια θεωρώ πολύ αντιδεοντολογικό να προβάλλω στην κορύφωση της προεκλογικής εκστρατείας τον εαυτό μου, έναντι των συνυποψηφίων μου. Ποτέ δεν θα το έκανα.

1 Πιστεύω ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν σήμερα οι πολίτες είναι η ακρίβεια και το αυξημένο κόστος ζωής, καθώς επηρεάζει άμεσα την καθημερινότητα, από τα βασικά αγαθά μέχρι τη στέγασση και τους λογαριασμούς.

2 Θα καταθέσω μια προληπτική πρόταση κατά της διαφθοράς, γιατί θεωρώ πως η αντιμετώπιση του προβλήματος δεν πρέπει να γίνεται μόνο εκ των υστέρων, αλλά κυρίως μέσα από ισχυρές δικλίδες πρόληψης. Συγκεκριμένα, θα θέσω πρόταση για ασυμβίβαστο μεταξύ βουλευτών και κρατικών αξιωματούχων, ώστε να αποφευχθούν συγκρούσεις συμφερόντων και φαινόμενα κατάχρησης εξουσίας. Πιστεύω ότι όσοι κατέχουν δημόσιο αξίωμα οφείλουν να λειτουργούν με απόλυτη διαφάνεια, λογοδοσία και ανεξαρτησία, υπηρετώντας αποκλειστικά το δημόσιο συμφέρον. Μέσα από ξεκάθαρους κανόνες και θεσμικές ασφαλιστικές δικλίδες, μπορούμε να ενισχύσουμε την εμπιστοσύνη των πολιτών προς το πολιτικό σύστημα και να χτίσουμε ένα πιο δίκαιο και αξιοπιστο κράτος.

3 Είμαι απέναντι στη διαφθορά και στην έλλειψη διαφάνειας. Θεωρώ απαραίτητη τη λογοδοσία, τον έλεγχο και καθαρές διαδικασίες παντού. Γι' αυτό οι πρώτες προτάσεις που θα καταθέσω θα έχουν να κάνουν με τη διαφθορά και τον όσο γίνεται περιορισμό της.

4 Η ιδέα ενός application μέσω του οποίου οι πολίτες θα μπορούν να εκφράζουν άποψη και να συμμετέχουν σε αποφάσεις για σημαντικά κοινωνικά ζητήματα είναι ενδιαφέρουσα και μπορεί να ενισχύσει τη συμμετοχική δημοκρατία. Ωστόσο, η στάση μου απέναντι σε ένα τέτοιο εργαλείο εξαρτάται από πολύ βασικές προϋποθέσεις. Πρώτα απ' όλα, έχει σημασία ποιος ελέγχει και ποιος διαχειρίζεται τη συγκεκριμένη πλατφόρμα. Είναι απαραίτητο να υπάρχει ξεκάθαρο θεσμικό πλαίσιο, ανεξαρτησία στη διαχείριση και διαφάνεια ως προς τη λειτουργία της. Εξίσου σημαντικό είναι το ποιος εγγυάται την αξιοπιστία του συστήματος, την προστασία των προσωπικών δεδομένων και τη γνησιότητα της συμμετοχής των πολιτών. Αν υπάρξουν σαφείς εγγυήσεις για ασφάλεια, διαφάνεια και αξιοπιστία, τότε θεωρώ πως μια τέτοια πρωτοβουλία θα μπορούσε να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο διαβούλευσης και επικοινωνίας με την κοινωνία. Επομένως, αν πιστώ ότι πληρούνται αυτές οι προϋποθέσεις, δεν θα ήμουν αρνητικός σε μια τέτοια πρόταση.

5 Μεγάλη κουβέντα, φυσικά εξαρτάται και από το αντικείμενο. Αλλά εκτιμώ πολλοί συνυποψήφιοι μου προεκλογικά θα απαντούσαν ναι, αλλά στην πράξη να έκαναν δεύτερες σκέψεις. Εγώ πιστεύω πως σε ένα κόμμα, όταν συνεδριάζεις για ένα θέμα βγάζεις το σακάκι σου και μπαίνεις με το ποκαμίσο στη συνεδρία, έχεις λόγο στην απόφαση, αλλά στο τέλος σέβεται την απόφαση των πολλών ή αποχωρείς! Φυσικά είναι εύκολο να απαντάς υποθετικά, πώς γίνεται να είμαι σε ένα κόμμα, άρα να πιστεύω στις βασικές αρχές του, και να έρθει ένα θέμα που να συγκρούεται τόσο πολύ με τις αξίες μου.

6 Οι πολίτες ως μας μελετήσουν και ως μας κρίνουν, δεν θα κατηγορήσω κανένα, θα επικεντρωθώ στον εαυτό μου. Εγώ απλώς να σας πω, πως ακόμα και στα 32 μου, και πλέον ως αντιπρόεδρος της ΕΔΕΚ, είμαι ένα άτομο πλήρως πολιτικοποιημένο, όλη μου τη ζωή εκπροσωπώ τους φίλους, τους συμμαθητές, τους συμφοιτητές, τους συναδέλφους μου, μιας και έχω ένα μόντο στη ζωή μου, σε όποιο κοινωνικό σύνολο έμπαινα πάντα προσπαθούσα να το βελτιώσω. Είναι κάτι που με κάνει χαρούμενο και με γεμίζει. Άρα νιώθω πως αν εκλεγώ θα είμαι ένας καλός βουλευτής, ένας πολύ καλός εκπρόσωπος στον ναό της Δημοκρατίας, για αυτό ζητώ την ψήφο των συμπολιτών μου.

Οι έκπρωτοι εφευρέτες

Της ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ

Αν κρίνουμε από πρόσφατα αποτελέσματα δημοσκοπήσεων, τα κόμματα της συγκυβέρνησης –ΔΗΚΟ, ΔΗΠΑ, ΕΔΕΚ– πασχίζουν να κρατήσουν μια στοιχειώδη παρουσία στο πολιτικό σκηνικό. Το μεν ΔΗΚΟ, όπως όλα δείχνουν, κάνει τον «ιστορικό» ρόλο του ως ρυθμιστή, ενώ ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ κινδυνεύουν σοβαρά να μείνουν εκτός Βουλής. Με πιο απλά μαθηματικά το μπλοκ της συγκυβέρνησης συγκεντρώνει με το ζόρι γύρω στο 12,7% (πάνω-κάτω) ένα ποσοστό που με τίποτα δεν στηρίζει εικόνα ισχυρής πολιτικής παρουσίας, μάλλον προς την ισχυρή απουσία είναι που οδεύει.

Και εδώ είναι που έρχεται ο σκεπτόμενος πολίτης να θέσει (ή να ξαναθέσει) το εξής εύλογο ερώτημα: Τελικά τι ακριβώς κέρδισαν τα κόμματα της συγκυβέρνησης από τη στήριξη του κ. Χριστοδουλίδη, για τον οποίο – για να μην ξεχνιόμαστε – ο πρό-

που τότε είχε απομείνει, αφού από «εφευρέτες» και πρωταγωνιστές μετατράπηκαν σε μειψιμοιρούντες κομπάρσους. Να σας θυμίσω πως στις αρχές του 2025 στελέχη των συγκυβερνώντων κομμάτων ανηφόριζαν τον Λόφο προκειμένου να συζητήσουν τρόπους βελτίωσης των σχέσεών τους με τον Πρόεδρο; Και όχι μόνο δεν βρέθηκαν αυτοί οι τρόποι αλλά μερικούς μήνες μετά –τον ίδιο χρόνο– ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ δήλωσε πως «δεν είναι καθόλου ικανοποιημένοι και πως πρέπει να υπάρξει καλύτερη προσεννόηση, προδιαβούλευση και συναπόφαση για σημαντικά πολιτικά θέματα».

Για να το κάνουμε πιο λιανά, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας προφανώς δεν τους λογάριάζε όσο θα ήθελαν και αντί αυτοί να διαχωρίσουν τη θέση τους, διατηρώντας –αν μη τι άλλο– την αξιοπρέπειά τους, περιφέρονταν σαν απατημένες σύζυγοι που εκλιπαρούν για λίγη σημασία. Ούτε όταν άρχισε να διαφαίνεται το «φλερτ» του Λόφου με το ΕΛΑΜ σε σημείο που ο κ. Παντελίδης να δηλώνει σε συνέντευξη του στην «Κ» πως «η κυβέρνηση επιδεικνύει αδικαιολόγητη ανοχή σε πολιτικά θέματα που συνδέονται με ΕΛΑΜ», δεν κουνήθηκαν από τη θέση τους. Επέλεξαν να παραμείνουν σε μια στάση διαρκούς προσαρμογής περιμένοντας είτε καλύτερη μεταχείριση, είτε την επόμενη ευκαιρία που θα τους επιτρέψει να επανασταθούν στο πολιτικό σκηνικό. Το αποκορύφωμα βέβαια της πολιτικής τους αναξιοπρέπειας ήρθε με την υπόθεση του Videogate, όπου όχι μόνο δεν αποχώρησαν αλλά προσπάθησαν να μας πείσουν πως το ζήτημα «τακτοποιήθηκε» και πως έτσι κι αλλιώς ο Πρόεδρος «έχει καθαρά χέρια».

Κανένα ζήτημα πολιτικής ηθικής δεν τέθηκε, παρότι κάποτε έσκιζαν τα ιμάτιά τους –ιδίαιτερα δε το ΔΗΚΟ– για θέματα διαφθοράς, διακρίσεων και πως πάνω από όλα είναι η καθαρότητα και το ήθος. Σε μια σειρά λοιπόν από κρίσιμες περιστάσεις όπου θα μπορούσαν να στείλουν ένα σαφές μήνυμα αυτονομίας και αξιοπρέπειας, οι συγκυβερνώντες προτίμησαν την «ασφάλεια» της παραμονής. Το αποτέλεσμα της προσπάθειας τους είναι σήμερα ορατό. Και η μεγαλύτερη ζημιά δεν είναι τα χαμηλά ποσοστά. Είναι η διάβρωση της πολιτικής αξιοπρέπειας. Διότι όταν ένα κόμμα μοιάζει διατεθειμένο να θυσιάσει την ταυτότητά του για μία θέση στο τραπέζι της εξουσίας, τότε δύσκολα πείθει ότι εκπροσωπεί κάτι περισσότερο από τον εαυτό του.

elenixenou11@gmail.com

Το ΕΛΑΜ παγιώνει τη δυναμική του και σταθεροποιείται ως τρίτος πόλος. Δεν διεκδικεί χώρο. Τον κατέχει ήδη. Και τον κατέχει με όρους που δύσκολα ανατρέπονται στην τελική ευθεία. Και πάλι, όμως, ίσως η πιο ουσιαστική ανατροπή να μην είναι ούτε αυτό. Ίσως η πιο δυναμική μεταβολή να καταγράφεται (δημοσκοπικά πάντα) στον χώρο του Κέντρου, και κυρίως στην άνοδο του ΑΛΜΑ.

Η κορυφή δεν είναι το διακύβευμα

Του ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ

Τελική ευθεία για τις βουλευτικές εκλογές της 24ης Μαΐου. Αφού τα ζήσαμε τα πάντα όλα στη διάρκεια των μόλις τεσσάρων πρώτων μυνών του 2026 – «υβριδικό πόλεμο» με διαρκή βίντεο, κανονικό πόλεμο με πυραύλους, μαχητικά και αεροπλανοφόρα, αφθώδη πυρετό εξαιτίας του οποίου ξεκληρίστηκαν δεκάδες χιλιάδες ζωά, αποκαθλώσεις προσωπικότητας «υπεράνω πάσης υποψίας» να σύρονται στα δικαστήρια, καθώς και έναν «Τυφώνα Σάντη» ο οποίος, όπως οι νέες γενιές κυκλώνες, οι βραδυτέρη, παραμένει επί μακρόν πάνω από την περιοχή...

Τρεις εβδομάδες πριν ανοίξουν οι κάλπες, η δημόσια συζήτηση εστιάζει το ενδιαφέρον της στο «ντέρμπι» της κορυφής: Ποιος προηγείται μεταξύ ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ; Ποιος έχει περιθώρια περαιτέρω συσπείρωσης; Θα καταφέρει ο ΔΗΣΥ να κρατήσει την πρωτιά και να απορρίψει τους κλυδωνισμούς από τη μείωση των ποσοστών; Θα πετύχει το ΑΚΕΛ να κάνει την ανατροπή και παρά τις απώλειες, να κλέψει τις εντυπώσεις; Οι διαφορές είναι μικρές, οι μετρήσεις εναλλάσσονται, το αφήγημα του «ντέρμπι» αναπαράγεται και η «κορυφή» αναδεικνύεται σταδιακά σε διακύβευμα της εκλογικής μάχης...

Δεν λέω, αναμφίβολα στην πολιτική έχουν όλα τη σημασία τους. Και η ουσία και οι εντυπώσεις. Αλλά αυτό δεν πάει να πει ότι οι εντυπώσεις είναι και ουσία. Όχι πάντα, αν μη τι άλλο. Και σίγουρα, όχι αυτής της εκλογικής μάχης. Διότι, αν κάτι προκύπτει με σχετική καθαρότητα από το σύνολο των δημοσκοπικών δεδομένων των τελευταίων μυνών είναι ότι η κορυφή έχει ήδη δείξει τα όριά της. Οι

Η κορυφή μπορεί να είναι αμφίροπη, αλλά δεν είναι καθοριστικής σημασίας. Όπως κι αν αποτυπωθεί τελικά η πρωτιά, δεν θα επηρεάσει ή αν προτιμάτε, δεν θα καθορίσει από μόνη της την επόμενη ημέρα.

δύο μεγάλοι κινούνται μέσα σε ένα στενό εύρος, άλλοτε συμπεσμένοι από την αδιευκρίνιστη ψήφο, άλλοτε ενισχυμένοι όταν η πρόθεση «σφίγγει». Αλλά η μεταξή τους απόσταση, όσο και αν τροφοδοτεί τον τίτλο, δεν δύναται να μεταφραστεί σε ανατροπή του πολιτικού τοπίου. Με απλά λόγια: η κορυφή μπορεί να είναι αμφίροπη, αλλά δεν είναι κα-

θοριστικής σημασίας. Όπως κι αν αποτυπωθεί τελικά η πρωτιά, δεν θα επηρεάσει ή αν προτιμάτε, δεν θα καθορίσει από μόνη της την επόμενη ημέρα.

Σ' αυτές τις εκλογές, εκείνο που θα επηρεάσει την επόμενη μέρα είναι η νέα κανονικότητα και η πραγματική μεταβολή που διαμορφώνεται στον χώρο κάτω από την κορυφή. Καταρχάς, το ΕΛΑΜ δεν είναι πια «φαινόμενο». Είναι δεδομένο. Η σταθερότητα των ποσοστών του, η χαμηλή του μεταβλητότητα και η συνεκτικότητα της εκλογικής του βάσης συνθέτουν ένα από τα λίγα σταθερά σημεία σε ένα κατά τα άλλα ρευστό τοπίο. Το ΕΛΑΜ παγιώνει τη δυναμική του και σταθεροποιείται ως τρίτος πόλος. Δεν διεκδικεί χώρο. Τον κατέχει ήδη. Και τον κατέχει με όρους που δύσκολα ανατρέπονται στην τελική ευθεία.

Και πάλι, όμως, ίσως η πιο ουσιαστική ανατροπή να μην είναι ούτε αυτό. Ίσως η πιο δυναμική μεταβολή να καταγράφεται (δημοσκοπικά πάντα) στον χώρο του Κέντρου, και κυρίως στην άνοδο του ΑΛΜΑ. Εκεί όπου το ΔΗΚΟ δεν καταγράφει απλώς απώλειες, αλλά απόλυτα ρόλο. Αν επαληθευτούν και στην κάλπη τα ευρήματα των δημοσκοπήσεων, στη θέση του αναδυείται ένα νέο, σαφέστατα πιο ασταθές πεδίο. Σε αντίθεση με το ΕΛΑΜ, η ενίσχυση του ΑΛΜΑ δεν είναι προϊόν παγιώσεως, αλλά ρωών.

Αντλεί δύναμη από πολλαπλές πηγές: από ψηφοφόρους που απομακρύνονται από το ΔΗΚΟ, από τμήματα της λεγόμενης «χαλαρής» ψήφου που μέχρι πρότινος κατευθύνονταν προς μεγαλύτερα κόμματα, αλλά και από ένα μέρος των αναποφάσιστων που αρχίζει να αποκρυσταλλώνει επιλογή, από τμήματα της λεγόμενης «χαλαρής» ψήφου που αναζητούν εναλλακτικά.

Παραδίπλα, και η Άμεση Δημοκρατία η οποία εκφράζει μια διαφορετική εκδοχή της ίδιας ρευστότητας – πιο αντισυστημική, λιγότερο θεσμική, αλλά εξίσου ενδεικτική της διάθεσης ενός τμήματος του εκλογικού σώματος να απομακρυνθεί από τα παραδοσιακά σχήματα. Το αποτέλεσμα είναι ένα Κέντρο που παύει να είναι ενιαίο. Διασπάζεται, ανασυντίθεται, και καθίσταται απρόβλεπτο.

Τρεις εβδομάδες, λοιπόν, πριν από την κάλπη, η εξίσωση μπορεί να μην έχει ξεκαθαρίσει πλήρως, ωστόσο δεν μένει καμία αμφιβολία ότι το διακύβευμα δεν είναι η κορυφή.

Το αποτέλεσμα δεν θα κριθεί στο ποιος θα τερματίσει πρώτος, αλλά στο ποιος ή ποιοί θα επαναπροσδιορίσουν το πεδίο. Και αυτό, ακόμα κι αν καταγραφεί στον τίτλο της επόμενης ημέρας, θα αποτυπωθεί πιο εύγλωττα σε ό,τι ακολουθήσει...

photiouth@kathimerini.com.cy

Αναμφίβολα

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Τα 23 από τα 27 κράτη-μέλη είναι δεσμευμένα να ακολουθήσουν τη γραμμή που θα χαράξει το ΝΑΤΟ, με προφανή εξαίρεση την Ελλάδα που αναμένεται να διαφοροποιηθεί.

κάποια στιγμή και για την ταμπакιέρα και να δούμε το βασικό σενάριο που μας προβληματίζει: Πόσο μπορούμε δηλαδή να υπολογίζουμε στη ρήτρα 42 παρ. 7, στο υποθετικό σενάριο η Τουρκία να επιτεθεί στην Κύπρο;

Διότι ευκολότερα κάποιος μπορεί να εξασφαλίσει τη στήριξη μερικών Ευρωπαίων εταίρων όταν ο επιτιθέμενος σε ευρωπαϊκό έδαφος είναι ο Ιράν ή η Χεζμπολάχ και πολύ δυσκολότερα εάν αυτός που επιτίθεται φοράει νατοϊκό καπέλο, εν προκειμένω η Τουρκία. Όχι μόνο γιατί η Τουρκία είναι νατοϊκή χώρα, όπως ακριβώς και τα 23 από τα 27 κράτη-μέλη της

Ε.Ε. και άρα βρίσκονται στο ίδιο στρατόπεδο. Αλλά, γιατί τα 23 αυτά κράτη-μέλη δεσμεύονται σύμφωνα με την ίδια Συνθήκη Ε.Ε. ότι οι όποιες ενέργειες της ευρωπαϊκής ρήτρας αμοιβαίας συνδρομής πρέπει να είναι «συνεννοημένες», συμβατές δηλαδή, με τις δράσεις του ΝΑΤΟ. Άρα, το ΝΑΤΟ προηγείται και καθορίζει γραμμή. Και δεν το λέω εγώ, Το αναφέρει η πυξίδα μας, η Συνθήκη της Ε.Ε.

Και συνεπώς το μέγα ερώτημα δεν είναι τι θα κάνουν τα κράτη-μέλη αν η Χεζμπολάχ μάς στείλει ένα drone. Αλλά, τι θα πράξουν, εάν πράξουν, στην περίπτωση που η Κύπρος αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο από την Τουρκία. Και στην περίπτωση αυτή, τα 23 από τα 27 κράτη-μέλη είναι δεσμευμένα να ακολουθήσουν τη γραμμή που θα χαράξει το ΝΑΤΟ, με προφανή εξαίρεση την Ελλάδα που αναμένεται να διαφοροποιηθεί.

Τα άλλα τρία κράτη της Ε.Ε. που δεν είναι μέλη του ΝΑΤΟ, η Αυστρία, η Μάλτα και η Ιρλανδία, αυτοεξαιρέθηκαν, γιατί θέλουν να διατηρήσουν ουδετερότητα. Και μία από τις εν λόγω χώρες, όταν τέ-

θηκε θέμα «επιχειρησιακής επάρκειας» της ρήτρας 42 παρ. 7, είπε όπως πληροφορείται η «Κ»: Η Ε.Ε. δεν είναι στρατιωτικός οργανισμός και όσοι θέλουν να ενεργοποιήσουν στρατιωτικά μέσα, ας πάνε στο ΝΑΤΟ! Ομοίως, για τους δικούς του λόγους, και ο πρόεδρος της Λιθουανίας, ο οποίος εξήγησε ότι για τη χώρα του, το ΝΑΤΟ εξακολουθεί να αποτελεί τον πυλώνα ασφάλειας και άρα η ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής της Ε.Ε. περνάει σε δεύτερη μοίρα.

Όμως, ο δικός μας Πρόεδρος, που όπως φάνηκε από τις δηλώσεις του, δεν γνωρίζει καν ότι η ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής είχε ενεργοποιηθεί το 2015 από τη Γαλλία και αποδείχθηκε ανεπαρκής, θα τα καταφέρει κι αυτή τη φορά όπως και τις υπόλοιπες. Και μέσω της ρήτρας αμοιβαίας συνδρομής της Ε.Ε., που είναι «δευτεροτρίτη» σε σχέση με το ΝΑΤΟ και τις ουδέτερες χώρες, θα θωρακίσει την Κύπρο έναντι πάσης απειλής και επιβουλής. Έχει κανένας αμφιβολία;

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Παρακολούθησα με ενδιαφέρον τις δηλώσεις του προέδρου Χριστοδουλίδη στο Associated Press, όταν ανέπτυξε τη στόχευσή του, για την ενεργοποίηση του άρθρου 42 παρ. 7 της Συνθήκης της Ε.Ε., που αφορά στην παροχή αμοιβαίας συνδρομής σε ένα κράτος-μέλος που δέχεται επίθεση στο έδαφός του. Υπό το φως της επίθεσης που δέχθηκε η Κύπρος, με πυραύλους που ανακατατίστηκαν και με μη επανδρωμένα αεροσκάφη, ένα εκ των οποίων κατέληξε στις Βρετανικές Βάσεις, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ήγειρε το ζήτημα στην Ε.Ε., υποστηρίζοντας σε συνέντευξη στο ειδησιογραφικό πρακτορείο ότι η ρήτρα αυτή δεν έχει ενεργοποιηθεί ποτέ μέχρι σήμερα και, ως εκ τούτου, δεν υπάρχει προκαθορισμένος τρόπος αντίδρασης.

Αυτό βεβαίως δεν είναι ακριβές και δημιουργεί την εντύπωση ότι η Λευκωσία δεν έχει κάνει την προεργασία της. Διότι η ρήτρα αυτή, όπως θα έπρεπε να γνω-

ρίζει ο Πρόεδρος μας, ενεργοποιήθηκε ήδη, το 2015 από τη Γαλλία, συνεπεία της τρομοκρατικής επίθεσης που δέχθηκε στο έδαφός της. Όμως, τα αποτελέσματα ήταν πενικρά και μόνο η Βρετανία (τότε ήταν κράτος-μέλος της Ε.Ε.) στήριξε με στρατιωτικά μέσα τις επιχειρήσεις της Γαλλίας κατά του ISIS. Κανείς άλλος, πέραν από μια φρεγάτα που έστειλε το Βέλγιο και μια εξίσου μικρή βοήθεια από τη Γερμανία, εάν ευσταθεί έκθεση του Cambridge που αναφέρεται στην ανάπτυξη 1.200 ανδρών. Κανείς άλλος δεν κούνησε δαχτυλάκι. Και αναφερόμαστε στην περίπτωση της μεγάλης Γαλλίας, με το γνωστό εκτόπισμα και το τεράστιο πολιτικό αποτύπωμα. Άρα, εύκολα κάποιος μπορεί να κάνει την απαραίτητη μαθηματική πράξη –μάλλον μια γερή διαίρεση θα απαιτηθεί– για να αντιληφθεί τι κλάσμα θα εισπράξει η Κύπρος, εάν υποστεί πραγματική επίθεση.

Σε κάθε περίπτωση, επειδή η κυπριακή κυβέρνηση ειθισται να ασχολείται με την εικόνα, προσπερνώντας το περιεχόμενο, θα ήταν ορθό να μιλήσουμε

Μανδρινίνοι και ηγέτες

Του ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ

Αυτό που έχει καταφέρει η Ευρώπη στην εποχή μας δεν είναι μικρό, ούτε και αυτοτόπο για όποιον θυμάται την ιστορία της. Είμαστε μια ήπειρος χωρίς πολέμους, μια γιγαντιαία παγκόσμια οικονομική δύναμη και ένας θετικός πόλος αξιών και τρόπου ζωής. Αν κάποιος που ήταν ενθλιασμένος το 1950 την επισκεπτόταν σήμερα, θα αναρωτιόταν πώς είναι δυνατόν Γάλλοι και Γερμανοί να μετακινούνται χωρίς διαβατήριο, να έχουν κοινό νόμισμα και ενιαία αγορά. Το πέτυχαν, βέβαια, σε μεγάλο βαθμό γιατί είχαν αναθέσει υπεργολαβικά την ασφάλειά τους στους Αμερικανούς και γιατί ζούσαν σε έναν κόσμο προβλέψιμο, που κινείται γραμμικά. Τώρα, που ο υπόλοιπος κόσμος μοιάζει όλο και περισσότερο με ζούγκλα, ο ευρωπαϊκός «κίπος» απειλείται. Η Ευρώπη θα πρέπει είτε να αλλάξει είτε να συμβιβαστεί με την ιδέα ότι θα ζήσει μια παρατεταμένη περίοδο παρακμής.

Η συζήτηση για το τι πρέπει να αλλάξει έχει γίνει, ξανά και ξανά. Το «καμπανάκι» έχει όχι απλώς χτυπήσει κανείς μας, πολίτης ή πολιτικός, δεν έχει δικαίωμα να ισχυριστεί ότι δεν είδε τι έρχεται. Ο πρόεδρος Τραμπ έχει κάνει ό,τι μπορεί από την πλευρά του για να αφυπνίσει την Ευρώπη.

Υπάρχει όμως σημαντική αντίσταση στις αλλαγές που πρέπει να γίνουν. Η Κομισιόν έχει εξελιχθεί σε μια μεγάλη γραφειοκρατία με τα δικά της συμφέροντα και τους δικούς της ρυθμούς. Είναι ένα Βυζάντιο από μόνη της και δεν μπορεί να απαρνηθεί τον ρόλο της πρωταθλήτριας της υπερ-ρυθμισμού ή της υπερ-προστασίας του περιβάλλοντος, όσο και αν γίνεται αντιληπτό ότι με τον τρόπο της καταστρέφει την παραγωγή στην Ευρώπη και δεν την

αφήνει να ανταγωνιστεί τις ΗΠΑ και τον υπόλοιπο κόσμο. Ενίοτε γίνεται το άλλοθι για κυβερνήσεις που προσθέτουν εγχώρια γραφειοκρατία στους παράλογους κανονισμούς της. Σίγουρα, πάντως, δεν μπορεί να είναι καταλύτης ή εργαλείο ραγδαίων αλλαγών. Η Ευρώπη χρειάζεται ένα σοκ, όταν οι Ευρωπαίοι μανδρινίνοι παλεύουν, σε έναν δικό τους κόσμο, για τη διατήρηση του στάτους κβο.

Και μετά μπαίνουν στη μέση οι εθνικοί εγωισμοί και τα μεγάλα επιχειρηματικά συμφέροντα, που ενίοτε συνεπικουρούνται από τα

Η Κομισιόν έχει εξελιχθεί σε μια μεγάλη γραφειοκρατία με τα δικά της συμφέροντα και τους δικούς της ρυθμούς. Είναι ένα Βυζάντιο από μόνη της.

συνδικάτα. Το γεγονός ότι Γαλλία και Γερμανία δεν μπορούν έπειτα από τόσα χρόνια συζητήσεων να καταλήξουν σε ένα κοινό μακρο-οικονομικό πρόγραμμα είναι η πιο γλαφυρή απόδειξη του γιατί η Ευρώπη δεν μπορεί να ενηλικιωθεί, οικονομικά και γεωπολιτικά. Το παράδειγμα είναι μπροστά μας, ζωντανό: η Airbus. Αυτό που λείπει, προφανώς, είναι πολιτικοί ηγέτες που θα ισοπεδώσουν τις γραφειοκρατικές αντιδράσεις της Κομισιόν και τους εγωισμούς ή τις ανασφάλειες των «εθνικών πρωταθλητών» τους. Χρειάζομαστε επειγόντως αποφασισμένους ηγέτες. Ξαν τη Μάργκαρετ Θάτσερ, που όσο απίστευτο και αν ακούγεται σήμερα μετά το Brexit, επέβαλε το 1986 τη σημαντικότερη αλλαγή στην Ευρώπη, την ενιαία αγορά.

Ο παλιός είναι αλλιώς

Του ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ

Όταν ο Σόλων ο Αθηναίος ταξίδευε στην καθ' ημάς Ανατολή, αντλώντας γνώσεις και σοφία εκτός από πλούτο, έφτασε και στην Αίγυπτο και οι ιερείς τον αντιμετώπισαν με συγκάταβαση, κατά πως γράφει ο Πλάτων στον «Τίμαιο»: «Εσείς οι Έλληνες είστε πάντα παιδιά... γιατί η ψυχή σας δεν κρατά καμία από τις παλιές δοξασίες της παραδόσεως, ούτε από τις πανάρχαιες γνώσεις». Ως δι' εσόπτρου, από την τηλεόραση και τα δημοσιεύματα του Τύπου, είδαμε εκπληκτικό να αναπαράγεται το περιεχόμενο του διαλόγου εκείνου, κατά τη διάρκεια της επισκέψεως του βασιλιά Καρόλου Γ' στην Ουάσινγκτον.

Πριν από χρόνια, Αγγλος αξιωματικός που είχε πολεμήσει στο Ιράκ και στο Αφγανιστάν είχε χαρακτηρίσει ευστόχως τους Αμερικανούς «νέα παιδιά που ήρθαν στην παλιά τη γειτονιά». Εύρωστα, φασαριστικά, άριστα εκπαιδευμένα, αλλά παιδιά.

Ο πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ, ως επικεφαλής των ενόπλων δυνάμεων της μεγάλης αυτής χώρας που εξαπέλυσε πόλεμο αδιέξοδο εναντίον του Ιράν, με τη βρετανική κυβέρνηση και τους παραδοσιακούς συμμάχους του στο ΝΑΤΟ απρόθυμος να εμπλακούν στον πόλεμο, αναζήτησε στήριξη στον Κάρολο, διακινδυνεύοντας μια άσκοπη αντιπαράθεση.

Το βράδυ της Τετάρτης στο Οβάλ Γραφείο δήλωσε στους δημοσιογράφους ότι «εάν εξαρτιόταν από αυτόν (τον Κάρολο), θα μας είχε βοηθήσει στον πόλεμο με το Ιράν». Στο επίσημο γεύμα, την προηγούμενη, αφού επανέλαβε ότι το Ιράν δεν πρόκειται να αποκτήσει ποτέ πυρηνικά όπλα, είπε ότι «ο Κάρολος συμφωνεί

μαζί μου ακόμη περισσότερο και από εμένα».

Ο εκπρόσωπος του Καρόλου υπενθύμισε απλώς ότι «η κυβέρνηση της Βρετανίας είναι, ως γνωστόν, υπέρ της απαγορεύσεως διαδόσεως των πυρηνικών όπλων». Η διπλωματία κατίσχυσε του «αυθορμητισμού» του Αμερικανού προέδρου. Το καλό κλίμα δεν διαταράχθηκε.

Ο Κάρολος δεν έχασε το κούμφο του. Δεν άφησε, ωστόσο, ασχολίαστη τη δήλωσή του κ. Τραμπ πως «εάν δεν ήταν οι ΗΠΑ, οι χώρες της Ευρώπης θα μιλούσαν γερμανικά». «Θα τολμούσα να σας πω ότι δικός εμάς, θα μιλούσατε γαλλικά», είπε αστειύμενος ο Κάρολος. Αναφερόταν, φυσικά, στην αποφασιστική νίκη της Βρετανίας στον Πόλεμο των Επτά Ετών εναντίον της Γαλλίας, στα μέσα του 18ου αιώνα, που ανέτρεψε την ισορροπία δυνάμεων στη Βόρεια Αμερική». Ο Γάλλος πρόεδρος Μακρόν απάντησε αμέσως στα κοινωνικά μέσα, επίσης χαριτολογώντας: «Αυτό θα ήταν chic».

Δεν ήταν δυνατόν να εξελιχθούν διαφορετικά τα πράγματα. Αυτό το ηγεμονικό νησί, αρχίζοντας από τον πρώτο Αγγλό βασιλέα Εγκμπερτ το 827 έως τις μέρες μας μόνον για μία επταετία—από το 1653 έως το 1660 επί του Κρόμγουελ και του υιού του, Ριχάρδου— δεν διοικήθηκε από βασιλείς. Η Μοναρχία είναι πολιτευμα μνήμης ιστορικής. Αυτό εξέφρασε ο Κάρολος.

Αντίθετος, οι ΗΠΑ, 250 χρόνια από την ανεξαρτησία τους, εξακολουθούν να είναι νέα χώρα, που διανύει ακόμη το στάδιο μαθησέως. Κάτι ίσως να διδαχθούν από τον πόλεμο εναντίον του Ιράν, τώρα που διαπίστωσαν από την επίσκεψη του Καρόλου πως «ο παλιός είναι αλλιώς».

Ο θυμός ως υπαρξιακό μέτρο

Του ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ενας άνδρας μπαίνει οπλισμένος με μια καραμπίνα σε μια δημόσια υπηρεσία και πυροβολεί έναν υπάλληλο στο πόδι. Δεν τον ελέγχει κανείς. Ούτε όταν μπαίνει ούτε όταν βγαίνει. Διότι μετά τον τραυματισμό του υπαλλήλου σταματάει ένα ταξί και πηγαίνει σε μια άλλη δημόσια υπηρεσία, στην άλλη άκρη της Αθήνας και επαναλαμβάνει τα ίδια. Αυτή τη φορά τραυματίζεται δύο ή τρεις αν δεν κάνω λάθος. Αλλο ταξί, με το οποίο αυτή τη φορά πηγαίνει στην Πάτρα από την Αθήνα. Θέλει να πάρει το πλοίο για να πάει στην Ιταλία και από κει στο Στρασβούργο όπου σκοπεύει να πυροβολήσει υπαλλήλους που εργάζονται εκεί. Στον κόσμο μας, όπου καθημερινά σχεδόν ακούω για ένοπλες επιθέσεις με νεκρούς, όπου ο φόβος δεν αποτελεί καν εξαίρεση στην ομαλή ροή της καθημερινότητας, η υπόθεση με τον άνδρα δεν έχει τίποτε το ιδιαίτερο. Αν εξαιρέσεις το γεγονός ότι οι δημόσιες υπηρεσίες στη χώρα μας είναι ξέφραγο αμπέλι. Αυτό όμως το ξέραμε, ούτως ή άλλως. Η υπόθεση με τον άνδρα, όμως, έχει ορισμένα χαρακτηριστικά που την κάνει, αν όχι μοναδική, τουλάχιστον εντελώς ιδιαίτερη. Ο άνδρας είναι 89 ετών, και μπράβο του. Είναι προφανώς σε εξαιρετική φυσική κατάσταση, για την ηλικία του εντυπωσιακά καλή. Εκεί νοσηλεύεται ψυχολογικά προβλήματα. Είναι μάλ-

λον προφανές ότι η νοσηλεία δεν απέδωσε. Παρ' όλα αυτά διατηρεί τη διαύγειά του και εξηγεί στον ανακριτή ότι όλα αυτά τα έκανε επειδή δεν του δίνει σύνταξη ο ΕΦΚΑ. Δεν είναι άπορος. Έχει μια σύνταξη από την Αμερική, μία από τη Γερμανία και εισπράττει ανά μήνα γύρω στις 3.000 ευρώ. Όμως, αυτός θέλει και τη σύνταξη του ΕΦΚΑ. Τον πνίγει το δικό. Γιατί η πατρίδα του δεν του αποδίδει αυτό που χρωστάει σε κάθε Έλληνα πολίτη, τη σύνταξη, τη δικαίωση μιας ολόκληρης ζωής. Η υπόθεση του ψυχασθενούς είναι χαρακτηριστική για τον τρόπο που αντιμετωπίζουμε ως κοινωνία τη σύνταξη. Είναι ο στόχος της ζωής μας. Στόχος δεν είναι η επαγγελματική επιτυχία, ο στόχος είναι να φτάσεις στην ημέρα εκείνη όπου θα εισπράττεις τη σύνταξη.

Αυτή είναι η μία πλευρά της υπόθεσης. Η άλλη, αυτή που επιρραζεί κατά μείζονα λόγο την κοινωνική μας συμπεριφορά και είναι εξίσου δημοκρατικά μοιρασμένη με το δικαίωμα στη σύνταξη, είναι το δικαίωμα στον θυμό. Ο θυμός είναι κοινωνικό δικαίωμα. Απλώς παραλλάσσουν οι αιτίες που τον προκαλούν και οι τρόποι με τον οποίον εκφράζεται. Από τη λεκτική βία έως τη χειροδικία και τη δολοφονική βία, ο θυμός είναι το πιο διαδεδομένο συναίσθημα στην κοινή μας ζωή. Μιλάει για έλεγχο της

αστυνομίας που θα περιορίσει τα τροχαία, για παιδεία και διάφορα άλλα ηθικολογικά. Δεν σκεφτόμαστε ότι το κίνητρο του οδηγού που παραβιάζει όλους τους κανόνες αδιαφορώντας για τους υπόλοιπους, ακόμη και για τον εαυτό του ή τα παιδιά του, είναι ο θυμός. Θυμός εναντίον ποίου; Και γιατί είναι θυμωμένος; Δεν έχει σημασία. Σημασία έχει ότι ξόδεψε μια περιουσία για να αγοράσει ένα μπκάνημα που του επιτρέπει να βγάλει τον θυμό του.

«Μήνιν άειδε, θεά, Πηληϊάδεω Αχίλλης». Η πρώτη λέξη του πρώτου ελληνικού ποιήματος, της Ιλιάδας είναι η λέξη μίηης, η οργή. Ο θυμός στο έπος έχει πολλές σημασίες, μεταξύ αυτών είναι η ψυχή, αλλά και η οργή με τη σημερινή σημασία. Είναι εντυπωσιακό ότι από όλες τις σημασίες της η λέξη έχει κρατήσει σήμερα αυτή της οργής. Διατηρώντας ενδεχομένως στο ασυνείδητο τη σχέση της οργής με την ψυχή. Έχεις ψυχή αν είσαι θυμωμένος. Για καλό και για κακό. Για να αισθανθούμε ότι υπάρχουμε οφείλουμε να είμαστε οργισμένοι εναντίον κάποιων εκθρών. Από εκεί γεννιέται η ιστορία του «ανάδελφου ένθους» που όλοι το εκθρεύονται. Από εκεί και ο διαχωρισμός του υπόλοιπου κόσμου σε φιλέλληνες και ανθελ- ληνες. Νομίζω ότι δεν υπάρχουν αντιφινλανδοί ή φιλοαγγίπτιοι. Ίσως αν εξαιρέσουμε την επιτροπή των αντιαμερικανικών υποθέσεων

του Μακάριθ. Κι όταν δεν έχουμε εκθρούς για να ξεπούμε την οργή μας τότε τη στρέφουμε κατά του εαυτού μας. Είναι η περίφημη έλξη που ασκούν στην κοινωνία μας οι εμφύλιες συγκρούσεις. Η σημερινή εξάπλωση της βίας, από την εφηβεία έως τον γέροντα των 89 ετών, είναι η παραφθορά αυτού του αισθήματος που κατοικεί βαθιά μέσα μας. Χαρακτηριστικός ο τρόπος με τον οποίον αποδεχόμαστε τον θυμό μας ως ελαφρυντικό της βίας.

Από τον Όμηρο στον στρατηγό Μακρυγιάννη. Ο άνθρωπος που ενόρκωσε την ελληνική ψυχή για τον Σεφέρη και τον Θεοτόκη, αυτός που εμπόρεσε το συλλογικό μας φαντασιακό, ειδικά στην περίοδο της μεταπολίτευσης, είναι θυμωμένος. Θυμωμένος με όλους. Ο μόνος που γλιτώνει από τη δύναμη του θυμού του είναι ο εαυτός του. Θα έλεγα τυπικός Έλληνας, αν δεν ήξερα πολλούς οι οποίοι μόλις ξυπνούν το πρωί κοιτάζονται στον καθρέφτη για να τσακωθούν με τον εαυτό τους.

Ίσως κάποια μέρα να γραφτεί κάποιο έργο το οποίο θα μελετήσει τον ρόλο που έπαιξε ο θυμός στην επιβίωση του έθνους. Με τόσους κατακτιπές θα είχαμε επιβιώσει αν δεν μας παρότρυνε ο θυμός μας να βρίσκουμε τον εαυτό μας; Θυμώνω, άρα υπάρχω.

theodoropoulos@kathimerini.gr

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Η άμυνα πρέπει να είναι οικονομικά βιώσιμη

Του ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΔΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Οι πρόσφατες συγκρούσεις στην Ουκρανία και την Ερυθρά Θάλασσα δεν άλλαξαν απλώς τον χάρτη των απειλών—ανέτρεψαν τα οικονομικά του πολέμου. Το κεντρικό συμπέρασμα, όπως έχει κατ' επανάληψη επισημανθεί σε διεθνείς αναλύσεις, είναι ότι ο σύγχρονος πόλεμος είναι, πρώτα από όλα, μια άσκηση στα μαθηματικά της εφοδιαστικής αλυσίδας. Η ισχύς μιας χώρας δεν κρίνεται πλέον μόνο από το τι διαθέτει στις αποθήκες της την πρώτη ημέρα μιας κρίσης, αλλά από το πόσο γρήγορα μπορεί να αναπληρώνει τα αποθέματά της.

Εδώ κρύβεται μια κρίσιμη στρατηγική παγίδα στην οποία επί δεκαετίες έπεφτε η χώρα μας: με τους εξοπλισμούς αγοράζουμε «αναλώσιμη δύναμη», αλλά δεν κτιζουμε την απαραίτητη δομική ισχύ. Η ισχύς, για να έχει αποτέλεσμα, πρέπει να έχει διάρκεια και για να έχει διάρκεια, πρέπει να είναι οργανικά ανανεώσιμη (regenerative power). Οι εξοπλισμοί είναι αναλώσιμη δύναμη. Αν η χώρα εξαντλήσει την οικονομική της ισχύ για να αγοράσει μια «στατική» στρατιωτική υπεροχή, κινδυνεύει να βρεθεί σε αδιέξοδο σε μια μακρά σύρραξη φθοράς. Η άμυνα, λοιπόν, πρέπει

να είναι οικονομικά βιώσιμη. Τα Viper, οι Belh@tra και τα F-35, όταν με το καλό ενταχθούν πλήρως στον σχεδιασμό μας, ενισχύουν την αμυντική θωράκιση της χώρας όσο ποτέ στο παρελθόν. Όμως, όλα αυτά τα συστήματα είναι εξαιρετικά ακριβά και, το κυριότερο, εισαγόμενα. Η χρήση τους εναντίον συμβατικών απειλών είναι κρίσιμη και απαραίτητη, αλλά ο σύγχρονος πόλεμος ανέδειξε δύο νέα, σκληρά δεδομένα: πρώτον, τις ασύμμετρες απειλές χαμηλού κόστους αλλά μεγάλου αποτελέσματος—όπως τα σμήνη drones αυτοκτονίας (OWA - One Way Attack)—και δεύτερον, ότι τα αποθέματα σε περίοδο πραγματικών επιχειρήσεων εξαντλούνται στην πράξη πιο γρήγορα και από τις πιο συντηρητικές προβλέψεις.

Δεν αρκεί, λοιπόν, να διαθέτεις την «Ασπίδα του Αχιλλέα» αν αυτή είναι τόσο ακριβή που κάθε χρήση της σε εξαντλεί οικονομικά πριν καν κριθεί η αναμέτρηση στο πεδίο. Πρέπει η αμυντική βιομηχανία και τεχνολογική βάση της χώρας να μπορεί να υποστηρίξει αυτά τα συστήματα. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να μπορούμε να παράγουμε εδώ τα βλήματα, μέσω μεταφοράς τεχνολογίας από τους προμηθευτές μας, αλ-

λά και δικές μας εγχώριες λύσεις χαμηλού κόστους.

Η εμπειρία της EAB με το αντι- drone σύστημα «Κένταυρος» αποτελεί το χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της νέας κατεύθυνσης. Η ανάπτυξη και η επιτυχής επιχειρησιακή του χρήση σε πραγματικές συνθήκες έδειξαν ότι η εγχώρια τεχνολογία μπορεί να δώσει λύσεις υψηλής αξίας με ένα κλάσμα του κόστους των εισαγόμενων συστημάτων. Είναι μια «έξυπνη» απάντηση που συμπληρώνει τα μεγάλα οπλικά συστήματα, λειτουργώντας ως μία επιπλέον οργανική στιβάδα άμυνας. Παράλληλα, είναι ίσως σκόπιμο να κινηθούμε και προς τη λογική της παραγωγής φθηνών μέσων ανακαίτισης (drone-on-drone), αξιοποιώντας ακόμη και τη μεταφορά τεχνολογίας από το πεδίο της Ουκρανίας. Η διασύνδεση τέτοιων εγχώριων συστημάτων με την εθνική αντιαεροπορική ασπίδα θα μας επιτρέψει να αντιμετωπίσουμε απειλές κορεσμού με βιώσιμο τρόπο, διατηρώντας τα πολύτιμα και ακριβά βλήματα των κύριων συστημάτων μας για τους στόχους που πραγματικά προορίζονται. Το στοιχείο για την επόμενη ημέρα είναι η παραγωγική αυτονομία. Η δυνα-

τότητα κατασκευάζουμε κρίσιμα αναλώσιμα εξ ολοκλήρου στην Ελλάδα, μετατρέποντας την αμυντική βιομηχανία από κέντρο κόστους σε εθνικό κεφάλαιο, πρέπει να ιδωθεί ως στρατηγικό ζήτημα επιβιώσεως σε περίπτωση πραγματικών επιχειρήσεων. Σε μια παρατεταμένη κρίση, η αναμονή για εφοδιασμό από το εξωτερικό μπορεί να αποδειχθεί μοιραία.

Οι τρέχουσες πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της καινοτομίας στην άμυνα κινούνται στη σωστή τροχιά. Είναι απαραίτητο να προχωρήσουμε πέρα από την απλή αγορά πλατφορμών και να επενδύσουμε στη βιομηχανική και τεχνολογική βάση και στην εγχώρια αλυσίδα αξίας. Η ισχυρή αποτροπή απαιτεί μια αμυντική βιομηχανία που δεν λειτουργεί ως απλός μεταπράτης, αλλά ως οργανικό κομμάτι της εθνικής ισχύος. Μόνο έτσι η στρατιωτική μας ισχύς θα έχει το απαραίτητο βάθος για να λειτουργεί ως πραγματική, διαρκής αποτροπή.

Ο κ. Αλέξανδρος Διακόπουλος είναι αντιναύαρχος ε.α., πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος της Ελληνικής Αεροπορικής Βιομηχανίας, ειδικός σύμβουλος και μέλος του Δ.Σ. του ΕΛΙΑΜΕΠ.

Όταν Ούτοπος ήταν μόνο ένας

Του ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

Μια φορά κι έναν καιρό, προτού η υποτιθέμενη εκδημοκρατικοποίηση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης δώσει τον λόγο, μερικά χρόνια αργότερα και την εξουσία, σε λογής διαταραγμένους άσχετους –με ενδεικτικότερο δυστυχώς παράδειγμα τον νυν τραγέλαφο που διοικεί τις ΗΠΑ– στη δική μας χώρα, στην Κύπρο, είχαμε μόνο έναν Ούτοπο.

Με τις εκκεντρικές και γραφικές τοποθετήσεις του, ο Κώστας Κυριάκου άλλος Ούτοπος, αποτελούσε, κάποτε, τη μοναδική περίπτωση ανθρώπου που κατέβαινε στην πολιτική με τη διαταραχή του ως «σημαία» και ως παράσημο. Αν και επεικώς, τουλάχιστον γραφικός, ο κος Κυριάκου αποτελούσε οπωσδήποτε μια ευχάριστη νότα στην εκλογική διαδικασία. Με τα αμελητέα άλλωστε ποσοστά που συγκέντρωνε κάθε φορά που κατέβαινε ως υποψήφιος βουλευτής ή υποψήφιος Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο Κυ-

Για την ώρα κυρίως γελάμε με την τόσο «δημοκρατική» συμμετοχή που έχει αποκτήσει η προεκλογική διαδικασία στη χώρα μας...

ριάκου δεν αποτελούσε ποτέ ουσιαστική πρόκληση ή απειλή για τους συμβατικούς κοιμητικούς σχηματισμούς που τότε έπαιζαν κιόλας χωρίς τους σημαντικούς φερόμενους αντισυστημικούς στην αρένα.

Με απλά λόγια, μόνο ο Ούτοπος ξεχώριζε με τον ιδιαίτερο τρόπο του, και με τον αυτοσαρκασμό και το χιούμορ κιόλας που τον διέκρινε, ο άνθρωπος περισσότερο σαν διασκεδαστής του πλήθους που προσέφερε ψυχαγωγία λειτουργούσε και όχι σαν εν δυνάμει εκλέξιμος πολιτικός.

Μέχρι που, στις βουλευτικές του 2016, λόγω διατάγματος ψυχιατρικής αξιολόγησης καθώς και ένστασης που είχε καταχωρηθεί και είχε γίνει αποδεκτή από τη Νομική Υπηρεσία, του αποστέρηθηκε τελικά το δικαίωμα να κατέρχεται ως υποψήφιος, ο οποίος προφανώς και ήταν ακατάλληλος για θέση ευθύνης και εξουσίας.

Δέκα χρόνια μετά, η χαριτωμένη εκείνη ουτοπία έχει μετεξελιχθεί σε μια τρομακτική δυστοπία, αφού στις επικείμενες βουλευτικές εκλογές έχουμε φτάσει στο σημείο οι παρόμοιοι με τον κ. Ούτοπο υποψήφιοι και υποψήφισες να είναι πλέον τόσο πολλοί και πολλές στον αριθμό, που να

πρέπει κανείς να ψάξει με ζέση και επιμονή στα ψηφοδέλτια για να εντοπίσει ανθρώπους που να μοιάζουν και να είναι πραγματικά ικανοί για εκλογή στο κοινοβούλιο της χώρας.

Είναι πραγματικά να διερωτάται κάποιος νουνεχής πολιτικός πού σταματάει η κατρακύλα και η παρακμή με όλους αυτούς που αποφάσισαν να κατέβουν φέτος ως υποψήφιοι και ποια θα είναι τελικά η σύνθεση της Βουλής που θα μας προκύψει σε λιγότερο από έναν μήνα από σήμερα.

Ασφαλώς, το ζήτημα δεν έχει να κάνει με τον περιορισμό του δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθαι. Αυτό είναι ένα θέμα αδιαπραγμάτευτο. Το ζήτημα είναι πως, όπως παντού σχεδόν στον σημερινό κόσμο, ο λαϊκισμός και οι επιφανειακές προσεγγίσεις που προωθούνται μέσω της θορυβώδους υπερπληροφόρησης και παραπληροφόρησης έχουν γίνει κανόνες, ομοίως και στη δική μας χώρα, οι σοβαροί, μορφωμένοι, καταρτισμένοι και κατάλληλοι για να αποκτήσουν αξιώματα άνθρωποι συνεχώς απομακρύνονται από τη δημόσια σφαίρα. Σε αντίθεση με τους λογής ασύβητους που έχουν αποθρασυνθεί ως θλιβερό απότοκο της ανεξέλεγκτης κυριαρχίας των σόσιαλ.

Στα συμβατικά, παραδοσιακά σχήματα εξακολουθούν βεβαίως να υπάρχουν αξιολογοί υποψήφιοι και αξιοπρεπείς είναι οπωσδήποτε αρκετές περιπτώσεις υποψηφίων και στους νεοφυείς σχηματισμούς.

Δεν μπορεί ωστόσο να αρνηθεί κάποιος –που επιμένει να σκέφτεται υγιώς πολιτικά και κοινωνικά– πως το κλίμα ειδικά ανάμεσα στα λεγόμενα αντισυστημικά σχήματα –βλέπε τις ιδιώς Άμεση Δημοκρατία, Σήκου Πάνω και ΕΛΑΜ– παραπέμπει στην πάλαι ποτέ αμφιλεγόμενη τηλεοπτική εκπομπή της Αννίτας Πάνια «τα παρατράγουδα».

Για την ώρα κυρίως γελάμε με την τόσο «δημοκρατική» συμμετοχή που έχει αποκτήσει η προεκλογική διαδικασία στη χώρα μας, αναρωτιέμαι όμως τι μας επιφυλάσσει το προσεχές μέλλον με την τόσο ακαλίνωτη τσιρκοποίηση της πολιτικής μας ζωής.

Δεν είναι θέμα δημοκρατίας. Είναι ζήτημα καταλλήλότητας, υπευθυνότητας και κυρίως αυτογνωσίας για το πώς μπορεί να καθεμιά και ο καθένας μας να συνεισφέρει με εποικοδομητικό τρόπο στα συλλογικά μας δρώμενα.

Ευγενείς αρετές που τείνουν να γίνουν είδος προς εξαφάνιση, με ό,τι αυτό συνεπάγεται τόσο για το παρόν όσο και για το μέλλον μας.

demetriadesp@sppmedia.com

Διαδηλωτής στη συγκέντρωση για τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας των Εργατών στη Βαρκελώνη, στη βορειοανατολική Ισπανία.

Αέριο 24 Μαΐων

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Ενας λαός που δεν παίρνει στα σοβαρά τον εαυτό του, παρακολουθεί τις εξελίξεις και απορεί. Μα πώς είναι

δυνατόν, σιόρ, να είναι έτσι τα πράγματα; Και όμως, είναι! Ο υπουργός Ενέργειας της Τουρκίας Αλπαρσλάν Μπαϊρακτάρ ομιλεί: «Από το 2016 η χώρα πραγματοποιεί έρευνες για φυσικό αέριο και πετρέλαιο με δικά της πλοία και μηχανικούς. Σήμερα, η Τουρκία διαθέτει τον τέταρτο μεγαλύτερο στόλο γεωτρήσεων βαθέων υδάτων στον κόσμο. Απώτερος στόχος είναι να καταστεί η Τουρκία πλήρως ανεξάρτητη στον τομέα της ενέργειας. Πλέον, η Τουρκική Εταιρεία Πετρελίων (ΤΡΑΟ) θα είναι πιο ενεργή στο εξωτερικό. Είμαστε παρόντες στη Σομαλία, στη Λιβύη, στο Πακιστάν. Έχουμε έργα στην Κεντρική Ασία, στις τουρκογενείς δημοκρατίες. Κοιτάμε για έργα, συμπεριλαμβανομένης της Βενεζουέλας. Χρειάζομαστε δύο εκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου και φυσικού αερίου ημερησίως. Αυτή η ανάγκη, αυξάνεται» («Χουριέτ», Καισάρεια, 11/4).

Η κυπριακή όψη των πραγμάτων, με αρχή το 2002, άρα 14 χρόνια πίσω από το 2016 για το οποίο κάνει αναφορά ο Α. Μπαϊρακτάρ: Ο υπουργός Εμπορίου Ν. Ρολάνδης στις 16/12/2002 προς το ΥΣ επί του θέματος του Φυσικού Αερίου. Στόχος είναι όπως το Φυσικό Αέριο αρχίζει να μεταφέρεται στην Κύπρο το αργότερο κατά το έτος 2007» (τα κεφαλαία αρχικά από το κείμενο - www.stockwatch.com.cy). Στις 19/9/2011 «κόβεται» η κορδέλα

του ενεργειακού προγράμματος. Όλοι μιλούν για την «πρώτη φλέβα χρυσού στην κυπριακή ΑΟΖ. Στο οικόπεδο 12 διεισδύει τρυπάνι και η “Αφροδίτη” ξεκινά τη δική της Οδύσσεια» (www.alphanews.live/politic 19/9/25). Ο Ν. Χριστοδουλίδης στις 29/4: «Εμείς συνεχίζουμε τους ενεργειακούς μας σχεδιασμούς στη βάση πάντα του διεθνούς δικαίου, της σχετικής Σύμβασης των Η.Ε. για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982». Συμπλήρωσε: «Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ανέδειξε τη στρατηγική σημασία της περιοχής, περιλαμβανομένης της Κύπρου και της Αιγύπτου, για την ανάπτυξη εναλλακτικών ενεργειακών διαδρομών προς την Ευρώπη. Εντός των επόμενων εβδομάδων αναμένεται να ολοκληρωθούν οι εσωτερικές διαδικασίες, ώστε η σχετική συμφωνία με τη Chevron να τεθεί ενώπιον του ΥΣ για έγκριση».

Α. Μπαϊρακτάρ: «Στο παρελθόν κάναμε 9 γεωτρήσεις σε βαθιά ύδατα στη Μεσόγειο. Δυστυχώς, δεν υπήρξε κάποια ανακάλυψη, όπως αυτή του φυσικού αερίου της Μαύρης Θάλασσας. Δεν έχουμε εγκαταλείψει τις έρευνες στη Μεσόγειο» («Χουριέτ», 12/4). Ο ίδιος επανήλθε επί του θέματος στις 29/4 με δηλώσεις με ειδικότερο κυπριακό ενδιαφέρον: «Στο πλαίσιο ενός νέου έργου, εργαζόμαστε για έναν αγωγό φυσικού αερίου προς την “τδβκ”. Η ΒΟΤΑΣ πραγματοποιεί τη μηχανολογική μελέτη, το φυσικό αέριο που θα βρούμε εκεί, μπορεί στη συνέχεια να το διοχετεύσουμε στην Τουρκία μέσω μιας ροής» («Εδώ Τουρκία», 29/4).

Ασφαλώς όλοι έχουμε επίγνω-

ση των μεγεθών. Το ζήτημα δεν είναι γιατί δεν καταφέραμε να γίνουμε Κατάρ ή ΗΑΕ, το κορυφαίο ζήτημα είναι πως κοροϊδύουμε τον εαυτό μας, ότι χωρίς το κατάλληλο πολιτικό περιβάλλον, καμία εταιρεία δεν θα επενδύσει τα δικά της δισ. στη βάση του Δικαίου της Θάλασσας και μάλιστα του 1982! Σαφές: τα 24 χρόνια μιλούν από μόνα τους!

Την ίδια πορεία με το φυσικό αέριο ακολουθεί και το Κυπριακό.

Ο Ν. Χριστοδουλίδης μίλησε ως εκπρόσωπος του γ.γ. των Η.Ε.: «Η νέα προσπάθεια του γ.γ. του ΟΗΕ για το Κυπριακό έχει ήδη ξεκινήσει από τις αρχές Μαρτίου και βρίσκεται σε εξέλιξη» (ΚΥΠΕ, 27/4).

Η εμπειρία δεκαετιών μιλά καθαρά: Τα Η.Ε. διαβουλεύονται με τα δύο μέρη στη νήσο και, εφόσον προκύψει κάτι σημαντικό, προβαίνουν σε σχετικές δηλώσεις.

Ο Γιοχάνες Χαν, ως απεσταλμένος της Ε.Ε., ήλθε στη νήσο και δήλωσε ότι «ο επόμενος μακροπρόθεσμος προϋπολογισμός της Ε.Ε. για την περίοδο 2028-2034 θα αναθεωρηθεί, ώστε να αντικαταστήσει τη διευθέτηση και τις πρόσθετες οικονομικές ανάγκες που θα προκύψουν από την επανένωση της Κύπρου» (20/12/25). Ο Ν. Χριστοδουλίδης σιώπησε, ο Γ. Χαν κατάλαβε, ο Γ. Χαν αποχώρησε. Η Μ.Α. Ολγίτη θέτει προϋποθέσεις, όπως κάνει κάθε απεσταλμένος/η που σέβεται την αποστολή του: «Χωρίς πρόοδο στο θέμα των ΜΟΕ είναι πολύ δύσκολο να συγκληθεί διευρυμένη σύνοδος για το Κυπριακό. Προσπαθώ να πείσω για μεγαλύτερη πρόοδο στο θέ-

μα των ΜΟΕ. Απλώς ακούω τον κ. Χριστοδουλίδη», («Καθημερινή 27/1»).

Ο Ν. Χριστοδουλίδης πριν από δύο μήνες διέηρε σε Μέσα ότι η απεσταλμένη του γ.γ. δεν κάνει καλά τη δουλειά της. Έτσι ο εκπρόσωπος του γ.γ. ΟΗΕ Σ. Ντουζαρίκ υποχρεώθηκε να απαντήσει στις διαρροές, ως εξής: «Ο γ.γ. έχει πλήρη εμπιστοσύνη στην Προσωπική του Απεσταλμένη και συμμερίζεται την άποψη ότι απαιτείται περισσότερη πρόοδος μεταξύ των ηγετών» (17/2/26).

Ο γ.γ. των Η.Ε. Α. Γκουτέρες αποχωρεί στο τέλος του χρόνου. Συμπληρώνει δύο θητείες. Χάθηκαν 10 χρόνια –τα τέσσερα με Μ. Ακιντζί– στην πολιτική της κατασπατάλησης του «κεφαλαίου Γκουτέρες». Τώρα που αποχωρεί, υποκριτικά τονίζουμε τη βαρύτητα του ρόλου του, μιλούμε για «διευρυμένη» και «επανεναρξη», όταν το δικό του κυπριακό «παιδί», το από Έξι Σημεία Πλαισίου Λύσης του, το γνωστό δίδυμο το πέταξε στον Κοσιάτν. Τι μένει; Μάλλον, στο εναπομείναν διάστημα της θητείας Γκουτέρες, διαβουλεύσεις ανάμεσα στους δύο ηγέτες που να αφορούν σε ζητήματα «χαμηλής πολιτικής» (σημεία διέλευσης, τεχνικές επιτροπές, χαλλούμι, νερό από το εργοστάσιο της Μίας Μηνίλιας κ.λπ.). Χρήσιμος, βέβαια, ένας κύκλος διαβουλεύσεων, κρήνη επίσης η μη κήρυξη αδιεξόδου. Κατ' ουσία, η πάσα στον επόμενο γ.γ. στις αρχές του 2027 με «σήμα» ουσίας, εφόσον οι «προεδρικές 2028» αποδώσουν ηγέτη που να ενδιαφέρεται για όλη την Κύπρο.

www.larkoslarkou.org.cy

Ανοικτή επιστολή στο/η νέο(α) πρόεδρο της Βουλής

Του ΤΑΚΗ ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ

Αγαπητή ή αγαπτε φίλε πρόεδρε, γνωρίζω τον τεράστιο όγκο εργασίας που υψώνεται μπροστά σου, και εύχομαι επιτυχία. Με τη δημόσια αυτή απεύθυνσή μου σε σένα, δεν είναι ούτε για να υποδείξω πώς να επιτελέσεις το έργο σου, ούτε πολύ περισσότερο για να δώσω συμβουλές. Απευθύνομαι για έναν και μόνο συγκεκριμένο λόγο. Θα θυμάστε υποθέτω πως εδώ και μια πενταετία εργαζόμαι μαζί με δεκάδες άλλους πάνω σε μια μεγαλεπήβολη ομολογούμενη ιδέα. Δεν έχω σκοπό να την αναλύσω εδώ σε βάθος, αν και θα την παραθέσω ολόκληρη ως συμπληρωμένο. Γνωρίζω, λοιπόν, όπως και εσείς, πως σήμερα τα Ηνωμένα Έθνη βρίσκονται κάτω από ισχυρή πίεση. Ο ρόλος τους έχει προφανώς υποβαθμιστεί. Δεν είμαι της άποψης πως θα παραμείνουν έτσι τα πράγματα. Αν άλλωστε έτσι γίνει, τότε το μέλλον όλης της ανθρωπότητας, και όχι μόνον

της δικής μας πατρίδας, θα φαίνεται πολύ σκοτεινό. Πιστεύω, λοιπόν, πως το μέλλον θα είναι τουλάχιστον βατό με την ενίσχυση και όχι με την καταρράκωση των παγκόσμιων θεσμών. Ο κόσμος έχει μέλλον μόνο μέσα από τη συνεργασία. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο κατέθεσα την ιδέα για την ανάγκη εγκαθίδρυσης στη χώρα μας (στη διαδικασία διεξόδου για το κυπριακό πρόβλημα) ενός μεγάλου παγκόσμιου θεσμού. Δεν υπάρχει κατά την άποψή μου κανένας άλλος τρόπος ενίσχυσης του αισθήματος ασφάλειας όλων των Κυπρίων σε περίπτωση εξελίξεων για τη λύση.

Αγαπητέ(ή) πρόεδρε, πιστεύω πως σε μερικά χρόνια ένας τέτοιος θεσμός θα υπάρχει στην περιοχή μας. Μπορεί (χάρην παραδειγματός) να εγκατασταθεί στο Μαρόκο, στην Κωνσταντινούπολη, ή στα Ιεροσόλυμα. Να εργαστούμε πρέπει, έτσι ώστε η χώρα που θα τον φιλο-

ξενήσει να είναι η Κύπρος. Έχουμε και δικαίωμα και χρέος. Παραθέτω εδώ μέρος του σκεπτικού μου:

«Αν ρίξει κανείς μια ματιά στον χάρτη της Ευρώπης και αναζητήσει να δει πού εδρεύουν μεγάλοι παγκόσμιοι θεσμοί, θα παρατηρήσει ίσως ότι σχεδόν όλοι είναι εγκατεστημένοι στη Βόρεια Ευρώπη. Ενδεικτικά: τα δύο Ευρωπαϊκά Κοινοβούλια (στο Βέλγιο και τη Γαλλία), το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο στην Ολλανδία, το ΝΑΤΟ στο Βέλγιο, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Λουξεμβούργο, τα Ηνωμένα Έθνη στην Ελβετία, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στη Φρανκφούρτη κ.λπ. κ.λπ.

Γιατί συμβαίνει αυτό; Διότι, όπως εύστοχα και ελαφρώς παραφρασμένα το έθεσε ο Jean Monnet. «Τις εξελίξεις στη ζωή τις φέρνουν οι άνθρωποι. Τις συντηρούν, όμως, οι θεσμοί!».

Αγαπητέ(ή) πρόεδρε, για τη συγκε-

κριμένη ιδέα συνάντησα εκατοντάδες ανθρώπους, συμπεριλαμβανομένων υπουργών σε Κύπρο και Ελλάδα, πρέσβεις πολλών χωρών, μν εξαιρουμένων πρέσβων της Τουρκίας στις Βρυξέλλες, όλη βεβαίως την ελληνοκυπριακή ηγεσία, αλλά και την τουρκοκυπριακή, και η ιδέα στηρίχθηκε από όλους. Θυμίζω πως την ιδέα στήριξαν ομού τα ελληνοκυπριακά και τα τουρκοκυπριακά κόμματα σε συνάντησή τους στο Λήδρα Πάλας, και δημοσιοποίησαν με κοινό ανακοινωθέν τον Φεβρουάριο του 2025, κατόπιν πρωτοβουλίας του Δημοκρατικού Κόμματος. Είναι κατανοητό νομίζω πως κανένας άνθρωπος δεν μπορεί από μόνος του να προωθήσει περαιτέρω την ιδέα αυτή.

Είναι γι' αυτό τον λόγο που αποστάθηκα τον Φεβρουάριο του 2023 στο Ίδρυμα Κοινοβουλευτισμού, που το διοικητικό του συμβούλιο απαρτίζεται από τους αρ-

χηγούς των κομμάτων και ζήτησα όπως η όλη προσπάθεια υιοθετηθεί από το συγκεκριμένο ίδρυμα έτσι ώστε να υπάρχει μια θεσμική εκπροσώπηση. Η ιδέα εγκρίθηκε και τα μέλη τάχθηκαν υπέρ της υλοποίησής της. Για λόγους άσχετους με την παρούσα επιστολή, η απόφαση του Σώματος δεν υλοποιήθηκε.

Είναι έκκλησή μου προς εσάς όπως μέσα και από μια συνάντησή μας, δώσετε ώθηση στο θέμα. Το Ίδρυμα Κοινοβουλευτισμού αποτελεί μια ισχυρή πλατφόρμα για την προώθηση μιας ιδέας, από την οποία η Κύπρος έχει μόνο όφελος να αποκομίσει. Υπενθυμίζω ότι χιλιάδες συμπολίτες μας υποστήριξαν την ιδέα και πάρα πολλοί συνυπέγραψαν υπόμνημα προς την ηγεσία του κράτους.

Ο κ. Τάκης Χατζηγεωργίου είναι πρώην ευρωβουλευτής. takishg@gmail.com

Απατηλή η πρόληψη του καρκίνου

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

«**Τα ψεύτικα** τα λόγια τα μεγάλα...» κράζουν οι «μάρτυρες» του δύσκολου καρκίνου, αλλά και όλοι οι συγγενείς τους, όταν ακούν τα περί πρόληψης του καρκίνου. Στα περίφημα «αμαρτωλά» γκαλά δειπνά, διαλαλούν μεγαλόσχημοι και όχι μόνο, ότι πρώτος στόχος είναι η πρόληψη του καρκίνου, χωρίς όμως κανείς να λέει πώς μπορεί να επιτευχθεί η πρόληψη. Αραδιάζουν ένα σωρό απαγορεύσεις, αλλά ξεχνούν ότι ο άνθρωπος θέλει να ζήσει πρώτα και ύστερα να πεθάνει. Όλοι οι γιατροί, από τον πρώτο ως τον τελευταίο, η πρώτη σύσταση την οποία απευθύνουν στους ασθενείς είναι να αποβάλουν το άγχος, λες και οι πολεμικοί και ταλαιπωρημένοι άνθρωποι έχουν ένα κλειδί, το γυρίζουν και φεύγει το άγχος. Ακολουθούν οι «διαταγές» για κόψιμο του καπνίσματος, για θερματισμό της κατανάλωσης ποτού, για περιορισμό πολλών φαγητών, για αναγκαστική γυμναστική και ένα σωρό άλλες εντολές. Άσε που κάποιοι γιατροί, όταν δίδουν διαταγές, πυρίζουν τσιγάρο και δεν βλέπονται από τα κιά τους. Το πιο «πονηρό» είναι η προσπάθεια απόπειρας των ευθυνών τους και φόρτωμα των ασθενών με ενοχές. «Εγώ στα λέω και εσύ κάνε ό,τι θέλεις...». Ξεχνούν ότι ο «φόβος φέρνει κόλαση» και η εμπειρία της ζωής δεικνύει ότι οι απαγορεύσεις και το όπλο του φόβου έχουν προσωρινά αποτελέσματα. Από την ποταοπαγόρευση, μέχρι την απειλή ορατών και αόρατων εχθρών.

«Όπου και να ταξιδέψω η Ελλάδα (Κύπρος) με πληγώνει...» θα μπορούσαμε να πούμε, παραφράζοντας τον νομπελίστα ποιητή Γιώργο Σεφέρη. Οι ειδικοί λένε ότι κάθε χρόνο πεθαίνουν στην Κύπρο γύρω στα χίλια άτομα, λόγω της ποιότητας του αέρα. Με απλά λόγια, όταν κυκλοφορείς με το αυτοκίνητο, παράγεις επικίνδυνα καυσαέρια, τα οποία αναπνέουν οι άνθρωποι, συσσωρεύονται στους πνεύμονες και όχι σπάνια μετατρέπονται σε καρκίνους. Η πλάκα είναι ότι τα περισσότερα καυσαέρια εκπέμπονται κατά την εκκίνηση των αυτοκινήτων. Δηλαδή το ξεκίνα-σταμάτα, δεν οδηγεί μόνο σε μεγαλύτερη κατανάλωση καυσίμων, αλλά και σε περισσότερες εκπομπές καυσαερίων. Για τον λόγο αυτό, πρώτα στη Γερμανία, πριν από πολλές δεκαετίες, υιοθέτησαν νόμο, ώστε κατά την αναμονή στα φώτα τροχαίας, οι οδηγοί να σβήνουν το αυτοκίνητο. Ακολούθως ήρθε η τεχνολογία και τα αυτοκίνητα σβήνουν αυτόματα, όταν δεν κινούνται. Στις

μεγάλες και σοβαρές πόλεις του κόσμου, όλοι οι δρόμοι είναι μιας κατεύθυνσης, ώστε να μειώνονται τα δυστυχήματα. Φεύγουν και τα φώτα τροχαίας, εκτός από εκεί που είναι απαραίτητα, ώστε να μειώνεται η ταλαιπωρία των οδηγών, αλλά και η ρύπανση. Το καλύτερο παράδειγμα είναι η Αθήνα, στην οποία έπρεπε να γίνει το μετρό, να φτιαχτούν νέοι δρόμοι χωρίς φώτα τροχαίας, ώστε να φύγει το νέφος και να αποκαλυφθεί ο «μαγικός» μπλε ουρανός της Αττικής. Καλό είναι εκεί στα «αμαρτωλά» γκαλά δειπνά, να προστίθενται στις διακηρύξεις περί πρόληψης του καρκίνου και «ταπεινές» αλήθειες περί περιορισμού του άγχους και απλοποίησης της ζωής. Το κυκλοφοριακό χάος κυριολεκτικά σκοτώνει, ψυχολογικά και σωματικά. Εξίσου βασανιστικά και η ακραία γραφειοκρατία, έστω και αν σήμερα λέμε ότι έχουμε και τεχνητή νομιμοσύνη. Χαρτιά και άλλα χαρτιά, για να αποδειχθεί το αυτονόητο. Αποτέλεσμα, πολλοί να μην τολμούν ούτε να υποβάλουν αίτηση, για να λάβουν χορηγίες από το κράτος. Τραγικότερο παράδειγμα οι πραγματικοί αιτητές του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος, οι οποίοι εκλιπαρούν συγγενείς και φίλους για να συμπληρώσουν το «χαρτολόι». Πολλές είναι και οι μικρές εταιρίες, οι οποίες δεν τολμούν να λάβουν μέρος σε διαγωνισμούς του Δημοσίου, από τον φόβο της γραφειοκρατίας και έτσι μονοπωλούν οι μεγάλοι. Η απλή λογική των ανθρώπων του καφεντέ, επιμένει ότι όλα γίνονται για να αποτρέπονται οι πολίτες να υποβάλλουν αιτήσεις και για να μην ενοχλούνται οι «καρεκλοκένταυροι» και οι «μανδαρίνοι». Πέραν από όλα αυτά, υπάρχει και η ρήση του Αγίου Πορφυρίου, η οποία συμπυκνώνει όλες τις αλήθειες για τον καρκίνο. «Έχω κάνει κι εγώ έρευνα για τον καρκίνο και έχω βρει αρκετά στοιχεία. Ο καρκίνος κυρίως βγαίνει σε μπερδεμένες ψυχές, σε αγχώδεις ανθρώπους, σε βασανισμένους από διάφορα γεγονότα, σε καταπιεσμένους. Όταν πάθεις κάτι και σου πουν ότι είναι καρκίνος, πρέπει να δοθείς πολύ στην αγάπη του Θεού. Να ηρεμήσεις, να σουχάσεις, ν' αγαπήσεις τον κόσμο, να τ' αγαπήσεις όλα. Να είσαι όλο αγάπη και δοξολογία στον Θεό και να αγιάσει η ψυχή σου. Κι όταν αγιάσει η ψυχή σου, όταν προσκολληθείς στον Θεό και γίνει ηρεμία, το συμπαθητικό και το παρασυμπαθητικό και όλα τα συστήματα του οργανισμού θα ηρεμήσουν, και τότε ο καρκίνος, αν δεν θεραπευθεί, τουλάχιστον θα μείνει εκεί που βρισκείται...».

kaparispan@yahoo.gr

Ανθρωποφαγία: Το εθνικό μας σπορ

Του ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΙΑΚΩΒΙΔΗ*

Όταν κατέλαβαν την εξουσία στη Ρωσία οι Μπολσεβίκοι, διέταξαν να εγκαταλείψουν όλοι οι ελέφαντες μέσα σε 48 ώρες. Διαφορετικά, θα συλλαμβάνονταν και θα καταδικάζονταν σε κατ'αναγκαστικά έργα. Πανικόβλητοι οι ελέφαντες άρχισαν να τρέχουν ανατολικά, δυτικά και νότια για να βρουν καταφύγιο σε κάποια άλλη χώρα. Πλησιάζοντας στα σύνορα και αφού διαπίστωσε ότι είχε ακόμα μια ώρα περιθώριο για να διανύσει μια απόσταση λίγων μέτρων, ένας ελέφαντας σταμάτησε να πάρει μερικές ανάσες. Προς έκπληξη του πρόσεξε έναν ποντικό να τρέχει και αυτός. «Πού πας αγκομαχώντας;» τον ρώτησε. «Δεν άκουσες τη διαταγή; Όλοι οι ελέφαντες να εγκαταλείψουν τη χώρα μέσα σε 48 ώρες», απάντησε ο ποντικός. «Ναι, αλλά η διαταγή αναφερόταν σε ελέφαντες, όχι σε ποντικούς», ανταπάντησε ο ελέφαντας. «Άμα σε συλλάβουν οι Μπολσεβίκοι, κάτσε να αποδείξεις ότι δεν είσαι ελέφαντας», τον αποστόμωσε ο ποντικός.

Από το ανέκδοτο αυτό βγήκε και η φράση «κάτσε εσύ τώρα να αποδείξεις ότι δεν είσαι ελέφαντας» όταν κάποιος καλείται να αποδείξει το αυταπόδεικτο.

Αυτό πρέπει να πράξει τώρα και η πρώτη κυρία, Φιλίππα Καρσερά Χριστοδουλίδη, μετά την προαγωγή της σε πρόεδρη.

Και τι δεν διαβάσαμε μετά την απόφαση της Επιτροπής Δημόσιας Υπηρεσίας. Ακόμα και δημοσιογράφοι που γνωρίζουν, ή τουλάχιστον έπρεπε να γνωρίζουν, έσπευσαν να μιλήσουν για διορισμό της στη θέση πρόεδρη και όχι για προαγωγή της, λες και ήρθε ουρανοκατέβητη από τον ιδιωτικό τομέα, και όχι από τη θέση πληρεξούσιου υπουργού στο υπουργείο Εξωτερικών. Μάλιστα, για λόγους εντυπωσιασμού αναφέρθηκαν, όχι στον αρχικό μισθό της κλίμακας Α15, που είναι 64.713 ευρώ μεικτά, αλλά στον τελικό της στις 90.000, στον οποίο κάποιος θα φθάσει μετά από αρκετά χρόνια.

Μάλιστα, οι «ειδικοί του διαδικτύου» και ο κάθε πικραμένος, βρήκαν την ευκαιρία να τη ρίξουν στην πυρά. «Τις έδωσαν στον αρχικό μισθό της κλίμακας Α15, που είναι 64.713 ευρώ μεικτά, αλλά στον τελικό της στις 90.000, στον οποίο κάποιος θα φθάσει μετά από αρκετά χρόνια. «Εν ο άντρας της πρόεδρης, θέλει τζάι τούτη δουλειά», διερωτήθηκε άλλος. Κάποιοι «πολύ ενημερωμένοι» μας πληροφόρησαν ότι «της έδωσαν δουλειά,

αφού έχασε τη θέση της στο Ταμείο της Πρώτης Κυρίας!»

Οι πολιτικά εκλεπτυσμένοι τήρησαν μια πιο «πολιτισμένη» προσέγγιση. «Δεν θα έπρεπε να διεκδικήσει θέση ενόσω ο σύζυγός της είναι Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Η γυναίκα του Καίσαρα δεν αρκεί να είναι τίμια πρέπει και να φαίνεται τίμια» υποστήριξαν. Βέβαια! Είναι μεγάλη ατιμία για τη σύζυγο του Προέδρου να εργάζεται σκληρά και να προάγεται με την αξία της.

Μάλιστα. Επειδή ο σύζυγός της είναι Πρόεδρος της Δημοκρατίας, η κυρία Καρσερά θα έπρεπε να μείνει καθηλωμένη στην ίδια θέση, στην ίδια κλίμακα, μέχρι να προκηρυχθούν νέες θέσεις πρόεδρων, μετά που θα φύγει από την προεδρία ο σύζυγός της, είτε το 2028 είτε το 2033. Η κυρία Καρσερά πρέπει να τιμωρηθεί, επειδή ο σύζυγός της είναι Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Δεν δικαιούται να έχει τη δική της επαγγελματική σταδιοδρομία, πρέπει να εξαρτάται οικονομικά από τον σύζυγό της, δεν δικαιούται να αναβαθμιστεί με την αξία της. Πάλι καλά που δεν είπαν ότι πρέπει να μείνει σπίτι και να γίνει μια καλή οικοκυρά.

Αγνοούν, ή προσποιούνται ότι δεν γνωρίζουν ότι η κυρία Καρσερά υπέβαλε αίτηση για

προαγωγή και προτού εκλεγεί ο σύζυγός της στο ύπατο αξίωμα της χώρας και κλήθηκε σε συνέντευξη στην ΕΔΥ μετά την εκλογή του. Όμως, όχι μόνο αποποιήθηκε του δικαιώματός της να διεκδικήσει θέση πρόεδρη, αλλά υπέβαλε και αίτηση για άδεια άνευ απολαβών, η οποία της δόθηκε στην τελευταία συνεδρία του υπό τον Νίκο Αναστασιάδη Υπουργικού Συμβουλίου.

Αυτή η μανία να έχουν ορισμένοι συνεχώς στο στόχαστρο τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη και την πρώτη κυρία, δείχνει από ζηλοφθονία μέχρι μίσος. Είναι η πρώτη φορά από την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας που έχουμε έναν τόσο δραστήριο και αεικίνητο Πρόεδρο και μια πρώτη κυρία που τρέχει ασταμάτητα και βάλθηκαν ορισμένοι να τους καταγορεύουν, να τους διαβάλλουν, να τους ειρωνεύονται και να τους υποτιμούν. Ο κανιβαλισμός και η ανθρωποφαγία σε όλο τους το μεγαλείο κατάντησαν το εθνικό τους σπορ, αλλά δυστυχώς για αυτούς, ο κόσμος βλέπει, ακούει και έχει κρίση. Η τοξικότητά τους έχει ήδη γυρίσει μπουμερανγκ.

* Ο Κυριάκος Ιακωβίδης είναι Πολιτικός Επιστήμονας / Δημοσιογράφος.

Κουβαλώντας υπεύθυνα ένα καφάσι μπίρες.

Πνεύμα των καιρών, εκπαιδευτική εργασία και τεχνητή «νοημοσύνη»

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΗΣΤΙΑ*

Είναι πλέον τετριμμένο να σχολιάζει κανείς τα προβλήματα του σημερινού μαζικοδημοκρατικού σχολείου, τους διάφορους τύπους εκφοβισμού στο σχολικό πλαίσιο και την αντίσταση στο σχολικό περιβάλλον, αν όχι την απέχθεια και το μίσος για το σχολείο, που δηλώνεται έμπρακτα από τη συμπεριφορά των μαθητών και μαθητριών όλων των επιπέδων της δευτεροβάθμιας κυρίως εκπαίδευσης. Τα παιδιά αποκαλούν το σχολείο «φυλακή» και με τον ιδιαίτερο, αισθητικό τους τρόπο συναντούν στην ορολογία αυτή την πολιτική και κοινωνική φιλοσοφία του Μισέλ Φουκώ.

Το σχολείο είναι και αυτό ένας βιοπολιτικός θεσμός, όπως ο αναμορφωτήριο, ο στρατώνας και τα ψυχιατρικά άσυλα. Στους χώρους αυτούς λαμβάνει χώρα μια βασική διαδικασία, η αποατομικοποίηση του ανθρώπινου νοήμονος όντος με σκοπό να ξεχάσει ή να μην ανακαλύψει ποτέ τον εαυτό του και να (ανα)προγραμματισθεί για να ενταχθεί σε ένα συλλογικό «εγώ» που εκφράζεται μέσω ιερατελεσιών, επαναλαμβανόμενων δηλαδή συμπεριφορικών μοντέλων, κοινών πεποιθήσεων και κοινών τρόπων σκέψης. Η διαδικασία αυτή αποκαλείται «κοινωνικοποίηση» και δεν έχει καμία σχέση με την προαγωγή της γνώσης, της κριτικής ικανό-

τητας, της ελεύθερης σκέψης και της πολιτικής συνειδητοποίησης. Στο σημερινό σχολείο, στο σχολείο δηλαδή του οποίου οι αρχές ανάγονται στον 19ο αιώνα και στη βιομηχανική επανάσταση, στο πεπαλαιωμένο αυτό θεσμικό πλαίσιο, «όποιοι ελεύθερα συλλογάζονται» τιμωρείται, απαξιώνεται, αποθαρρύνεται και περιθωριοποιείται.

Αντίθετα από τον Ρήγα, οι δάσκαλοι του σχολείου του 19ου αιώνα, οι δάσκαλοι δηλαδή του μαζικοδημοκρατικού σχολείου απαιτούσαν υπακοή, πειθαρχία, υποταγή. Για περισσότερο από ενάμιση αιώνα, το μοντέλο αυτό δούλεψε και απέφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα ομοιογενοποίησης των εθνικών πληθυσμών και ελέγχου τους από τις κρατικές ελίτ. Ως κυρίαρχος Ιδεολογικός Μηχανισμός του Κράτους (Appareil Ideologique d'Etat), το μαζικοδημοκρατικό σχολείο διαμόρφωνε τη συνείδηση του μαζικού ανθρώπου, του προορισμένου για εργασία στο εργοστάσιο και για θάνατο στο πεδίο της μάχης. Πατριδα και εργασία ήταν οι απόλυτες αξίες της κυρίαρχης ιδεολογίας του 19ου αιώνα, κάτι που οδήγησε στο σύνθημα «η εργασία απελευθερώνει» (Arbeit macht frei) και στην αναγραφή του στην κεντρική πύλη του Άουσβιτς. Αυτό το σχολείο έχει πλέον τελειώσει. Ούτε οι μαθητές και μαθήτριες αλλά ούτε και οι διδάσκουσες και διδάσκο-

ντες βρίσκουν πλέον τη θέση τους σε ένα τέτοιο σύστημα. Οι αρχές τους και οι αξίες τους, αρχές και αξίες ατόμων που ζουν στο τέλος του πρώτου τεταρτού του 21ου αιώνα, είναι διαμετρικά αντίθετες με το πνεύμα της υπακοής, της πειθαρχίας και της υποταγής. Όσοι μέμφονται το νέο πνεύμα ελευθερίας, δηλαδή εξατομικεύσεως, του νέου διαδραστικού κόσμου, των νέων μέσων κοινωνικής δικτύωσης και ύπαρξης και της νέας εποχής της τεχνητής «νοημοσύνης» αρνούνται να αναμορφώσουν το σχολείο, να το καταστήσουν δηλαδή σύγχρονο με το «πνεύμα της εποχής» (Zeitgeist), και προωθούν μάταια μέτρα για να επιβάλουν την δια παντός χαμένη υπακοή, πειθαρχία, υποταγή.

Η «ευρωπαϊκή ανθρωπότητα» (europäische Menschheit), όπως αποκαλούσε ο Χούσερλ τον λαό της Ευρώπης, βιώνει σήμερα το δεύτερο μεγάλο κύμα ατομικισμού – το πρώτο, το βίωσε κατά την Αναγέννηση και κορυφώθηκε στο φαινόμενο της ζωής στις ευρωπαϊκές μεγαλουπόλεις των μέσων του 19ου αιώνα. Η ώθηση που έλαβε ο ατομικοκεντρισμός κατά την Αναγέννηση και τον Διαφωτισμό φειλόταν, τότε όπως και τώρα, στην αυξημένη ροή γνώσεων και πληροφοριών, η οποία οδήγησε στη γενικευμένη αμφισβήτηση των πνευματικών αρχών, την Εκκκλησία και τους ευγενείς, και στην ανάπτυξη του

κριτικού και επιστημονικού πνεύματος. Η εποχή της τεχνητής «νοημοσύνης», ακόμη και αν δεν πρόκειται για νοημοσύνη αλλά για μοντέλα προσομοίωσης σκέψης, προτείνει για πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας ένα πνευματικό, φαντασιακό περιβάλλον, στο οποίο το άτομο μπορεί να κυκλοφορήσει και να αναπτυχθεί και το οποίο μπορεί να οικειοποιηθεί και να διαμορφώσει με την προσωπική του πράξη. Το πρώτο αυτό μη φυσικό κοινωνικό περιβάλλον, το διαδικτυο, αποτελεί για την πραγματικότητα του πρώτου τεταρτού του 21ου αιώνα, ό,τι η μεγαλούπολη για τον Ευρωπαίο του μέσου του 19ου αιώνα. Προωθεί δηλαδή ένα νέο πνεύμα ελευθερίας, δηλαδή απαξίωσης του συνόλου, το οποίο βιώνεται ως απειλή, και επαναπροσδιορισμού του εγώ ως απόλυτης και μοναδικής αξίας.

Στην εποχή της διαδικτυακής κοινωνίας και της εικονικής πραγματικότητας, το εγώ διογκώνεται από τη διαρκή ενσωμάτωση σε αυτό μη συνειδητών περιεχομένων, μύθων, γλωσσών, ιστοριών, εικόνων. Η επιτυχής ενσωμάτωση των περικυμένων αυτών στην ατομική συνείδηση θα έπρεπε να είναι σήμερα η απόλυτη προτεραιότητα κάθε εκπαιδευτικού συστήματος. Αυτό δεν μπορεί πλέον να επιτευχθεί με το μαζικό σχολείο του 19ου αιώνα. Οι απαιτήσεις του ατόμου σε ενδιαφέρον και

προσοχή ικανοποιούνται μόνο με την εφαρμογή απόλυτα εξατομικευμένων μεθόδων και περιβαλλόντων.

Όπως και η ιατρική σήμερα ψάχνει για εξατομικευμένες γενετικές τεχνικές αντιμετώπισης των ασθενειών, εστιάζοντας όχι στο γένος αλλά στο κάθε άτομο χωριστά, έτσι και το σχολείο πρέπει να απευθυνθεί σε κάθε μαθητή ή μαθήτρια χωριστά και να διαμορφώσει με την περιβαλλόντων και διαδικτυακών μέσων ενίσχυσης της ατομικής σχέσης στη διδασκαλία. Κάθε παιδί έχει ξεχωριστά ενδιαφέροντα, ικανότητες και δυνατότητες που πρέπει να καλλιεργηθούν μεθοδικά. Κάτι τέτοιο δεν μπορεί να γίνει στις δομές εγκλεισμού και αποατομικεύσεως που αποκαλούμε «σχολείο». Το πείραμα του διαδικτυακού σχολείου κατά την πανδημία απέδειξε ότι η διδασκαλία μπορεί να εξατομικευθεί και να βγει από το στενό πλαίσιο των σχολικών μονάδων εγκλεισμού. Η διαδικτυακή εκπαίδευση είναι η μόνη που μπορεί να ανταποκριθεί στις τωρινές ανάγκες εξατομικεύσεως της παιδαγωγικής διαδικασίας και για τον λόγο αυτό πρέπει να ενταχθεί σταδιακά αλλά συστηματικά στον σχεδιασμό για το σχολείο του αύριο.

Ο Παναγιώτης Χρηστίας είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Πριν ή μετά τη γιορτή; Σε ποια στιγμή βρίσκεται η Ν.Δ.; Υπάρχει χρόνος για επανασυμπίεση πριν από τις εκλογές; Η πρώτη απάντηση θα δοθεί -χωρίς κεράσματα και αναφυκτικά- την Πέμπτη, στη συνεδρίαση της κοινοβουλευτικής ομάδας. Επεται το συνέδριο. (Το στιγμιότυπο από την κοπή της πρωτοχρονιάτικης πίτας στην Πειραιώς, τον Φεβρουάριο.)

Τραπεζώματα και μαχαιρώματα

Τι επιδιώκουν όσοι αμφισβητούν το μοντέλο διακυβέρνησης. Ποια όρια στην κριτική θα θέσει το Μαξίμου. Ο «αγνώμων» πρώην υπουργός, ο «τελετάρχης» των δείπνων και ο «απρόθυμος» του συνεδρίου

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Ο **αναβρασμός** στους κόλπους της κυβερνητικής πλειοψηφίας είναι αισθητός. Οι λόγοι όμως που υπάρχει τόσο έντονη και πικρή εσωκομματική «φαγούρα», δεν είναι εξίσου ορατοί. Τι ακριβώς θέλουν αυτοί που διαμαρτύρονται; Η απορία εκφράζεται από εκείνους που εξακολουθούν να βλέπουν το ποτήρι μισογεμάτο: Είμαστε, λένε, ένα κόμμα που μετά επτά χρόνια στην εξουσία προηγείται με διψήφιο αριθμό σχεδόν σε όλες τις δημοσκοπήσεις και ο αρχηγός του θεωρείται ως καταλλήλότερος για πρωθυπουργός. Προς τι η αναταραχή; «Δηλαδή, αν ήμασταν πίσω στις μετρήσεις, θα είχαμε ήδη διαλυθεί;» λέει κομματική πηγή, εκφράζοντας τη σχετική απορία.

Χωρίς «διά ταύτα»

Υπάρχει κοινό σχέδιο που κινητοποιεί τους αμφισβητιές βουλευτές - ή, έστω, κοινά κίνητρα; Καλά πληροφορημένες πηγές σημειώνουν ότι η κατάσταση στο εσωτερικό της Ν.Δ. δεν είναι «κατασταλαγμένη». Άλλοι βουλευτές είναι απογοητευμένοι που δεν μπήκαν στην κυβέρνηση. Άλλοι θεωρούν πως, ενώ «έχουν βάλει πλάτη» για επτά χρόνια, ακόμη και σε θέματα που δεν συμφωνούσαν, είναι αδύνατο και «τους υποτιμά ένα σύστημα εξουσίας που κινείται αφ' υψηλού». Άλλοι φοβούνται για την επανεκλογή τους ή εκτιμούν πως δεν έχουν κάτι να περιμένουν, αφού ακόμη και το «τυράκι» του ανασχηματισμού έχει πλέον σύντομη ημερομηνία λήξης. Αρα κοινή συνισταμένη δεν υπάρχει. Και αυτό αποτυπώνεται στο γεγονός ότι σε πολλές περιπτώσεις δεν υπάρχει και «διά ταύτα», όπως φάνηκε και μέσα στην εβδομάδα. Η ανοιχτή επιστολή των πέντε βουλευτών της Ν.Δ., προεξάρχοντος του πρώην κυβερνητικού εκπροσώπου Γιάννη Οικονόμου, ασκούσε κριτική στο λεγόμενο επιτελικό κράτος, δηλαδή στον πυρήνα της διακυβέρνησης Μητσοτάκη, αλλά στο τέλος δεν υπήρχε κάποια συγκεκριμένη πρόταση.

Χαρακτηριστικό των «παράλληλων μονολόγων» που εκτυλίσσονται μέσα στη Ν.Δ. είναι πως ακόμη και βουλευτές που είναι του ίδιου κλίματος με την επιστολή των «πέντε», έλεγαν ότι αφού επικρατεί συνεδρίαση της κοινοβουλευτικής ομάδας, αλλά και το κεντρικό συνέδριο του κόμματος,

«θα μπορούσαν οι συνάδελφοι να περιμένουν, να ακούσουν πρώτα τι θα ειπωθεί».

Από την παρέμβαση των βουλευτών, πάντως, έχει ξεχωριστό ενδιαφέρον ο Γιάννης Οικονόμου. Ο βουλευτής Φθιώτιδας είναι το πιο γνωστό όνομα μεταξύ αυτών που υπέγραψαν, καθώς έχει διατελέσει κυβερνητικός εκπρόσωπος και υπουργός Προστασίας του Πολίτη. Είναι δηλαδή ένα πρόσωπο που αναδείχθηκε επί μνηστοκρατικής διακυβέρνησης. Οι καλά γνωρίζοντες υποστηρίζουν ότι το ύφος της επιστολής «είναι του Γιάννη», καθώς πρόκειται για έναν πολιτικό με κατάρτιση. Ο Οικονόμου, ούτως ή άλλως, αναπτύσσει έντονη κινητικότητα τελευταία, τόσο στο προσκήνιο όσο και στο παρασκήνιο. Οι πληροφορίες λένε ότι εδώ και καιρό βρίσκεται κοντά στον υπουργό Άμυνας Νίκο Δένδια -κάποιοι αναφέρουν ότι ατύπως έχει ρόλο συμβούλου πολιτικής στρατηγικής-, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ο υπουργός Άμυνας είχε ενπνεύρωση για την πρωτοβουλία των «πέντε». Το γεγονός ωστόσο ότι ο πρώην εκπρόσωπος πρωτοστατεί στην κριτική είναι κάτι που έχει ενοχλήσει το Μέγαρο Μαξίμου, και προσωπικά τον πρωθυπουργό.

Τροχιοδεικτική

Τι ακριβώς θέλουν οι αντιπολιτευόμενοι βουλευτές, είτε είναι οι «πέ-

ντε» που έστειλαν την επιστολή είτε είναι άλλες φωνές όπως αυτές του Μάκη Βορίδη, του Στέλιου Πέτσα, του Μίλτου Χρυσομάλλη ή και άλλων, δεν είναι σαφές και καθαρό. Μια εκτίμηση είναι πως οι παρεμβάσεις αποτελούν μια πρώτη τροχιοδεικτική βολή με αποδέκτη ακόμη και τον ίδιο τον πρωθυπουργό, ώστε να μη νιώθει «τόσο» άτρωτος στο Μέγαρο Μαξίμου. «Αυτή τη στιγμή οι βολές δεν έχουν απώτερο στόχο», παραδέχεται βουλευτής του «κλίματος», προσθέτοντας όμως ότι «εάν το αποτέλεσμα στις πρώτες εκλογές δεν είναι καλό», τότε «οι παρεμβάσεις αυτές μπορούν να λάβουν μορφή πολιτικού αιτήματος».

Η «μάζωξη» στο Ψυχικό

Το ότι η Ν.Δ. βρίσκεται πλέον σε μία φάση όπου κινούνται οι τεκτονικές πλάκες και «όλοι συζητούν με όλους» αποδεικνύεται από μία ακόμη σειρά δεδομένων. Την επόμενη εβδομάδα έχει κανονιστεί νέο τραπέζι μεταξύ «γαλάζιων» βουλευτών σε γνωστό εστιατόριο στο Ψυχικό. Ο αριθμός των καλεσμένων ξεπερνά τους 25 και οι πληροφορίες λένε πως κεντρικό ρόλο σε αυτές τις συζητήσεις έχει ο πρώην υπουργός Νότης Μητράκης, ο οποίος επίσης βρίσκεται στο επί-

κεντρο πολλών ζυμώσεων. Το γεγονός βέβαια ότι στην «παρέα του Ψυχικού» είναι και στελέχη με ρόλο σήμερα στην κοινοβουλευτική ομάδα, όπως ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος Δημήτρης Μαρκόπουλος και ο γραμματέας Μάξιμος Χαράκοπουλος, δείχνει τη ρευστότητα του εσωκομματικού σκηνικού.

Η κόκκινη κάρτα

Πώς βλέπει και πώς αντιδρά το Μαξίμου σε όλα τα παραπάνω; Το κέντρο της διακυβέρνησης δεν περνάει τις καλύτερες μέρες του. Η περιπέτεια της υγείας του Γιώργου Μυλωνάκη, που έχει αφήσει κενό, η σκληρή αντίδραση των βουλευτών και οι υποθέσεις του ΟΠΕΚΕΠΕ και των υποκλοπών στενεύουν διαρκώς τον ορίζοντα στο Μέγαρο Μαξίμου, που δεν έχει πλέον την πολυτέλεια να χαράσσει μακροπρόθεσμη στρατηγική, παρά μόνο να διαχειρίζεται από μέρα σε μέρα τις εστίες που εκδηλώνονται. Χαρακτηριστικό των συνεχών εναλλαγών στη διαχείριση είναι πως ενώ αρχικά η υπόθεση του ΟΠΕΚΕΠΕ κρίθηκε «σοβαρή» και διαμνυστόν ότι θα αντιμετωπιστεί με θεσμική αυστηρότητα, η στάση αυτή προσέκρουσε πάνω στη σφοδρή αντίδραση των βουλευτών, αναγκάζοντας το Μαξίμου να μεταποσιπεί και να προσφέρει καθαρή κάλυψη στους βουλευτές,

σε σημείο που πήγε να ανοίξει μέτωπο ακόμη και με την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία.

Η επίθεση ωστόσο βουλευτών στον Ακη Σκέρτσο και στο επιτελικό κράτος, που αποτελεί τον πυρήνα της διακυβέρνησης Μητσοτάκη, θέτει ξανά σε κίνηση το εκκρεμές, καθώς αποκαλύπτει ότι η αντιπαράθεση μεταξύ Μαξίμου και κοινοβουλευτικής ομάδας έχει βαθύτερα αίτια. Αρκετοί βουλευτές, έχοντας συσσωρεύσει δυσαρέσκεια ετών, θέλουν να πλήξουν το ίδιο το μοντέλο διακυβέρνησης. Τα «καμπανάκια» χτύπησαν εκ νέου, με αρμόδιες πηγές να επισημαίνουν ότι «ο πρωθυπουργός δεν πρόκειται να ανεχθεί υπονόμευση σε θεμελιώδεις επιλογές του που αποδεδειγμένα έχουν φέρει αποτέλεσμα, όπως το επιτελικό κράτος».

Ο κ. Μητσοτάκης ύψωσε τείχος προστασίας τόσο στον στενό του συνεργάτη όσο και στο μοντέλο διακυβέρνησης και το θέμα αυτό πρόκειται να το θέσει αυστηρά και στην επικείμενη κοινοβουλευτική ομάδα. «Η στήριξη απέναντι στους βουλευτές θεωρείται δεδομένη», αλλά ταυτόχρονα θα στείλει μήνυμα πως «όποιοι ξεπεράσει τις κόκκινες γραμμές θα δει και κόκκινη κάρτα», προσηύχεται αρμόδια πηγή. Το κεντρικό μήνυμα συνεπώς της επερχόμενης κρίσιμης συνεδρίασης θα είναι, όπως τονίζει αρμόδια πηγή, «να σταματήσουμε να πυροβολούμε τα πόδια μας» καθώς η Ν.Δ. εξακολουθεί να κυριαρχεί στον πολιτικό ανταγωνισμό.

Το άγχος του συνεδρίου

Η **συνεδρίαση** της Πέμπτης είναι το πρώτο κρας τεστ καθώς αναμένεται με τον έναν ή τον άλλο τρόπο να αποτυπωθεί η ένταση που υπάρχει στην Κ.Ο. Υπάρχει όμως και δεύτερο τεστ, μόλις μία εβδομάδα μετά. Μαξίμου και Πειραιώς φιλοδοξούν το κεντρικό συνέδριο του κόμματος στις 15 Μαΐου να είναι ένα προεκλογικό εφελτήριο που θα δίνει ώθηση ενόψει εκλογών. Θα είναι έτσι; Το γεγονός πως τα προσυνέδρια είχαν χαρακτηριστικά forum, στα οποία δεν λάμβαναν τον λόγο βουλευτές και στελέχη, «φοβίζει» πως το συνέδριο μπορεί να μετατραπεί σε χώρο εκδηλώσεων εσωκομματικών μαχαιρωμάτων. Αντίδοτο σε αυτό δεν υπάρχει, όπως ομολογούν αρμόδιες πηγές, καθώς ουδείς μπορεί να προβλέψει και να ανακόψει ομιλίες στελεχών που θα είναι εκτός γραμμής.

Το «ύφος του Γιάννη»

Οι καλά γνωρίζοντες λένε ότι το ύφος της επιστολής των «πέντε» «είναι του Γιάννη» (Οικονόμου). Ο ίδιος αναπτύσσει έντονη κινητικότητα τελευταία, γεγονός που έχει προκαλέσει την μίνι του Μαξίμου.

Ουδεμία ανοχή

Μετά τις πρόσφατες επιθέσεις βουλευτών, αρμόδιες πηγές ανέφεραν ότι «ο πρωθυπουργός δεν πρόκειται να ανεχθεί υπονόμευση σε θεμελιώδεις επιλογές του που αποδεδειγμένα έχουν φέρει αποτέλεσμα, όπως το επιτελικό κράτος».

1826 - Έξοδος του Μεσολογγίου

Μια κορυφαία
στιγμή του Αγώνα
για την ελευθερία

Μια συλλεκτική έκδοση
με σημαντικές υπογραφές
και πλούσια εικονογράφηση

Την Κυριακή 10/5
με την Καθημερινή

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.gr

«Θα επιστρέψουμε στο Αιγαίο»

Μήνυμα από την Αγκυρα για στροφή σε ελληνοτουρκικά και Κύπρο μετά το τέλος του πολέμου στο Ιράν

Του ανταποκριτή μας
στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΑΗ

Τι ενοχλεί την Τουρκία

Εν ενεργεία Τούρκος διπλωμάτης αναφέρει ότι οι ελληνικοί Patriot που μεταφέρθηκαν σε Κάρπαθο και Εβρο, αλλά και η μόνιμη παρουσία μαχητικών στη Λήμνο, είναι από τα βασικά ζητήματα με τα οποία θα ασχοληθεί η Αγκυρα.

«Να ξέρετε ότι μόλις τελειώσουν οι εξελίξεις με τον πόλεμο και τις διαβουλεύσεις του Ιράν, τότε όλη η προσοχή του υπουργείου Αμυνας και του υπουργείου Εξωτερικών μας θα στραφεί στην Ανατολική Μεσόγειο και στο Αιγαίο. Αυτά τα βήματα που έγιναν σε αυτό το διάστημα στα νησιά και στην Κύπρο θα εξεταστούν αναλυτικά και θα ζητηθεί η αντιστροφή τους», αναφέρει στην «Κ» έμπειρος, εν ενεργεία, σημαντικός Τούρκος διπλωμάτης. Ο ίδιος, στη συνομιλία μας επέμεινε ότι οι ελληνικοί Patriot που μεταφέρθηκαν στην Κάρπαθο και στον Εβρο, αλλά και η μόνιμη παρουσία μαχητικών στη Λήμνο, είναι από τα βασικά ζητήματα με τα οποία θα ασχοληθεί η Αγκυρα. Σύμφωνα με τον ίδιο έμπειρο διπλωμάτη, η Τουρκία θα απαιτήσει την επιστροφή στην προηγούμενη κατάσταση, δηλαδή την επαναφορά των πυραύλων και των αεροσκαφών εκεί όπου βρισκόνταν πριν από την έναρξη των πολεμικών συ-

γκρούσεων, και δεν θα αποδεχθεί τετελεσμένα.

Για Γαλλία - Ισραήλ

Στην τουρκική πρωτεύουσα επικρατεί η άποψη ότι η Αθήνα επιχειρεί να αλλάξει το καθεστώς στο Αιγαίο. Σε ό,τι αφορά την αποστολή των ελληνικών F-16 στην Κύπρο, η Αγκυρα αντιδρά, όχι όμως τόσο έντονα, καθώς στην Τουρκία αναγνωρίζουν ότι και η Ελλάδα είναι εγγυητρια δύναμη, αλλά υποστηρίζουν πως επιπλέον διαθέτουν το στρατηγικό πλεονέκτημα στην περιοχή.

Αυτό όμως που ενοχλεί ιδιαίτερα την τουρκική πλευρά είναι η έντονη στρατιωτική παρουσία της Γαλλίας και του Ισραήλ στην Κύπρο. Γι' αυτό, ίσως, ακούσαμε για πρώτη φορά τόσο έντονα και πολλαπλές αντιδράσεις της Αγκυρας.

Σημαντικό στέλεχος του κυβερνώντος κόμματος ανέφερε στην «Κ» ότι η πρόβλεψή του είναι πως «η επόμενη σύγκρουση στην περιοχή μπορεί να είναι στην Κύπρο, καθώς η Τουρκία δεν μπορεί να αποδεχθεί τη συνέχιση της παρουσίας κατάστασης, κυρίως με τη συνεργασία και την παρουσία του Ισραήλ στο νησί, και θα αντι-

δράσει. Το Ισραήλ θέλει να μεταφέρει τη σύγκρουση εκεί, καθώς υποθέτει πως έχει το πλεονέκτημα σε μια αεροπορική και ναυτική σύγκρουση, ενώ στη Συρία μια τέτοια σύγκρουση θα είχε μεγαλύτερες δυσκολίες. Η Κύπρος είναι κρίσιμο σημείο. Η παρουσία και της Γαλλίας εκεί θα προκαλέσει κι άλλες αντιδράσεις».

Στο ίδιο μήκος κύματος ήταν και η εκτίμηση άλλου έμπειρου διπλωμάτη, ο οποίος εξήγησε στην «Κ» ότι η Αγκυρα δεν μπορεί να αποδεχθεί την προσπάθεια αλλαγής δεδομένων στην Κύπρο. Τόνισε πως, ενώ ο πρόεδρος Νίκος Χριστοδουλίδης επιχειρεί να δείξει ότι η χώρα του διαπραγματεύεται για την επίλυση του Κυπριακού, από την άλλη δεν κάνει κανένα ουσιαστικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση, αλλά προχωράει σε συμφωνίες και κινήσεις εναντίον των στρατηγικών συμφερόντων των Τουρκοκυπρίων και της Αγκυρας.

«Ίσως γίνει μια προσπάθεια για την επίλυση του Κυπριακού. Αν, όμως, και αυτή τη φορά οι Ελληνοκύπριοι δεν εκμεταλλευτούν την ευκαιρία, ο πρόεδρος των Τουρκοκυπρίων Τουσφάν Ερχιουρμάν, μαζί με την Αγκυρα, θα εξετάσουν τα

δεδομένα και θα μπορούν να πάρουν σημαντικές αποφάσεις για το επόμενο βήμα», ανέφερε χαρακτηριστικά. Ποιο θα είναι αυτό το βήμα; «Μην αποκλείετε το ενδεχόμενο να πάρουν την απόφαση η «ΤΑΒΚ» να γίνει 82η πόλη της Τουρκίας». Όταν τονίσαμε στους συνομιλητές μας ότι αυτό δημιουργεί τεράστια ζητήματα, τα οποία η Αγκυρα θέλησε να αποφύγει το 1983, με επίμονο τρόπο υποστήριξαν πως πρέπει να έχουμε υπόψη ότι τα δεδομένα έχουν αλλάξει από τότε και δεν υπάρχει κανένα ενδεχόμενο η Τουρκία να αποδεχθεί να «την κοροϊδέυουν» τόσα χρόνια.

Η συμφωνία αμοιβαίας αμυντικής συνδρομής με τη Γαλλία, η παρουσία ισραηλινών αμυντικών συστημάτων στα νησιά και η εγκατάσταση των Patriot διαβάλλονται ως δημιουργία τετελεσμένων και στην τουρκική πλευρά με επιμονή αναφέρουν ότι πριν η Αγκυρα αρχίσει να αντιδρά πιο έντονα, η ελληνική πλευρά πρέπει να επιστρέψει στο status quo ante.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα του κλίματος που επικρατεί στη γειτονική χώρα είναι και οι διαρροές της τουρκικής κυβέρνησης προς τα μέσα ενημέρωσης,

με τη διευθύντρια του γραφείου της Hürriyet, Χαντέ Φιράτ, σε άρθρο της να αναφέρει ότι «η «Νότια Κύπρος» (Κυπριακή Δημοκρατία) εργαλειοποιεί την εκ περιτροπής Προεδρία της Ε.Ε., όχι για την κοινή ευρωπαϊκή λογική, αλλά για τη δική της γεωπολιτική ατζέντα. Από τη μία πλευρά η συμφωνία SOFA με τη Γαλλία. Από την άλλη, κοινές ασκήσεις. Από τη μία, η προστοιμασία για τη φιλοξενία γαλλικών αεροπορικών και ναυτικών δυνάμεων από την άλλη, η προσπάθεια δημιουργίας διπλωματικών θέσεων εντός της Ε.Ε. κατά της Τουρκίας. Η στρατιωτική συνεργασία με τη Γαλλία δεν είναι συμβολική. Η SOFA δεν είναι απλώς ένα πρωτόκολλο. Είναι το έδαφος για στρατιωτική πρόσβαση. Οι γαλλικές ασκήσεις δεν είναι μόνο εκπαίδευση. Είναι δοκιμή διαλιειτουργικότητας. Η παρουσία του Μακρόν στη «Νότια Κύπρο» δεν είναι συμβολική. Είναι ένα μήνυμα για την Ανατολική Μεσόγειο. Η δραστηριότητα της Βρετανίας στις βάσεις, η αποστολή του HMS Dragon, το σύστημα Barak MX του Ισραήλ. Όταν ενώνονται όλα αυτά μαζί, η Κύπρος δεν είναι απλώς ένα νησί. Είναι προκεχωρημένο φυλάκιο».

Σενάριο για την «ΤΑΒΚ»

«Μην αποκλείετε το ενδεχόμενο η ηγεσία των Τουρκοκυπρίων και η Αγκυρα να πάρουν την απόφαση η «ΤΑΒΚ» να γίνει 82η πόλη της Τουρκίας», εκτιμά διπλωμάτης της γειτονίας, εφόσον δεν υπάρξει λύση στο Κυπριακό.

Μητσοτάκης και Μακρόν το προηγούμενο Σάββατο στο Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος. Η γαλλική παρουσία και στην Κύπρο έχει θορυβήσει την Αγκυρα. Στη γείτονα κυκλοφορεί η άποψη ότι το νησί μετατρέπεται σε «προκεχωρημένο φυλάκιο» της Γαλλίας και του Ισραήλ, με τη συμμετοχή και της Ελλάδας.

Προσγείωση στον πάγο με Γερμανία, μετά τη γαλλική θέρμη

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ

Χωρίς ιδιαίτερες προσδοκίες για τη γεφύρωση των διαφορών Αθήνας - Βερολίνου σε μια σειρά από στρατηγικές φύσεως ζητήματα, αναμένεται να πραγματοποιηθεί αύριο στην Αθήνα η συνάντηση των υπουργών Εξωτερικών Ελλάδας και Γερμανίας, Γιώργου Γεραπετρίτη και Γιόχαν Βάντεφουλ. Στην Αθήνα η επίσκεψη του κ. Βάντεφουλ, η οποία ζητήθηκε από το Βερολίνο και διεξάγεται χωρίς πιεστική ατζέντα, γίνεται αντιληπτή ως μια προσπάθεια να τεθούν επί τάπητος τα ζητήματα που αφορούν τη σχέση της Ε.Ε. με την Τουρκία. Η κυβέρνηση Μερτς αποτελεί έναν από τους πιο ισχυρούς συμμάχους της Αγκυρας στη συζήτηση που διεξάγεται στις Βρυξέλλες για τη μελλοντική σχέση Ε.Ε. - Τουρκίας. Στη σχέση αυτή περιλαμβάνεται, βεβαίως, η πολύ σημαντική αμυντική διάσταση, ωστόσο τα ζητήματα των ευρωτουρκικών σχέσεων είναι ευρύτερα. Ο κ. Βάντεφουλ δεν αναμένεται να μετακινήσει από την

πολιτική ίσων αποστάσεων του Βερολίνου στα ελληνοτουρκικά, ιδιαίτερα καθώς στην παρούσα φάση δεν υπάρχει ορατός κίνδυνος ανάφλεξης. Αντιθέτως, στο Βερολίνο η τρέχουσα συγκυρία γίνεται αντιληπτή ως ευκαιρία να προωθηθεί η σχέση με την Τουρκία σε διάφορους τομείς.

Το Βερολίνο, ευθύς εξαρχής είχε πείσει για τη συμμετοχή της Αγκυρας στα δάνεια του κανονισμού SAFE, καθώς επίσης και στην ανάγκη για στενότερη συνεργασία με την αμυντική βιομηχανία της Τουρκίας. Αν κάτι δημιουργεί προσκόμματα στην τουρκική συμμετοχή σε γερμανικά προγράμματα, αυτό δεν είναι σίγουρα η πολιτική ατμόσφαιρα στο Βερολίνο, η οποία από την ανάδειξη του Φρίντριχ Μερτς στην καγκελαρία έχει μεταποτιστεί άρδην υπέρ της Αγκυρας. Εν προκειμένω, τα προσκόμματα δημιουργεί η γερμανική βιομηχανία η οποία θέλει να απορροφήσει και το τελευταίο ευρώ από τα δισεκατομμύρια που σχεδιάζει να δανειστεί τα επόμενα χρόνια η

κεντρική κυβέρνηση για να αναπτύξει τις αναμικρές αμυντικές δυνατότητες της Μπούντεσεβερ.

Μικρές είναι οι ευκαιρίες ελληνογερμανικής συνεργασίας και στον τομέα των εξοπλιστικών, όπου πέρα από την αναβάθμιση των φρεγατών ΜΕΚΟ, το μέλλον

Ζητήματα που αφορούν τη μελλοντική σχέση Ε.Ε. - Τουρκίας αναμένεται να θέσει στον Γιώργο Γεραπετρίτη ο Γερμανός υπουργός Εξωτερικών Γιόχαν Βάντεφουλ, που φτάνει αύριο στην Αθήνα.

των υποβρυχίων 214 του Πολεμικού Ναυτικού και την προμήθεια τορπιλών βαρέος τύπου (το πρόγραμμα είναι σε εξέλιξη), το περιθώριο είναι μάλλον περιορισμένο. Πιθανές συζητήσεις σ' αυτό το επίπεδο να κινηθούν γύρω από

την ανάγκη εκσυγχρονισμού του τεράστιου αρματικού δυναμικού των Ενόπλων Δυνάμεων (κύρια άρματα μάχης τύπου Λεοπαρντ διαφόρων τύπων).

Αν και οι κ. Γεραπετρίτης και Βάντεφουλ συναντήθηκαν στο Βερολίνο δύο φορές, μία τον Μάρτιο και μία στο περιθώριο της διάσκεψης για το Σουδάν τον Απρίλιο, υπάρχουν αρκετά σημεία στα οποία η ελληνογερμανική συνεργασία θα μπορούσε να βελτιωθεί. Σε αυτό το πεδίο περιλαμβάνονται όχι μόνο τα Δυτικά Βαλκάνια, αλλά και η Λιβύη. Στο μεταναστευτικό υπάρχει κάποια πρόοδος, η οποία βεβαίως διασφαλίζεται από το γεγονός ότι οι μεταναστευτικές ροές είναι σχετικά ελεγχόμενες.

Τα «αγκάθια» στις ελληνογερμανικές σχέσεις δεν είναι καινούργια, ωστόσο για την Αθήνα αποτελεί προφανή επιλογή η ανάγκη να βρεθούν σημεία ισορροπίας με την ισχυρότερη χώρα της Ε.Ε. Είναι ενδιαφέρουσα η συγκυρία της επίσκεψης, σε μια φάση όπου οι σχέσεις του κ. Μερτς με τον πρόεδρο των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ

διανύουν ιδιαίτερα κακή περίοδο. Ο κ. Μερτς, πάντως, βρίσκεται — με τον δικό του τρόπο— σε σχετική ευθυγράμμιση με την Τζόρτζια Μελόνι της Ιταλίας και με τον Πέδρο Σάντσεθ της Ισπανίας, που είναι επίσης δύο χώρες σε καθεστώς ανοικτής σύγκρουσης με τις ΗΠΑ με αφορμή την κατάσταση στη Μέση Ανατολή.

Αντιθέτως η Αθήνα, λόγω της αगाστής συνεργασίας με τις ΗΠΑ τόσο στη Σούδα όσο και στην αμυντική βοήθεια που παρείχε σε χώρες όπως η Σαουδική Αραβία, το Κατάρ και τη Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (ΗΑΕ), αλλά και στο ΝΑΤΟ (Βουλγαρία), χαιρεί ιδιαίτερα υψηλής εκτίμησης στον Λευκό Οίκο, κάτι που αποδεικνύεται και από τις —υπαρκτές— συζητήσεις για το ενδεχόμενο «στάσης» του κ. Τραμπ στην Αθήνα τον ερχόμενο Ιούνιο ή Ιούλιο.

Τηλεφώνημα με Φιντάν

Τις τελευταίες ημέρες καταγράφεται μια ρητορική έξαρση στην Τουρκία, η οποία, ωστόσο, δεν έχει στο επίκεντρό της τόσο τη συμφω-

νια στρατηγικής εταιρικής σχέσης Ελλάδας - Γαλλίας, αλλά το Ισραήλ. Αλλωστε, ο εκπρόσωπος του γαλλικού υπουργείου Εξωτερικών έσπευσε την Πέμπτη να διευκρινίσει ότι η συμφωνία Ελλάδας - Γαλλίας δεν στρέφεται εναντίον της Τουρκίας, ενώ ενθάρρυνε Αθήνα και Αγκυρα να συνεχίσουν τον μεταξύ τους διάλογο, τη στιγμή που, όπως είπε, το Παρίσι συνομιλεί με την Αγκυρα για στενότερη συνεργασία. Δεν είναι τυχαίο, ότι το τηλεφώνημα που έγινε το βράδυ της περασμένης Πέμπτης ανάμεσα στους υπουργούς Εξωτερικών Γιώργο Γεραπετρίτη και Χακάν Φιντάν, είχε αποκλειστικό αντικείμενο τη διαχείριση της κρίσης από το ρεσάλτο των Ισραηλινών (με «πράσινο φως» και από τους Αμερικανούς) στα διεθνή ύδατα δυτικά της Κρήτης σε έναν στολισκό που έπλεε προς τη Γάζα. Επί των πλοίων αυτών επέβαιναν περίπου 20 Τούρκοι πολίτες οι οποίοι μεταφέρθηκαν στην Κρήτη και από εκεί, με ευθύνη των τουρκικών προξενικών αρχών, στη χώρα τους.

Συνέντευξη στην
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΒΟΥΔΟΥΡΗ

Την ανάγκη να καταστεί σύντομα επιχειρησιακό το άρθρο 42.7 της συνθήκης της Ε.Ε., το λεγόμενο ευρωπαϊκό άρθρο 5 του ΝΑΤΟ, με σαφείς διαδικασίες ενεργοποίησης και συντονισμού, ιδίως σε περιπτώσεις όπου η αντίδραση της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας δεν είναι δεδομένη, προκρίνει ο επίτροπος Άμυνας και Διαστήματος Αντριους Κουμπίλιους, ενώ υπογραμμίζει ότι η Ευρώπη οφείλει πλέον να προετοιμαστεί και για ένα νέο δεδομένο: τη στροφή της αμερικανικής αμυντικής βιομηχανίας στην αναπλήρωση των στρατιωτικών αποθεμάτων των ΗΠΑ.

Ενόψει της διήμερης επίσκεψής του που ξεκινάει αύριο στην Αθήνα, ο Λιθουανός επίτροπος παροτρύνει την Ελλάδα να αναπτύξει πλέον κοινά ευρωπαϊκά αμυντικά έργα, ενώ προαναγγέλλει την ανάπτυξη ειδικής υποδομής στη χώρα του ευρωπαϊκού συστήματος, GovStatCom, που παρέχει ασφάλειες και αξιόπιστες δορυφορικές επικοινωνίες.

– Ο πόλεμος στο Ιράν αποκάλυψε εκ νέου πόσο γρήγορα περιφερειακές συγκρούσεις μπορούν να κλιμακωθούν και να επηρεάσουν την ευρωπαϊκή ασφάλεια. Ποια τα βασικά διδάγματα για την Ευρωπαϊκή Ένωση και πώς θα πρέπει να διαμορφώσουν τις προτεραιότητες άμυνάς της;

– Βλέπουμε πόσο γρήγορα οι περιφερειακές συγκρούσεις επιδεινώνονται και εξαπλώνονται γύρω από την Ευρώπη. Αν ο ρωσικός πόλεμος κατά της Ουκρανίας απειλεί το ανατολικό τμήμα της ηπείρου, τώρα ο πόλεμος κατά του Ιράν δημιουργεί σημαντικές απειλές και προκλήσεις για τον Νότο, ιδίως για τις μεσογειακές χώρες. Αυτό είναι πλέον σαφές.

Συνειπώς, όλοι στην Ευρώπη οφείλουμε να αντιμετωπίσουμε πολύ πιο σοβαρά την ευθύνη για την άμυνα μας. Πρόκειται για στρατηγική προτεραιότητα.

Ταυτόχρονα, πέρα από τις άμεσες απειλές –όπως είδαμε και με επιθέσεις σε βάσεις στην Κύπρο–, υπάρχει ένα βαθύτερο, δομικό ζήτημα. Εως σήμερα, περίπου το 40% των οπλικών συστημάτων μας προέρχονταν από τις ΗΠΑ, που παρείχαν επίσης τη δυνατότητα πρόσβασης σε εξειδικευμένα συστήματα, όπως τα αντιβαλλιστικά, ιδιαίτερα για την Ουκρανία.

Σήμερα, όμως, όπως προκύπτει από τις διαθέσιμες πληροφορίες, τα αμερικανικά αποθέματα έχουν επιβαρυνθεί σημαντικά, και τα επόμενα χρόνια η παραγωγή τους θα κατευθυνθεί κυρίως στην αναπλήρωση των δικών τους αναγκών. Αυτό δημιουργεί πρόσθετο ζήτημα για την Ευρώπη: πώς θα ενισχύσει τις δικές της δυνατότητες και θα αυξήσει την παραγωγή της.

– Δεδομένου ότι εξακολουθούμε να εξαρτόμαστε σε μεγάλο βαθμό από την τεχνολογική αποτελεσματικότητα των αμερικανικών αμυντικών εταιρειών, είναι οι αντίστοιχες ευρωπαϊκές ικανές να καλύψουν τις ανάγκες των κρατών-μελών;

– Οι ευρωπαϊκές εταιρείες είναι ισχυρές τεχνολογικά, αν και υπάρχουν τομείς όπου πρέπει να καλυφθούν κενά, όπως η τεχνική νομοσύνη. Το βασικό πρόβλημα, όμως, είναι η παραγωγή: οι επενδύσεις αυξάνονται ταχύτερα από την ικανότητα της βιομηχανίας να ανταποκριθεί.

Για τον λόγο αυτό, το τελευταίο διάστημα πραγματοποιήσαμε σειρά επισκέψεων σε βιομηχανίες παραγωγής πυραύλων, καθώς η προμήθειά τους στην Ουκρανία μπορεί να αποτελέσει τη μεγαλύτερη πρόκληση. Συζητήσαμε τους λόγους για τους οποίους οι βιομη-

– Οι συζητήσεις σας στην Αθήνα θα αφορούν και το GovStatCom (σ.σ. ευρωπαϊκό πρόγραμμα για ασφαλείς αξιόπιστες δορυφορικές επικοινωνίες). Βλέπετε την Ελλάδα ως πιθανό περιφερειακό κόμβο για διαστημικές και σχετικές δυνατότητες επιτήρησης της Ε.Ε.;

Αντριους Κουμπίλιους, επίτροπος της Ε.Ε. για την Άμυνα

Να «οπλίσουμε» τη ρήτρα για την κοινή άμυνα

Πώς θα ενεργοποιηθεί το άρθρο αμοιβαίας συνδρομής στην Ε.Ε. Τι σημαίνει για τους Ευρωπαίους η ανάγκη των ΗΠΑ να αναπληρώσουν τα δικά τους αποθέματα. Θα είναι η Τουρκία μέρος της νέας αμυντικής αρχιτεκτονικής;

Ουκρανοί στρατιώτες εκπαιδεύονται σε μη επανδρωμένο κερσαίο όχημα στην περιοχή του Ντονμπάς. Κατά τον Αντριους Κουμπίλιους, «η ενσωμάτωση των ουκρανικών αμυντικών δυνατοτήτων στις ευρωπαϊκές θα μπορούσε να ενισχύσει σημαντικά τη συνολική ισχύ της Ε.Ε.».

«Η Ελλάδα αποτελεί ισχυρό παράδειγμα χώρας με σημαντικές στρατιωτικές δυνατότητες καθώς και παρουσία στην αμυντική και διαστημική βιομηχανία και μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην περιοχή της Μεσογείου», λέει ο Αντριους Κουμπίλιους.

χανίες δεν μπορούν να αυξήσουν την παραγωγή με την ταχύτητα που θα θέλαμε, καθώς και το ότι η ρωσική πλευρά υπερτερεί σήμερα σε παραγωγή. Εξετάζουμε πώς θα αντιστραφεί αυτή η κατάσταση.

– Έχετε αναφέρει πολλές φορές ότι η Ε.Ε. θα μπορούσε να αντιμετωπίσει πρόκληση από τη Ρωσία έως το 2030. Θα είναι έτοιμη έως τότε;

– Το έχουμε θέσει ως προτεραιότητα και πρέπει να επιτύχουμε αυτό το αποτέλεσμα. Η Ευρώπη οφείλει να αυξήσει την παραγωγή οπλικών συστημάτων και να ενισχύσει τις δυνατότητές της. Πρέπει, επίσης, να λάβει υπόψη ότι θα αντιμετωπίσει έναν ρωσικό στρατό πιο ισχυρό και δοκιμασμένο στη μάχη.

Και γι' αυτό, η ενσωμάτωση των ουκρανικών αμυντικών δυνατοτήτων στις ευρωπαϊκές θα μπορούσε να ενισχύσει σημαντικά τη συνολική ισχύ της Ε.Ε.

– Στο περιβάλλον αυτό, πόσο καιρό μπορεί να γίνει στην πράξη το άρθρο 42.7 της ευρωπαϊκής συνθήκης (ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής) και να εξελιχθεί σε επιχειρησιακό μηχανισμό, όπως ζητούν ηγέτες της Ε.Ε.;

– Πρόκειται για πολύ σημαντική συζήτηση αυτή τη στιγμή. Διαθέτουμε ένα ισχυρό άρθρο, το

– Όπως κατανοώ, σχεδιάζεται η ανάπτυξη σχετικών υποδομών και στην Ελλάδα, κάτι που είναι σημαντικό. Το GovStatCom αποτελεί «πρόδρομο» για τη νέα μας δορυφορική συστοιχία, τη λεγόμενη ασφαλή δορυφορική επικοινωνία. «Χτίζουμε», για να το πούμε απλά, ένα ευρωπαϊκό Starlink. Στο

πλαίσιο αυτό, η Ελλάδα μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο.

– Μπορεί η Ευρώπη ρεαλιστικά να ανταγωνιστεί τις ΗΠΑ και Κίνα στον τομέα της τεχνολογίας και του Διαστήματος;

– Πιστεύω ότι συχνά υποτιμούμε τις δυνατότητές μας. Μπορεί η

και η στρατιωτική βοήθεια. Οστόσο, χρειάζεται κάποιο είδος «χειριδίου» να κατατεθεί στους πρωθυπουργούς, ώστε να δουν αυτές τις δυνατότητες και να τις χρησιμοποιήσουν σε περίπτωση στρατιωτικής επιθετικότητας.

Στον τομέα της πολιτικής βοήθειας υπάρχουν σημαντικά «εργαλεία». Οστόσο, στον τομέα της στρατιωτικής, εάν ενεργοποιηθεί το άρθρο 5 του ΝΑΤΟ, τότε η στρατιωτική βοήθεια της Ε.Ε. δεν θα είναι καθοριστική. Αλλά αν συμβεί με τέτοιο τρόπο που, για κάποιο λόγο, το ΝΑΤΟ δεν θα είναι ενεργό, τότε σίγουρα η ρήτρα θα είναι πολύ σημαντική. Και γι' αυτό πρέπει να αναπτύξουμε σωστές διαδικασίες για το πώς μπορεί να ενεργοποιηθεί.

Αν, ξέρετε, σε κάποιες συνθήκες βλέπαμε ότι η κατάσταση γίνεται τεταμένη κάπου –είτε στο ιρανικό μέτωπο είτε στα ανατολικά της Ευρώπης– και ότι οι αντίπαλοι συγκεντρώνουν στρατεύματα, τότε θα μπορούσαμε εκ των προτέρων να ξεκινήσουμε όλες τις διαδικασίες με διακριτικό τρόπο, ζητώντας από τις χώρες να είναι έτοιμες να παρέχουν αυτή την αμοιβαία βοήθεια.

– Στο πλαίσιο αυτό, ποιος θα μπορούσε να είναι ο ρόλος της Ελλάδας; Βλέπετε, επίσης, τη δυνατότητα δημιουργίας «Μεσο-

Ευρώπη να καθυστερεί να ξεκινήσει ορισμένες πρωτοβουλίες, αλλά όταν το κάνει μπορεί να επιτύχει πολύ υψηλό επίπεδο. Το έχουμε δει με το Galileo (σ.σ. δορυφορικό σύστημα πλοήγησης), που είναι πιο ακριβές από το αμερικανικό GPS, καθώς και με το Copernicus (σ.σ. πρόγραμμα παρατήρησης

γειακής πτέρυγας επιτήρησης) κατά το πρότυπο της αντίστοιχης Ανατολικής (Eastern Flank Watch);

– Η Ελλάδα αποτελεί ισχυρό παράδειγμα χώρας με σημαντικές στρατιωτικές δυνατότητες καθώς και παρουσία στην αμυντική και διαστημική βιομηχανία και μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην περιοχή της Μεσογείου.

Παράλληλα, για την Ε.Ε. είναι κρίσιμο να αναπτύξει κοινά αμυντικά έργα, καθώς έως σήμερα τα κράτη-μέλη λειτουργούσαν κυρίως βάσει εθνικών πολιτικών, γεγονός που δημιουργεί κατακερματισμό.

Πρωτοβουλίες και προγράμματα που υποστηρίζει ήδη η Κομισιόν, όπως το «Eastern Flank Watch», δείχνουν μια κατεύθυνση, ενώ οι μεσογειακές χώρες μπορούν να εξετάσουν αντίστοιχες, όπως μια μεσογειακή πτέρυγα επιτήρησης, ιδίως σε ζητήματα όπως η ασφάλεια υποθαλάσσιων καλωδίων και η θαλάσσια ασφάλεια.

– Για την Ελλάδα οι ανησυχίες ασφάλειας, πάντως, δεν είναι αφηρημένες. Δεδομένου ότι, σύμφωνα με την έκθεση προόδου της Κομισιόν για το 2025, η Τουρκία δεν ευθυγραμμίζεται πλήρως με την εξωτερική πολιτική της Ε.Ε., θα μπορούσε να αποτελέσει μέρος της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής άμυνας; Και να συμμετάσχει σε ευρωπαϊκά αμυντικά σχήματα, όπως υποστηρίζουν ορισμένα κράτη-μέλη;

– Δεν έχω μια πολύ αυστηρή απάντηση. Σίγουρα, η Τουρκία είναι μέλος του ΝΑΤΟ, αλλά δεν είναι κράτος-μέλος της Ε.Ε. Επομένως, όταν υλοποιούμε προγράμματα της Ε.Ε., υπάρχουν πολύ σαφή κριτήρια επιλεξιμότητας και εάν χώρες όπως η Τουρκία ή άλλες θέλουν να συμμετάσχουν σε προγράμματα της Ε.Ε., φυσικά πρέπει να πληρούν αυτά τα κριτήρια.

Όλα τα προγράμματα που προτείνουμε πρέπει να υποστηρίζονται ομόφωνα στο Συμβούλιο. Και ίσως η Τουρκία γνωρίζει πολύ καλά ότι υπάρχουν κάποια διμερή ζητήματα με ορισμένα κράτη-μέλη. Και αυτό είναι κάτι που βεβαίως και η Τουρκία ή κάποιοι από τους γείτονες μπορούν να προσπαθήσουν να επιλύσουν.

– Αλλά θα μπορούσε να γίνει μέρος της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής άμυνας;

– Δεν είμαστε, ξέρετε, τόσο ακριβείς στο τι σημαίνει ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική ασφάλειας ή άμυνας. Μία σημαντική διαδικασία αυτή τη στιγμή σχετίζεται με την προετοιμασία της λεγόμενης ευρωπαϊκής στρατηγικής ασφάλειας, η οποία θα παρουσιαστεί κάποια στιγμή στα μέσα του έτους, ίσως μετά τη σύνοδο του ΝΑΤΟ στην Αγκυρα.

Και στη συνέχεια, ίσως άλλα θέματα θα αρχίσουν να αναπτύσσονται μέσα από αυτή τη στρατηγική, όπως το άρθρο 42.7. Συζητούμε, επίσης, για το πώς θα δημιουργηθεί η Ευρωπαϊκή Αμυντική Ένωση και για τον ευρωπαϊκό πυλώνα του ΝΑΤΟ. Υπάρχουν, λοιπόν, πολλά θέματα, που συζητούνται παράλληλα.

Αλλά αυτή τη στιγμή δεν βρισκόμαστε ακόμη σε αυτό, που θα αποκαλούσα θεσμική ετοιμότητα άμυνας. Αν μιλάμε για υλική ετοιμότητα, όπως παραγωγή οπλικών συστημάτων και χρηματοδότηση, έχουμε κάνει αρκετά σημαντικά βήματα τον τελευταίο χρόνο. Όμως, σε επίπεδο θεσμικής ετοιμότητας βρισκόμαστε σε αρχικό στάδιο.

– Αρα η Ε.Ε. δεν αποκλείει συμμετοχή τρίτων χωρών, όμως αυτό θα εξαρτηθεί από τη στρατηγική που θα διαμορφωθεί τους επόμενους μήνες;

– Ναι, βεβαίως.

“

Η στρατηγική ασφάλειας

Μια σημαντική διαδικασία αυτή τη στιγμή σχετίζεται με την προετοιμασία της λεγόμενης ευρωπαϊκής στρατηγικής ασφάλειας, η οποία θα παρουσιαστεί κάποια στιγμή στα μέσα του έτους, ίσως μετά τη σύνοδο του ΝΑΤΟ στην Αγκυρα.

“

Δόκιμοι του ρωσικού Πολεμικού Ναυτικού συμμετέχουν στην πρόβα για τη στρατιωτική παρέλαση της Ημέρας της Νίκης, στην Αγία Πετρούπολη, την Τρίτη. Η Ρωσία εμφανίζεται ανυποχώρητη στις θέσεις της, με τον υπουργό Εξωτερικών Σεργκέι Λαβρόφ να δηλώνει ότι η «συλλογική Δύση» βρίσκεται σε πόλεμο με τη χώρα του, χρησιμοποιώντας ως «αιχμή του δόρατος» την Ουκρανία, και τον πρόεδρο Βλαντιμίρ Πούτιν να αναγγυρίζει δημοσίως «τον ηρωισμό του ιρανού λαού».

Δεν πολεμούν, αλλά νικούν

Κίνα και Ρωσία δρέπουν ήδη παράπλευρα οφέλη από τον εγκλωβισμό των ΗΠΑ στην αναμέτρηση με το Ιράν

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Το ξεκίνημα της περασμένης εβδομάδας βρήκε τον Ντόναλντ Τραμπ σε εξαιρετικά δυσχερή θέση. Καθώς η σύγκρουση στον Κόλπο συμπλήρωνε δύο μήνες, οι Ιρανοί διπλωματευτές είχαν εγκαταλείψει το Ισλαμαμπάντ χωρίς να περιμένουν τους Αμερικανούς απεσταλμένους, ενώ τα Στενά του Ορμούζ παρέμεναν κλειστά. Η προοπτική μιας παγωμένης σύγκρουσης μακράς διάρκειας με δυναμικά εφιαλτικές επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία θα ήταν ό,τι χειρότερο για τον Λευκό Οίκο εν όψει των εκλογών του Νοεμβρίου για το Κογκρέσο. Το πρωί της Δευτέρας, ο Αμερικανός πρόεδρος μάζεψε το επιτελείο του για τα θέματα εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας στην αίθουσα διαχείρισης κρίσεων (Situation Room) για να συζητήσουν τα επόμενα βήματα. Οι θερμοκέφαλοι συνομιλητές του, όπως ο γερουσιαστής Λίντσεϊ Γκράχαμ, τον πίεζαν, μαζί με το Ισραήλ, για επιστροφή στις πολεμικές επιχειρήσεις, αλλά ο ίδιος ταλαντευόταν, καθώς το φάντασμα της αποτυχημένης επέμβασης επί προεδρίας Τζιμ Κάρτερ, τον Απρίλιο του 1980, στοιχειώνει τις σκέψεις του.

Τελικά, η είδηση της ημέρας δεν ήρθε από την Ουάσιγκτον, αλλά από τη Μόσχα, την οποία επισκεπτόταν, προερχόμενος από το Ισλαμαμπάντ, ο Ιρανός υπουργός Εξωτερικών Αμπίλ Αραγκτσι, αναζητώντας στήριγμα. Θα περίμενε κανείς μια συνάντηση με τον Ρώσο ομόλογό του Σεργκέι Λαβρόφ, με θερμές δημόσιες δηλώσεις, άντε και με κάποιες παρασκηνιακές συμφωνίες οικονομικής και στρατιωτικής στήριξης, χωρίς όμως να διακινδυνεύσει η Μόσχα τη ρήξη με τον Τραμπ προτού βρεθεί μια αμοιβαία αποδεκτή λύση στο Ουκρανικό. Αυτό που συνέβη, όμως, ξεπερνούσε κατά πολύ το διπλωματικό πρωτόκολλο. Ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν επέλεξε να συναντήσει ο ίδιος τον Ιρανό υπουργό και να εκφράσει, μπροστά στις κάμερες, τον θαυμασμό του για «τη γενναϊότητα και τον ηρωισμό του ιρανού λαού στην υπεράσπιση της εθνικής ανεξαρτησίας και κυριαρχίας του» – εννοείται, απέναντι στις ΗΠΑ και στο Ισραήλ.

Τα τρία πλήγματα

Καθλωμένη στο ναρκοπέδιο της Ουκρανίας εδώ και περισσότερο από τέσσερα χρόνια, η Ρωσία υπέ-

στη τρία σοβαρά πλήγματα από την Αμερική και τους εταίρους της χωρίς να μπορέσει να αντιδράσει – το 2023 με την ήττα της συμμάχου της Αρμενίας από το Αζερμπαϊτζάν στην τελική σύγκρουση για το Ναγκόρνο Καραμπάχ, το 2024 με την πτώση του Ασάντ στη Συρία και τον περασμένο Ιανουάριο με την απαγωγή του Νικολά Μαδούρο από τη Βενεζουέλα. Καθώς όμως ο πόλεμος στο Ιράν απειλεί να εγκλωβίσει την Αμερική στο δικό της ναρκοπέδιο χωρίς ορατή έξοδο κινδύνου, η Ρωσία αισθάνεται ότι έχει την ευκαιρία να πληρώσει τον αντίπαλο με το δικό του νόμισμα και δεν εννοεί να την αφήσει ανεκμετάλλευτη.

Ηδη στο πρώτο δεκαπενθήμερο του πολέμου, σειρά αγγλόφωνων μέσων που επικαλούνταν πηγές των αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών ανέφεραν ότι οι Ρώσοι τροφοδοτούσαν τους Ιρανούς με εικόνες των κατασκοπευτικών δορυφόρων τους, πράγμα που τους επέτρεψε να προχωρήσουν σε απροσδόκητες αποτελεσματικότητας βομβαρδισμούς αμερικανικών βάσεων στην περιοχή – ό,τι έκαναν, δηλαδή, και οι Αμερικανοί για να ενισχύσουν τους Ουκρανούς στα πλήγματα κατά της Ρωσίας. Το τελευταίο διάστημα ακολούθησε μια άλλη αποκάλυψη, που ενισχύει την αίσθηση ενός ισχυρού δεσμού ανάμεσα στους δύο μεγάλους πολέμιους αυτής της περιόδου.

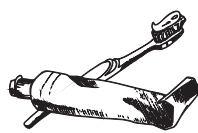
Είναι γνωστό ότι οι Ρώσοι στηρίχθηκαν εντατικά στα ιρανικά drones Shaheed για να πλήξουν τις αμερικανικές κατασκευές ουκρανικές άμυνες. Σύμφωνα με πρόσφατα δημοσιεύματα του αγγλόφωνου Τύπου, οι Ρώσοι αναβάθμισαν τα εν λόγω drones με δικά τους ολοκληρωμένα κυκλώματα και λογισμικό που ενσωμάτωσε τις εμπειρίες τους από τα πεδία των μαχών και παρέδωσαν μεγάλα φορτία από αυτά στο Ιράν για τις ανάγκες του δικού του πολέμου.

Το NATO 3.0

Υποψιάζεται κανείς ότι η Ρωσία έχει πάψει να τρέφει μεγάλες ελπίδες για γρήγορο τερματισμό του ουκρανικού πολέμου με τη βοήθεια της κυβέρνησης Τραμπ. Προφανώς δεν θα πέρασε απαρατήρητη από τη Μόσχα μια σημαντική ομιλία του υφυπουργού Πολέμου των ΗΠΑ Ελτριτζ Κόλμπι στους εκπροσώπους του «συνασπισμού προθύμων» για την Ου-

«Φωτιά» στα ράφια λόγου πετρελαίου

Ποια προϊόντα καθημερινής χρήσης περιέχουν πετρέλαιο ή χημικά παράγωγά του και ακριβύσαν στη διάρκεια του πολέμου:

Οδοντόκρεμες

Οι περισσότερες μάρκες περιέχουν τασιενεργά που παράγονται από πετροχημικά, σορβιπόλη, πολυμερή και συντηρητικά, όπως πολυαιθυλενογλυκόλη.

Συμβατικά απορρυπαντικά

Βασίζονται σε τασιενεργά που παράγονται από πετρέλαιο, όπως το γραμμικό αλκυλοβενζολοσουλφονικό οξύ κι οι αλκυολικές αιθοξυλάτες.

Καλλυντικά

Το αφρόλουτρο, που συνήθως συσκευάζεται σε πλαστικά μπουκάλια, εκτός από πετροχημικά περιέχει αρώματα και φρονικέλαιο, που επίσης ακριβύσαν από την έναρξη του πολέμου.

Πάνες, σερβιέτες και ταμπόν

Περιέχουν πολυπροπυλένιο και πολυαιθυλένιο (επίσης πετροχημικό παράγωγο), καθώς και πολυεστέρα στις συσκευασίες και στα απλικατέρ.

κρανία, που είχαν συγκεντρωθεί στο Βερολίνο, στις 15 Απριλίου. Εκεί ο νούμερο δύο του Πενταγώνου ξεκαθάρισε ότι οι ΗΠΑ δεν εννοούν να εγκαταλείψουν την Ουκρανία, παρά μόνον να κάνουν outsourcing του πολέμου στις πλάτες των Ευρωπαίων, στο πλαίσιο αυτού που ο ίδιος ονόμασε «NATO 3.0»: Το NATO 1.0 ήταν εκείνο του Ψυχρού Πολέμου, που είχε αποκλειστικό στόχο την ΕΣΣΔ· το NATO 2.0 ήρθε μετά την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ, με διεύρυνση της ακτίνας δράσης του και μετακύλιση των δαπανών στους ώμους των ΗΠΑ· το NATO 3.0 θα επαναφέρει κατά κάποιον τρόπο την ισορροπία, με τους Ευρωπαίους να αναλαμβάνουν το κύριο βάρος της άμυνας τους και τις ΗΠΑ να συγκεντρώνουν τις δυνάμεις τους στη ζώνη Ασίας - Ειρηνικού (λόγω Κίνας) και στο δυτικό ημισφαίριο.

Η απάντηση ήρθε από τον Σεργκέι Λαβρόφ σε μια επίσης υποτιμημένη, από τον διεθνή Τύπο, ομιλία που εκφώνησε στις 24 Απριλίου, σε επίσημη συνάντηση μη κυβερνητικών οργανώσεων στη Μόσχα. Ο επικεφαλής της ρωσικής διπλωματίας δήλωσε ότι η «συλλογική Δύση», παρά τις όποιες εσωτερικές αντιθέσεις της επί προεδρίας Τραμπ, βρίσκεται σε πόλεμο με τη χώρα του, χρησιμοποιώντας ως «αιχμή του δόρατος» την Ουκρανία και ότι αυτό μάλλον δεν θα αλλάξει γρήγορα. Στο μεταξύ, ο πόλεμος των ΗΠΑ εναντίον του Ιράν θρέφει, προς το παρόν, τη ρωσική πολεμική μηχανή. Ο Τραμπ αναγκάστηκε, στην προσπάθειά του να εκτονώσει την πίεση στην παγκόσμια οικονομία, να αναστείλει προσωρινά τις κυρώσεις στο ρωσικό πετρέλαιο, η εμπορική τιμή του οποίου εκτινάχθηκε από τα 60 δολάρια που ήταν πριν από την έναρξη του πολέμου, στα 98,5 δολάρια.

Η κινεζική στήριξη

Στους μεγάλους κερδισμένους, για την ώρα, αυτής της σύγκρουσης συγκαταλέγεται και η Κίνα. Όταν ξεκινούσε ο πόλεμος, στενοί σύμμαχοι του Τραμπ, όπως ο Λίντσεϊ Γκράχαμ και ο Ματ Πότιντζερ, αναπληρωτής σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας στην πρώτη θητεία του, έλεγαν ανοικτά ότι στόχος ήταν ολόκληρος ο «Αξονας του Χάους» (Κίνα - Ρωσία - Ιράν - Βόρεια Κορέα). Ενα Ιράν υποταγμένο στις ΗΠΑ θα έπαυε να αποτελεί κρίσιμο κόμβο του κινεζικού

«Νέου Δρόμου του Μεταξίου» και θα εντασσόταν στον υπό αμερικανικό σχεδιασμό διεθνή διάδρομο IMEC (India - Μέση Ανατολή - Ευρώπη). Αλλά τα πράγματα εξελίσσονται, επί του παρόντος, πολύ διαφορετικά.

Σύμφωνα με το Foreign Affairs και τους Financial Times, οι Κινέζοι προσέφεραν πολυεπίπεδη στρατιωτική στήριξη στο Ιράν: πρόσβαση στο δορυφορικό σύστημα πλοήγησης BeiDou, χημικά για τα στερεά καύσιμα των βαλλιστικών πυραύλων, υπερηχητικούς πυραύλους Κρουζ για πλήγματα εναντίον πλοίων και φορητά αντιαεροπορικά συστήματα υψηλής αποτελεσματικότητας. Στο οικονομικό πεδίο, είναι αλήθεια ότι μια παρατεταμένη σύγκρουση απειλεί την κινεζική οικονομία, η οποία εισάγει το 50% του πετρελαίου της από τον Κόλπο και είναι βαριά εξαρτημένη από τις εξαγωγές. Ωστόσο, η κινεζική ηγεσία είχε φροντίσει να σωρεύσει τεράστια πετρελαϊκά αποθέματα (1,4 δισ. βαρέλια, μεγαλύτερα και από τα αμερικανικά) και να μειώσει, χάρη σε συστηματικές προσπάθειες χρόνων, την εξάρτησή της οικονομίας από τους υδρογονάνθρακες, ενισχύοντας τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την ηλεκτροκίνηση.

Το σημαντικότερο όφελος της Κίνας αφορά τη γεωπολιτική σφαιρά. Η αλλοπρωσάλλη Αμερική του Τραμπ εξοργίζει με τον αρπακτικό ηγεμονισμό της ακόμη και τους πιο στενούς συμμάχους της, σε σημείο που ο Γερμανός καγκελάριος Φρίντριχ Μέρτς, ατλαντιστής μέχρι το κόκαλο και πρώην στέλεχος της αμερικανικής πολυεθνικής BlackRock, δηλώνει καιρέκακα ότι «οι Φρουροί της Επανάστασης ταπεινώνουν το αμερικανικό έθνος». Απέναντι της η Κίνα του Σι Τζινπίνγκ προβάλλει σαν όαση σοβαρότητας και φερεγγυότητας, εκείνη που έπεισε το Ιράν να δεχθεί την εκκευρία στις 7 Απριλίου και συμβάλλει ενεργά, αν και παρασκηνιακά μέχρι τώρα, στις προσπάθειες ειρηνεύσης μέσω του στενού εταίρου της, του Πακιστάν.

Με αυτά τα δεδομένα, αναμένεται με εξαιρετικό ενδιαφέρον η προγραμματισμένη για τα μέσα Μαΐου συνάντηση Σι - Τραμπ στο Πεκίνο. Μέχρι τότε, θα ακούγεται άκρως επικαιρός ο αφορισμός του Ινδού υπουργού Εξωτερικών Σουμπραχμανιάν Τζαϊσανκάρ: «Οι Κινέζοι κερδίζουν χωρίς να πολεμούν. Οι Αμερικανοί πολεμούν χωρίς να κερδίζουν».

Εσοδα για τη Μόσχα

Ο Τραμπ αναγκάστηκε, στην προσπάθειά του να εκτονώσει την πίεση στην παγκόσμια οικονομία, να αναστείλει προσωρινά τις κυρώσεις στο ρωσικό πετρέλαιο, η εμπορική τιμή του οποίου εκτινάχθηκε από τα 60 δολάρια που ήταν πριν από την έναρξη του πολέμου, στα 98,5.

Κύρος για το Πεκίνο

Απέναντι στις ΗΠΑ του Τραμπ, η Κίνα του Σι προβάλλει σαν όαση σοβαρότητας, εκείνη που έπεισε το Ιράν να δεχθεί την εκκευρία στις 7 Απριλίου και συμβάλλει ενεργά, αν και παρασκηνιακά, στις προσπάθειες ειρηνεύσης μέσω του στενού εταίρου της, του Πακιστάν.

Ρόμπερτ Μάλεϊ, πρώην διαπραγματευτής των ΗΠΑ για το Ιράν

Σάντουιτς η διαπραγματεύση

Από τη μία η απουσία τεχνοκρατών, από την άλλη ο Λευκός Οίκος. Γιατί κολλάει το «παζάρ» με το Ιράν

Συνέντευξη στην **ΞΕΝΙΑ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Ακριβώς επειδή οι στόχοι των ΗΠΑ στο Ιράν είναι τόσο ασαφείς ο πρόεδρος Τραμπ μπορεί οποιαδήποτε στιγμή να κηρύξει τη νίκη και να αποσυρθεί. Αυτό εκτιμά ο Ρόμπερτ Μάλεϊ, ο οποίος διδάσκει σήμερα στο Γέιλ και ήταν επικεφαλής της διαπραγματευτικής ομάδας των ΗΠΑ που συνήψε την πυρηνική συμφωνία με το Ιράν (JCPOA) επί προεδρίας Μπαράκ Ομπάμα το 2015, ενώ στη συνέχεια διορίσθηκε επιτετραμμένος των ΗΠΑ για το Ιράν από τον Τζο Μπάιντεν. Η συζήτησή μας αρχίζει από το διαπραγματευτικό κενό στο οποίο βρισκόμαστε, που έχει μετατραπεί σε ένα chicken game, ένα παίγνιο υποχώρησης, με τις δύο πλευρές να περιμένουν ποιος θα κιοτήξει πρώτος.

για το τι ακριβώς έλεγαν οι Ιρανοί. Πού ήταν οι ευκαιρίες; Πού ήταν οι παγίδες; Οι Τζάρεντ Κούσενερ και Στιβ Γουίτκοφ λειτουργούσαν λιγάκι παρορμητικά. Είναι κατανοητό ότι οι διαπραγματευτές δεν θα έχουν όλη την τεχνολογία. Είναι λιγότερο κατανοητό ότι δεν βασίζονται στην τεχνολογία της ομάδας τους. Μετά υπάρχει το τρίτο επίπεδο, επειδή αυτό είναι σαν ένα σάντουιτς: οι διαπραγματευτές είναι εγκλωβισμένοι ανάμεσα στους ειδικούς και στον πρόεδρο. Κι αν ο πρόεδρος δεν δίνει σαφείς κατευθύνσεις και αυτές είναι αποκομμένες από την πραγματικότητα, τότε σχεδόν δεν έχει σημασία ποιοι είναι οι διαπραγματευτές και ποιοι οι ειδικοί».

Το γεγονός ότι ο πρόεδρος Τραμπ καυχείται για τη «νίκη» των ΗΠΑ «σημαίνει ότι νιώθει την ανάγκη να πείσει τους σκεπτικιστές, ένας εκ των οποίων είναι και ο ίδιος», επισφαιρίζει ο Ρόμπερτ Μάλεϊ.

Ελπίζει να καταλάβει σταδιακά ο Τραμπ ότι δεν πρόκειται να πετύχει τους μαζιμαλιστικούς στόχους του. «Το Ιράν δεν πρόκειται να εγκαταλείψει ολόκληρο το πυρηνικό του πρόγραμμα, ούτε να συμφωνήσει να γίνει περισσότερο υποτέλες στις ΗΠΑ. Χρειάζεται ρεαλισμός. Το καλύτερο αποτέλεσμα είναι να κηρύξει ο Τραμπ τη νίκη, να πει ότι πέτυχε αυτό που ήθελε και να αποχωρήσει, αφήνοντας την κατάσταση να επιλυθεί μόνη της. Αυτό ως πρώτο βήμα, μετά θα έπρεπε να υπάρξουν διαπραγματεύσεις για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν. Αλλά η συνέχιση του αποκλεισμού, η επανάληψη της στρατιωτικής κλιμάκωσης, κανένα από αυτά τα σενάρια δεν πρόκειται να πετύχει όσα έχει πε

ο πρόεδρος ότι θέλει. Ολα έχουν τεράστιο κόστος. Ζείτε σε μια χώρα που μάλλον βιώνει το κόστος περισσότερο από τις ΗΠΑ. Κάθε ημέρα που περνάει, ιδιαίτερα σε χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος, το κόστος του πολέμου διογκώνεται και προοιωνίζεται μακροχρόνιο. Θα μετρηθεί σε ζωές λόγω της επισιτιστικής ανασφάλειας και της αύξησης του πληθωρισμού σε βασικά αγαθά και στο κόστος ενέργειας. Οι ΗΠΑ θα μπορούσαν να απομακρυνθούν από τον αντικτυπο του πολέμου σύντομα μετά το τέλος του. Ακόμη και τώρα το κόστος για τους Αμερικανούς είναι λίγο πιο ακριβή βενζίνη στο βενζινάδικο».

Του ζητάω να σχολιάσει την αποστοφή του καγκελαρίου Φρίντριχ Μέρτς περί ταπεινώσεως των ΗΠΑ από το Ιράν. «Είναι αλήθεια πως το Ιράν έχει αποδείξει ότι μια σχετικά αδύναμη χώρα, που δεν έχει ούτε κατά διάνοια τα στρατιωτικά μέσα που έχουν οι ΗΠΑ ή το Ισραήλ, μπορεί αντέξει, να σταθεί όρθιο. Σε αυτόν τον βαθμό, οι ΗΠΑ έχουν απογοητευθεί. Κάθε φορά που ο πρόεδρος Τραμπ ανακινώνει ότι οι επικριτές του κάνουν λάθος και ότι οι ΗΠΑ έχουν κερδίσει, είναι απόδειξη ότι δεν το πιστεύει. Το γεγονός ότι καυχείται σημαίνει ότι νιώθει την ανάγκη να πείσει τους σκεπτικιστές, ένας εκ των οποίων είναι και ο ίδιος».

Η χαμένη ευκαιρία

Ο Μάλεϊ έχει αναρωτηθεί πολλές φορές τι θα είχε συμβεί αν η κυβέρνηση Μπάιντεν, της οποίας ήταν επιτετραμμένος για το Ιράν, είχε κλείσει νέα συμφωνία με την Τεχεράνη για το πυρηνικό της πρόγραμμα. «Ο κύριος λόγος που δεν υπήρξε τότε συμφωνία είναι ότι καμία πλευρά δεν ήταν πραγματικά πρόθυμη να την κλείσει. Ο Μπάιντεν ήταν επιφυλακτικός. Δεν το είχα καταλάβει όταν ανέλαβα την αποστολή. Η άποψή του ήταν ότι μια συμφωνία θα ήταν θετική εξέλιξη, αλλά όχι απαραίτητη. Θεωρούσε πως οι ΗΠΑ θα μπορούσαν να ζήσουν με αυτήν την κατάσταση: χωρίς συμφωνία – χωρίς κρίση. Δεν ήταν προετοιμασμένος να επενδύσει το πολιτικό κεφάλαιο που επένδυσε ο προκατόχος του Μπαράκ Ομπάμα. Η ιρανική πλευρά ήταν ακόμη πιο απρόθυμη επειδή είχε καεί από την πρώτη εμπειρία όταν συνήψε τη συμφωνία, από την οποία αποχώρησε τελικά μονομερώς ο Τραμπ».

Αυξάνεται το κόστος

«**Είναι** ένα chicken game, αλλά το ένα κοτόπουλο, ο ένας από τους δύο παίκτες, ο Τραμπ, είναι ιδιαίτερα απρόβλεπτος, αφού δεν έχει θέσει ξεκάθαρα ένα στόχο. Αλλάζει τροπάριο καθημερινά, δεν έχει μια ρεαλιστική εκτίμηση για το πού βρίσκεται το Ιράν και πόσο πιθανό είναι να υποχωρήσει. Από ορισμένες απόψεις είναι ένα κλασικό παιχνίδι θάρρους, αλλά ταυτόχρονα είναι και πολύ ασυνήθιστο: δεν έχουμε συνηθίσει μια αμερικανική κυβέρνηση που λειτουργεί με αυτόν τον τρόπο. Ο υπολογισμός του Ιράν είναι ότι με την πάροδο του χρόνου θα βρεθεί σε καλύτερη θέση, θα μπορέσει να αυξήσει το οικονομικό και πολιτικό κόστος για τις ΗΠΑ και αυτό τελικά θα αναγκάσει την Αμερική να υποχωρήσει», λέει ο Μάλεϊ.

Παρομοιάζει τη διαπραγματευτική ομάδα των ΗΠΑ με σάντουιτς. «Υπάρχουν τρία επίπεδα μέσα από τα οποία πρέπει να την κρίνουμε. Πρώτον, αυτό των διαπραγματευτών. Δεν είναι αυτοί που θα επέλεγα. Δεν έχουν το κατάλληλο υπόβαθρο, είναι απροετοίμαστοι. Ομως οι διαπραγματευτές –και ήμουν ένας από αυτούς– συχνά δεν έχουν όλη την εξειδικευμένη γνώση. Δεν ήμουν πυρηνικός εμπειρογνώμων, ούτε ειδικός στις κυρώσεις, βασίστηκα σε μια ομάδα. Και αυτό είναι το δεύτερο επίπεδο. Εδώ είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα: οι διαπραγματευτές δεν έφεραν, τουλάχιστον σε ορισμένες από τις κρίσιμες συναντήσεις, μια κατάλληλη ομάδα ειδικών, που θα μπορούσαν να τους ενημερώσουν

Τζάρεντ Κούσενερ και Στιβ Γουίτκοφ παρακολουθούν συνέντευξη Τύπου στο Ισλαμαμπάντ, μετά τη συνάντηση του αντιπροέδρου των ΗΠΑ Τζέι Ντι Βονς με εκπροσώπους του Πακιστάν και του Ιράν, στις 12 Απριλίου. Κατά τον Ρόμπερτ Μάλεϊ, οι Αμερικανοί διαπραγματευτές «λειτούργησαν λιγάκι παρορμητικά».

ΑΠΟΨΗ

Οι νέες συμμαχίες στη Μέση Ανατολή και η Ελλάδα

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗΣ**

Ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή θα γεννήσει μια νέα περιφερειακή αρχιτεκτονική. Ήδη τα πρώτα σημεία αυτής είναι ορατά, με τη Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (ΗΑΕ) να αποτελούν τους κυριότερους εκφραστές δύο διαφορετικών αντιλήψεων για το μέλλον της περιοχής, καθώς και για τη θέση Ιράν και Ισραήλ στο αναδυόμενο σκηνικό. Η μεταξύ τους αντιπαράθεση δεν είναι τωρινή, είναι όμως σχετικά πρόσφατη (εκκίνησε το 2020), και επιτάχθηκε από τον πόλεμο, καθώς οι παρενέργειες αυτού ήταν από αρνητικές έως οδυνηρές, πρωτίστως για τα κράτη του Κόλπου. Κατάρ, Μπαχρέιν, Κουβέιτ και Ιράκ έχουν μέχρι σήμερα πληρώσει το μεγαλύτερο τίμημα, ιδίως το πρώτο, που έχει ως μοναδικά διέξοδο για τις εξαγωγές του τα Σεντά του Ορμούζ. Τα Εμιράτα έχουν απολέσει το 44% της παραγωγής πετρελαίου, έχοντας δεχθεί πάνω από 2.000 επιθέσεις από το Ιράν, αν

και είναι σε θέση να εξάγουν μικρό μέρος των ενεργειακών τους πόρων παρακάμπτοντας το Ορμούζ. Οι υπόλοιπες μοναρχίες είναι συγχρητικά σε σχετικά καλύτερη μοίρα, παρά την εύλογη επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξής τους, με τη Σαουδική Αραβία να επωφελείται των υψηλών τιμών πετρελαίου, ανακατευθύνοντας μέρος των εξαγωγών μέσω αγωγού που καταλήγει στην Ερυθρά Θάλασσα.

Μετά την αποχώρηση των Εμιρατών από τον Οργανισμό Εξαγωγών Πετρελαιοπαραγωγών Χωρών (ΟΠΕΚ+), που αντιπροσωπεύει περίπου το 42% της παγκόσμιας παραγωγής αργού πετρελαίου, η εκ νέου διάσπαση της συμμαχίας των κρατών του Κόλπου είναι δεδομένη. Ακολουθεί την αντιπαράθεση που είχε ξεσπάσει το 2018 ανάμεσα στο Κατάρ και στους γείτονές του, μόνο που τώρα στη θέση του βρίσκονται τα ΗΑΕ, τα οποία, σημειωτέον, κινούνται ιδιαίτερα επιθετικά, με

εξαγορές και λόμπι στις Ηνωμένες Πολιτείες, έχοντας καταστεί, παρά το σημαντικά μικρότερο μέγεθος και εκτόπισμά τους, ο βασικός ανταγωνιστής της Σαουδικής Αραβίας. Προβάλλουν την εικόνα της Ελβετίας της Μέσης Ανατολής, προσελκύοντας εκατομμύρια τουρίστες σε ετήσια βάση, προσφέροντας υψηλές υπηρεσίες υγείας και εκπαιδευσης, αναπτύσσοντας πρωτοβουλίες για τον θρησκευτικό πλουραλισμό, έτσι ώστε να αποτελούν ένα μοντέλο μιας αρκετά σύγχρονης για τα δεδομένα της περιοχής χώρας, με ανεκτικότητα και έμφαση στην καινοτομία. Επίσης, τιμήρησαν το Πακιστάν αποσύροντας καταθέσεις περίπου 4 δισ. δολαρίων, γιατί αξιωναν την περιθωριοποίηση του ιρανικού καθεστώτος και την κατάρρευσή του.

Από την άλλη, η Σαουδική Αραβία έχει στο τιμόνι της εδώ και χρόνια έναν πολύ φιλόδοξο ηγέτη, ο οποίος ξεπέρασε σχετικά ανώδυνα τη δολοφονία Κασόγκι και, από

μαύρο πρόβατο για τις ΗΠΑ του Μπάιντεν, κατέστη εκ των αγαπημένων ηγετών του Τραμπ. Εντούτοις, προκειμένου να εκπληρώσει το πρόγραμμα οικονομικού μετασχηματισμού και ενεργειακής διαφοροποίησης «Vision 2030», με έμφαση στις εφοδιαστικές αλυσίδες, στην τεχνολογία, στο real estate και στην απαγκίστρωση από το πετρέλαιο, και διάφορα μεγάλα επενδυτικά σχέδια, όπως το Neom, που θα καθιστούσαν τη Σαουδική Αραβία εμπορικό και τουριστικό κόμβο, απαιτούνται τεράστια κεφάλαια, που θα πρέπει να αντληθούν από τις πωλήσεις πετρελαίου. Επομένως, παρά τις συνεχείς παροτρύνσεις Τραμπ και την άδελφη εξεύρεση κοινού παρονομαστί, το Ριάντ θέλει οι τιμές του πετρελαίου να διατηρηθούν σε υψηλά επίπεδα, κόντρα στην επιθυμία του Αμερικανού προέδρου.

Η σημαντικότερη, πάντως, διαφορά μεταξύ Σαουδικής Αραβίας και ΗΑΕ αφορά τη θέση στο μέλλον των σχέσεων με το Ισραήλ και το

Ιράν, που προσδιορίζει σε σημαντικό βαθμό το όραμα της κάθε πλευράς για την περιοχή. Οι Σαουδάραβες ενδιαφέρονται για τη σταθερότητα της περιοχής και θεωρούν ότι μόνο μέσα από μια συμφωνία ειρήνης με το Ιράν, ανεξάρτητα από το ποιος ηγείται αυτού, είναι εφικτή η αποκατάσταση της τάξης. Θεωρούν, επίσης, την ισραηλινή ατζέντα δύναμη αποσταθεροποιητική. Στην ίδια αντίληψη βρίσκονται το Πακιστάν, η Αίγυπτος αλλά και η Τουρκία. Φαίνεται παρόμοια άποψη να έχει και η Κίνα, ένας σημαντικός εξωτερικός παίκτης, με πολύ μικρότερη όμως διάθεση και δυνατότητα παρέμβασης στα περιφερειακά δρώμενα σε σχέση με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Οι τελευταίες, μαζί με το Ισραήλ και τα Εμιράτα, εκτιμούν ότι το τωρινό καθεστώς στην Τεχεράνη δεν θα είναι ποτέ πραγματικά συνεννοήσιμο και θα αποτελέσει μια μόνιμη πηγή αστάθειας στη Μέση Ανατολή, παρά την προσπάθεια του Τραμπ να απεμπλακεί από τον πόλεμο, επι-

τυγχάνοντας μια έστω προσωρινή συμφωνία με τους Ιρανοί. Στο ίδιο πνεύμα φαίνεται να κινείται και η Ινδία, η οποία εκτός από εισαγωγές ενέργειας από τις χώρες της περιοχής ενδιαφέρεται, όπως και η Κίνα, για την ανάπτυξη σχεδίων μεταφοράς εμπορευμάτων, υδρογονανθράκων και data στην Ευρώπη μέσω της Μέσης Ανατολής, με τα Εμιράτα να αποτελούν τη φυσική πύλη εισόδου σε αυτή. Επομένως, η εν εξέλιξη αναδιάρθρωση περιφερειακών συμμαχιών κάλλιστα μπορεί να οδηγήσει και στην αναθεώρηση σχεδίων που μας αφορούν. Η Ελλάδα κινείται ενεργητικά για να αναπτύξει σοβαρά ερείσματα, ενώ η Ευρώπη συνολικά οφείλει να αποτελέσει μια εναλλακτική επιλογή έναντι Κίνας και Ηνωμένων Πολιτειών και να μην παραμείνει παρατηρητής των εξελίξεων.

Ο Κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA), καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

Ας πει ότι νίκησε
Χρειάζεται ρεαλισμός. Το καλύτερο αποτέλεσμα είναι να κηρύξει ο Τραμπ τη νίκη, να πει ότι πέτυχε αυτό που ήθελε και να αποχωρήσει, αφήνοντας την κατάσταση να επιλυθεί μόνη της.

Πληρώνουν οι αδύναμοι
Ζείτε σε μια χώρα που μάλλον βιώνει το κόστος περισσότερο από τις ΗΠΑ. Ιδιαίτερα σε χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος, το κόστος του πολέμου διογκώνεται και προοιωνίζεται μακροχρόνιο.

Χωρίς εκλογικό αλεξισφαιρο

Η πόλωση ευνοεί τον Τραμπ. Μπορεί όμως να σώσει το κόμμα του από ήττα τον Νοέμβριο;

Του ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Και έτσι, με τον πόλεμο στο Ιράν να έχει σταματήσει αλλά να συνεχίζεται, τη Συνθήκη του ΝΑΤΟ να έχει μετατραπεί ακόμη περισσότερο σε νεκρό γράμμα και την παγκόσμια οικονομία να εξακολουθεί να βιώνει τις συνέπειες του διπλού αποκλεισμού των Στενών του Ορμούζ, φτάσαμε στους έξι μήνες από τις κρίσιμες ενδιάμεσες εκλογές για το Κογκρέσο.

Ο Ντόναλντ Τραμπ επιβίωσε μιας ακόμη απόπειρας δολοφονίας και επανήλθε στο αγαπημένο του μοτίβο περί εμπρηστικής ρητορικής των Δημοκρατικών και των συνοδοιπόρων τους, που δόθηκαν οπλίξει τα χέρια των παραφρόνων ανά την αμερικανική επικράτεια. Ζήτησε -εκ νέου- να σταματήσει η εκπομπή του Τζιμι Κίμελ και ισχυρίστηκε ότι η επίθεση στο Washington Hilton, όπου έλαβε χώρα το παραδοσιακό δείπνο των ανταποκριτών του Λευκού Οίκου, αναδεικνύει την ανάγκη να εγκριθεί η ανέγερση της κολοσσιαίας -μεγαλύτερης από το υπόλοιπο κτίριο- αίθουσας δεξιώσεων που έχει οραματιστεί για την προεδρική οικία.

Δείκτες στο ναδίρ

Η δημοτικότητα του, ωστόσο, συνεχίζει να βυθίζεται, με το ποσοστό επιδοκμασίας του στη δη-

μοσκόπηση του Reuters/Ipsos να πέφτει την περασμένη εβδομάδα στο 34% - το χαμηλότερο επίπεδο της δεύτερης θητείας του. Ακόμη, σε πρόσφατη δημοσκόπηση του Fox News (22/4) η βαθμολογία του ήταν στα τάρταρα στα περισσότερα ζωτικά ζητήματα (έλεγχος του πληθωρισμού 28%, διαχείριση οικονομίας 34%), με θετική αξιολόγηση μόνο για την ασφάλεια των συνόρων.

Εχοντας υποσχεθεί να μην εμπλέξει τις ΗΠΑ σε νέους πολέμους και να μειώσει τις τιμές, ειδικά της ενέργειας, με την «εκδρομή» του στο Ιράν πέτυχε τα ακριβώς αντίθετα, σε μια χρονική συγκυρία που είχε ήδη απογοητεύσει σημαντική μερίδα των ψηφοφόρων -ειδικά των ανεξάρτητων- που τον ψήφισαν το 2024.

Εν τώ μεταξύ, ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης βρίσκεται στο χαμηλότερο επίπεδο του από την αρχή των μετρήσεων (Ιανουάριος του 1960) - χαμηλότερα ακόμη και από το το σημείο όπου βρισκόταν στις ημέρες της πανδημίας και πολύ χαμηλότερα από το ναδίρ της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Αυτό την ίδια στιγμή που ο δείκτης S&P 500 του αμερικανικού χρηματιστηρίου έχει φτάσει σε ιστορικά υψηλά, ανακτώντας τις απώλειες που κατέγραψε κατά τις πρώτες εβδομάδες του πολέμου στο Ιράν. Για τον Τραμπ, που εδραιώθηκε στην

πολιτική σκηνή ως φιλεργατικός Ρεπουμπλικανός, η απόκλιση αυτή αποτελεί πολιτικό διλήρημα.

Σύμφωνα με το προγνωστικό μοντέλο του Economist, οι Δημοκρατικοί έχουν πλέον 95% πιθανότητα να ανακτήσουν τον έλεγχο της Βουλής των Αντιπροσώπων. Αλλά και στη Γερουσία, όπου μέχρι πριν από λίγους μήνες εθεωρείτο απίθανο να διεκδικήσουν την πλειοψηφία, τα δεδομένα έχουν αλλάξει.

«Βάσει των ιστορικών στοιχείων και της μειωμένης δημοτικότητας του Τραμπ, είμαι εξαιρετικά αισιόδοξος για τις προοπτικές των Δημοκρατικών τον Νοέμβριο», λέει στην «Κ» ο Νταγκ Σόζνικ, βετεράνος επικοινωνιολόγος των Δημοκρατικών και πρώην διευθυντής πολιτικών υποθέσεων του Λευκού Οίκου επί προεδρίας Μπιλ Κλίντον. «Το ποσοστό επιδοκμασίας του Τραμπ είναι 6-7 μονάδες χαμηλότερο από αυτό του Κλίντον το 1994 και του Ομπάμα το 2010. Και στις δύο αυτές περιπτώσεις οι Δημοκρατικοί έχασαν περισσότερες από 50 έδρες στη Βουλή στις ενδιάμεσες εκλογές».

Όπως εξηγεί ο Σόζνικ, το πρόβλημα για τους Δημοκρατικούς στη Γερουσία, όπου οι Ρεπουμπλικανοί πλειοψηφούν κατά 53-47, είναι ότι μόνο 7 από τις 35 πολιτείες που ψηφίζουν είναι αμείρορες και «οι τρεις από αυ-

τές βρίσκονται υπό τον δικό τους έλεγχο». (Οι θητείες των γερουσιαστών είναι εξαετείς, συνεπώς το σώμα ανανεώνεται κατά το 1/3 κάθε δύο χρόνια.) Αρα «θα είναι πραγματικά δύσκολο» να γίνει η ανατροπή, σημειώνει, προσθέτοντας ωστόσο: «Αν με ρωτούσατε πριν από έξι μήνες, θα σας έλεγα ότι οι Δημοκρατικοί έχουν 15% πιθανότητα να κερδίσουν την πλειοψηφία στη Γερουσία. Σήμερα θεωρώ ότι είναι 50/50».

«Ο συνασπισμός που εξέλεξε τον Τραμπ το 2024 ήταν πάντα ετερόκλητος και προσωποπαγής», σημειώνει ο Σόζνικ. «Δεν ήταν μεταβιβάσιμος σε άλλους υποψηφίους. Υπάρχουν επτά οικογένειες του MAGA που συχνά αλληλοσυγκρούονται: το America First, τα αμυντικά γεράκια, το MAHA (Make America Healthy Again), οι tech bros, η Χριστιανική Δεξιά, οι δημοσιονομικά συντηρητικοί, οι ρασιστές. Η μόνη συγκολλητική ουσία που τους κρατάει ενωμένους είναι ο Τραμπ».

Όσο για το περιστατικό στο δείπνο ανταποκριτών του Λευκού Οίκου, δεν του δίνει ιδιαίτερη σημασία: «Δεν νομίζω ότι θα έχει κάποιο αντίκτυπο», σχολιάζει.

Από την πλευρά της, η Κρίστιν Σόλτις Αντερσον, Ρεπουμπλικανή δημοσκόπος της νέας γενιάς, στέκεται στο «πόσο συχνά σε focus groups ακούω

αναφορές στο Μπάτλερ (την απόπειρα κατά του Τραμπ ως υποψηφίου, όπου παρ' ολίγον να χάσει τη ζωή του) από ψηφοφόρους των Ρεπουμπλικανών». Πράγματι, σημειώνει η Σόλτις Αντερσον, το περιστατικό στο Washington Hilton θα εξαφανιστεί σύντομα από τον δημόσιο διάλογο. «Θα είναι όμως μέσα στο μυαλό συντηρητικών ψηφοφόρων -όπως το Μπάτλερ, όπως η δολοφονία του Τσάρλι Κερκ- ως κάτι που εντείνει το αίσθημα ότι βρίσκονται υπό πολιορκία και ότι οι πολιτικοί τους αντίπαλοι θα κάνουν οτιδήποτε για να τους κρατήσουν μακριά από την εξουσία».

Προσωπολατρία

Τέτοιου είδους ψηφοφόροι «μπορεί να έχουν απογοητευθεί από κάποια από τα πράγματα που έχει κάνει ο Τραμπ» αυτούς τους 15 μήνες. «Ωστόσο, νιώθουν ότι η άλλη πλευρά αποτελεί σοβαρή απειλή».

Η Σόλτις Αντερσον υπογραμμίζει και αυτή τον προσωποκεντρικό χαρακτήρα του MAGA. Στις έρευνες κοινής γνώμης που πραγματοποιεί, λέει στην «Κ», «δεν εμφανίζεται ως ένα ιδεολογικό κίνημα που εστιάζει σε συγκεκριμένες πολιτικές, αλλά ως η πεποίθηση ότι ο Τραμπ κινείται στη σωστή κατεύθυνση και η διάθεση υποστήριξης του, ότι κι αν εμπλέξει να κάνει».

Αίσθημα πολιορκίας

Η Ρεπουμπλικανή δημοσκόπος Κρίστιν Σόλτις Αντερσον εκτιμά πως το περιστατικό στο Hilton θα εντείνει το αίσθημα των συντηρητικών ψηφοφόρων ότι «οι πολιτικοί τους αντίπαλοι θα κάνουν οτιδήποτε για να τους κρατήσουν μακριά από την εξουσία».

Αλλαγή δεδομένων

«Αν με ρωτούσατε πριν από έξι μήνες, θα σας έλεγα ότι οι Δημοκρατικοί έχουν 15% πιθανότητα να κερδίσουν την πλειοψηφία στη Γερουσία. Σήμερα θεωρώ ότι είναι 50/50», λέει ο Νταγκ Σόζνικ, βετεράνος επικοινωνιολόγος των Δημοκρατικών.

Καλεσμένοι στο δείπνο των ανταποκριτών του Λευκού Οίκου απομακρύνονται από του ακουστικά πυροβολισμοί στο ξενοδοχείο Hilton, στην Ουάσινγκτον, το προηγούμενο Σάββατο. Ο πρόεδρος Τραμπ έκανε λόγο για εμπρηστική ρητορική των Δημοκρατικών, που δόθηκαν οπλίξει τα χέρια των παραφρόνων ανά την αμερικανική επικράτεια. Ωστόσο, η δημοτικότητα του συνεχίζει να πέφτει.

ΑΠΟΨΗ

Βία και αμερικανική δημοκρατία

Του ΚΩΣΤΗ ΚΟΡΝΕΤΗ

Η νέα απόπειρα κατά του Ντόναλντ Τραμπ στη διάρκεια του δείπνου της Ενωσης Ανταποκριτών του Λευκού Οίκου δεν ήταν ένα μεμονωμένο επεισόδιο. Οι πυροβολισμοί στο ξενοδοχείο Hilton της Ουάσινγκτον, η άμεση επέμβαση των υπηρεσιών ασφαλείας και μία ακόμη εικόνα του Αμερικανού προέδρου να απομακρύνεται εσπευσμένα από δημόσια εκδήλωση εν μέσω πανικού επανέφεραν ένα διαρκές αμερικανικό μοτίβο, όπου η δημοκρατία συνυπάρχει με την οπλοκατοχή και την ιδέα ότι ο ρους της Ιστορίας θα μπορούσε να αλλάξει με μια σφαίρα.

Από τη δολοφονία του Αβραάμ Λίνκολν το 1865 έως εκείνες των προέδρων Τζέιμς Γκάρφιλντ και Ουίλιαμ Μακκίνλεϊ, και φυσικά του Τζον Φ. Κένεντι το 1963, η αμερικανική πολιτική ιστορία είναι σημαδεμένη από στιγμές όπου η βία διακόπτει βάνουσα τη φυσι-

ολογική ροή των πραγμάτων. Σε αυτές προστίθενται οι απόπειρες κατά του Θεόδωρου Ρούζβελτ το 1912 και του Ρόναλντ Ρέιγκαν το 1981, αλλά και οι εμβληματικές δολοφονίες των Μάρτιν Λούθερ Κινγκ και Ρόμπερτ Κένεντι το ματωμένο 1968. Και ο ίδιος ο Τραμπ δεν είναι βεβαίως ξένος ως προς αυτό: η επίθεση που δέχθηκε στη διάρκεια συγκέντρωσης στην Πενσυλβάνια το 2024, όπου τραυματίστηκε στο αυτί, και το περιστατικό σε γήπεδο γκολφ στη Φλόριδα λίγους μήνες αργότερα δείχνουν ότι η πολιτική σύγκρουση στις Ηνωμένες Πολιτείες έχει ήδη περάσει από καιρό σε μια πολύ επικίνδυνη φάση.

Ωστόσο, η σημερινή εικόνα δεν εξηγείται μόνο μέσα από την ιστορική συνέχεια των προεδρικών ή άλλων πολιτικών δολοφονιών. Αντιθέτως, αυτό που εντυπωσιάζει είναι η διάχυση της βίας σε όλο το πολιτικό σύστημα. Από την επίθεση στο Καπιτώλιο στις 6 Ια-

νουαρίου 2021 μέχρι την καθημερινή στοχοποίηση πολιτικών προσώπων, έχει πάψει να αφορά μόνο «μεγάλες στιγμές» και έχει γίνει μέρος της «κανονικότητας». Επιθέσεις κατά εκλεγμένων αξιωματούχων, σχέδια απαγωγής κυβερνητικών προσώπων, απόπειρες δολοφονίας δικαστικών λειτουργών και στοχευμένες ενέργειες με σαφές πολιτικό υπόβαθρο. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και η επίθεση με σφυρί στον σύζυγο της Νάνσι Πελόζι στο σπίτι τους. Η βία δεν περιορίζεται μόνο στην κορυφή της εξουσίας, αλλά διαχέεται σε όλο το φάσμα των θεσμών, αντανακλώντας μια βαθύτερη κρίση νομιμοποίησης και εμπιστοσύνης. Το μοτίβο κορυφώθηκε τον περασμένο Σεπτέμβριο, όταν ένας 22χρονος δράστης δολοφόνησε τον ακροδεξιό ακτιβιστή Τσάρλι Κερκ σε πανεπιστήμιο της Γιούτα, μπροστά σε χιλιάδες παρευρισκόμενους. Το γεγονός αυτό επιβεβαίωσε ότι η πολιτική βία διαχέεται σε πανεπιστήμια, δημόσιες εκδη-

λώσεις και ιδιωτικούς χώρους, ενώ η απάντηση του Τραμπ περί εκδίκασης, αντί να ρίξει τους τόνους, έριξε και άλλο λάδι στη φωτιά.

Από τον δολοφόνο του Λένον έως τον επίδοξο δολοφόνο του Ρέιγκαν, αλλά και το πρόσφατο μανιφέστο του δράστη κατά του Τραμπ, η διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στο πολιτικό και στο παθολογικό είναι συχνά νεφελώδης. Η αμερικανική ιστορία δείχνει πως οι δράστες συχνά κινούνται σε θολές ζώνες: προσωπικές μανιές, ψυχική αστάθεια, ιδεολογική εμμονή, ανάγκη δημοσιότητας. Το αποτέλεσμα είναι μια μορφή «ατομικής πολιτικής βίας», που δεν χρειάζεται συλλογικό σχέδιο για να εκδηλωθεί. Η δε εμφάνιση θεωριών συνωμοσίας έπεται από κάθε περιστατικό (ότι πρόκειται για «σκυνοθεσία», για «εσωτερική δουλειά» ή για «κατασκευασμένο γεγονός») δείχνει ότι η ίδια η πραγματικότητα παύει να λειτουργεί ως κοινό σημείο αναφοράς. Για ένα

τμήμα της κοινής γνώμης, τίποτα δεν είναι αυτό που φαίνεται: η επίθεση μπορεί να είναι σκυνοθεσία, ο δράστης οργανο κάποιου αόρατου μηχανισμού. Ετσι, η πραγματικότητα παύει να λειτουργεί ως κοινό έδαφος.

Ο ίδιος ο Ντόναλντ Τραμπ, πάντως, δεν είναι απλώς στόχος και θύμα πολιτικής βίας: είναι και κεντρικός παραγωγός ενός λόγου που μετατρέπει την πολιτική αντιπαράθεση σε υπαρξιακή σύγκρουση. Η διαρκής αναφορά σε «εσωτερικούς εχθρούς», «προδότες», «διεφθαρμένες ελίτ» και «βαθύ κράτος» δεν μένει στο επίπεδο της ρητορικής υπερβολής - το ίδιο βεβαίως και η περίφημη δήλωση πως ο Θεός μεσολαβεί για να τον σώσει, γιατί υπαρπεί το σχέδιό του. Αυτού του είδους η ρητορική δεν παράγει αυτομάτως γεγονότα, αλλά πολώνει και διαμορφώνει το έδαφος στο οποίο η βία μπορεί να θεωρηθεί θεμιτή ή ακόμη και αναγκαία.

Το ερώτημα, ωστόσο, δεν είναι μόνο κατά πόσον η βία κανονικοποιείται, αλλά και τι πολιτικά αποτελέσματα παράγει. Η Ιστορία δείχνει πως μια απόπειρα δεν ανατρέπει εύκολα τις ισορροπίες, ούτε σώζει αυτομάτως έναν πρόεδρο του οποίου η δημοτικότητα είναι σε ελεύθερη πτώση. Μπορεί όμως να ενισχύσει την αίσθηση πολιορκίας, να συσπειρώσει τη βάση του και να τροφοδοτήσει αφηγήματα θυματοποίησης. Μέσα σ' ένα ήδη πολωμένο περιβάλλον, αυτό αρκεί για να μετατρέψει τη βία από εξαίρεση σε παράγοντα πολιτικής σύγκρουσης (και, γιατί όχι, εκτροπής). Σε τέτοιες συνθήκες αναταραχής, πολιτικοί όπως ο Τραμπ κινούνται όπως το ψάρι μέσα στο νερό.

Ο κ. Κωστής Κορνέτης είναι αναπληρωτής καθηγητής Σύγχρονης Ιστορίας στο Αυτόνομο Πανεπιστήμιο της Μαδρίτης, σύμβουλος της ισπανικής κυβέρνησης σε θέματα ιστορικής μνήμης.

17 Απριλίου 1975. Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής συναντά τον Βαλερί Ζισκάρ ντ' Εστέν στο Παρίσι. Ήδη από τον Αύγουστο του 1974 και την τουρκική εισβολή στην Κύπρο ο Γάλλος πρόεδρος είχε δεσμευθεί να υποκαταστήσει πλήρως την αμερικανική παρουσία στην Ελλάδα, ενώ υποστήριξε την ελληνική υπόθεση στο ευρωπαϊκό πλαίσιο, προωθώντας την ιδέα άσκησης οικονομικών πιέσεων στην Τουρκία.

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΚΛΑΨΗ**

Τον Σεπτέμβριο του 1974, η Ελλάδα βρισκόταν σε μία από τις πιο κρίσιμες στιγμές της σύγχρονης Ιστορίας της. Το τραύμα της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο ήταν ακόμη νωπό, η χώρα είχε μόλις καταρρεύσει, μια ένοπλη αναμέτρηση με την Τουρκία δεν μπορούσε να αποκλειστεί και η κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή επιχειρούσε να επαναφέρει τη χώρα σε δημοκρατική ομαλότητα μέσα σε ένα ασταθές εσωτερικό και διεθνές περιβάλλον. Στην Ουάσινγκτον, οι εξελίξεις αυτές παρακολουθούνταν με ανησυχία. Μια αναφορά της CIA, με ημερομηνία 4 Σεπτεμβρίου 1974, προσπαθεί να αποκωδικοποιήσει όχι μόνο τη νέα ελληνική πραγματικότητα, αλλά και κάτι ευρύτερο: τον ρόλο που επιδίωξε να διαδραματίσει η Γαλλία σε αυτήν τη συγκυρία.

Η αποχώρηση από το ΝΑΤΟ

Η αναφορά αποφεύγει μια απλοϊκή ερμηνεία για την αποχώρηση της Ελλάδας από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ. Δεν υπάρχουν ενδείξεις, τονίζεται, ότι η Γαλλία την ενθάρρυνε ενεργά ή ότι επιδίωξε να υπονομεύσει τη συνοχή της Συμμαχίας.

Από την εποχή Ντε Γκωλ

Το έγγραφο, με τον χαρακτηριστικό τίτλο «France – A Competitive Partner» («Γαλλία – Ένας ανταγωνιστικός εταίρος»), αποτυπώνει μια βασική ανησυχία της αμερικανικής πλευράς: ότι η Γαλλία δεν λειτουργούσε ως πιστός σύμμαχος, αλλά ως ένας ιδιότυπος ανταγωνιστής εντός του δυτικού κόσμου. Η εκτίμηση αυτή δεν ήταν καινούργια. Ήδη από την εποχή της προεδρίας του Σαρλ Ντε Γκωλ, η γαλλική εξωτερική πολιτική είχε αποκτήσει έντονα στοιχεία στρατηγικής αυτονομίας, συχνά σε αντιπαράθεση με τις αμερικανικές επιλογές. Η αποχώρηση της Γαλλίας από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ το 1966 είχε εμπράκτως επιβεβαιώσει την επιδείνωση των σχέσεων ανάμεσα στο Παρίσι και στην Ουάσινγκτον. Η προεδρία του Βαλερί Ζισκάρ ντ' Εστέν εμφανιζόταν, στα μάτια των Αμερικανών αναλυτών, πιο πραγματιστική και λιγότερο συγκρουσιακή. Ωστόσο, η βασική επιδίωξη του Παρισιού παρέμενε, στα μάτια των Αμερικανών, η ίδια: η προώθηση των γαλλικών συμφερόντων ακόμη και όταν αυτά διαφοροποιούνταν από εκείνα της Ουάσινγκτον.

Η Ελλάδα αποτελέσει, στη συγκυρία του δεύτερου μισού του 1974, ένα κατεχόμενο πεδίο εφαρμογής αυτής της πολιτικής. Όπως προκύπτει από την αναφορά, το Παρίσι κινήθηκε ταχύτατα για να ενισχύσει τις σχέσεις του με τη νέα ελληνική κυβέρνηση. Σε συνάντηση που είχε στα μέσα Αυγούστου με τον προσωπικό απεσταλμένο του Καραμανλή, πρέσβη Στέφανο Σταθάτο, ο Γάλλος πρόεδρος δεσμεύθηκε να υποκαταστήσει πλήρως την αμερικανική παρουσία στην Ελλάδα, όχι μόνο σε πολιτικό αλλά και σε στρατηγικό επίπεδο. Παράλληλα, υποστήριξε ενεργά την ελληνική υπόθεση στο ευρωπαϊκό πλαίσιο, προωθώντας την ιδέα άσκησης οικονομικών πιέσεων προς την Τουρκία και ενίσχυσης των δεσμών της Ελλάδας με τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (ικανοποιώντας, έτσι, προκαταβολικά ένα αίτημα που στη συνέχεια θα ετίθετο μετ' επιτάσεως από τον Καραμανλή).

Η στάση αυτή δεν πέρασε απαρατήρητη από την αμερικανική πλευρά. Η CIA σημείωνε ότι η γαλλική κινητικότητα θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως εκμε-

τάλλευση του έντονου αντιαμερικανικού κλίματος που είχε διαμορφωθεί στην Ελλάδα μετά την κυπριακή κρίση. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον ανακινώθηκε από τον Καραμανλή, την ίδια κιόλας ημέρα της εκδήλωσης της δεύτερης φάσης της τουρκικής εισβολής (14 Αυγούστου), η αποχώρηση της Ελλάδας από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ. Την ίδια στιγμή, ωστόσο, η αναφορά αποφεύγει μια απλοϊκή ερμηνεία. Δεν υπάρχουν ενδείξεις, τονίζεται, ότι η Γαλλία ενθάρρυνε ενεργά την ελληνική αποχώρηση ή ότι επιδίωξε να υπονομεύσει τη συνοχή της Δυτικής Συμμαχίας. Αντιθέτως, η γαλλική πολιτική εμφανίζεται να τηρεί μια λεπτή ισορροπία: από τη μια αξιοποιεί τις ευκαιρίες που δημιουργεί η αμερικανική δυσχέρεια, αλλά από την άλλη εφαρμόζει τη στρατηγική της εντός του ευρύτερου δυτικού πλαισίου.

Δυτική εναλλακτική

Η ισορροπία αυτή συνδέεται με ένα βαθύτερο αμερικανικό φόβο που διαπερνά την ανάλυση: τον κίνδυνο διολίσθησης της Ελλάδας σε έναν ουδετερόφιλο καθεστώς – και ειδικότερα της ιωαννινικής εκδοχής του – να επιχειρήσουν την εκ νέου υφαρπαγή της εξουσίας),

Όταν οι ΗΠΑ ανησυχούσαν για το «Ελλάς - Γαλλία»

Μία αναφορά της CIA τον Σεπτέμβριο του 1974 καταγράφει την αμερικανική καχυποψία για τη διείσδυση του Παρισιού, δείχνοντας και το ιστορικό υπόβαθρο της ελληνογαλλικής σχέσης σήμερα

19 Μαΐου 1963. Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής με τον πρόεδρο της Γαλλικής Δημοκρατίας Σαρλ Ντε Γκωλ στη Θεσσαλονίκη. Επί των ημερών του η γαλλική εξωτερική πολιτική απέκτησε έντονα στοιχεία στρατηγικής αυτονομίας, συχνά σε αντιπαράθεση με τις αμερικανικές επιλογές.

σε συνδυασμό με την ενίσχυση της Αριστεράς και τα αντιαμερικανικά αντανακλαστικά της ελληνικής κοινής γνώμης, δημιουργούσε μια βαθιά ανησυχία στους Αμερικανούς αναλυτές αναφορικά με το κατά πόσον η Ελλάδα θα εξακολουθούσε να διατηρεί οργανικούς δεσμούς με τη Δύση ή εάν, αντιθέτως, θα απομακρυνόταν από αυτήν. Σε αυτό το πλαίσιο, η γαλλική ενεργοποίηση αποκτά μια διαφορετική διάσταση. Δεν πρόκειται απλώς για ανταγωνισμό με τις Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά και για μια προσπάθεια διατήρησης της Ελλάδας εντός του δυτικού στρατοπέδου – έστω και μέσω μιας πιο «ευρωπαϊκής» διαμεσολάβησης.

Από την αναφορά της CIA προκύπτει επίσης ότι οι Αμερικανοί αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία και στη στρατιωτική διάσταση των γαλλικών πρωτοβουλιών. Η Γαλλία εμφανίζεται ως ο ευρωπαϊκός εταίρος που διαθέτει τόσο τη βιομηχανική ικανότητα όσο και την πολιτική βούληση να αναλάβει τον ρόλο βασικού προμηθευτή οπλικών συστημάτων για την Ελλάδα. Η προοπτική αυτή συνδέεται άμεσα με την απομάκρυνση της Αθήνας από τη στρατιωτική δομή του ΝΑΤΟ, η οποία δημιουργεί ένα νέο πεδίο συνεργασίας. Η γαλλική αμυντική βιομηχανία, ήδη από τη δεκαετία του 1970, επιδίωκε ενεργά την επέκτασή της και η ελληνική περίπτωση προσέφερε μια σημαντική ευκαιρία. Εξάλλου, παραγγελίες γαλλικών οπλικών συστημάτων (όπως άρματα μάχης, πυραυλάκατοι, κατευθυνόμενα βλήματα επιφανείας-επιφανείας) είχαν πραγματοποιηθεί από ελλη-

νικές πλευράς και στα χρόνια της δικτατορίας των συνταγματαρχών και, επομένως, λογικό ήταν να αναμένεται ότι η ελληνογαλλική συνεργασία σε αυτόν τον τομέα θα ενισχυόταν ακόμη περισσότερο μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας στην Ελλάδα.

Το ελληνικό ζήτημα εντάσσεται, έτσι, σε ένα ευρύτερο στρατηγικό πλαίσιο. Η αναφορά της CIA περιγράφει μια Γαλλία που επιδιώκει να τοποθετηθεί ανάμεσα στις δύο υπερδυνάμεις, διατηρώντας αυτόνομο ρόλο στο διεθνές σύστημα. Η στάση αυτή εκφράζεται τόσο μέσα από τις επαναλαμβανόμενες διαφωνίες με τις Ηνωμένες Πολιτείες ως προς τη φύση της ευρωπαϊκής ενοποίησης, όσο και μέσα από την επιμονή του Παρισιού να ενισχύσει την ευρωπαϊκή φωνή σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής και άμυνας.

Διαχρονική στρατηγική

Η Ευρώπη, κατά τη γαλλική αντίληψη, δεν θα έπρεπε να λειτουργεί ως απλό συμπλήρωμα της αμερικανικής ισχύος, αλλά ως αυτόνομος δρών. Με την ανάληψη της προεδρίας από τον Ντ' Εστέν, οι Αμερικανοί διαπίστωσαν ότι η γαλλική πολιτική απέκτησε έναν πιο συναινετικό τόνο απέναντι στην Ουάσινγκτον. Ωστόσο, όπως επισημαίνει η αναφορά, η μεταβολή αυτή αφορά περισσότερο το ύψος, παρά την ουσία. Ο ανταγωνισμός παραμένει, έστω και σε πιο ήπιες μορφές. Η Γαλλία συνεχίζει να προωθεί τις δικές της προτεραιότητες,

να ενισχύει τη θέση της στην Ευρώπη και να αξιοποιεί κάθε περιφερειακή κρίση ως ευκαιρία για την ενίσχυση της επιρροής της.

Η ανάγνωση της αναφοράς σήμερα έχει ξεχωριστή σημασία. Αυτό που περιγράφεται δεν είναι απλώς μια συγκυριακή γαλλική πρωτοβουλία, αλλά η πρώτη εκδήλωση της στρατηγικής που είχε θεμελιωθεί νωρίτερα και που θα επανεμφανιστεί, με διαφορετικούς όρους, δεκαετίες αργότερα. Η επιδίωξη της Γαλλίας να λειτουργήσει ως πυλώνας ευρωπαϊκής στρατηγικής αυτονομίας –ιδίως σε περιοχές όπου η αμερικανική παρουσία αμφισβητείται, φθίνει ή αναπροσαρμόζεται– αποτελεί μια σταθερά της εξωτερικής της πολιτικής. Σε αυτό το πλαίσιο, οι ελληνογαλλικές σχέσεις των τελευταίων ετών αποκτούν ένα βαθύτερο ιστορικό υπόβαθρο. Η ενίσχυση της αμυντικής συνεργασίας, η σύγκλιση ως προς την αντιμετώπιση των προκλήσεων στην Ανατολική Μεσόγειο και η κοινή έμφαση στην ευρωπαϊκή διάσταση της ασφάλειας δεν αποτελούν απλώς πρόιόντα της τρέχουσας συγκυρίας. Αντιθέτως, μπορούν να ιδωθούν ως συνέχεια μιας διαδρομής που ξεκινάει ήδη από τη δεκαετία του 1970, όταν η Ελλάδα, απογοητευμένη από τη στάση των Ηνωμένων Πολιτειών, αναζητούσε εναλλακτικά στήριγματα στη Δυτική Ευρώπη.

Η αναφορά της CIA φωτίζει, με τον δικό της τρόπο, αυτή τη μεταβατική στιγμή. Καταγράφει την αβεβαιότητα της εποχής, τους φόβους για την πορεία της Ελλάδας και τις επιδιώξεις των μεγάλων δυνάμεων. Ταυτόχρονα, όμως, αναδεικνύει και κάτι διαχρονικό: ότι οι σχέσεις μεταξύ κρατών δεν διαμορφώνονται μόνο μέσα από συμμαχικούς συνασπισμούς, αλλά ενίοτε και μέσα από ανταγωνισμούς εντός αυτών των συμμαχιών. Σε τελική ανάλυση, η εξυπηρέτηση των εθνικών συμφερόντων των κρατών είναι εκείνη που, πάνω απ' όλα, προσδιορίζει τις μειζοносμασίες επιλογές τους. Αυτή είναι η βαθύτερη ουσία της ελληνογαλλικής στρατηγικής σχέσης, η οποία έχει αναπτυχθεί πολύ περισσότερο ως αποτέλεσμα της διμερούς συμφωνίας που υπεγράφη το 2021 και που επιβεβαιώθηκε πριν από λίγες ημέρες με αφορμή την επίσκεψη του προέδρου της Γαλλικής Δημοκρατίας Εμανουέλ Μακρόν στην Αθήνα.

Σήμερα, η Ελλάδα δεν βρίσκεται στο σημείο αδυναμίας που είχε βρεθεί το καλοκαίρι του 1974. Ωστόσο, το βασικό δίλημμα –η αναζήτηση ισορροπίας ανάμεσα σε διαφορετικούς πυλώνες ισχύος– παραμένει επίκαιρο. Σε έναν κόσμο όπου οι διεθνείς ισορροπίες μεταβάλλονται εκ νέου, που οι κανόνες αμφισβητούνται ανοιχτά και οι αναθεωρητικές τάσεις εκδηλώνονται αποκάλυπτα, η ιστορική εμπειρία υπενθυμίζει ότι οι επιλογές εξωτερικής πολιτικής δεν είναι ποτέ μονοδιάστατες. Και ότι, συχνά, οι πιο σημαντικές στρατηγικές εξελίξεις ξεκινούν σε περιόδους κρίσης, όταν τα δεδομένα φαίνονται πιο ρευστά από ποτέ.

Ο κ. Αντώνης Κλάψης είναι αναπληρωτής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. Το βιβλίο του «Ένας κόσμος χωρίς κανόνες: Το διεθνές σύστημα στη συγκυρία της απορρύθμισης» θα κυκλοφορήσει στις 19/5 από τις εκδόσεις Μεταίχμιο.

Σηφίνα σε δύο υπερδυνάμεις

Το ελληνικό ζήτημα εντάσσεται σε ένα ευρύτερο στρατηγικό πλαίσιο. Η αναφορά της CIA περιγράφει μια Γαλλία που επιδιώκει να τοποθετηθεί ανάμεσα στις δύο υπερδυνάμεις, διατηρώντας αυτόνομο ρόλο στο διεθνές σύστημα.

Η μικρή «προϊστορία» των αποψινών ντέρμπι

(αποτελέσματα σεζόν 2025-2026)

Παναθηναϊκός	30/11/2025	ΑΕΚ	ΣΚΟΡ
50%	Κατοχή μπάλας	50%	2-3
1,60	x-Goals	2,02	
14	Τελικές προσπάθειες	7	
3	Μεγάλες ευκαιρίες	4	

ΑΕΚ	18/1/2026	Παναθηναϊκός	ΣΚΟΡ
48%	Κατοχή μπάλας	52%	4-0
2,27	x-Goals	0,75	
12	Τελικές προσπάθειες	12	
4	Μεγάλες ευκαιρίες	2	

ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ	
ΑΕΚ	66
ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ	61
ΠΑΟΚ	58
ΠΑΝΑΘΗΝΑΪΚΟΣ	50

ΣΚΟΡ	ΠΑΟΚ	5/10/2025	Ολυμπιακός
2-1	51%	Κατοχή μπάλας	49%
	1,86	x-Goals	0,80
	10	Τελικές προσπάθειες	9
	2	Μεγάλες ευκαιρίες	1

ΣΚΟΡ	Ολυμπιακός	14/1/2026	ΠΑΟΚ
0-2	60%	Κατοχή μπάλας	40%
Κύπελλο	2,14	x-Goals	1,16
	18	Τελικές προσπάθειες	7
	3	Μεγάλες ευκαιρίες	3

ΣΚΟΡ	Ολυμπιακός	8/3/2026	ΠΑΟΚ
0-0	60%	Κατοχή μπάλας	40%
	1,27	x-Goals	0,88
	19	Τελικές προσπάθειες	5
	0	Μεγάλες ευκαιρίες	2

Όλα για όλα στην Τούμπα
Ο Ολυμπιακός, που προσπαθεί να προσπεράσει την ΑΕΚ, κινδυνεύει να χάσει ακόμη και τη δεύτερη θέση από τον ΠΑΟΚ, που θέλει να σώσει την παρτίδα κερδίζοντας το δεύτερο εισιτήριο για το Τσάμπιονς Λιγκ.

Του **ΚΩΣΤΑ ΚΟΥΚΟΥΛΑ**

Η κατάκτηση του Κυπέλλου από τον ΟΦΗ ύστερα από 39 χρόνια δεν αποτέλεσε μόνο μια ιστορική στιγμή για την ομάδα του Ηρακλείου. Οι Κρητικοί μαζί με το τρόπαιο πήραν και το καλό ευρωπαϊκό εισιτήριο, καθώς θα μπουν στα πλέι οφ του Euro League, έχοντας όμως δεδομένη την παρουσία τους –σε περίπτωση αποκλεισμού– στη League Phase του Conference League. Η εξέλιξη αυτή παράλληλα δημιούργησε και ένα ντόμινο εξέλιξεων που επηρεάζουν τα πλέι οφ του πρωταθλήματος τόσο για τις θέσεις 1-4, όσο και για αυτές 5-8. Κυρίως για τις 5-8, η κατάληψη της 5ης θέσης δεν έχει πλέον καμία ουσιαστική αξία, αφού δεν συνδυάζεται με ευρωπαϊκή παρουσία, κάτι που αυτομάτως μετατρέπει σε τυπική διαδικασία τους υπόλοιπους αγώνες. Από την άλλη, όσον αφορά τις θέσεις 1-4, η επιτυχία του ΟΦΗ κάνει πιο δύσκολη την ευρωπαϊκή ζωή της ομάδας που θα τερματίσει στην 3η θέση, ενώ ταυτόχρονα αναγκάζει τον 4ο της βαθμολογίας να πορευθεί σε τεταμένο σχοινί όλο το καλοκαίρι, χωρίς να έχει κανένα δίχτυ ασφαλείας στη διάρκεια των προκριματικών, όπως συνέβη πέρυσι με την ΑΕΚ. Έτσι, ο πρωταθλητής θα πάει στα πλέι οφ του Champions League (μονοπάτι πρωταθλητών), ο δεύτερος στον 2ο προκριματικό του Champions League (μονοπάτι μη πρωταθλητών), ο τρίτος στον 2ο προκριματικό του Euro League και ο τέταρτος της βαθμολογίας στον 2ο προκριματικό του Conference League.

Από σήμερα μπαίνουμε στην 3η αγωνιστική των πλέι οφ για τις θέσεις 1-4, με τα κίνητρα των τεσσάρων να είναι (σχεδόν) διαμορφωμένα όσον αφορά τη συνέχεια της διαδικασίας, παρά το γεγονός ότι, εκτός από τη σημερινή στρόφι, απομένουν άλλες τρεις μέχρι το φινάλε. Στη Λεωφόρο ο Παναθηναϊκός υποδέχεται την ΑΕΚ και στην Τούμπα ο ΠΑΟΚ τον Ολυμπιακό, σε αγώνες με

ιδιαίτερη σημασία, με δεδομένο ότι τα «ραντεβού» της επόμενης εβδομάδας θα αποτελέσουν τον «καθρέφτη» των συγκεκριμένων αναμετρήσεων. Ας δούμε, λοιπόν, τι θέλουν και μέχρι πού μπορούν να φτάσουν οι Big-4 του ελληνικού ποδοσφαίρου σε μια σεζόν που μπορεί να κριθεί ακόμη και στο τελευταίο λεπτό των πλέι οφ...

Η ΑΕΚ

Το σύνολο του Μάρκο Νικολίτς δείχνει τη συγκεκριμένη στιγμή ότι έχει τον πρώτο λόγο για την κατάκτηση του τίτλου. Έφυγε με το διπλό από το Φάληρο στην πρώτη αγωνιστική επί του Ολυμπιακού, ενώ στη 2η σκόρπισε τον ΠΑΟΚ στη Νέα Φιλαδέλφεια, λίγα μόλις 24ωρα μετά τον άδοξο και άδικο αποκλεισμό του από τη Ράγιο Βαγιεκάνο στην προημιτελική φάση του Conference League. Η ΑΕΚ είναι η μόνη από τις τέσσερις ομάδες που η μοίρα της εξαρτάται από τα δικά της αποτελέσματα και μόνον, αφού είναι στο +5 από τον Ολυμπιακό και στο +8 από τον ΠΑΟΚ. Και αν η συνέχεια... στρα-

βώσει, πάντως, για τους «κιτρινομαυρούς», δύσκολα θα βρεθούν κάτω από τη 2η θέση που δίνει εισιτήριο για τα προκριματικά του Champions League. Εχοντας μπροστά τους τα δύο παιχνίδια με τον Παναθηναϊκό, του οποίου «έχει πάρει τον αέρα» στο πρωτάθλημα με νίκες εκτός και εντός, αν κάνει το δύο στα δύο, θα διατηρήσει σημαντική διαφορά ασφαλείας, ό,τι και να γίνει στο άλλο ζευγάρι, ακόμη και στην περίπτωση δύο νικών του Ολυμπιακού.

Ο Ολυμπιακός

Οι «ερυθρόλευκοι», αν και στο -5 από την κορυφή, παραμένουν στο κυνήγι του τίτλου. Την παρούσα χρονική στιγμή ο Ολυμπιακός είναι η μοναδική ομάδα που μπορεί να λέει ότι εκτός από μαθηματικές έχει και ουσιαστικές ελπίδες για το πρωτάθλημα, όμως πολλά θα εξαρτηθούν από τα δύο παιχνίδια με τον ΠΑΟΚ, τα οποία για τους «ερυθρόλευκους» έχουν διπλή σημασία. Και αυτό διότι αν τα κερδίσουν, πέραν του ότι θα παραμείνουν σε τροχιά πίσω από

την Ένωση, ουσιαστικά θα βγάλουν την ομάδα της Θεσσαλονίκης εκτός... κόλλπου όσον αφορά στη διεκδίκηση της 2ης θέσης, την οποία και θα «κλειδώσουν» ακόμη και αν δεν καταφέρουν να προσπεράσουν την ΑΕΚ. Το κακό όμως για το σύνολο του Χοσέ Λουίς Μεντίλιμπαρ είναι ότι σε τρία ματς με τον ΠΑΟΚ φέτος δεν έχει νικήσει σε κανένα. Συγκεκριμένα, μετράει μία ήττα στην Τούμπα (2-1) και μία ισοπαλία στο Φάληρο (0-0) για το πρωτάθλημα, ενώ ο ΠΑΟΚ έχει επικρατήσει 2-0, επίσης στο «Καραϊσκάκη», για το Κύπελλο. Πάντως, αξίζει να σημειωθεί ότι αν ο Ολυμπιακός κατακτήσει το πρωτάθλημα, πηγαίνει απευθείας στη League Phase του Champions League, ενώ επίσης αν η Άστον Βίλα πάρει το Euro League και οι «ερυθρόλευκοι» τερματίσουν στη 2η θέση, θα ξεκινήσουν από τον 3ο προκριματικό γύρο της κορυφαίας διοργάνωσης και όχι από τον 2ο.

Ο ΠΑΟΚ

Εδώ και ένα μήνα ο ΠΑΟΚ έχει πάρει την κάτω βόλτα, χωρίς να

δείχνει σημάδι ότι μπορεί να ανατρέψει την αρνητική για αυτόν κατάσταση.

Όλα ξεκίνησαν από την ήττα από τον Βόλο στο «Πανθεσσαλικό» στην τελευταία αγωνιστική της κανονικής διάρκειας του πρωταθλήματος, ενώ το τελευταίο επεισόδιο του δράματος γράφτηκε στο ίδιο γήπεδο με την απώλεια του Κυπέλλου πριν από μία εβδομάδα.

Ο «Δικέφαλος», αν και μαθηματικά έχει ελπίδες για τον τίτλο, ουσιαστικά αυτό που πραγματικά κυνηγεί είναι η 2η θέση, στόχος που μάλιστα τέθηκε στις πρόσφατες επαφές του Ιβάν Σαββίδη με τον Ραζβάν Λουτσέσκου και τους αρχηγούς της ομάδας.

Τα δύο ματς με τον Ολυμπιακό είναι για το σύνολο του Λουτσέσκου ισάριθμοι τελικοί. Αν δεν έχει απώλειες, φτάνει και ξεπερνάει τους «ερυθρόλευκους» στη διεκδίκηση της 2ης θέσης. Αν όχι, αυτό που απομένει είναι τουλάχιστον η υπεράσπιση της 3ης θέσης που κατέχει τώρα, ώστε να μην «πέσει» στα προκριματικά του Conference League.

Ο Παναθηναϊκός

Η κατάκτηση του Κυπέλλου από τον ΟΦΗ έκανε τη ζωή του Παναθηναϊκού ακόμη πιο δύσκολη από ό,τι ήταν μέχρι τώρα. Για το «Τριφύλλι» θα θεωρηθεί... θαύμα το να μπορέσει να ξεπεράσει τον ΠΑΟΚ και να σώσει τη χρονιά παίρνοντας το εισιτήριο για τον 2ο προκριματικό γύρο του Euro League.

Όμως και αυτό δεν εξαρτάται μόνο από τα δικά του αποτελέσματα, αλλά και από τον «Δικέφαλο». Αν δεν αλλάξει κάτι, η 4η θέση θα στείλει τον Παναθηναϊκό στον 2ο προκριματικό του Conference League, κάτι που στην πράξη σημαίνει ότι θα πρέπει να κάνει τρεις προκρίσεις, χωρίς να έχει κανένα «μαξιλάρι», ώστε να μπορέσει να μπει στον ενιαίο όμιλο της διοργάνωσης και να έχει τουλάχιστον μέχρι τον Ιανουάριο ευρωπαϊκή παρουσία.

Η αριθμητική δίνει ελπίδες

Ο Παναθηναϊκός θέλει οκτώ βαθμούς για να αποφύγει την τέταρτη θέση και οι διακρίσεις που ναι είναι 12, ωστόσο για να το καταφέρει δεν φτάνει να κερδίσει ο ίδιος. Πρέπει και να κάνει έδαφος ο «Δικέφαλος του Βορρά».

ΑΠΟΨΕΙΣ

Ποιος κοροϊδεύει, ποιον;

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΝΟΥ**

«Αυτό που έχουμε ν' αναφέρουμε είναι πολύ σημαντικό. Ο πρώην πρόεδρος του ΑΠΟΕΛ, Πρόδρομος Πετρίδης, θα προχωρήσει στη μετοχοποίηση, όσον αφορά τα λεφτά που έβαλε στον ΑΠΟΕΛ εδώ και χρόνια. Μιλάμε για ένα τεράστιο ποσό, που δεν μπορούμε ν' αναφέρουμε... είναι μια πολύ σημαντική εξέλιξη, καθώς φεύγει ένα χρέος από την εταιρεία», αναφέρει σε τηλεφωνική ανταπόκρισή του ο ρεπόρτερ της ομάδας, προσθέτοντας παράλληλα, ότι την ίδια τακτική ακολούθησαν πέραν του Πρόδρομου Πετρίδη και παράγοντες όπως οι Νίκος Κουγιάλης και Αλέξης Ανδρέου.

Λίγες ώρες μετά η εταιρεία ΑΠΟΕΛ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ διά ανακοίνωσής της

«γνωστοποιεί ότι η μετατροπή οφείλουν σε μετοχικό κεφάλαιο προς τρίτους επενδυτές συνιστά ειλημμένη εταιρική απόφαση, η οποία έχει τεθεί σε εφαρμογή από τον Δεκέμβριο του προηγούμενου έτους. Η εν λόγω συναλλαγή έχει ήδη αποτυπωθεί πλήρως στις οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας, σύμφωνα με τα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα και περιλαμβάνεται στους ετήσιους ισολογισμούς», αναφέρει μεταξύ άλλων, τοποθετώντας τα δεδομένα σε μια εντελώς διαφορετική βάση, σε σχέση με τις δημοσιογραφικές αναφορές. Πρόκειται όντως για δύο εντελώς διαφορετικές εξελίξεις, που διαφέρουν κατά πολύ ως προς την ουσία τους.

Άλλο είναι να προκύπτει μέσω της μετοχοποίησης, περαιτέρω μείωση του χρέους της εταιρείας, όπως αναφέρουν κάποια ρεπορτάζ και άλλο η μείωση να

Ο πρώην πρόεδρος του ΑΠΟΕΛ, Πρόδρομος Πετρίδης, θα προχωρήσει στη μετοχοποίηση, όσον αφορά τα λεφτά που έβαλε στον ΑΠΟΕΛ εδώ και χρόνια.

έχει ήδη συμπεριληφθεί στις οικονομικές καταστάσεις του περασμένου έτους όπως ενημερώνει με τον πλέον επίσημο τρόπο ο ΑΠΟΕΛ.

Να το κάνουμε πιο λιανά. Άλλο το χρέος να ήταν 43 και με τη μετοχοποίηση των χρεών προς τους παράγοντες να μειώνεται στα 39, όπως ο κύριος Φωτίου γνωστοποίησε στη συνέντευξη Τύπου πριν από ένα μήνα, και άλλο το ποσό του συνολικού χρέους να μειώνεται από τα 39 στα 35! Η διαστρέβλωση των γεγονότων είναι τέτοια, που συνιστά έως και παραπληροφόρηση. Σε μια κρίσιμη εποχή, που ο ΑΠΟΕΛ, η διοίκηση του αλλά και κόσμος, επιχειρούν να εξυγιάνουν την κάκιστη οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκεται η εταιρεία, κάποιοι, είτε από ασχετοσύνη είτε για να εξυπηρετήσουν δικούς τους λόγους και σκοπούς, επιλέγουν να πα-

ραμείνουν ανεύθυνοι έναντι των εξελίξεων. Τέτοιου είδους προσεγγίσεις, όμως, δυσχεραίνουν πολύ περισσότερο το έργο της διοίκησης, που προσπαθεί, πέραν από το ένα εξυγιάνει την εταιρεία, να κερδίσει την εμπιστοσύνη του κόσμου, επιβεβαιώνοντας τη σοβαρότητα που δεσμεύτηκε ότι θα διαθέσει στο δύσκολο εγχείρημα που ανέλαβε. Σοβαρότητα, η οποία είναι απαραίτητη σ' όλα τα μέτωπα.

Από τη δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης με τον κόσμο, έως την οικονομική νοικοκυροσύνη, αλλά και την εξεύρεση εκείνων των επενδυτών που θα γυρίσουν τη σελίδα της ιστορίας. Και όμως σ' αυτές τις κρίσιμες, ιστορικές στιγμές, όπου η ενόπλη, η διαφάνεια και η συλλογικότητα είναι απαραίτητες όσο ποτέ άλλοτε, κάποιος κοροϊδεύει... ποιον;

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
-0,34%

Χ.Α.
-1,4%

Dow Jones
0,59%

Nasdaq
1,80%

Nikkei
-0,56%

Dax
-0,99%

FTSE 100
-2,51%

Πετρέλαιο
14,13%

€/€
-0,21%

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΕ ΚΡΙΣΗ

«Ψυχραίνεται»

η βρετανική αγορά για την Κύπρο

Μειωμένες κρατήσεις, αυξημένη επιφυλακτικότητα, στροφή προς εναλλακτικούς προορισμούς και μη αναβάθμιση της ταξιδιωτικής οδηγίας για την Κύπρο συνθέτουν το φετινό σκηνικό της βασικής πηγής τροφοδότησης του τουρισμού, δηλαδή της βρετανικής αγοράς. Παρότι οι Βρετανοί συνεχίζουν να επιλέγουν την Κύπρο ως προορισμό, καταγράφεται αναζήτηση εναλλακτικών προορισμών, με ταυτόχρονη απομάκρυνση από το μοντέλο των all-inclusive διακοπών. **Σελ. 4**

Φτιάχνουν κυπριακό IRIS οι JCC και ΔΙΑΣ

Συνεργασία Κύπρου - Ελλάδας για δημιουργία συστήματος άμεσων πληρωμών μέσω κινητού

Η Κύπρος προχωρά στη δημιουργία συστήματος μεταφοράς χρημάτων μέσω τηλεφωνικού αριθμού, στα πρότυπα του IRIS, με τη συνεργασία της JCC Payments και της Διατρα-

πεζικά Συστήματα (ΔΙΑΣ). Το έργο θα βασίζεται στην υποδομή των instant payments που λειτουργεί από τον Ιανουάριο του 2025 και επιτρέπει συναλλαγές σε πραγματικό χρόνο στην Κύ-

προ. Η JCC θα διαχειρίζεται το κεντρικό σύστημα αντιστοίχισης αριθμών τηλεφώνου με τραπεζικούς λογαριασμούς, ενώ η ΔΙΑΣ θα αναλάβει τη διακίνηση των πληρωμών. Οι χρήστες θα

μπορούν να στέλνουν χρήματα χωρίς IBAN, απευθείας μέσω των τραπεζικών εφαρμογών τους ακόμα και να μην έχουν την ίδια τράπεζα. Σύμφωνα με τον CEO της JCC, Μάρκο Σιαρ-

λή, η πρωτοβουλία θα εκσυγχρονίσει τις συναλλαγές και θα διευκολύνει την καθημερινότητα πολιτών και επιχειρήσεων. Στόχος η εφαρμογή έως το τέλος 2026, ή αρχές 2027. **Σελ. 3**

Η φέτα δεν έχει πατρίδα λένε στις ΗΠΑ

Με τον ισχυρισμό ότι δεν υπάρχει τοπωνύμιο... «Φέτα» στην Ελλάδα, αλλά και σε ολόκληρη την Ε.Ε., επιχειρεί η αμερικανική κυβέρνηση να αντικρούσει την κοινοτική νομοθεσία για τα προϊόντα προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης (ΠΟΠ) και προστατευόμενης γεωγραφικής ένδειξης (ΠΓΕ). «Εντός της Ε.Ε. ο όρος «φέτα» μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο για τον τυρί που παράγεται στην Ελλάδα, δεδομένου ότι η Ε.Ε. ισχυρίζεται ότι ορισμένοι όροι τυριών συνδέονται με συγκεκριμένους τόπους στην Ευρώπη. **Σελ. 7**

ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Με ισχυρά κεφάλαια και κέρδη το 2025

Το 2025 οι κυπριακές τράπεζες εμφάνισαν ισχυρή κερδοφορία, υψηλή κεφαλαιακή επάρκεια και χαμηλά μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Η ΚΤΚ προειδοποιεί για γεωπολιτικούς, τεχνολογικούς και κλιματικούς κινδύνους, ενώ προβλέπει άνοδο πληθωρισμού στο 2,7% το 2026 λόγω ενεργειακών και διατροφικών πιέσεων. **Σελ. 5**

ΚΑΡΟΛ ΝΑΚΛΕ

Συνέντευξη της CEO της Crystol Energy

«Μόλις ανοίξουν τα Στενά του Ορμούζ θα δούμε τον αντίκτυπο της εξόδου των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων από τον ΟΠΕΚ», τονίζει στην «Κ» η Κάρολ Νάκλε, ιδρύτρια και CEO της Crystol Energy. Εξηγεί ότι πρόκειται για μια απόφαση η οποία προετοιμαζόταν επί χρόνια και θα κάνει τη διαφορά στη συνοχή του ΟΠΕΚ. **Σελ. 9**

ΕΛΛΑΔΑ

Ενεργειακή αναβάθμιση μέσω των λογαριασμών

Υψηλό το κόστος ενεργειακής αναβάθμισης μιας κατοικίας. Για να διευκολύνει τους καταναλωτές, το ΥΠΕΝ βάζει στο παιχνίδι τους παρόχους ενέργειας, οι οποίοι θα χρηματοδοτούν την αγορά εξοπλισμού και το κόστος των εργασιών και ο καταναλωτής θα αποπληρώνει μέσω του λογαριασμού ρεύματος. **Σελ. 12**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΣΑΚΙΡΗ*

Τι συνεπάγεται για το καρτέλ η αποχώρηση των ΗΑΕ

Η απόφαση αποχώρησης των ΗΑΕ από τον ΟΠΕΚ, με ισχύ από την 1η Μαΐου 2026, έπεσε ως κεραυνός εν αιθρία σε μια περίοδο πρωτοφανών αναταράξεων για το παγκόσμιο ενεργειακό σύστημα, αλλά και το επίκεντρο ισχύος του πλέον επιτυχημένου καρτέλ της σύγχρονης ιστορίας.

Η αποχώρηση των ΗΑΕ ύστερα από 60 και πλέον χρόνια συμμετοχής αποτελεί από κάθε άποψη βαρύ πλήγμα για τον οργανισμό. Αποτελεί την πλέον ηχηρή και ουσιαστική αποχώρηση στην ιστορία του ΟΠΕΚ από συστάσεώς του το 1960, αν και μετά το 2016 ο Οργανισμός έχει δει την αποχώρηση 4 ιστορικών μελών του (Ινδονησία 2016, Κατάρ 2019, Εκουαδόρ 2020, Αγκόλα 2023). Τα ΗΑΕ ελέγχουν περίπου το 6,4% των παγκοσμίως αποθεμάτων πετρελαίου, που αναλογεί σε 113 δις. βαρέλια ή περίπου το 10% του 1,24 τρις. βα-

ρελιών που βρίσκονται υπό τον έλεγχο του καρτέλ. Είναι ο 4ος μεγαλύτερος παραγωγός του καρτέλ - σχεδόν ισότιμο με το Ιράν - παράγοντας 3,64 εκατομμύρια βαρέλια/ημέρα (εκβ/η). Ελέγχει τη δεύτερη μεγαλύτερη πλεονασματική παραγωγική ικανότητα του ΟΠΕΚ μετά τη Σαουδική Αραβία, καθώς μπορεί μέσα σε 90 ημέρες να παραγάγει και να κρατήσει στον αυξημένο ρυθμό παραγωγής 4,3 εκβ/η έχοντας ανακοινώσει πλάνα αύξησης της συνολικής παραγωγικής του δυνατότητας στα 5 εκβ/η έως το 2030.

Αν και τα ΗΑΕ ακολουθούσαν πάντοτε μια πιο φιλική προς τις ξένες πετρελαϊκές εταιρείες στάση συγκριτικά με τους άλλους θεμελιώδεις παίκτες του αραβικού τμήματος του Κόλπου (Σαουδική Αραβία, Ιράν, Κουβέιτ), ουδείς περίμενε ότι αυτά θα αποχωρούσαν. Ένας παράγοντας που διευκόλυ-

νην εξόδο τους ήταν το οικονομικό θαύμα του Ντουμπάι, η οικονομική διαφοροποίηση της χώρας πέραν του τομέα υδρογονανθράκων, που αναλογούν πλέον μόλις στο 30% του ομοσπονδιακού ΑΕΠ και στο 13% των κρατικών εσόδων, αν και τα δεδομένα είναι διφοροποιητικά για το Αμπου Ντάμπι, όπου άλλωστε βρίσκεται το 96% όλων των αποθεμάτων της χώρας.

Τα σύννεφα στις σχέσεις ΗΑΕ - Σαουδικής Αραβίας πύκνωσαν εδώ και μήνες και έφτασαν στη δική τους μικρή καταιγίδα λόγω της απόκλισης συμφερόντων στους εμπορεύσιμους πόρους που μαστίζουν την Υεμένη και το Σουδάν, ενώ το Αμπου Ντάμπι παραπονιόταν εδώ και χρόνια για την ανοχή που επέδεικνε συλλογικά ο ΟΠΕΚ και ειδικότερα η Σαουδική Αραβία στα τρία κράτη-μέλη του καρτέλ, δηλαδή το Ιράν, το Λιβύη και τη Βενεζουέλα, που είχαν εξαιρεθεί

από την υποχρέωση συμμετοχής στις συλλογικές μειώσεις της παραγωγής του Οργανισμού λόγω των ειδικών πολιτικών συνθηκών που αντιμετώπιζαν, δηλαδή - κατά κύριο λόγο - τη στοχοποίησή τους από αμερικανικές οικονομικές κυρώσεις. Τα Εμιράτα πάντοτε πίεζαν τη Σαουδική Αραβία να ακολουθήσει μια πιο αυστηρή στάση έναντι του Ιράν, κάτι που η ίδια απέφευγε, καθώς εκτιμούσε ότι κάτι τέτοιο θα μπορούσε να οδηγήσει στην έξοδο του Ιράν από τον ΟΠΕΚ, ενός ιδρυτικού μέλους με κοιτάσματα και παραγωγική δυνατότητα μεγαλύτερα των ΗΑΕ, αν και μετά το 1979 η Τεχεράνη σπάνια ξεπερνούσε τα ΗΑΕ στην παραγωγή. Το σημαντικότερο πεδίο τριβής με το Ριάντ, ωστόσο, ήταν η απόφασή του να καταστήσει τη Ρωσία de facto μέλος του καρτέλ μετά το 2016 - όταν η Ρωσία έγινε επίσημα παρατηρητής - σε μια

προσπάθεια να συγκρατήσει σχετικά υψηλά τις τιμές ακόμη και εις βάρος της πίεσης πολλών μελών του ΟΠΕΚ ώστε να κάνει το ακριβός αντίθετο. Το Ριάντ βρήκε στη Ρωσία έναν ισχυρό και ικανό σύμμαχο κατά της πίεσης που ασκούσε η εκτόξευση της μη συμβατικής παραγωγής πετρελαίου από τις ΗΠΑ και τον Καναδά. Τα ΗΑΕ επεδίωξαν την αύξηση της παραγωγής τους προς μεγιστοποίηση των αγοραστικών τους μεριδίων, κάτι που ούτως ή άλλως πρέπει να κάνουν για να καλύψουν τη ζημία του τρίτου πολέμου του Κόλπου στην οικονομία τους και να προσπαθήσουν να κρατήσουν όριο το Ντουμπάι.

* Ο Δρ Θεόδωρος Τσακίρης είναι διευθυντής Διεθνών Σχέσεων του ΑΔΜΗΕ Α.Ε. και καθηγητής Γεωπολιτικής και Ενεργειακής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Λευκωσίας.

Cyprus Real Estate Market

Year in Review - 2025

Scan to download the publication

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Ευκαιρία αναθεώρησης

Σε σύγκρουση φαίνεται να οδηγείται ο πρόεδρος της Δημοκρατίας με το Διοικητικό Συμβούλιο της ΑΗΚ που ο ίδιος διόρισε. Η σύγκρουση έρχεται σε μια περίοδο που «τρέχει» η διαδικασία διορισμού νέου συμβούλιου. Όσον αφορά στην ουσία, ο Πρόεδρος εκφράζει παράπονα για το γεγονός ότι καθυστερεί η αναβάθμιση της Δεκέλειας και ψεύγει το Συμβούλιο γιατί εξαντλείται σε αιτήματα αντί να επικεντρωθεί στα παραδοτέα. Και μπαίνει το ερώτημα: Μήπως τελικά η επινόηση του γνωμοδοτικού συμβουλίου δεν παράγει συμβούλια δεσμευμένα στην κυβερνητική πολιτική που στην προκειμένη περίπτωση έχει να κάνει με ένα τομέα που ο Πρόεδρος έχει κάνει πολύ συγκεκριμένες δεσμεύσεις; Το λέμε αυτό γιατί ίσως να υπάρχει η αφορμή για αναθεώρηση αυτής της διαδικασίας εφόσον κριθεί αναποτελεσματική για προώθηση της κυβερνητικής πολιτικής.

Αναδιάρθρωση ισχύος

Βρισκόμαστε σε περίοδο αναδιάρθρωσης ισχύος με αποτέλεσμα να ωθείται το πετρέλαιο στα ύψη, προκαλώντας φόβους στις αγορές για την παγκόσμια ανάπτυξη. Σε αυτό το σκηνικό περιλαμβάνεται ο ναυτικός αποκλεισμός του Ιράν από τις ΗΠΑ, το κλείσιμο των στενών του Ορμούζ από το Ιράν και οι κλυδωνισμοί που προκαλεί στον ΟΠΕΚ η απόφαση των ΗΑΕ για αποχώρηση. Για την ώρα, η ανησυχία εστιάζεται στο κατά πόσο δημιουργούνται συνθήκες που θα δυσκολέψουν την ελεύθερη διακίνηση του πολυτίμου αγαθού. Η ανησυχία εκδηλώνεται με πίεση στις αγορές ομολόγων εν μέσω πληθωριστικών ανησυχιών και αβεβαιότητας για το τι μέλλει γενέσθαι.

Στο 17% ανέρχεται ο κίνδυνος φτώχειας στην Κύπρο και παρόλο που βρίσκεται 4% κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, επηρεάζει 167 χιλιάδες άτομα.

Πάντα κάτι περισσεύει

Το ζήτημα της παιδείας είναι πάντα επίκαιρο. Συζητούμε για χρόνια πως η μεγάλη δαπάνη δεν συνάδει με τα μαθησιακά αποτελέσματά. Η πραγματικότητα ασφαλώνει ότι τα διακεκομμένα που δαπανώνται κατανέμονται στην εργοδότηση χιλιάδων εκπαιδευτικών που μάλλον δεν χρειαζόμαστε, ενώ δίνουμε ψίχουλα στις εκπαιδευτικές υποδομές. Και όμως πάντα κάτι περισσεύει, για να φέρουμε έναν «τρανό» σύμβουλο από το εξωτερικό, να μας εξηγήσει ότι πέντε μόνονωρα στη Β΄ Γυμνασίου δεν βγάζουν νόημα, ότι οι ατελείωτες εξετάσεις παπαγαλίας

δεν είναι εκπαίδευση και ότι οι εκδηλώσεις εντυπωσιασμού δεν είναι μάθηση. Μια πιθανή παρηγοριά θα ήταν να πούμε ότι τουλάχιστον διατηρούμε χιλιάδες θέσεις εργασίας στην οικονομία και έχουμε τα παιδιά στα σχολεία για να μπορούν οι γονείς να εργάζονται.

Ο σιωπηλός χρηματοδότης

Οι λογαριασμοί ρεύματος συνεχίζουν να γονατίζουν νοικοκυριά, με τέλη ΑΠΕ, ΥΚΩ, ρυθμιζόμενες χρεώσεις και ΦΠΑ που αθροίζονται στην κάθε γραμμή πριν φτάσουμε στο τελικό «παρακαλώ πληρώστε μέχρι». Σε ένα παράλληλο σύμπαν η

ΑΗΚ φιγουράρει ως Χρυσός Χορηγός στο Fashion Fighting Stigma, που εντάσσεται στον Ευρωπαϊκό Μήνα Ψυχικής Υγείας. Εκεί όπου η μόδα «πολεμά το στίγμα» με πασαρέλες, ενώ ο κόσμος μετράει κιλοβατώρες. Μαζί με την ΑΗΚ και άλλοι Χρυσοί Χορηγοί σε μια προσέγγιση πως ο τίτλος ανήκει σε εκείνους που έχουν την ισχύ να κλείνουν ή να ανοίγουν διακόπτες, οικονομικούς και ενεργειακούς. Και βέβαια δεν θα πρέπει να ξεχνάμε τον εσάει χρυσό χορηγό που δεν είναι άλλος από τον καταναλωτή που εδώ και χρόνια έχει αναλάβει τον ρόλο του σιωπηλού χρηματοδότη.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Διατίμηση

Στα περιπτώσεις όπου το κράτος θεωρεί πως η τιμή που έχει διαμορφωθεί στην αγορά για συγκεκριμένο αγαθό ή υπηρεσία είναι υπερβολικά υψηλή και «άδικη» για τους καταναλωτές, τότε μπορεί να παρέμβει και να καθορίσει ανώτατο όριο τιμής, το οποίο φυσικά θα είναι χαμηλότερο από την τιμή ισορροπίας (αγοραία τιμή). Το ανώτατο αυτό όριο τιμής ονομάζεται επίσης και διατίμηση και αποτελεί τη μέγιστη τιμή πώλησης του συγκεκριμένου αγαθού ή υπηρεσίας στην αγορά.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών

Αρκεί να «παγώνουν»

Οι μη βιώσιμοι δανειολήπτες των σχεδίων «Εστία» και «Οικία» θα μπορούν να ενταχθούν στο νέο σχέδιο «ενοίκιο έναντι δόσης» μέχρι το τέλος Ιουλίου. Να σημειώσουμε ότι το νέο σχέδιο θα «τρέξει», ενώ θα συνεχίσουν να εξετάζονται οι αιτήσεις του προηγούμενου σχεδίου λόγω πολυπλοκότητας και νομοθετικών κενών. Παρ' όλα αυτά έχουμε νέο σχέδιο που, αν καταλάβουμε σωστά, το μόνο που μπορεί να προσφέρει είναι προστασία από τις εκπονήσεις για όσους αιτητές θα έχουν επιλεγεί μετά το τέλος Ιουλίου. Θα ήταν επίσης σημαντικό να γνωρίζουμε αν τα υπόλοιπα αυτών των δανείων θα παραμείνουν «παγωμένα» για το μεγάλο χρονικό διάστημα που θα χρειαστεί να αξιολογηθούν ή αν θα συνεχίσουν να διογκώνονται.

Οι κάδοι ξεχειλίζουν τρόφιμα, με φόντο την επισιτιστική ανασφάλεια

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Κάθε χρόνο καταλήγουν στον «κάλαθο των αχρήστων» και από εκεί στις χωματερές πάνω από 2 εκατ. τόνοι τροφίμων ή 201 κιλά ανά άτομο. Το κόστος μόνο των απορριμμάτων τροφίμων για κάθε νοικοκυριό από τα δημοτικά τέλη που πληρώνει για την αποκομιδή των απορριμμάτων υπολογίζεται σε 1.000 ευρώ ετησίως, κάτι παραπάνω από τον σημερινό κατώτατο μισθό. Την ίδια ώρα, πάνω από ένας στους 10 κατοίκους της χώρας βιώνει την επισιτιστική ανασφάλεια, αδυνατεί δηλαδή να περιλαμβάνει στη διατροφή του κάθε δεύτερη ημέρα κρέας, κοτόπουλο, ψάρι ή άλλο ισοδύναμο, ενώ στο τμήμα της κοινωνίας που ζει κάτω από το όριο της φτώχειας η αναλογία αυτή είναι πολύ μεγαλύτερη, πάνω από ένας στους τρεις.

Ακόμη και αν τα παραπάνω ποσοστά είναι πολύ χαμηλότερα σε σύγκριση με τα χρόνια των μνημονίων, τότε που οι εικόνες των ανθρώπων στα συσσίτια και στα κοινωνικά παντοπωλεία ήταν δυστυχώς στην ημερήσια διάταξη, η Ελλάδα παραμένει σε ανησυχητικά υψηλή θέση, στην 5η μεταξύ των χωρών-μελών της Ε.Ε. αναφορικά με την επισιτιστική ανασφάλεια και όσον αφορά

την άλλη όψη του νομίσματος, τη σπατάλη τροφίμων, 3η στην Ε.Ε.

Πού οφείλεται αυτή η μεγάλη αντίφαση; Στη διατήρηση των χαμηλών εισοδημάτων για μεγάλο μέρος του πληθυσμού, ακόμη και αν έχουν περάσει οκτώ χρόνια από την ραγδαία αύξηση του κόστους διαβίωσης, ειδικά από το 2022 κι έπειτα. Υπάρχει και μία ακόμη παράμετρος. Όπως ανέφερε χθες ο Δημήτρης Νέντας, γενικός διευθυντής της Τράπεζας Τροφίμων, παρουσιάζοντας την έρευνα «Η επισιτιστική ανασφάλεια στον γενικό πληθυσμό στην Ελλάδα», στο πλαίσιο της εκδήλωσης «Επισιτιστική κρίση και ανασφάλεια: από την έρευνα στην πράξη», που διοργάνωσαν η Τράπεζα Τροφίμων και το HIGGS στο Stelios Foundation Conference Hall: «Ο κοινωνικός αποκλεισμός, ο διαγενεακός χαρακτήρας της φτώχειας διακινδυνεύουν το πρόβλημα και ανατροφοδοτούνται από αυτό, με τα άτομα να απομονώνονται, αδυνατώντας να ξεφύγουν από αυτή την κατάσταση».

Από την άλλη, αν και η Ελλάδα έχει μεταφέρει από το 2021 την κοινοτική οδηγία-πλαίσιο για τη διαχείριση των αποβλήτων, έχει καταρτίσει σχέδια για τη μείωση της απώλειας και σπα-

Στη σπατάλη τροφίμων η Ελλάδα βρίσκεται στην τρίτη θέση ανάμεσα στις χώρες της Ε.Ε. Αν και η χώρα μας έχει καταρτίσει σχέδια για μείωση της σπατάλης φαγητού, την αύξηση των δωρεών τροφίμων και την προώθηση προς μια κυκλική οικονομία, έχει μείνει πίσω στην εφαρμογή τους.

τάλης τροφίμων, την αύξηση των δωρεών τροφίμων και την προώθηση προς μια κυκλική οικονομία, «έχει μείνει πίσω στην εφαρμογή πολλών από τις προτάσεις που διατυπώνονται», επισημαίνεται στη μελέτη για τη νομοθεσία και την πολιτική

περί δωρεών τροφίμων, μελέτη που έγινε από την Κλινική Δικαιοσύνη και Πολιτικής Τροφίμων της Νομικής Σχολής του Χάρβαρντ (Harvard Law School Food Law and Policy Clinic - FLPC), το Παγκόσμιο Δίκτυο Τραπεζών Τροφίμων (The Global FoodBanking Network - GFN), σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Τραπεζών Τροφίμων (European Food Banks Federation - FEBA). Η μελέτη που παρουσιάστηκε στη χθεσινή εκδήλωση εντάσσεται στην πρωτοβουλία «Παγκόσμιος Ατλας Πολιτικής για τη Δωρεά Τροφίμων» (Global Food Donation Policy Atlas).

Κατ' αρχάς, σύμφωνα με τη μελέτη, τόσο το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ) όσο και το Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης Αποβλήτων (ΕΠΠΑ) στερούνται μετρήσιμων στόχων και χρονοδιαγραμμάτων για την επίτευξη των προτεραιοτήτων της πολιτικής της Ελλάδας για τα απόβλητα τροφίμων, χωρίς δεσμευτικούς στόχους για τους διάφορους τομείς που πρέπει να επιτευχθούν έως το 2030. Σύμφωνα με τον γενικό γραμματέα Διαχείρισης Αποβλήτων Μανώλη Γραβάκο, έχει δημιουργηθεί ένα δίκτυο συζήτησης με την αγορά, κυρίως με τις αλυσίδες σούπερ μάρκετ, με τους άξονες

μετρών να περιλαμβάνουν και τη δωρεά τροφίμων, ενώ τόνισε ότι θα ξεκινήσει από το κανάλι του HORECA η εφαρμογή του προγράμματος «Πληρώνω όσο πετώ», κάτι που αναμένεται να λειτουργήσει αποτελεσματικά στη σπατάλη τροφίμων.

Η μελέτη συστήνει τη θέσπιση απαιτήσεων από συγκεκριμένες κατηγορίες επιχειρήσεων να δωρίζουν πλεονάζοντα τρόφιμα, ασφαλή προς κατανάλωση. Στη Γαλλία, για παράδειγμα, τα σούπερ μάρκετ άνω των 400 τ.μ., οι αγροδιατροφικές βιομηχανίες με ετήσιο τζίρο πάνω από 50 εκατ. ευρώ και οι μεγάλες αλυσίδες εστίασης υποχρεούνται να συνάπτουν συμφωνίες με σχετικές φιλανθρωπικές οργανώσεις.

Οι φορολογικές εκπτώσεις

Σύμφωνα με τη μελέτη, ο Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος της Ελλάδας περιορίζει τις φορολογικές εκπτώσεις για δωρεές τροφίμων σε φυσικά πρόσωπα, αποκλείοντας τις επιχειρήσεις από τη διεκδίκηση αυτών των εκπτώσεων, αν και οι εταιρείες, συμπεριλαμβανομένων των αλυσίδων σούπερ μάρκετ, είναι αυτές που μπορούν να δωρίσουν σημαντικά περισσότερα τρόφιμα σε σύγκριση με τους ιδιώτες.

11,3%

του πληθυσμού στην Ελλάδα βρισκόταν σε επισιτιστική ανασφάλεια το 2024.

34,6%

το αντίστοιχο ποσοστό για όσους ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας.

2 εκατ.

τόνοι τροφίμων σπαταλώνονται κάθε χρόνο στη χώρα μας, σύμφωνα με τα στοιχεία για το 2023.

44%

των αποβλήτων τροφίμων προέρχονται από τα νοικοκυριά, 23% από την παραγωγή τροφίμων.

1.000 ευρώ

ανά νοικοκυριό είναι το κόστος των απορριμμάτων τροφίμων κάθε χρόνο στην Ελλάδα.

Η διαφάνεια γεννιέται από την πληροφόρηση.

Έχεις το δικαίωμα να ζητάς και να λαμβάνεις πληροφορίες του Δημόσιου Τομέα. Αξιοποίησέ το!

ΕΠ ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Μάθε περισσότερα στο www.informationcommissioner.gov.cy

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Μετράμε αντίστροφα για τη δημιουργία συστήματος μεταφοράς χρημάτων μέσω τηλεφωνικού αριθμού στα πρότυπα του ελληνικού «IRIS» και στην Κύπρο. Η τελευταία πινελιά στο όλο «project» που ονομάζεται «Instant Payments» και εφαρμόστηκε τον Ιανουάριο του 2025, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» μπαίνει από την «JCC Payments», σε συνεργασία με την ελληνική εταιρεία «Διαραπεζικά Συστήματα (ΔΙΑΣ)».

Το κεντρικό σύστημα στο οποίο θα καταχωρείται ο αριθμός τηλεφώνου του κατόχου λογαριασμού και να σταλούν χρήματα, όπως δουλεύει δηλαδή και το αντίστοιχο σύστημα της Ελλάδας, το λεγόμενο «IRIS», θα γίνει από πλευράς της κυπριακής εταιρείας «JCC Payments».

Η «ΔΙΑΣ», από πλευράς της θα αναλάβει το κανάλι που θα χρησιμοποιηθεί και θα εξυπηρετεί την διακίνηση χρημάτων, δηλαδή θα είναι ο μοχλός διακίνησής τους.

Αξίζει να σημειωθεί πως, παρόλο που η εντόπιση λογαριασμού για τον κάθε κάτοχο θα γίνεται στο κεντρικό σύστημα της «JCC Payments», στο προηγούμενο διάστημα «έπεσε στο τραπέ-

Πληροφορίες της «Κ» θέλουν να μην δημιουργείται ξεχωριστή εφαρμογή, αλλά να γίνεται η πράξη εντός της εφαρμογής (app) της κάθε κυπριακής τράπεζας.

ζι» των συζητήσεων να προσφέρει την υπηρεσία και του κεντρικού συστήματος με τις καταχωρήσεις των αριθμών τηλεφώνου η ελληνική «ΔΙΑΣ», κάτι που όπως αποφασίστηκε, θα αναλάβει το κομμάτι αυτό η «JCC Payments».

Χρονοδιάγραμμα συγκεκριμένο δεν υπάρχει για τις συναλλαγές που θα περαιώνονται μόνο με τον τηλεφωνικό αριθμό του παραλήπτη και που δεν θα χρειάζεται το IBAN και αντίστοιχα στοιχεία, ωστόσο στόχος είναι να υπάρχει κάτι «εφαρμόσιμο» μέχρι το τέλος του χρόνου, ή το αργότερο αρχές του 2027. Πληροφορίες της «Κ» θέλουν η διασύνδεση να μην γίνεται

με ξεχωριστή εφαρμογή, αλλά να γίνεται εντός της εφαρμογής (app) της κάθε κυπριακής τράπεζας. Θα υπάρχει μια συγκατάθεση για καταχώρηση του αριθμού του κινητού του στον λογαριασμό του νέου συστήματος της «JCC Payments», ενώ πιθανόν, να προστεθεί ένα «κουμπί» μέσα στην εφαρμογή της τράπεζας που χρησιμοποιεί ήδη το οποίο θα στέλνει μέσω τηλεφωνικού αριθμού ένα πρόσωπο προς ένα άλλο.

Ο Διευθύνων Σύμβουλος της JCC Payments, Μάρκος Σιαρλή, σχολίασε την παραπάνω πρωτοβουλία στην «Κ», υποδεικνύοντας ότι, η ανάπτυξη ενός σύγχρονου συστήματος άμεσων πλη-

ρωμών μέσω αριθμού τηλεφώνου στα πρότυπα του ελληνικού συστήματος «IRIS», αποτελεί ένα σημαντικό βήμα για τον εκσυγχρονισμό των άμεσων συναλλαγών στην Κύπρο. Ο κ. Σιαρλή επιβεβαίωσε ότι θα γίνει το όλο εγχείρημα σε συνεργασία με τη ΔΙΑΣ στην Ελλάδα, τονίζοντας πως, θα δημιουργήσουν μια υποδομή που θα βελτιστοποιήσει την καθημερινότητα πολιτών και μετέπειτα των επιχειρήσεων.

Ο CEO της JCC Payments, της εταιρείας που θα είναι και ο «μαέστρος» αυτού του «project», συνόψισε πως, η εισαγωγή αυτής της μορφής άμεσων πληρωμών θα καταστήσει τις συνα-

λλαγές πιο εύχρηστες, ασφαλείς και φιλικές προς τον χρήστη διευκολύνοντας την καθημερινή οικονομική δραστηριότητα τόσο των πολιτών όσο και, σε επόμενο στάδιο, των επιχειρήσεων.

Βλέπουν και για επιχειρήσεις

Οι ίδιες πληροφορίες θέλουν σε κατοπινό στάδιο να σχεδιάζουν οι δύο εταιρείες να φέρουν στο κομμάτι των «instant payments» μέσω τηλεφωνικού αριθμού το εν λόγω σύστημα. Δηλαδή, πέραν της πληρωμής με κάρτα να φέρουν στην Κύπρο και την υπηρεσία «IRIS» Person-to-Professionals, για πληρωμή προς ελεύθερο επαγ-

Η «JCC» και η «ΔΙΑΣ» φτιάχνουν το «Iris» της Κύπρου

Η εντόπιση λογαριασμού θα γίνεται στο κεντρικό σύστημα της κυπριακής εταιρείας και τη διακίνηση των χρημάτων από την ελληνική

Χρονοδιάγραμμα συγκεκριμένο δεν υπάρχει για τις συναλλαγές που θα περαιώνονται μόνο με τον τηλεφωνικό αριθμό του παραλήπτη, ωστόσο στόχος είναι να υπάρχει κάτι «εφαρμόσιμο» μέχρι το τέλος του χρόνου, ή το αργότερο αρχές του 2027.

γελματία, ή ατομική επιχείρηση. Τα «instant payments» είναι μεταφορές πίστωσης που επιτρέπουν από τις αρχές του 2025 στους χρήστες να μεταφέρουν χρηματικά ποσά, οποιαδήποτε στιγμή, οποιαδήποτε ημέρα (24/7). Είναι πολύ ταχύτερες σε σύγκριση με τις παραδοσιακές μεταφορές πίστωσης, με τις οποίες οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών λάμβαναν μόνο κατά τις εργάσιμες ώρες και έφθαναν στον λογαριασμό του δικαιούχου την επόμενη εργάσιμη ημέρα.

Οι δύο εταιρείες

Η JCC Payment Systems Ltd κατέχει ηγετική θέση στον κλάδο της επεξεργασίας καρτών και στις μεθόδους πληρωμών στην Κύπρο, η οποία ανήκει κατά 75% στην Τράπεζα Κύπρου, ενώ το υπόλοιπο 25% ανήκει στην Eurobank Ltd., στην Alpha Bank Κύπρου και στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Κύπρου). Η JCC ενεργεί ως αποδέκτης και επεξεργαστής καρτών για δικό της λογαριασμό εκπροσωπώντας τις κάρτες VISA και MasterCard και ως επεξεργαστής καρτών εκ μέρους των American Express και Diners.

Η εταιρεία ΔΙΑΣ στην Ελλάδα είναι ο Εθνικός Φορέας Εκκαθάρισης Διαραπεζικών Πληρωμών και μέτοχοι της είναι η Τράπεζα της Ελλάδος, νομικά πρόσωπα και τράπεζες που δραστηριοποιούνται και στην Κύπρο, όπως η Eurobank, η Alpha Bank και η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Η ΔΙΑΣ αποτελεί τον κόμβο στην Ελλάδα για τα μέσα πληρωμών credit transfers (μεταφορές πίστωσης) και direct debits (άμεσες χρεώσεις), στα οποία βασίζονται οι διαδικασίες εισπραξης, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη δεύτερη ευρωπαϊκή Οδηγία για τις υπηρεσίες πληρωμών (PSD2) και τον Ν. 4537/2018, τελεί υπό την επίβλεψη της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ) και έμμεσα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) και είναι αναγνωρισμένη από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών (EPC). Η ΔΙΑΣ εξυπηρετεί τις εισπράξεις του Ελληνικού Δημοσίου (ΕΦΚΑ, ΑΑΔΕ, Γ.Λ.Κ., Κτηματολόγιο, Δ.Ε.Υ.Α., Δήμοι κ.α.) καθώς και μεγάλων εταιρειών που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ενέργειας, της τηλεφωνίας, στοιχηματικών και ασφαλιστικών υπηρεσιών και άλλων εμπορικών δραστηριοτήτων.

The

INSIDER

Το εβδομαδιαίο podcast ανάλυσης της επικαιρότητας

με τον Ανδρέα Χατζηκυριάκο

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Της ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Στερεύει η κύρια πηγή του τουρισμού μας φέτος. Οι Βρετανοί οι οποίοι αποτελούν την πρώτη αγορά του τουρισμού της Κύπρου παρουσιάζονται διστακτικοί και επιφυλακτικοί απέναντι στην χώρα μας λόγω της γεωπολιτικής αστάθειας στην Ανατολική Μεσόγειο. Αυτό καταδεικνύεται τόσο από τις μειωμένες κρατήσεις για τη φετινή θερινή περίοδο όσο και από το γεγονός ότι το Ηνωμένο Βασίλειο δεν έχει προχωρήσει σε αναβάθμιση της ταξιδιωτικής της οδηγίας για την χώρα μας. Πιο συγκεκριμένα, το Υπουργείο Εξωτερικών, Κοινοπολιτείας και Ανάπτυξης (Foreign, Commonwealth & Development Office FCDO) δεν έχει προχωρήσει σε αναβάθμιση της ταξιδιωτικής οδηγίας για την Κύπρο από τις 5 του Μάρτη. Ειδικότερα επισημαίνεται ότι το Ηνωμένο Βασίλειο ακολουθεί μια πολιτική 'στρατηγικής προσοχής' καθώς από τη μια δεν επιδιώκει να προκαλέσει πανικό στον τουρισμό της Κύπρου και από την άλλη δεν επιθυμεί να υποβαθμίσει τους κινδύνους ιδιαίτερα από τη στιγμή που η Κύπρος συνδέεται άμεσα με τη βρετανική στρατιωτική βάση στο Ακρωτήριο όπου στις 2 Μαρτίου κτύπησε drone. Η βρετανική κυβέρνηση δηλώνει ότι λόγω του ότι επι της παρούσης δεν μπορούν να αποκλειστούν τρομοκρατικές επιθέσεις στην Κύπρο καλούνται οι Βρετανοί τουρίστες να είναι προσε-

Η κυβέρνηση εξετάζει την επέκταση της ενίσχυσης του σχεδίου στήριξης του ξενοδοχειακού κλάδου για τους μήνες Μάιο και Ιούνιο.

κτικοί και να ακολουθούν οδηγίες των αρχών και ειδικά των Βρετανικών βάσεων. Ως εκ τούτου, η οδηγία παραμένει σε ισχύ και συνδέεται με την ευρύτερη αστάθεια στην περιοχή. Με βάση τα δεδομένα, η στάση του Ηνωμένου Βασιλείου αντικατοπτρίζει μια ισορροπία καταδεικνύοντας ότι η χώρα μας θεωρείται ακόμα ασφαλής προορισμός για ταξίδια. Την ίδια ώρα ωστόσο βρίσκεται αρκετά κοντά σε περιφερειακές εντάσεις ώστε το Λονδίνο να διατηρεί αυξημένο βαθμό προσοχής στις επίσημες οδηγίες του. Αυτό υποδηλώνει ότι η πλειονότητα των Βρετανών θα συνεχίσει να επιλέγει την Κύπρο ως ταξιδιωτικό προορισμό, λαμβάνοντας όμως υπόψη ότι η αγορά παραμένει ιδιαίτερα ευαίσθητη και ευάλωτη στις γεωπολιτικές εξελίξεις. Οποιαδήποτε νέα κλιμάκωση στην περιοχή ενδέχεται να επηρεάσει άμεσα, ιδίως, τις κρατήσεις στις τελευταίες στιγμές.

Η τάση

Μια άλλη σημαντική πτυχή που αναδεικνύεται είναι η διαφανόμενη τάση των Βρετανών ταξιδιωτών να εγκαταλείψουν τον φετινό καλοκαίρι το μοντέλο των διακοπών all-inclusive, στρεφόμενοι περισσότερο προς αυθεντικές και βιωματικές εμπειρίες, σύμφωνα με την ABTA, την ένωση Βρετανών ταξιδιωτικών πρακτόρων.

Σύμφωνα με την ABTA, δύο στους πέντε Βρετανούς σχεδιάζουν φέτος να κάνουν διακοπές σε μια χώρα την οποία δεν έχουν επισκεφθεί ποτέ, και αυτό την ώρα που ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή αναγκάζει περισσότερους να στραφούν σε ευρωπαϊκούς προορισμούς. Ταυτόχρονα άλλοι εγκαταλείπουν εντελώς τα σχέδιά τους για διακοπές, λόγω των προειδοποιήσεων για πιθανές ελλείψεις αεροπορικών καυσίμων και του υψηλού κόστους ζωής.

Στερεύει η βασική αγορά, μειώνονται οι Βρετανοί

Ερχονται μεν αλλά ανησυχούν ενώ δεν έχουν αναβαθμίσει την ταξιδιωτική οδηγία – Θετικά νέα από εννέα άλλες αγορές

Απορριπτουν το all inclusive και αναζητούν αυθεντικές εμπειρίες - 60% μείωση στις κρατήσεις και αρκετές ακυρώσεις.

Σύμφωνα με το BBC, εναλλακτικοί προορισμοί αποτελούν τάση για φέτος το καλοκαίρι. Ειδικότερα προορισμοί όπως το Μαυροβούνιο, οι ακτές της Βαλτικής, η Αλβανία και η Βόρεια Ισπανία κερδίζουν ολοένα και περισσότερο έδαφος στις προτιμήσεις των Βρετανών τουριστών. Οι συγκεκριμένοι προορισμοί συγκεντρώνουν χαρακτηριστικά που θυμίζουν Κύπρο και εκτιμούνται ιδιαίτερα από τους Βρετανούς ταξιδιώτες, ενώ ταυτόχρονα προσφέρουν αισθητά χαμηλότερες τιμές. Ως αποτέλεσμα, αναμένεται να ενισχύσουν σημαντικά τη δυναμική τους φέτος, αποσπώντας μερίδιο τουριστικής ζήτησης από την Κύπρο. Την ίδια ώρα, εταιρείες όπως η TUI, η Jet2holidays και άλλοι μεγάλοι ταξιδιωτικοί πράκτορες συνεχίζουν να πωλούν κανονικά πακέτα για το καλοκαίρι του 2026,

διατηρώντας πτήσεις και τουριστικά προγράμματα προς Λάρνακα και Πάφο. Ταυτόχρονα, οι μεγάλοι τουριστικοί οργανισμοί παραδέχονται ότι μέρος της ζήτησης μετακινείται πιο προσεκτικά ή πιο «last minute», με κάποιους Βρετανούς ταξιδιώτες να προτιμούν δυτικούς μεσογειακούς προορισμούς λόγω ανησυχιών για την Ανατολική Μεσόγειο.

Αυτό που αναβάθμισαν

Από τις 4 Μαρτίου 2026 μέχρι σήμερα, ταξιδιωτικές οδηγίες εννέα χωρών έχουν βελτιωθεί ως προς την Κύπρο. Πρόκειται για τη Βουλγαρία, τη Γαλλία, τη Δανία, την Ιταλία, την Κροατία, την Ολλανδία, την Ουγγαρία, την Πολωνία και τη Σουηδία.

Ενδεικτικά, η Γαλλία διέγραψε σύσταση προς τους πολίτες της να αποφεύγουν, εκτός από απολύτως αναγκαίες

περιπτώσεις, τις περιοχές των Βρετανικών Βάσεων σε Ακρωτήριο και Δεκέλεια. Η Σουηδία αφαιρέσει αναφορές περί διαταραχών στην εναέρια κυκλοφορία στα αεροδρόμια Λάρνακας και Πάφου.

Αντίστοιχα, η Ολλανδία αντικατέστησε τη διατύπωση περί «σημαντικών κινδύνων ασφαλείας» με αναφορά σε «συγκεκριμένους κινδύνους», μια αλλαγή που έχει ιδιαίτερη σημασία, γιατί περιορίζει την εντύπωση γενικευμένων επικινδυνότητας για τη χώρα. Η Πολωνία πρόσθεσε ρητά ότι «η συνολική κατάσταση στην Κύπρο είναι σταθερή» και αφαιρέσει αναφορά ότι οι εξελίξεις στη Μέση Ανατολή ενδέχεται να συνιστούν απειλή και για την Κύπρο. Σημαντική είναι και η αναθεώρηση από τη Βουλγαρία, η οποία μείωσε το επίπεδο ταξιδιωτικής οδηγίας από το επίπεδο 3, που αφορούσε αποφυγή μη αναγκαί-

ων ταξιδιών, στο επίπεδο 2, που καλεί απλώς σε προσοχή και ενημέρωση. Ακόμη πιο καθαρή είναι η περιπλοκή της Πολωνίας, η οποία διακρίνει την Κυπριακή Δημοκρατία από τις κατεχόμενες περιοχές και τις περιοχές πλίσσιον των Βρετανικών Βάσεων, κατατάσσοντας την Κύπρο στο επίπεδο 1, δηλαδή στη σύσταση για συνήθη προσοχή.

Η Ιταλία, επίσης, τροποποίησε τη διατύπωση για πιθανές αλλαγές στον εναέριο χώρο και στις πτήσεις, αφαιρώντας πιο επιβαρυνμένη αναφορά στην αστάθεια της περιοχής, ενώ διέγραψε και τη σύσταση αποφυγής ταξιδιών σε περιοχές πλίσσιον των Βρετανικών Βάσεων. Η Δανία διέγραψε παράγραφο που συνέδεε την κατάσταση στην Κύπρο με επίθεση σε βρετανική αεροπορική βάση και πιθανές επιπτώσεις στην εναέρια κυκλοφορία.

Οι ξενοδοχοί

Ο τουρισμός της χώρας μας καταγράφει φέτος μείωση κρατήσεων της τάξης του 60% για τη θερινή περίοδο, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περιουσία, απορροφώντας τους κραδασμούς που προκαλεί ο πόλεμος στο Ιράν. Την προηγούμενη εβδομάδα οι ξενοδοχοί πραγματοποίησαν συνάντηση με τον Υπουργό Εργασίας Μαρίνο Μουσιούτα με κύριο θέμα την παράταση του σχεδίου στήριξης του κλάδου και τους μήνες Μάιο και Ιούνιο.

Οι ξενοδοχοί τόνισαν ότι η χώρα δεν μπορεί να ανταγωνιστεί σε επίπεδο τιμών προορισμούς όπως η Τουρκία και η Αίγυπτος, επισημαίνει ο Γενικός Διευθυντής του Συνδέσμου Χριστός Αγγελίδης στην «Κ». Η μείωση των τιμών στα ξενοδοχεία της Κύπρου σε επίπεδο εξυπερθετικού δεν αποτελεί λύση σημείωσε ο κ Αγγελίδης τονίζοντας ότι αυτό θα επηρέαζε αρνητικά την ποιότητα των υπηρεσιών και την εικόνα της χώρας, οδηγώντας πιθανώς σε αρνητικές αξιολογήσεις σε πλατφόρμες επηρεάζοντας και τις μελλοντικές τουριστικές περιόδους.

Για τον λόγο αυτό, ζητείται η επέκταση των προγραμμάτων στήριξης για τους μήνες Μάιο και Ιούνιο, ώστε οι επιχειρήσεις να μπορέσουν να προχωρήσουν σε προολήψεις και να λειτουργήσουν με μεγαλύτερη ασφάλεια πρόσθεσε. Παράλληλα, τονίζεται η ανάγκη για ενίσχυση της προβολής της χώρας και για οικονομική στήριξη, ακόμη και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η Κυβέρνηση αν και δεν έχει δώσει ακόμα σαφή απάντηση στους ξενοδοχούς εξετάζει το ενδεχόμενο της επέκτασης του σχεδίου. Στο μεταξύ το επόμενο διάστημα ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης θα πραγματοποιήσει συνάντηση με τους φορείς της ξενοδοχειακής βιομηχανίας.

Τα στοιχεία

Σύμφωνα με τη Στατιστική Υπηρεσία, οι αφίξεις από το Ηνωμένο Βασίλειο υπήρξαν η κυριότερη πηγή τουρισμού για τον Μάρτιο του 2026, αφού αποτέλεσαν το 32,9% (45.763) των συνολικών αφίξεων. Ακολουθούν οι αφίξεις από την Πολωνία με 12,6% (17.604), οι αφίξεις από τη Γερμανία με 10,8% (14.999) και οι αφίξεις από την Ελλάδα με 6,5% (9.009).

Σε ό,τι αφορά το 2025 συνολικά, η κυριότερη πηγή τουρισμού ήταν το Ηνωμένο Βασίλειο με τις αφίξεις να φθάνουν το 1.440.003 σε σύγκριση με 1.373.634 το 2024, παρουσιάζοντας αύξηση 4,8%.

Στη δεύτερη θέση, αλλά σε μεγάλη απόσταση, βρέθηκε το Ισραήλ με τις αφίξεις να αγγίζουν τις 588.833 σε σύγκριση με 425.606 το 2024, καταγράφοντας σημαντική αύξηση της τάξεως του 38,4%.

Κουμής: Ο τουρισμός δεν έχει σταματήσει

Το γεγονός ότι ορισμένες χώρες εξακολουθούν να συστήνουν αυξημένη ή μερική προσοχή για την Κύπρο μέσω των ταξιδιωτικών οδηγιών δεν μας χαροποιεί, ωστόσο, οφείλουμε να επιστημονούμε ότι οι οδηγίες αυτές δεν αποτρέπουν τους πολίτες των χωρών αυτών από το να επισκεπτόνται τη χώρα μας, δήλωσε στην «Κ» ο Υφυπουργός Τουρισμού Κώστας Κουμής. Οι Άγγλοι συνεχίζουν να επισκέπτονται την Κύπρο τόνισε σημειώνοντας ότι οι ταξιδιωτικές οδηγίες είναι κατά κύριο λόγο συμβουλευτικού χαρακτήρα. Το θετικό πρόσθεσε είναι ότι μια σειρά από ευρωπαϊκές χώρες έχουν αναθεωρήσει τις ταξιδιωτικές οδηγίες τους για τη χώρα μας. Αναφορικά με τις προσπάθειες

της Κυβέρνησης για αναθεώρηση των ταξιδιωτικών οδηγιών μέσω του Υπουργείου Εξωτερικών, αυτές συνεχίζονται αδιάλειπτα είπε ο κ Κουμής. Παράλληλα, υπογράμμισε και οι ενέργειες του Υφυπουργείου Τουρισμού για ενίσχυση των τουριστικών ροών, παρά το δύσκολο περιβάλλον, παραμένουν σε πλήρη

εξέλιξη. Ειδικότερα είπε, το Υφυπουργείο έχει εντατικοποιήσει την προβολή στις ξένες αγορές με σκοπό την ελαχιστοποίηση των αρνητικών συνεπειών της γεωπολιτικής κρίσης. Ιδιαίτερη αναφορά έκανε και ο Υφυπουργός και στην κρίση που σημειώνεται στον τομέα της αεροπλοΐας. Είναι ενδεικτικό, πρόσθεσε, ότι μια σειρά από αεροπορικές εταιρείες έλαβαν αποφάσεις να μειώσουν τα πτητικά τους προγράμματα. Ο Υφυπουργός Τουρισμού αναφέρθηκε σε διεθνή κολοσσό ο οποίος μείωσε τη συχνότητα δρομολογίων του σε 100 περίπου δρομολόγια, σε ευρωπαϊκό κολοσσό ο οποίος καθήλωσε 27 αεροπλάνα και σε εταιρεία χαμηλού κόστους που κλείνει τη βάση της στη Γερμανία.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΜΑΪΒΑΝ ΠΕΝ / THE NEW YORK TIMES

Κλυδωνισμοί στις αγορές φυσικού αερίου

Το κλείσιμο των Στενών του Ορμούζ έχει διακόψει μια σημαντική πηγή υδρογονωμένου φυσικού αερίου, αλλά οι ΗΠΑ, ο μεγαλύτερος εξαγωγέας του καυσίμου, είναι απίθανο να καλύψουν αυτό το κενό επειδή δεν έχουν πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα. Μια δήμενη παύση στις αποστολές LNG από το Κατάρ έχει προκαλέσει άνοδο των τιμών στην Ευρώπη και στην Ασία, επιφέροντας σημαντικό πλήγμα σε μέρη όπως η Ιταλία, η Ταϊβάν και η Νότια Κορέα που εξαρτώνται από το καύσιμο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, τη θέρμανση κατοικιών και τη λειτουργία βιομηχανικών εγκαταστάσεων. Είναι η δεύτερη φορά σε λιγότερο από πέντε χρόνια

που οι παγκόσμιες αγορές φυσικού αερίου κλυδωνίζονται, μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Οι αμερικανικές εταιρείες έσπευσαν να σώσουν τότε την Ευρώπη και αναμένεται να θέσουν σε λειτουργία νέα δυναμικότητα LNG τους επόμενους μήνες και χρόνια. Οι αναλυτές ωστόσο ανέφεραν ότι αυτές οι προσπάθειες δεν μπορούν να αντισταθμίσουν την απώλεια εάν τα Στενά δεν ανοίξουν ξανά σύντομα, αναγκάζοντας τους εισαγωγείς να μειώσουν τις ποσότητες και να στραφούν σε άλλες πηγές ενέργειας.

Οι ΗΠΑ κατασκευάζουν αρκετούς θερματικούς σταθμούς εξαγωγής όπου το φυσικό αέριο ψύχεται στους μειον 162 βαθμούς

Κελσίου, μετατρέποντάς το σε υγρό που μπορεί να φορτωθεί σε δεξαμενόπλοια. Αλλά αυτά τα έργα, κυρίως στο Τέξας και στη Λουιζιάνα, κοστίζουν δισεκατομμύρια δολάρια και χρειάζονται χρόνια για να ολοκληρωθούν.

Το φυσικό αέριο παρέχει περίπου το ένα τέταρτο της παγκόσμιας ενέργειας, σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Ενέργειας. Αλλά η εισαγωγή υδρογονωμένου φυσικού αερίου είναι ακριβή ακόμη και σε καλές εποχές. Τώρα ο πόλεμος καθιστά την εξάρτηση από τα καύσιμα πολύ πιο ακριβή. Οι ΗΠΑ και το Ιράν μάχονται για τα Στενά του Ορμούζ, όπου ο αμερικανικός στρατός μπλοκάρει πλοία που συνδέονται με το Ιράν, και το Ιράν ουσιαστικά ακινητο-

ποιεί πλοία που μεταφέρουν πετρέλαιο, LNG και άλλα αγαθά από τον Περσικό Κόλπο προς τον υπόλοιπο κόσμο. Ο πόλεμος ανάγκασε το Κατάρ να σταματήσει την παραγωγή LNG στο εργοστάσιό του στο Ρας Λαφάν, ένα από τα σημαντικότερα ενεργειακά περιουσιακά στοιχεία στην περιοχή.

Τα στελέχη του κλάδου δηλώνουν αισιόδοξα ότι η νέα υπό κατασκευή δυναμικότητα θα μειώσει τελικά την πίεση. Ωστόσο οι αναλυτές προειδοποιούν ότι ένα παρατεταμένο κλείσιμο των Στενών –μέσω του οποίου διέρχεται το 20% όλου του LNG– και οι πολυετείς επισκευές στο Ρας Λαφάν θα διατηρήσουν τις τιμές του φυσικού αερίου υψηλές για μεγάλο χρονικό διάστημα. Οι εξα-

γωγές των ΗΠΑ προβλέπεται να αυξηθούν κατά 18% φέτος και κατά 10% το επόμενο έτος, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Υπηρεσίας Πληροφοριών Ενέργειας. Εάν οι τιμές του φυσικού αερίου αυξηθούν στις ΗΠΑ και στον υπόλοιπο κόσμο, ορισμένες χώρες μπορεί να αποφασίσουν ότι είναι καλύτερο να επενδύσουν περισσότερο σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και μεγάλες μπαταρίες.

Εκθεση της Ember Energy, μιας μη κερδοσκοπικής ερευνητικής ομάδας, ανέφερε ότι η Κίνα εξήγαγε αριθμό ρεκόρ πλιακών πάνελ τον Μάρτιο, γεγονός που υποδηλώνει ότι ορισμένες χώρες κινούνται ήδη προς αυτή την κατεύθυνση. Οι διαταραχές που προκλήθηκαν από τον πό-

λεμο ώθησαν ορισμένες ασιατικές χώρες να στραφούν σε άλλα καύσιμα. Και τα προκαταρκτικά στοιχεία δείχνουν ότι η χρήση φυσικού αερίου στην Ευρώπη τον Μάρτιο μειώθηκε κατά περίπου 4% σε σχέση με ένα χρόνο νωρίτερα. Ο τομέας ενέργειας της περιοχής χρησιμοποίησε λιγότερο φυσικό αέριο, καθώς σημείωσε σχετική ισχυρή αύξηση στην παραγωγή αιολικής και υδροηλεκτρικής ενέργειας. «Κάθε χώρα που εξαρτάται από το LNG σήμερα αξιολογεί απόλυτα αυτή τη σχέση», δήλωσε η Τζούλι ΜακΝαμάρα, διευθύντρια Ομοσπονδιακής Ενεργειακής Πολιτικής στο πρόγραμμα Κλίματος και Ενέργειας της Ένωσης Ανεπιστημόνων.

Ψηλά κέρδη και κεφάλαια οι τράπεζες το 2025

Το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου διατήρησε υψηλά επίπεδα ανθεκτικότητας και χρηματοοικονομικής ευρωστίας

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η κερδοφορία των τραπεζών για το 2025 παρέμεινε ισχυρή, με την απόδοση ιδίων κεφαλαίων, να ανέρχεται στο 14,2%, για το 2025 έναντι του ευρωπαϊκού μέσου όρου που είναι στο 10,4%. Η λειτουργική αποδοτικότητα διατηρήθηκε σε ευνοϊκά επίπεδα, με το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο στο 2,6% και τον δείκτη κόστους προς έσοδα στο 41% στο τέλος Δεκεμβρίου 2025, επιδόσεις καλύτερες από τους αντίστοιχους ευρωπαϊκούς μέσους όρους, με 1,6% και 53,3% αντίστοιχα.

Παράλληλα, στο τέλος Δεκεμβρίου 2025, ο δείκτης κεφαλαίων κοινών μετοχών (CET1), ο οποίος αντανάκλα την ικανότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων να απορροφούν ζημιές, ανήλθε στο 25,8%, επίπεδο σημαντικά υψηλότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, με 16,3% στο τέλος Δεκεμβρίου 2025. Παράλληλα, οι δείκτες ρευστότητας διατηρήθηκαν σε ιδιαίτερα ενισχυμένα επίπεδα, με τον σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στο 319% στο τέλος Δεκεμβρίου 2025, υπερβαίνοντας κατά πολύ το ελάχιστο εποπτικό όριο του 100% και τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό μέσο όρο, που ήταν στο 163% στο τέλος Δεκεμβρίου 2025.

Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, που αναφέρει τους κύριους δείκτες των κυπριακών τραπεζών για το 2025, σχολιάζεται πως, η ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου συνέχισε να βελτιώνεται αντανάκλωντας τη συνεχιζόμενη απομόχλευση των ισολογισμών. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια μειώθηκαν στο 3,2%

του συνόλου των δανείων στο τέλος Δεκεμβρίου 2025, από 6,2% στο τέλος του 2024. Σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (EAT), ο αντίστοιχος δείκτης υποχώρησε στο 1,6% στο τέλος Δεκεμβρίου 2025, από 3,1% στο τέλος του 2024, καταγράφοντας για πρώτη φορά επίπεδο χαμηλότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο που ήταν 1,8% τον Δεκέμβριο του 2025.

Η ΚΤΚ συνοψίζει ότι, το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου διατήρησε, το 2025, υψηλά επίπεδα

Το 2026 ο πληθωρισμός προβλέπεται να αυξηθεί σημαντικά στο 2,7% από 0,8% το 2025, λόγω κυρίως των οικονομικών επιπτώσεων του πολέμου στη Μέση Ανατολή.

ανθεκτικότητας και χρηματοοικονομικής ευρωστίας, παρά το μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον. Η θετική αυτή εικόνα αποτυπώνεται στους βασικούς χρηματοοικονομικούς δείκτες των πιστωτικών ιδρυμάτων, οι οποίοι καταδεικνύουν ενίσχυση της κεφαλαιακής επάρκειας, της ρευστότητας, της ποιότητας του ενεργητικού και της κερδοφορίας.

Κύριοι κίνδυνοι

Κατά την Κεντρική, το σύγχρονο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον χαρακτηρίζεται από αυξημένη πολυπλοκότητα και

Το σύγχρονο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον χαρακτηρίζεται από αυξημένη πολυπλοκότητα και αβεβαιότητα, με τα πιστωτικά ιδρύματα να αντιμετωπίζουν αλληλοσυνδέομενους κινδύνους.

αβεβαιότητα, με τα πιστωτικά ιδρύματα να αντιμετωπίζουν αλληλοσυνδέομενους κινδύνους που επηρεάζουν τη σταθερότητα και την ανθεκτικότητά τους. Οι διεθνείς γεωπολιτικές εντάσεις επιβαρύνουν το οικονομικό κλίμα, με ενδεχόμενες επιπτώσεις στη ρευστότητα και στην ποιότητα των χαρτοφυλακίων των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Παράλληλα, η ταχεία ψηφιακή μετάβαση στον τραπεζικό τομέα έχει εντείνει τους κινδύνους που σχετίζονται με την κυβερνοασφάλεια και την επιχειρησιακή συνέχεια. Η αυξανόμενη εξάρτηση από προηγμένα πληροφο-

ριακά συστήματα και κρίσιμους παρόχους υπηρεσιών, καθώς και η χρήση παλαιότερης ή μη επαρκώς υποστηριζόμενης τεχνολογίας, καθιστούν αναγκαία την ενίσχυση πλαισίων διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου και των μηχανισμών πρόληψης, ανίχνευσης και άμεσης αντιμετώπισης ψηφιακών απειλών. Παράλληλα, η ενσωμάτωση καινοτόμων τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένης της τεχνητής νοημοσύνης, αποτελεί πλέον βασική προϋπόθεση για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρησιακής βιωσιμότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Παράλληλα, σημειώνει ότι, οι κλιματικοί και περιβαλλοντικοί κίνδυνοι αναδεικνύονται σε καθοριστικό παράγοντα με δυνητικά ευρύτερες επιπτώσεις στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Τα ακραία καιρικά φαινόμενα, οι φυσικές καταστροφές και οι κίνδυνοι που συνδέονται με τη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα καθιστούν αναγκαία τη συστηματική ενσωμάτωση κλιματικών παραμέτρων και σχετικών δεδομένων στο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Τέλος, σχολιάζουν στην έκθεση οι επόπτες πως, ο κίνδυνος χώρας αποτελεί σημαντικό μέρος του συνολικού προφίλ κινδύνου των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η αποτελεσματική διαχείρισή του απαιτεί την ύπαρξη αξιόπιστων συστημάτων παρακολούθησης, τα οποία λαμβάνουν υπόψη τις οικονομικές συνθήκες, τις γεωπολιτικές εξελίξεις και το θεσμικό πλαίσιο των χωρών στις οποίες υφίσταται έκθεση, καθώς και τη χρήση δεικτών έγκαιρης προειδοποίησης και δοκιμών ακραίων καταστάσεων. Παράλληλα, η ανάληψη κινδύνου χώρας πρέπει να ευθυγραμμίζεται με τις δυνατότητες ανάληψης κινδύνων των πιστωτικών ιδρυμάτων και να βασίζεται σε ορθολογική ανάληψη κινδύνων.

Ο πληθωρισμός το 2026

Το 2026 ο πληθωρισμός προβλέπεται να αυξηθεί σημαντικά στο 2,7% από 0,8% το 2025, λόγω κυρίως των οικονομικών επιπτώσεων του πολέμου στη Μέση Ανατολή. Συγκεκριμένα, αναμένονται σημαντικές ανοδικές πιέσεις στις τιμές της ενέργειας λό-

γω αυξήσεων στις διεθνείς τιμές πετρελαίου, με έμμεσες ανοδικές επιδράσεις και στις υπόλοιπες κύριες συνιστώσες του πληθωρισμού. Ανοδικές πιέσεις στον πληθωρισμό αναμένεται να προκύψουν και από τις τιμές των τροφίμων, λόγω του ξεσπάσματος του αφθώδους πυρετού και των αναμενόμενων προς τα πάνω πιέσεων στις τιμές των κρεάτων και γαλακτοκομικών προϊόντων, καθώς και από τις υψηλότερες τιμές των λιπασμάτων λόγω της σύγκρουσης στη Μέση Ανατολή. Το 2027 ο πληθωρισμός αναμένεται να υποχωρήσει στο 2%, κυρίως λόγω της αναμενόμενης επιβράδυνσης στις τιμές της ενέργειας και των υπηρεσιών και, σε μικρότερο βαθμό, στις τιμές των τροφίμων. Για το 2028, ο πληθωρισμός προβλέπεται να ανέλθει στο 2,2% λόγω της ανοδικής επίδρασης στις τιμές της ενέργειας από την αναμενόμενη εισαγωγή του διευρυμένου Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (Emissions Trading System – ETS2) της ΕΕ.

Όσον αφορά τον δομικό πληθωρισμό, αυτός προβλέπεται να αυξηθεί περαιτέρω στο 2,3% το 2026 σε σύγκριση με το 2025 (1,9%), λόγω κυρίως των επιπτώσεων του πολέμου στη Μέση Ανατολή. Τα έτη 2027–2028, ο δομικός πληθωρισμός προβλέπεται να κυμανθεί γύρω στο 2%, αντανάκλωντας την αναμενόμενη σταδιακή επιβράδυνση του πληθωρισμού των υπηρεσιών, η οποία αντισταθμίζεται από την προβλεπόμενη εξασθένηση των αποπληθωριστικών πιέσεων στις τιμές των βιομηχανικών προϊόντων, εξαιρουμένων της ενέργειας.

UNCUT

Το εβδομαδιαίο podcast συνεντεύξεων

με την Ελισάβετ Γεωργίου

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η ενεργειακή κρίση κοστίζει 500 εκατ. στην Ε.Ε. κάθε ημέρα

Ενεργοποιήθηκε το προσωρινό πλαίσιο κρατικών ενισχύσεων

Της ανταποκρίτριας μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗ

Τεράστιο είναι το κόστος για την ευρωπαϊκή οικονομία –λόγω της ενεργειακής «πίεσης» που προκαλεί η συνεχιζόμενη κρίση στη Μέση Ανατολή–, καθώς έχει αναζωπυρώσει τις διεθνείς τιμές των ορυκτών καυσίμων. Μιλώντας στην Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ο πρόεδρος της Κομισιόν ανέφερε ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση «χάνει σχεδόν 500 εκατ. ευρώ την ημέρα», ενώ μέσα σε μόλις 60 ημέρες σύγκρουσης το επιπλέον κόστος εισαγωγών ορυκτών καυσίμων ξεπέρασε τα 27 δισ. ευρώ, χωρίς αύξηση στην πραγματική κατανάλωση ενέργειας.

Για τον λόγο αυτό, πάντως, η Κομισιόν, όπως ανέφερε η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, θέτει ως στρατηγική προτεραιότητα τη μείωση της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα και την ενίσχυση της εγχώριας παραγωγής ενέργειας – από ανανεώσιμες πηγές έως και πυρηνική ενέργεια, με βάση την «τεχνολογική ουδετερότητα». Παράλληλα, θα παρουσιάσει τον Ιούνιο σχέδιο ευρείας ηλεκτροποίησης (electrification) της οικονομίας και επιτάχυνσης επενδύσεων σε ενεργειακές υποδομές.

Λίγες εβδομάδες μετά τη σχετική έκκληση των Ευρωπαίων ηγετών τον περασμένο Μάρ-

τιο, η Κομισιόν χθες ενεργοποίησε το προσωρινό πλαίσιο κρατικών ενισχύσεων METSAF (Middle East Temporary State Aid Framework), που θα ισχύει έως τις 31 Δεκεμβρίου 2026 και θα επιτρέψει στα κράτη-μέλη να στηρίξουν επιχειρήσεις που πλήττονται από το αυξημένο ενεργειακό κόστος. Η στήριξη αφορά, μεταξύ άλλων, τη γεωργία, την αλιεία, τις μεταφορές, τη ναυτιλία και την ενεργοβόρα βιομηχανία. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον τομέα των θαλασσίων μεταφορών μικρών αποστάσεων εντός της Ε.Ε., όπου αναγνωρίζεται ότι οι επιχειρήσεις πλήττονται άμεσα από την αύξηση των τιμών καυσίμων. Γι' αυτό επιτρέπεται προσωρινή κρατική στήριξη, η οποία θεωρείται συμβατή με την εσωτερική αγορά υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Σύμφωνα με το πλαίσιο, οι ενισχύσεις μπορούν να καλύπτουν έως και το 70% του επιπλέον κόστους καυσίμων που προκύπτει από την κρίση, με βάση είτε την τρέχουσα είτε την προ της κρίσης κατανάλωση των επιχειρήσεων.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, όταν η ενίσχυση παρέχεται μέσω επιστρεπτέων εργαλείων, όπως δάνεια ή εγγυήσεις, μπορεί να καλυφθεί ακόμη και έως το σύνολο του πρόσθετου κόστους. Οι ενισχύσεις μπορούν να λάβουν διάφορες μορφές, όπως άμεσες επιχορηγήσεις, φορολο-

Η πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν ανέφερε ότι η Ε.Ε. θέτει ως στρατηγική προτεραιότητα τη μείωση της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα και την ενίσχυση της εγχώριας παραγωγής ενέργειας – από ανανεώσιμες πηγές έως και πυρηνική ενέργεια, με βάση την «τεχνολογική ουδετερότητα». Παράλληλα, θα παρουσιάσει τον Ιούνιο σχέδιο ευρείας ηλεκτροποίησης (electrification) της οικονομίας και επιτάχυνσης επενδύσεων σε ενεργειακές υποδομές.

Οι ενισχύσεις μπορούν να καλύπτουν έως και το 70% του επιπλέον κόστους καυσίμων που προκύπτει από την κρίση.

γικές ελαφρύνσεις ή χρηματοδοτικά εργαλεία, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπερβαίνουν τα προβλεπόμενα όρια. Παράλληλα, αποκλείεται η κάλυψη κόστους που σχετίζεται με το σύστημα εμπορίας εκπομπών (ETS), ώστε να μην υπονομεύονται τα κίνητρα για μείωση των ρύπων.

Για μικρές επιχειρήσεις προ-

βλέπεται απλοποιημένη διαδικασία, με ενισχύσεις έως 50.000 ευρώ, που μπορούν να υπολογίζονται ακόμη και με εκτιμήσεις, μειώνοντας σημαντικά τη γραφειοκρατία. Αυτό θεωρείται σημαντικό για μικρές μεταφορικές και ναυτιλιακές επιχειρήσεις, που πλήττονται αλλά δεν διαθέτουν διοικητικούς πόρους για πολύπλοκες διαδικασίες.

Πάντως, τα κράτη-μέλη καλούνται να καταρτίσουν ολοκληρωμένα προγράμματα ενισχύσεων με συγκεκριμένο προϋπολογισμό και να τα κοινοποιήσουν στην Κομισιόν για έγκριση, η οποία δίνεται συνήθως σε σύντομο χρονικό διάστημα. Οι ενισχύσεις θα πρέπει να χορηγηθούν έως το τέλος του

2026, ενώ σε ειδικές περιπτώσεις μπορεί να δοθεί παράταση έως τις αρχές του 2027.

Παράλληλα, οι κυβερνήσεις οφείλουν να διασφαλίσουν ότι οι επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση δεν ήταν ήδη σε οικονομική δυσχέρεια πριν από την κρίση, με ορισμένες εξαιρέσεις για πολύ μικρές επιχειρήσεις.

Επιπλέον, προβλέπεται δυνατότητα καταβολής προκαταβολών με βάση εκτιμήσεις, υπό την προϋπόθεση ότι θα πραγματοποιηθούν εκ των υστέρων έλεγχοι και θα ανακτηθούν τυχόν ποσά που δεν πληρούν τα κριτήρια. Τα κράτη-μέλη υποχρεούνται να τηρούν αυστηρούς κανόνες διαφάνειας και ελέγχου, δημοσιεύοντας στοι-

χεία για σημαντικές ενισχύσεις, υποβάλλοντας ετήσιες εκθέσεις, ενώ η Κομισιόν μπορεί να ζητάει πρόσθετες πληροφορίες ή να ελέγχει την ορθή εφαρμογή των μέτρων.

Σε κάθε περίπτωση, το εκτελεστικό όργανο της Ε.Ε. υπογραμμίζει ότι πρόκειται για προσωρινή παρέμβαση. Ακόμη και η δυνατότητα επιδότησης παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από φυσικό αέριο –που εξετάζεται ως έκτακτο μέτρο και όχι ως στρατηγική επιλογή. Όπως σημειώνουν αρμόδιες πηγές, πρόκειται για μια «ισορροπία» μεταξύ της ανάγκης άμεσης στήριξης και του μακροπρόθεσμου στόχου της πράσινης μετάβασης.

Αλιεία, θαλάσσιες και οδικές μεταφορές πλήττονται περισσότερο

Της ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΟΥ

Στην πραγματική οικονομία μεταφέρεται το υψηλό κόστος ενέργειας από την κρίση στη Μέση Ανατολή, θέτοντας υπό απειλή κρίσιμους κλάδους της υψηλά εξαρτώμενης από εισαγωγές ορυκτών καυσίμων ευρωπαϊκής οικονομίας, με την Ε.Ε. να προσπαθεί να προλάβει προβλήματα στις μετακινήσεις πολιτών και εμπορευμάτων, «λουκέτα» επιχειρήσεων σε κλάδους που πλήττονται πιο άμεσα από την κρίση, ακόμη και προβλήματα επισιτισμού. Αυτές οι ανησυχίες βρίσκονται πίσω από το προσωρινό πλαίσιο κρατικών ενισχύσεων που ενέκρινε χθες, η αποτελεσματικότητα των οποίων θα κριθεί εν πολλοίς από τα δημοσιονομικά περιθώρια των κρατών-μελών.

Στην πολυσέλιδη ανακοίνωση της Ε.Ε., εκτός από τα μέτρα, αποτυπώνονται οι κίνδυνοι στους τομείς παρέμβασης που είναι περισσότερο εκτεθειμένοι στις επιπτώσεις των απότομων αυξήσεων των τιμών ενέργειας και των δυναμικών διαταραχών των διεθνών αλυσίδων εφοδιασμού.

Η Ε.Ε. διαβλέπει κινδύνους παύσης δραστηριότητας σε ολόκληρο τον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής με επιπτώσεις στον επισιτισμό, σε ολόκληρο τον τομέα των κερσαίων και εσωτερικών πλωτών μεταφορών, με επιπτώσεις στη συνδεσιμότητα πολιτών και επιχειρήσεων και στην εύρυθμη λειτουργία των αλυσίδων εφοδιασμού.

Στις θαλάσσιες μεταφορές, επίσης, επισημαίνεται ότι η πίεση που ασκεί το υψηλό κόστος καυσίμου ιδίως σε μικρότερες επιχειρήσεις μικρών αποστάσεων, οδηγεί στον κίνδυνο εξόδου

Ιδιαίτερα ευάλωτος είναι ο τομέας της αλιείας, με την Κομισιόν να διαπιστώνει ότι εάν οι υψηλές τιμές καυσίμων πλοίων παραμείνουν σε αυτά τα επίπεδα ή αυξηθούν περαιτέρω και δεν μετακαλυφθούν στην αλυσίδα εφοδιασμού, σημαντικό μερίδιο του στόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα παύσει τις δραστηριότητές του.

από την αγορά και σε αύξηση της συγκέντρωσης. Ταυτόχρονα, το υψηλότερο κόστος μεταφοράς μπορεί να αποδυναμώσει ορισμένα δρομολόγια, με αρνητικές επιπτώσεις σε άλλους οικονομικούς φορείς που εξαρτώνται από αυτές τις συνδέσεις.

Τα λιπάσματα

Ειδικά για τα λιπάσματα, η Ε.Ε. υπογραμμίζει τον σοβαρό ρόλο που διαδραματίζουν στην επισιτιστική ασφάλεια και τις επιπτώσεις από τις σημαντικές αυξήσεις (61% του μέσου όρου του 2024) σε συνδυασμό και με τις αυξήσεις τιμών στα γεωργικά καύσιμα σε ολόκληρο τον κλάδο γεωργικής παραγωγής.

Ο τομέας είναι ιδιαίτερα ευάλωτος σε κλυδωνισμούς των τιμών λόγω των εποχικών κύ-

Για τις θαλάσσιες μεταφορές, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επισημαίνει ότι ο αντίκτυπος της κρίσης είναι ιδιαίτερα μεγάλος.

κλων παραγωγής, της βραχυπρόθεσμης ικανότητας προσαρμογής και του υψηλού αρχικού κόστους των εισροών, σε συνδυασμό με την καθυστερημένη απόδοση εσόδων (κατά τη συγκομιδή). Ως εκ τούτου, κατά την Επιτροπή, οι δυσχέρειες για την αγορά λιπασμάτων ή καυσίμων ενδέχεται να έχουν αξιοσημείωτες επιπτώσεις στο σύνολο της ετήσιας παραγωγής,

θέτοντας σε κίνδυνο την οικονομική δραστηριότητα των εταιρειών που δραστηριοποιούνται στον τομέα.

Ιδιαίτερα ευάλωτος είναι και ο τομέας της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, με την Επιτροπή να διαπιστώνει ότι εάν οι υψηλές τιμές καυσίμων πλοίων παραμείνουν σε αυτά τα επίπεδα ή αυξηθούν περαιτέρω και δεν μετακαλυφθούν στην αλυσίδα εφοδιασμού, σημαντικό μερίδιο του στόλου της Ένωσης θα παύσει τις δραστηριότητές του.

Η δυσχέρεια για την αγορά καυσίμων θα μπορούσε να προκαλέσει παύση δραστηριοτήτων των σκαφών κατά τις σχετικές αλιευτικές περιόδους, πλήττοντας έτσι την κερδοφορία της δραστηριότητας για ολόκληρο το έτος.

Οι αλιείς ενδέχεται να αναγκαστούν να μειώσουν τη δραστηριότητά τους. Ομοίως, πολλά τμήματα της θαλασσοκαλλιέργειας της Ένωσης εξαρτώνται από τα καύσιμα πλοίων λόγω της χρήσης βοηθητικών σκαφών/σκαφών εξυπηρέτησης, τα οποία αντιπροσωπεύουν σημαντικό μερίδιο των συνολικών δαπανών, έως και 20%, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις φθάνουν ακόμη και στο 30%.

Σε ό,τι αφορά τις κερσαίες μεταφορές, επισημαίνεται η μεγάλη αύξηση κατά περίπου 21% τον Μάρτιο του 2026 στο τιτζελ με σύγκριση με τον ίδιο μήνα του 2025 και τις επιπτώσεις στη μείωση της κερδοφορίας των επιχειρήσεων σιδηροδρομικών, οδικών και εσωτερικών πλωτών μεταφορών εάν το υψηλό αυτό

κόστος παραμείνει διαχρονικά και δεν μετακαλυφθεί στην αλυσίδα εφοδιασμού. Για τις σιδηροδρομικές επιχειρήσεις επισημαίνεται ότι οι τρέχουσες απότομες αυξήσεις των τιμών ενέργειας μπορούν να τις πλήξουν, ιδίως στο τμήμα των σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών, το οποίο δεν παρουσιάζει το ίδιο επίπεδο εξηλεκτρισμού σε όλα τα κράτη-μέλη.

Σοβαροί κίνδυνοι καταγράφονται και στον τομέα οδικών μεταφορών λόγω του συνδυασμού χαμηλών περιθωρίων κέρδους (2%-3%) και υψηλής συμμετοχής των καυσίμων στο λειτουργικό κόστος (30% για τους οδικούς μεταφορείς φορτίων και 20% για τους οδικούς μεταφορείς επιβατών). Ένα υψηλό επίπεδο τιμών καυσίμων θα έχετε ορισμένους μεταφορείς σε ζημιόγιονο θέση, οδηγώντας ενδεχομένως σε διαταραχές τις αλυσίδες εφοδιασμού και τη συνδεσιμότητα σε ολόκληρη την Ένωση.

Οι νησιωτικές περιοχές

Για τις θαλάσσιες μεταφορές παρατηρείται ότι ο αντίκτυπος της κρίσης είναι ιδιαίτερα οξυμένο σε δρομολόγια απαραίτητα για την εδαφική συνοχή και την προσβασιμότητα, ιδιαίτερα σε εκείνα που συνδέουν ηπειρωτικά και μη ηπειρωτικά εδάφη, καθώς και σε υπηρεσίες μεταξύ νησιών που χαρακτηρίζονται ως στρατηγικές ή δημοσίου συμφέροντος.

Οι διαταραχές στα εν λόγω δρομολόγια θα συνεπάγονταν κίνδυνο απώλειας συνδεσιμότητας, μεταξύ άλλων για τους επιβάτες, τις απαραίτητες εμπορευματικές μεταφορές roll-on/roll-off και τις νησιωτικές οικονομίες, κίνδυνο που αφορά ιδιαίτερα τη χώρα μας με τις πολλές νησιωτικές περιοχές.

Η φέτα δεν έχει πατρίδα, λένε οι Αμερικανοί

Πώς αντικρούουν τη νομοθεσία ΠΟΠ οι ΗΠΑ και ποια εμπόδια «βλέπουν» για τις εξαγωγές τους στην Ελλάδα

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Με τον ισχυρισμό ότι δεν υπάρχει τοπωνύμιο... «Φέτα» στην Ελλάδα, αλλά και σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, επιχειρεί η αμερικανική κυβέρνηση να αντικρούσει την κοινοτική νομοθεσία για τα προϊόντα προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης (ΠΟΠ) και προστατευόμενης γεωγραφικής ένδειξης (ΠΓΕ). Σε χθεσινή ανάρτηση στον λογαριασμό που διατηρεί στην πλατφόρμα X ο αντιπρόσωπος εμπορίου των ΗΠΑ, που στην ουσία πρόκειται για το κυβερνητικό στέλεχος –σήμερα είναι ο Τζέιμσον Γκριρ– το οποίο είναι υπεύθυνο για τη χάραξη και τη σύσταση της εμπορικής πολιτικής προς τον πρόεδρο των ΗΠΑ, καθώς και για τη διεξαγωγή των εμπορικών διαπραγματεύσεων με τις άλλες χώρες, αναφέρει την περίπτωση προστασίας της φέτας ως ένα από τα «10 πιο τρελά εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι Αμερικανοί εξαγωγείς».

Τι αναφέρεται στην ανάρτηση στο X; «Εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο όρος “φέτα” μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο για τυρί που παράγεται στην Ελλάδα, δεδομένου ότι η Ε.Ε. ισχυρίζεται ότι ορισμένοι όροι τυριών συνδέονται με συγκεκριμένους τόπους στην Ευρώπη. Ωστόσο, δεν υπάρχει συγκεκριμένος τόπος με το όνομα Φέτα στην Ευρώπη! Και η Ε.Ε. αναγκάζει άλλες χώρες να ακολουθήσουν αυτόν τον ίδιο παράλογο κανόνα. Αυτό “κλειδώνει” τους Αμερικανούς παραγωγούς εκτός βασικών αγορών, απλώς επειδή χρησιμοποιούν ορισμένους όρους τυριών». Υπενθυμίζεται ότι εδώ και χρόνια στο

Ουισκόνσιν, κυρίως, παράγεται τυρί που διακινείται ως «φέτα» στις ΗΠΑ και σε άλλες τρίτες χώρες, χωρίς όμως να επιτρέπεται να πωληθεί ως τέτοιο στην Ε.Ε., αλλά και σε όσες ακόμη τρίτες χώρες δεσμεύονται από συμφωνίες με την Ε.Ε. για την τήρηση της νομοθεσίας περί προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ.

Η περίπτωση της «φέτας», πάντως, δεν έχει περιληφθεί στις 534 σελίδες της φετινής έκθεσης «2026 National Trade Estimate Report on Foreign Trade Barriers of the President

Η φέτα είναι ένα από τα «10 πιο τρελά εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι Αμερικανοί εξαγωγείς», αναφέρει ο αντιπρόσωπος εμπορίου των ΗΠΑ.

of the United States on the Trade Agreements Program», αν και ασκείται έντονη κριτική στην Ε.Ε. και σε ορισμένα κράτη-μέλη, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, τόσο για τη νομοθεσία για τα προϊόντα ΠΟΠ και ΠΓΕ όσο και για την πρόσφατη νομοθεσία σχετικά με την κατοχύρωση γεωγραφικών ενδείξεων και σε βιομηχανικά προϊόντα και προϊόντα χειροτεχνίας.

Στην έκθεση διατυπώνονται πολλά παράπονα για εμπόδια που τίθενται από την κοινοτική και την ελληνική νομοθεσία, αλλά και από την πρακτική που ακολουθείται στην Ελλάδα σχετικά με σειρά άλλων θεμάτων, όπως η συμμετοχή σε διαγωνι-

στο Ουισκόνσιν παράγεται εδώ και χρόνια τυρί που διακινείται ως «φέτα» στις ΗΠΑ και σε τρίτες χώρες, χωρίς όμως να επιτρέπεται να πωληθεί ως τέτοιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και σε όσες ακόμη τρίτες χώρες δεσμεύονται από συμφωνίες με την Ε.Ε. για την τήρηση της νομοθεσίας περί προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ.

σμούς για κρατικές προμήθειες, το clawback στα φάρμακα και τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα, οι επιδοτήσεις σε αγροτικά προϊόντα, αλλά και η παροχή νομικών υπηρεσιών από Αμερικανούς δικηγόρους.

Συγκεκριμένα, διατυπώνονται τα ακόλουθα ως εμπόδια στη δραστηριοποίηση των αμερικανικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα, αλλά και των αμερικανικών εξαγωγών:

• **Διαγωνισμοί για κρατικές προμήθειες:** Αμερικανικές εταιρείες έχουν παραπονεί ότι η Ελλάδα συχνά απαιτεί να προμηθεύονται υπηρεσίες και προϊόντα από Έλληνες προμηθευτές ή να συνεργάζονται με Έλληνες κατα-

σκευαστές ως προϋπόθεση για την ανάθεση σε αυτές ορισμένων αμυντικών συμβάσεων. Επιπλέον, σύμφωνα με την έκθεση, υπάρχουν καταγγελίες οι οποίες αφορούν επαχθείς απαιτήσεις πιστοποίησης και τεκμηρίωσης, ειδικά για αλλοδαπές ξένες εταιρείες. «Αυτές οι απαιτήσεις έχουν εμποδίσει την ικανότητα των αμερικανικών εταιρειών να ανταγωνίζονται επί ίσοις όροις και να συμμετέχουν σε διαδικασίες πωλήσεων ξένου στρατιωτικού εξοπλισμού και δημόσιων προμηθειών στην Ελλάδα», αναφέρεται χαρακτηριστικά στην έκθεση. Αμερικανικές εταιρείες έχουν επίσης εκφράσει ανησυχίες σχετικά με τη χρήση κριτηρι-

ων «χαμηλότερου κόστους» ως κύριου όρου για την ανάθεση συμβάσεων και έχουν εκφράσει ανησυχία για περιπτώσεις όπου οι τεχνικές προδιαγραφές και η βαθμολόγηση σε διαγωνισμούς δημοσίων συμβάσεων φάνηκαν να ευνοούν έναν συγκεκριμένο προσφέροντα. Τέλος, αμερικανικές εταιρείες έχουν αναφέρει πολλά παραδείγματα μη διαφανών διαδικασιών προμηθειών στις αμυντικές προμήθειες.

• **Φαρμακοβιομηχανίες:** Στην έκθεση καταγγέλλεται έλλειψη διαφάνειας και ίσων ευκαιριών για ουσιαστική συμβολή των φαρμακοβιομηχανιών στην εφαρμογή των πολιτικών τιμολόγησης και αποζημίωσης

φαρμακευτικών προϊόντων. Επίσης διατυπώνεται ανησυχία για τους μεγάλους χρόνους αποζημίωσης των φαρμακευτικών εταιρειών. «Ο συνδυασμός διαπραγματεύσεων “κλειστού προϋπολογισμού” (σ.σ. προκαθορισμένο ανώτατο χρηματικό όριο που τίθεται κεντρικά για συγκεκριμένες κατηγορίες φαρμάκων με τη φαρμακοβιομηχανία να υποχρεούται να επιστρέψει τη διαφορά –clawback– σε περίπτωση υπέρβασης του ορίου αυτού) με αναδρομικές ανακτήσεις μετά τη χρήση τιμωρεί τα καινοτόμα προϊόντα», αναφέρεται στην έκθεση.

• **Αγροτικές επιδοτήσεις:** Αν και αυτές έχουν αποσυνδεθεί από την παραγωγή, παραμένουν οι συνδεδεμένες ενισχύσεις για τη χυμοποίηση φρούτων, με την έκθεση να αναφέρεται ειδικά στα ροδάκινα, καθώς τα μεταποιημένα ροδάκινα αποτελούν σημαντικό εξαγωγίμο είδος της Ελλάδας προς τις ΗΠΑ. «Η γενική έλλειψη διαφάνειας σχετικά με την κατανομή των επιδοτήσεων της Ε.Ε. σε επίπεδο κρατών-μελών στον κλάδο των οπωροκηπευτικών εγείρει ερωτήματα σχετικά με το εάν οι πληρωμές είναι αποσυνδεδεμένες από την παραγωγή», επισημαίνεται στην έκθεση.

• **Απαγόρευση της καλλιέργειας γενετικής τροποποιημένου καλαμποκιού στην Ελλάδα και σε 16 ακόμη χώρες-μέλη της Ε.Ε.**

• **Τέλος, στην έκθεση γίνεται αναφορά στην πρακτική που εφαρμόζει η Ελλάδα και άλλα κράτη-μέλη της Ε.Ε. περί ύπαρξης ελληνικής υπηκοότητας ή ιθαγένειας για την εγγραφή στον οικείο δικηγορικό σύλλογο, προϋπόθεση απαραίτητη για την παροχή νομικών υπηρεσιών.**

Η ψήφος είναι δικαίωμα όλων.

ΕΚΛΟΓΕΣ!

Μάθε περισσότερα στο
elections.gov.cy

**ΑΘΛΗΤΙΚΑ
ΜΕ ΑΠΟΨΗ**

**ΣΠΟΡ FM
95.0**

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

Ευρωπαϊκό hub φαρμάκου δημιουργείται στην Τρίπολη

Επένδυση 500 εκατ. σε τρία εργοστάσια από DEMO, Win Medica και FARAN

Του ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ

Εργα στρατηγικής σημασίας για την ενίσχυση της παραγωγικής αυτονομίας της χώρας σε φάρμακα και την αναβάθμισή της στο ευρωπαϊκό οικοσύστημα φαρμακευτικής παραγωγής, έρευνας και καινοτομίας αποτελούν οι επενδύσεις που αγγίζουν το μισό δισεκατομμύριο ευρώ που ολοκληρώνουν τρεις ελληνικές φαρμακοβιομηχανίες, οι DEMO, Win Medica του ομίλου ELPEN και FARAN, στη βιομηχανική περιοχή Τρίπολης.

Είναι χαρακτηριστικό ότι με αυτές τις επενδύσεις εκτιμάται ότι τα επόμενα χρόνια θα μπορεί να καλυφθεί πάνω από το 30% των αναγκών των Ευρωπαίων πολιτών στις συγκεκριμένες θεραπευτικές κατηγορίες που δραστηριοποιούνται οι εν λόγω μονάδες.

Οι επενδύσεις αυτές όχι μόνο αναπτύσσουν την παραγωγή δραστικών πρώτων υλών σε βιομηχανική κλίμακα, αλλά και ενισχύουν την έρευνα και την καινοτομία, ενώ υπολογίζεται ότι δημιουργούν πάνω από 1.500 άμεσες και έμμεσες θέσεις εργασίας υψηλής εξειδίκευσης. Και, βέβαια, συμβάλλουν ουσιαστικά στην περιφερειακή ανάπτυξη, ενώ δημιουργούν κίνητρα για την επιστροφή εξειδικευμένου επιστημονικού δυναμικού στην Ελλάδα, επισφραγίζουν κύκλοι της ελληνικής φαρμακευτικής βιομηχανίας.

Ωστόσο, δεν πρέπει να παραγνωρίζεται και η σημασία για την τοπική οικονομία της Τρίπολης αλλά και της ευρύτερης περιφέρειας Πελοποννήσου, καθώς η παρουσία τέτοιων σύγχρονων παραγωγικών μονάδων έχει πολλαπλασιαστικά οικονομικά οφέλη, που αγγίζουν μέχρι και την αγορά ακινήτων.

Οι επενδύσεις εντάσσονται στη «Μεταρρύθμιση του συστήματος clawback και συμψηφισμός με ερευνητικές και επενδυτικές δαπάνες» του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0».

Η Win Medica υλοποιεί στην Τρίπολη επενδυτικό πρόγραμμα ύψους 80 εκατ. ευρώ, το οποίο αποτελεί μέρος του συνολικού

Ο συνδιευθύνων σύμβουλος του ομίλου ELPEN και πρόεδρος της Πανελληνίας Ένωσης Φαρμακοβιομηχανίας (ΠΕΦ) Θεόδωρος Τρύφων (δεξιά) και ο πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος της DEMO και αντιπρόεδρος της ΠΕΦ Δημήτρης Δέμος (αριστερά) με τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη, κατά την επίσκεψή του στις νέες παραγωγικές μονάδες της ελληνικής φαρμακοβιομηχανίας στη ΒΙΠΕ Τρίπολης.

Θα καλύψουν το 30% των ευρωπαϊκών αναγκών στις θεραπευτικές κατηγορίες όπου δραστηριοποιούνται οι τρεις μονάδες.

επενδυτικού πλάνου του ομίλου ELPEN, στον οποίο και ανήκει, που υπερβαίνει τα 350 εκατ. ευρώ. Η νέα μονάδα που ξεκίνησε τη λειτουργία της εστιάζει στην παραγωγή φαρμάκων υψηλής δραστηριότητας με ημερήσια δυναμικότητα 8 εκατ. δισκίων και καψουλών, στοχεύοντας στην κάλυψη άνω του 70% των εκχώριων αναγκών σε συγκεκριμένες θεραπευτικές κατηγορίες. Οι εγκαταστάσεις περιλαμβάνουν εξειδικευμένες γραμμές παραγωγής και συσκευασίας, καθώς και σύγχρονο ερευνητικό εργαστήριο 1.000 τ.μ., ενώ η λειτουργία τους αναμένεται να δημιουργήσει περισσότερες από 300 άμεσες και έμμεσες θέσεις εργασίας στην περιοχή.

Η DEMO πραγματοποίησε επένδυση άνω των 365 εκατ. ευρώ για τη δημιουργία ενός καθετοποιημένου παραγωγικού campus στην Τρίπολη, που καθιστά την εταιρεία την πρώτη στην Ελλάδα με παραγωγή πρώτων υλών χημικής προέλευσης σε βιομηχανική κλίμακα. Το συγκρότημα περιλαμβάνει δύο μονάδες παραγωγής πρώτων υλών και τρεις μονάδες παραγωγής τελικών φαρμακευτικών προϊόντων, καταλαμβάνοντας θέση ανάμεσα στις τρεις μεγαλύτερες μονάδες πενικιλινούχων και ογκολογικών φαρμάκων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η επένδυση αυτή ενισχύει τη στρατηγική αυτάρκεια της Ευρώπης, καθώς θα καλύπτει το 34% των αναγκών της Ε.Ε. σε πενικιλινούχα και το 35% σε ογκολογικά φάρμακα, δημιουργώντας παράλληλα πάνω από 1.000 θέσεις εργασίας.

Η FARAN προχωράει σε επένδυση ύψους άνω των 60 εκατ. ευρώ για την κατασκευή μιας σύγχρονης ερευνητικής και παραγωγικής μονάδας ενέσιμων και μελλοντικά βιοτεχνολογικών φαρμάκων, συνολικής επι-

φάνειας 12.000 τ.μ., σε έκταση 36.000 τ.μ. Η μονάδα θα διαθέτει γραμμές στερίας πλήρως και συσκευασίας για παρεντερικά σκευάσματα σε μορφές όπως φιαλίδια, φυσιγγία και προγεμιμένες σύριγγες, εφαρμόζοντας διεθνή πρότυπα με στόχο την πιστοποίηση από τον EMA και τον FDA. Το έργο αποσκοπεί στη διεθνή επέκταση της εταιρείας μέσω της διάθεσης καινοτόμων προϊόντων υψηλής τεχνολογίας στην παγκόσμια αγορά ενέσιμων και βιοτεχνολογικών σκευασμάτων.

Τη βιομηχανική περιοχή και τις εγκαταστάσεις που αναπτύσσουν στην Τρίπολη οι τρεις φαρμακοβιομηχανίες επισκέφθηκε αυτή την εβδομάδα ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, ο οποίος, αφού συνεχάρη τις επιχειρήσεις για τις επενδύσεις τους, υπογράμμισε πως «σε μια περιοχή η οποία αναζητούσε, και αναζητάει σε ένα βαθμό ακόμα, ένα νέο παραγωγικό μοντέλο, αποδείξαμε ότι η περιφερειακή ανάπτυξη και ο παραγωγικός μετασχηματισμός μπορεί πράγματι να γίνει πράξη».

Σε έξι χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης επεκτείνεται η Jumbo

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Την ανάπτυξη καταστημάτων Jumbo σε έξι χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης προβλέπει η επέκταση της συμφωνίας που πρόκειται να υπογράψει ο ελληνικός λιανεμπορικός όμιλος με τον όμιλο Balfin. Ειδικότερα, σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες, η συμφωνία που βρίσκεται στο τελικό στάδιο των διαπραγματεύσεων προβλέπει την ανάπτυξη καταστημάτων με το σήμα Jumbo, μέσω του συστήματος δικαιόχρησης, με δικαιόχο (franchisee) τον όμιλο Balfin σε Ουκρανία, Γεωργία, Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Καζακστάν και Ουζμπεκιστάν. Υπενθυμίζεται ότι ήδη η Jumbo συνεργάζεται με τον αλβανικών συμφερόντων όμιλο σε Αλβανία, Μαυροβούνιο, Κόσοβο και Βοσνία-Ερζεγοβίνη.

Πάντως, σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει με τις άλλες συμφωνίες δικαιόχρησης που έχει η Jumbo, τόσο με τον όμιλο Balfin όσο και με τον ισραηλινό όμιλο Fox Group και τη Vero του Νίκου Βερόπουλου, η ανάπτυξη στις νέες αγορές θα γίνει εξ ολοκλήρου από τον δικαιόχο. Όπως ξεκαθάρισε χθες ο επικεφαλής της Jumbo, Απόστολος Βακάκης, κατά τον σχολιασμό των οικονομικών αποτελεσμάτων 2025 με τους αναλυτές, η προμήθεια και διανομή των προϊόντων θα γίνεται απευθείας από την Κίνα και όχι μέσω της Jumbo.

Στον Καναδά, εξάλλου, θα δοκιμαστεί και το νέο μοντέλο μικρών καταστημάτων τύπου «pop-up» εντός εμπορικών κέντρων και αναλόγως των αποτελεσμάτων θα επεκταθεί και στις

υπόλοιπες χώρες όπου δραστηριοποιείται η Jumbo. Ερωτηθείς για την καθυστέρηση ανάπτυξης στον Καναδά, δεδομένου ότι αυτή αρχικά είχε σχεδιασθεί για το 2026, ο κ. Βακάκης την απέδωσε στην εμπλοκή του Ισραήλ, χώρας όπου εδρεύει ο όμιλος Fox, στον πόλεμο στον Περσικό. «Με το ένα χέρι πολεμούν, με το άλλο δουλεύουν. Χρειάζονται προμήθεια για να δουλέψουν. Ο Καναδάς παραμένει εκεί που

Μέσω του ομίλου Balfin θα ανοίξει καταστήματα σε Ουκρανία, Γεωργία, Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Καζακστάν και Ουζμπεκιστάν.

είναι. Και εμείς θα είμαστε εκεί», είπε χαρακτηριστικά ο επικεφαλής της Jumbo.

Σε ό,τι αφορά την είσοδο στην τουρκική αγορά εντός του 2026, ο κ. Βακάκης τόνισε ότι αυτή θα αφορά αποκλειστικά την ανάπτυξη ηλεκτρονικού καταστήματος. Απέφυγε δε να αναφερθεί σε στόχους πωλήσεων και μεριδιών, αλλά εξηγώντας τους λόγους για τους οποίους επέλεξε να δραστηριοποιηθεί στη γειτόνα, επισήμανε ότι πρόκειται για μεγάλη χώρα όπου κάνουν πολλά παιδιά και την ίδια ώρα είναι μικρό το μερίδιο αγοράς μέχρι στιγμής ευρωπαϊκών ή διεθνών προϊόντων. Η εξυπηρέτηση του ηλεκτρονικού καταστήματος στην Τουρκία θα γίνεται μέσω Ρουμανίας.

Το νέο μοντέλο μικρών καταστημάτων τύπου «pop-up» εντός εμπορικών κέντρων της Jumbo θα δοκιμαστεί στον Καναδά.

Καινοτόμες ελληνικές startups σε τομείς με ραγδαία ανάπτυξη

Ανήκουν στο ισχυρό κλαμπ των deep tech εταιρειών, προσελκύνοντας επενδυτές

Της ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ

Η μία «φτιάχνει» εξωσκελετικά συστήματα που κάνουν πιο «επιδέξια» τα ρομπότ. Η άλλη, με το λογισμικό της, υπόσχεται παραμονή στον μαγνητικό τομογράφο για λιγότερο από 5 λεπτά, ενώ άλλη με ένα «κλικ» ψηφιοποιεί στάδια-κλειδιά κατά τη διαδικασία ανάπτυξης νέων φαρμάκων. Πρόκειται για μερικές deep tech εταιρείες που αναπτύσσουν καινοτομίες επί ελληνικού εδάφους, διεκδικώντας μερίδιο από μια αγορά που έχει κυριολεκτικά εκτοξευθεί. Σύμφωνα με έρευνα της Dealroom για το ευρωπαϊκό οικοσύστημα των deep tech εταιρειών, ο συγκεκριμένος κλάδος προσείλκεσε πέρυσι τον μεγαλύτερο όγκο κεφαλαίων στην Ευρώπη, με το σύνολο να ανέρχεται στα 20,3 δισ. δολ. από 16,9 δισ. δολ. το 2024 και 2,9 δισ. δολ. 10 χρόνια πριν.

Οι εταιρείες αυτές αναπτύσσουν καινοτομίες που στήριζονται σε μεγάλο βαθμό σε επιστημονικές ανακαλύψεις (ανακάλυψη φαρμάκων με AI,

αυτόνομη οδήγηση, τσιπ τεχνητής νοημοσύνης κ.λπ.), προσελκύνοντας πέρυσι το ένα τρίτο του συνολικού όγκου κεφαλαίων των venture capital funds.

«Κλειδί» για να μετουσιωθούν οι επιστημονικές αυτές ιδέες σε εμπορικά προϊόντα δεν είναι άλλο από το ταλέντο, δεδομένου πως, σύμφωνα με τη μελέτη, η Ευρώπη φιλοξενεί το 30% των

Στηρίζονται σε μεγάλο βαθμό σε επιστημονικές ανακαλύψεις που στη συνέχεια γίνονται εμπορικά προϊόντα.

κορυφαίων πανεπιστημίων στον τομέα του deep tech παγκοσμίως και παράγει διπλάσιο αριθμό αποφοιτών μηχανικών και επιστημόνων σε σύγκριση με τις ΗΠΑ. Παρότι είναι σε εμβρυακό στάδιο ανάπτυξης, τουλάχιστον σε σύγκριση με άλλες χώρες, η Ελλάδα δεν βρίσκεται εκτός αυτού του χάρτη, μολονότι μεγά-

Η Acumino του Μηνά Λιαροκάπη επιχειρεί να κάνει πιο επιδέξια τα ρομπότ, σε μια εποχή που τα εργοστάσια και οι βιομηχανίες αυτοματοποιούνται.

λό μέρος των startups διατηρεί την επίσημη έδρα στο εξωτερικό. «Τα τελευταία χρόνια έχουν αναπτυχθεί και επί ελληνικού εδάφους deep tech εταιρείες, πολλές εκ των οποίων αναπτύσσουν λύσεις υψηλής τεχνολογίας στον κλάδο της υγείας», εξηγεί στην «Κ» ο Νίκος Καλλιαγκόπουλος, εταίρος στο ελληνικό venture capital, Big Pi Ventures. «Αυτό που τις ξεχωρίζει είναι σίγουρα η καινοτομία τους, αλλά και το γεγονός ότι η ομάδα αποτελείται από άτομα που έχουν πραγματικά επιστημονικό υπόβαθρο, δηλαδή κατόχους διδακτορικού κ.λπ. Αν και οι περισσότερες διατηρούν επίσημη έδρα στο εξωτερικό, παρατηρούμε πως η πλειονότητα του κόσμου που απασχολούν είναι στην Ελλάδα. Το ίδιο και οι ιδρυτές τους».

Ανάμεσα σε αυτές ξεχωρίζουν η TileDB που διαχειρίζεται τεράστιο όγκο άκρας περιπλοκών δεδομένων (δορυφορικές εικόνες, γενετικά δεδομένα κ.ά.), που αδυνατούν να επεξεργαστούν παραδοσιακές βάσεις δεδομένων, καθώς και η Acumino

του Μηνά Λιαροκάπη, η οποία, με τη σειρά της, επιχειρεί να κάνει πιο επιδέξια τα ρομπότ, σε μια εποχή που τα εργοστάσια και οι βιομηχανίες αυτοματοποιούνται.

Στο μεταξύ, ο Δημήτρης Ιακωβίδης έχει ξεκινήσει να «οκτανάρει» την αγορά, λίγους μήνες αφότου ανακοινώθηκε το νέο brain gain fund του Metavallon VC, απευθύνοντας μεταξύ άλλων και ανοικτή πρόσκληση σε επιδοχές Έλλνων επιχειρηματιών του εξωτερικού αλλά και σε τεχνολογικούς ελληνικών πανεπιστημίων. Οι deep tech εταιρείες βρίσκονται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος. «Δεν βλέπουμε πάρα πολλά spinouts, Ωστόσο από αυτά που βλέπουμε, παρατηρούμε πως είναι καλύτερα προετοιμασμένα να αντλήσουν κεφάλαια σε σύγκριση με παλαιότερα», αναφέρει στην «Κ» ο κ. Ιακωβίδης, επικεφαλής του νέου fund που διαχειρίζεται 5,1 εκατ. ευρώ. «Οι περισσότεροι τεχνολογικοί προέρχονται από Κρήτη, Πάτρα και Θεσσαλονίκη, κυρίως είναι εκτός Αθηνών», καταλήγει.

Το παρασκηνίο του ρήγματος στο καρτέλ πετρελαίου

Τη επιδιώκουν τα Εμιράτα, οι κόντρες με τη Σαουδική Αραβία, ο ρόλος των ΗΠΑ

Ενώ πολιτικοί και οικονομικοί αναλυτές επιχειρούν να εκτιμήσουν τις επιπτώσεις από την αποχώρηση των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων από τον ΟΠΕΚ, από το παρασκηνίο που οδήγησε σε αυτήν την κίνηση, ένα ιδρυτικό μέλος του διεθνούς καρτέλ πετρελαίου προδίδει πως τα κίνητρα της απόφασής του ήταν τόσο επιχειρηματικά όσο και πολιτικά. Η απόφαση αυτή αναμένεται να αναμοχλεύσει τις διενέξεις ανάμεσα στα Εμιράτα και στη Σαουδική Αραβία, μολονότι οι μεταξύ τους αντιπαλοότητες είχαν συγκαλυφθεί επιφανειακά από την κοινή οργή τους για τις επιθέσεις του Ιράν κατά των γειτονικών χωρών του στον Περσικό Κόλπο ως αντίδραση στον πόλεμο εναντίον του από τις ΗΠΑ και το Ισραήλ. Σύμφωνα με όλες τις εκτιμήσεις παρατηρητών της αγοράς πετρελαίου, βραχυπρόθεσμα η αποχώρηση των Εμιράτων από το καρτέλ τους δίνει ελευθερία κινήσεων για να προχωρήσουν σε αύξηση της παραγωγής πετρελαίου, καθώς θα απαλλαγούν από τις ποσοτώσεις που τους επέβαλε ουσιαστικά η ντε φάκτο ηγετική δύναμη του ΟΠΕΚ, Σαουδική Αραβία. Ήταν κάτι που τα Εμιράτα είχαν εξετάσει και στο παρελθόν, μιας και οι εντάσεις με το Ριάντ διαρκούν χρόνια.

Οι δυνατότητες

Η κρατική πετρελαϊκή των Εμιράτων, Αδνocs, υποστηρίζει πως από τις ποσοτώσεις του ΟΠΕΚ θα έχει τη δυνατότητα να αυξήσει την παραγωγή της και από τα 3,4 εκατ. βαρέλια την ημέρα, που παρήγε πριν από τον πόλεμο, να

φτάσει έως και στα 5 εκατ. βαρέλια την ημέρα μέσα στο επόμενο έτος. Ο πόλεμος έχει, όμως, πλήξει καιρία τη δυνατότητα της αυτή. Από τη στιγμή που επιβλήθηκε ο αποκλεισμός των Στενών του Ορμούζ, η παραγωγή των Εμιράτων έχει μειωθεί δραματικά κατά 44%, σε μόλις 1,9 εκατ. βαρέλια την ημέρα, ενώ αμφισβητείται και ο ισχυρισμός της εταιρείας περί δυνατότητας της να αυξήσει τόσο την παραγωγή. Συνολικά η παραγωγή του ΟΠΕΚ έχει πληγεί εξίσου δραματικά

Τα ΗΑΕ επενδύουν τώρα ιδιαίτερα στη σχέση τους με την Ουάσιγκτον και στοχεύουν να προχωρήσουν σε αύξηση της παραγωγής πετρελαίου, καθώς θα απαλλαγούν από τις ποσοτώσεις που τους επέβαλλε ο ΟΠΕΚ.

από τον πόλεμο και έχει μειωθεί κατά 7,88 εκατ. βαρέλια την ημέρα, δηλαδή κατά 27%, στα 20,79 εκατ. βαρέλια την ημέρα. Όπως έχουν τονίσει επανειλημμένως παρατηρητές της αγοράς πετρελαίου, πρόκειται για τη μεγαλύτερη πτώση στην προσφορά «μαύρου χρυσού» που έχει γνωρίσει το καρτέλ τις τελευταίες δεκαετίες.

Σύμφωνα με την Εμπτεσάμ αλ Κετμί, πρόεδρο του Κέντρου Πολιτικής των Εμιράτων, που

Από τη στιγμή που επιβλήθηκε ο αποκλεισμός των Στενών του Ορμούζ, η παραγωγή των Εμιράτων έχει μειωθεί κατά 44% σε μόλις 1,9 εκατ. βαρέλια την ημέρα, ενώ αμφισβητείται και ο ισχυρισμός της κρατικής τους εταιρείας, Αδνocs, περί της δυνατότητας της να αυξήσει την παραγωγή έως και στα 5 εκατ. βαρέλια την ημέρα. Συνολικά η παραγωγή του ΟΠΕΚ έχει πληγεί από τον πόλεμο και έχει μειωθεί κατά 7,88 εκατ. βαρέλια την ημέρα, δηλαδή κατά 27%.

έχει έδρα στο Ντουμπάι, τα Εμιράτα έλαβαν την ιστορική απόφαση της αποχώρησης με βάση τον οικονομικό συμφέρον τους. Όπως τονίζει η ίδια, «στην πράξη τα Εμιράτα επαναπροσδιορίζουν τον ρόλο τους και από απλοί παραγωγοί στο πλαίσιο του καρτέλ μετατρέπονται σε ρυθμιστή της παγκόσμιας παραγωγής, που θα συνδράμει στη σταθερότητα της αγοράς με την ικανότητά τους να δρουν ελεύθερα». Και εξηγεί πως η κίνηση αποδυναμώνει και υπονομεύει την συνοχή του ΟΠΕΚ, αλλά ενισχύει τη θέση των Εμιράτων ως «δρώντος παράγοντος που επηρεάζει τη δυναμική της αγοράς τους να απεξαρτηθούν και να κινηθούν προς διαφορετικές κατευθύνσεις, τα Εμιράτα έχουν εξαρτηθεί από την καλή θέληση των ΗΠΑ πολύ περισσότερο από όσο η παραδοσιακή σύμμαχος της Ουάσιγκτον, Σαουδική Αραβία, που τα τελευταία χρόνια έχει κλονιστεί εμφανώς η σχέση της με την υπερδύναμη. Και καθώς η απόσχιση από τον

ΟΠΕΚ θεμελιώνει τη θέση των Εμιράτων ως ευνοουμένων του Ντόναλντ Τραμπ, η χώρα ενδέχεται να ωφεληθεί ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τις επενδύσεις από τις αμερικανικές εταιρείες. Είναι σαφές ότι τα Εμιράτα επενδύουν τώρα ιδιαίτερα στη σχέση τους με την Ουάσιγκτον.

Οι σχέσεις με Πακιστάν

Στις αρχές Απριλίου, εν τω μεταξύ, τα Εμιράτα απέσυραν 3,5 δισ. δολ., που διατηρούσαν ως καταθέσεις στο Πακιστάν και τα οποία αποτελούσαν το ένα πέμπτο των συναλλαγματικών διαθεσίμων του Πακιστάν, με αποτέλεσμα να καταφύγει η χώρα στην οικονομική στήριξη του Ριάντ. Ήταν αντίδραση στην ουδετερότητα και στον διαμεσοληβτικό ρόλο που έχει τηρήσει έως τώρα το Πακιστάν. Παράλληλα, η στάση των Εμιράτων προς τις χώρες στο Κέρας της Αφρικής έχει διαμορφωθεί με επιχειρηματικά κίνητρα και πάλι τα φέρνει σε αντιπαράθεση με το Ριάντ. Όπως σχολιάζει σχετικά η ανάλυση του βρετανικού

Guardian, η απόσχιση από τον ΟΠΕΚ και η γενικότερη στάση των Εμιράτων αποτελεί εμφανές πλήγμα στο γόπτρο της Σαουδικής Αραβίας και αποδυναμώνει τη δυνατότητα του βασιλείου να επηρεάζει τις διεθνείς τιμές του πετρελαίου. Παράλληλα, επιστημοποιεί πλέον τη θέση των Εμιράτων ως χώρας του Περσικού Κόλπου που πρόκειται περισσότερο στην Ουάσιγκτον, όταν ο Ντόναλντ Τραμπ έχει επανειλημμένως καταφερθεί εναντίον του ΟΠΕΚ. Προπαντός, όμως, τα Εμιράτα αποχωρούν σε μια συγκυρία που φέρνει στο φως ανάγλυφα τις διχογνωμίες ανάμεσα στις χώρες του Κόλπου σχετικά με το πώς πρέπει να αντιδράσουν στον πόλεμο των ΗΠΑ και του Ισραήλ κατά του Ιράν και πώς αυτές οι διχογνωμίες μπορούν να αναδιατάξουν το τοπίο στη Μέση Ανατολή.

Τα Εμιράτα ανακοίνωσαν την απόφασή τους χωρίς να έχει προηγηθεί κάποια διαβούλευση, ενώ βρισκόταν σε εξέλιξη στην Τζέντα της Σαουδικής Αραβίας η συνεδρίαση του Συμβουλίου Συνερ-

γασίας των χωρών του Κόλπου (GCC), του οποίου μέλη είναι τόσο τα Εμιράτα όσο και η Σαουδική Αραβία. Ήταν η πρώτη έκτακτη συνεδρίαση του Συμβουλίου από την αρχή του πολέμου. Τα Εμιράτα, που από όλες τις χώρες του Κόλπου έχουν τις πιο φιλικές σχέσεις με το Ισραήλ και τις πλέον εχθρικές με την Τεχεράνη, ασκούν από την αρχή του πολέμου παρασκηνιακές πιέσεις στη Σαουδική Αραβία και στο Κατάρ καλώντας τις δύο χώρες να εξαπολύσουν κοινές επιθέσεις κατά του Ιράν.

Εν μέρει λόγω της γειτνίασης των δύο χωρών, τα Εμιράτα έχουν υποστεί τα χειρότερα πλήγματα από το Ιράν και έχουν αποκορύφει περισσότερες από 2.200 επιθέσεις από μη επανδρωμένα αεροσκάφη και πυραύλους. Μολονότι η Σαουδική Αραβία έχει ενθαρρύνει τις ΗΠΑ στην επίθεσή τους κατά του Ιράν, οι υπόλοιπες χώρες του Κόλπου δεν κατέληξαν τελικά σε συμφωνία για μια κοινή επίθεση, καθώς αποφεύγουν να συνταχθούν με το Ισραήλ.

Κάρολ Νάκλε, ιδρύτρια και CEO της Crystol Energy

Όταν ανοίξει το Ορμούζ, θα φανεί ο αντίκτυπος της εξόδου των ΗΑΕ από τον ΟΠΕΚ

Συνέντευξη στον ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ

«Μόλις ανοίξουν τα Στενά του Ορμούζ θα δούμε τον αντίκτυπο της εξόδου των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων από τον ΟΠΕΚ», τονίζει στην «Κ» η Κάρολ Νάκλε, ιδρύτρια και CEO της Crystol Energy. Εξηγεί ότι πρόκειται για μια απόφαση η οποία προετοιμαζόταν επί χρόνια και θα κάνει τη διαφορά στη συνοχή του ΟΠΕΚ. Το πετρέλαιο των ΗΑΕ αντιστοιχεί στο 5,6% των παγκόσμιων αποθεμάτων και στο 8,1% των διαθεσίμων του ΟΠΕΚ. «Όσο συνεχίζονται οι διαταραχές στα Στενά του Ορμούζ, οι τιμές ενέργειας θα παραμένουν ιδιαίτερα ευαίσθητες στα πρωτοσέλιδα για τον πόλεμο», υπογραμμίζει η κ. Νάκλε.

– Πώς φτάσαμε στην έξοδο των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων από τον ΟΠΕΚ+;

– Είναι μια απόφαση η οποία προετοιμαζόταν εδώ και χρόνια. Τα ΗΑΕ έχουν επενδύσει σημαντικά στην επέκταση της παραγωγικής τους ικανότητας και αισθάνονται ολοένα και πιο άβολα με τους περιορισμούς παραγωγής, ειδικά από τη στιγμή που η συμμόρφωση σε ολόκληρη την ευρύτερη ομάδα του ΟΠΕΚ+ είναι άνηση. Το τρέχον γεωπολιτικό σκηνικό, συμπεριλαμβανομένου του ρόλου του Ιράν ως μέλους του ΟΠΕΚ, φαίνεται να έχει επιταχύνει μια απόφαση που είχε ήδη τις ρίζες της σε οικονομικές και στρατηγικές σκέψεις.

“

Η επάρκεια εφοδιασμού βρίσκεται υπό σοβαρή πίεση – όσο περισσότερο διαρκεί η διαταραχή, τόσο μεγαλύτερος θα είναι και ο κίνδυνος διαταραχών της αγοράς.

Τα Εμιράτα έχουν τη φιλοδοξία και την ικανότητα να αυξήσουν την παραγωγή, αλλά η πραγματική αύξηση θα εξαρτηθεί από τις συνθήκες της αγοράς.

Η απόφαση των ΗΑΕ προετοιμαζόταν εδώ και χρόνια, σημειώνει η κ. Νάκλε και προσθέτει: Ο ΟΠΕΚ έχει επιβιώσει από αλλαγές και στο παρελθόν, αλλά η έξοδος των ΗΑΕ υπογραμμίζει προκλήσεις που γίνονται τώρα πιο έντονες.

Επιπλέον, η αποχώρηση τώρα θα δημιουργούσε λιγότερες στρεβλώσεις στην αγορά, η οποία εξακολουθεί να επικεντρώνεται στον πόλεμο με το Ιράν.

– Πόσο αναμένεται να αυξήσουν τα ΗΑΕ την παραγωγή τους;

– Αυτό μένει να φανεί. Τα

ΗΑΕ έχουν τη φιλοδοξία και την ικανότητα να αυξήσουν την παραγωγή, αλλά η πραγματική αύξηση θα εξαρτηθεί από τις συνθήκες της αγοράς, τις υποδομές, τις οδούς εξαγωγής και το πόσο γρήγορα θέλουν να αξιοποιήσουν αυτή την ικανότητα εκτός των περιορισμών του ΟΠΕΚ+.

– Είναι κάτι που θα δούμε μετά το άνοιγμα των Στενών του Ορμούζ, σωστά;

– Ναι. Προς το παρόν, το κλείσιμο των Στενών του Ορμούζ είναι το κυρίαρχο ζήτημα για την αγορά. Μόλις ανοίξει ξανά ο πορθμός, η αγορά θα είναι σε θέση να αξιολογήσει καλύτερα την ανεξάρτητη στρατηγική παραγωγής των ΗΑΕ και τον πραγματικό της αντίκτυπο.

– Τι σημαίνει η συγκεκριμένη εξέλιξη για το μέλλον του ΟΠΕΚ; Μπορεί να δούμε κι άλλες χώρες να ακολουθούν το παράδειγμα των ΗΑΕ;

– Ο ΟΠΕΚ έχει επιβιώσει από αλλαγές στα μέλη του και στο παρελθόν, αλλά η έξοδος των ΗΑΕ υπογραμμίζει προκλήσεις που γίνονται τώρα πιο έντονες: διαφορές σχετικά με τις ποσοτώσεις, άνηση συμμόρφωση, αποκλίνουσες εθνικές στρατηγικές και δυσκολία διαχείρισης ενός ευρύτερου πλαισίου ΟΠΕΚ+. Μπορεί πράγματι να επανεκτιμήσουν και άλλοι τη θέση τους, αλλά λίγοι έχουν την οικονομική ισχύ, την πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα και τη στρατηγική ευελιξία των ΗΑΕ.

– Πώς υποδέχονται οι αγορές την έξοδο των ΗΑΕ από τον ΟΠΕΚ; Έχει ήδη κάποιον αντίκτυπο στις τιμές;

– Μέχρι στιγμής ο άμεσος αντίκτυπος στις τιμές φαίνεται περιορισμένος, επειδή ο πόλεμος που αφορά το Ιράν και η ανατα-

ραχή γύρω από το Ορμούζ παραμένουν οι κύριοι παράγοντες. Η έξοδος των ΗΑΕ είναι σημαντική, αλλά σήμερα αποτελεί παράγοντα δεύτερης τάξης. Ο αντίκτυπος της θα γίνει πιο σαφής μόλις ομαλοποιηθούν οι φυσικές ροές και οι αγορές μπορέσουν να κρίνουν εάν τα ΗΑΕ αυξήσουν την παραγωγή ανεξάρτητα.

– Τα Στενά του Ορμούζ παραμένουν λοιπόν πρακτικά κλειστά. Πώς αξιολογείτε αφενός την επάρκεια σε πετρέλαιο και φυσικό αέριο, αφετέρου τη συμπεριφορά των τιμών στην αγορά;

– Η επάρκεια εφοδιασμού βρίσκεται υπό σοβαρή πίεση όσο το Ορμούζ παραμένει πρακτικά κλειστό. Συνεπώς, οι τιμές το πιθανότερο είναι ότι θα παραμείνουν ιδιαίτερα ευαίσθητες σε πρωτοσέλιδα σχετικά με τη ναυτιλία, την ασφάλεια, τα αποθέματα και οποιαδήποτε διπλωματική πρόοδο.

– Υπάρχει κάποιο χρονικό όριο πέρα από το οποίο θα δούμε πλέον χαοτικές συνθήκες στην αγορά ενέργειας; Πόσο χρόνο έχει στη διάθεσή του ο Αμερικανός πρόεδρος στη σκακιέρα με το Ιράν, στον βαθμό που λαμβάνει υπόψη τον αντίκτυπο αυτής της κρίσης στην αγορά ενέργειας;

– Δεν υπάρχει ακριβές χρονικό όριο, αλλά όσο περισσότερο διαρκεί η διαταραχή, τόσο μεγαλύτερος θα είναι και ο κίνδυνος διαταραχών της αγοράς.

Οι αεροπορικές πιέζουν για αλλαγές στα δικαιώματα των επιβατών

Ζητούν απόσυρση ρυθμίσεων στην Ευρώπη με φόντο τις αυξήσεις στα καύσιμα

Οι επιπτώσεις της σύγκρουσης στη Μέση Ανατολή συνεχίζουν να προκαλούν κλυδωνισμούς στον κλάδο των αερομεταφορών, με φόντο τις αυξήσεις στις τιμές των καυσίμων. Στο πλαίσιο αυτό ευρωπαϊκές αεροπορικές εταιρείες επιχειρούν να εκμεταλλευθούν την κρίση, με στόχο τη μείωση σε προνόμια επιβατών, την αύξηση των ναύλων, αλλά και την αλλαγή στους κανόνες αποζημίωσης, μέτρα στα οποία η βιομηχανία αντιτίθεται εδώ και χρόνια, γράφουν οι Financial Times.

Ομάδες πίεσης καλούν τους πολιτικούς να αλλάξουν το ρυθμιστικό πλαίσιο του κλάδου, το οποίο, όπως υποστηρίζουν, έχει ήδη οδηγήσει σε μειονεκτική θέση τους αερομεταφορείς της Ε.Ε. και του Ηνωμένου Βασιλείου, με την κατάσταση να έχει επιδεινωθεί μετά την έναρξη του πολέμου στο Ιράν. Τα τελευταία στοιχεία από τη Διεθνή Ένωση Αερομεταφορών (IATA) δείχνουν αύξηση 105,7% στις τιμές των καυσίμων τζέτ στην Ευρώπη σε σχέση με πέρυσι, γεγονός που θέτει σε κίνδυνο τα θερινά ταξιδιωτικά σχέδια εκατομμυρίων πολιτών.

Η Ευρώπη, σημειωτέον, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εισαγωγές καυσίμων αεριωθούμενων για την κάλυψη των αναγκών της και, υπό κανονικές συνθήκες, περισσότερο από το ήμισυ αυτών θα προερχόταν από την περιοχή του Κόλπου. Οι προμήθειες ωστόσο έχουν μπλοκαριστεί τις τελευταίες εβδομάδες λόγω του αποκλεισμού των Στενών του Ορμούζ.

«Δεν ξεκίνησα εγώ τον πόλεμο στο Ιράν. Γιατί λοιπόν θα πρέπει να υποστώ τις συνέπειές του;», λέει χαρακτηριστικά ο Γιόζεφ Βάραντι, διευθύνων σύμβουλος της Wizz Air. Οι κυβερνήσεις, τόνισε, θα πρέπει να παραιτηθούν από τους κανόνες που υποχρεώνουν τις αεροπορικές εταιρείες να καταβάλλουν αποζημιώσεις εάν δεν μπορούν να πετάξουν λόγω ελλείψεων στα καύσιμα, καταγγέλλοντας ότι πολλοί από τους κανόνες που επιβάλλονται στον κλάδο είναι «πολιτικά υποκινούμενοι». Οι αεροπορικές εταιρείες στην Ευρώπη περιορίζουν δρομολόγια και αυξάνουν ναύλους, ενόψει της υψηλής περιόδου. Η EasyJet, λόγω χάρη, έχει ήδη δηλώσει ότι θα έχει μεγαλύτερες από τις αναμενόμενες ζημιές τους ανοιξιάτικους μήνες, ενώ η γερμανική Lufthansa έχει ακυρώσει 20.000 πτήσεις, λέγοντας ότι το υψηλότερο κόστος καυσίμων θα τις καθιστούσε εντελώς ασύμφορες.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σημειωτέον, υποστηρίζει ενεργά την πρόταση να επιτρέπεται στους επιβάτες να μεταφέρουν δωρεάν μια κανονική χειραποσκευή (βαλίτσα καμπίνας), πέρα από το μικρό προσωπικό αντικείμενο που ήδη επιτρέπεται. Ενώ ορισμένες αεροπορικές εταιρείες, όπως η British Airways, το επιτρέπουν ήδη, οι αερομεταφο-

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υποστηρίζει την πρόταση να επιτρέπεται στους επιβάτες να μεταφέρουν δωρεάν μια βαλίτσα καμπίνας. Ενώ ορισμένες αεροπορικές εταιρείες, όπως η British Airways, το επιτρέπουν ήδη, οι αερομεταφορείς χαμηλού κόστους λένε ότι κάτι τέτοιο θα τους ανάγκαζε να αυξήσουν τις τιμές των εισιτηρίων.

Θα επιτρέψουμε προσωρινές αλλαγές στον εφάπαξ και εφόσον η κατάσταση επιδεινωθεί, απαντούν Ευρωπαίοι αξιωματούχοι.

Οι αεροπορικές εταιρείες στην Ευρώπη περιορίζουν δρομολόγια και αυξάνουν ναύλους, ενόψει της υψηλής περιόδου. Η EasyJet, λόγω χάρη, έχει ήδη δηλώσει ότι θα έχει μεγαλύτερες από τις αναμενόμενες ζημιές τους ανοιξιάτικους μήνες, ενώ η γερμανική Lufthansa έχει ακυρώσει 20.000 πτήσεις, λέγοντας ότι το υψηλότερο κόστος καυσίμων θα τις καθιστούσε εντελώς ασύμφορες.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σημειωτέον, υποστηρίζει ενεργά την πρόταση να επιτρέπεται στους επιβάτες να μεταφέρουν δωρεάν μια κανονική χειραποσκευή (βαλίτσα καμπίνας), πέρα από το μικρό προσωπικό αντικείμενο που ήδη επιτρέπεται. Ενώ ορισμένες αεροπορικές εταιρείες, όπως η British Airways, το επιτρέπουν ήδη, οι αερομεταφο-

ρείς χαμηλού κόστους υποστηρίζουν ότι κάτι τέτοιο θα τους ανάγκαζε να αυξήσουν τις τιμές των εισιτηρίων και θα δημιουργούσε προβλήματα στο επιχειρηματικό τους μοντέλο.

Η βιομηχανία θα ήθελε, επίσης, να αλλάξουν οι κανόνες που εμποδίζουν τις αεροπορικές εταιρείες να ανεφοδιάζονται με φθηνότερα καύσιμα στο αεροδρόμιο αναχώρησης (tankering). «Έχουν περάσει πάνω από 50 ημέρες από την έναρξη αυτής της σύγκρουσης και θα χρειαστούν εβδομάδες για να επανέλθει η προσφορά στο φυσιολογικό. Χρειάζομαστε αναπροσαρμογή στους κανόνες της Ε.Ε. για να αντιμετωπίσουμε αυτή την τελευταία πρόκληση», έγραψε την περασμένη εβδομάδα στο LinkedIn η Ουρανία Γεωργουτσάκου, επικεφαλής του βιομηχανικού ομίλου Airlines 4 Europe.

Οι αεροπορικές εταιρείες πιέζουν επίσης για αλλαγές στους κανόνες σχετικά με τις χρονοθυρίδες των αεροδρομίων, οι οποίες απαιτούν από τις αεροπορικές εταιρείες να τις χρησιμοποιούν ή να διακινδυνεύουν να τις χάνουν ακόμη και αν υπάρχει περιορισμένη ζήτηση.

Στις Βρυξέλλες, πάντως, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής διστάζουν να ξαναγράψουν τη νομοθεσία που ρυθμίζει τον κλάδο, παρά το γεγονός ότι χώρες όπως η Πορτογαλία έχουν εκφράσει ανησυχίες για την επίδραση της κρίσης στον τουρισμό. Μέχρι στιγμής, Ευρωπαίοι αξιωματούχοι έχουν δηλώσει προθυμία να παραχωρήσουν κάποιο έδαφος στον κλάδο, ο οποίος υποστηρίζει περισσότερες από 5 εκατ. θέσεις εργασίας σε όλη την περιοχή, αλλά μόνο προσωρινά. «Θα επιτρέψουμε ευελιξία στις χρονοθυρίδες των αεροδρομίων, στα δικαιώματα των επιβατών», δήλωσε την περασμένη εβδομάδα ο επίτροπος Μεταφορών και Τουρισμού Απόστολος Τζητζικόστας, υποσχόμενος «προσωρινές αλλαγές στη νομοθεσία» μόνο εάν και εφόσον η κατάσταση επιδεινωθεί. Προς το παρόν, πάντως, εμφανίστηκε καθυστερητικός, λέγοντας πως δεν συνιστά στους ανθρώπους να πετούν λιγότερο ως απάντηση στην κρίση. «Δεν υπάρχει λόγος σε αυτό το σημείο να παρέμβουμε στον τρόπο που οι άνθρωποι ζουν, εργάζονται ή ταξιδεύουν», δήλωσε.

Δοκιμαστικές πτήσεις για ιπτάμενα ταξί στη Νέα Υόρκη

Τα ιπτάμενα ηλεκτρικά ταξί θα γίνουν καθημερινότητα σε πόλεις όλου του κόσμου, εκτιμά η Joby Aviation, μια εταιρεία που κάνει αυτές τις ημέρες τις πρώτες δοκιμαστικές πτήσεις από το Μανχάταν στο αεροδρόμιο JFK της Νέας Υόρκης.

Το ηλεκτρικό αεροσκάφος κάθετης απογείωσης και προσγείωσης (eVTOL) της Joby Aviation μοιάζει με ένα τεράστιο drone και μπορεί να μεταφέρει πέντε άτομα, συμπεριλαμβανομένου του πιλότου. Απογειώνεται κάθετα, όπως ένα ελικόπτερο, και μετά μερικοί από τους έλικες του γέρνουν, ώστε το αεροσκάφος να κινηθεί προς τα εμπρός. Η εταιρεία λέει ότι τα ιπτάμενα ταξί της είναι πιο αθόρυβα από τα ελικόπτερα και παράγουν μηδενικές εκπομπές ρύπων, καθώς είναι ηλεκτρικά.

Στόχος είναι να συνδέσουν τα υπάρχοντα ελικοδρόμια του Μανχάταν με το διεθνές αεροδρόμιο JFK σε λιγότερο από 10 λεπτά, την ώρα που η ίδια διαδρομή με το αυτοκίνητο απαιτεί σήμερα 1-2 ώρες.

«Αυτές οι πτήσεις πηγαινούν παρακάτω την προσπάθειά μας να προσδιορίσουμε πώς η τεχνολογία ναυσιπλοΐας επόμενης γενιάς μπορεί να εξυπηρετήσει τους κατοίκους της Νέας Υόρκης και του Νιου Τζέρσεϊ», ανέφερε ο Κέβιν Ο' Τουλ, πρόεδρος της Port Authority της Νέας Υόρκης και του Νιου Τζέρσεϊ, η οποία διαχειρίζεται τα αεροδρόμια της περιοχής.

Στην Joby ανήκει η εταιρεία Blade, που δίνει τη δυνατότητα στους πελάτες της να κάνουν παρόμοιες διαδρομές με παραδοσιακά ελικόπτερα. Επιπλέον, διατηρεί συνεργασίες με την Delta Air Lines και την Uber.

Η εταιρεία έχει κάνει και άλλες δοκιμαστικές πτήσεις τα τελευταία τρία χρόνια, όμως αυτό το 10ήμερο πτήσεων πραγματοποιείται ως μέρος σχετικού προγράμματος (eVTOL Integration Pilot Program) της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας (Federal Aviation Administration).

Τον Μάρτιο, το υπουργείο Μεταφορών των ΗΠΑ επέλεξε οκτώ πιλοτικά προγράμματα όπου θα δοκιμαστούν τα eVTOL. Εκτός από τις υπηρεσίες ιπτάμενων ταξί σε πόλεις, δοκιμάζονται επίσης με-

Το ηλεκτρικό αεροσκάφος της Joby Aviation βρίσκεται στο τελευταίο από τα πέντε στάδια της διαδικασίας πιστοποίησης της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας.

ταφορές επιβατών σε περιφερειακό επίπεδο, μεταφορές φορτίου, επιχειρήσεις αντιμετώπισης έκτακτης ανάγκης με παραδόσεις γευμάτων, αυτόνομες πτήσεις και offshore μεταφορές στον τομέα της ενέργειας.

Το 2024, η FAA δημοσίευσε νέους κανόνες που φέρνουν τα ιπτάμενα ταξί ένα βήμα πιο κοντά στην πραγματικότητα. Εκτοτε, εταιρείες όπως η Joby επιδιώκουν να κάνουν δοκιμές, προκειμένου να λάβουν πιστοποιήσεις. Η εταιρεία βρίσκεται στο τελευταίο από τα πέντε στάδια της διαδικασίας πιστοποίησης της FAA.

Το ηλεκτρικό ταξί της Joby Aviation μπορεί να μεταφέρει πέντε άτομα, συμπεριλαμβανομένου του πιλότου.

Ψήφος εμπιστοσύνης από Moody's στην κινεζική οικονομία

Ο διεθνής οίκος αναβάθμισε τις προοπτικές της Κίνας από αρνητικές σε σταθερές

Για πρώτη φορά από το 2012, οπότε ανέλαβε πρόεδρος της Κίνας ο Σι Τζινπίνγκ, ένας από τους τρεις μεγάλους οίκους πιστοληπτικής αξιολόγησης, η Moody's, προχώρησε χθες σε μια κίνηση που δεν είχε κάνει έκτοτε κανείς εκ των τριών οίκων, δίνοντας ψήφο εμπιστοσύνης στην κινεζική οικονομία. Την αναβάθμιση δίνοντάς της τώρα βαθμολογία «σταθερή» από «αρνητική», στην οποία την είχε υποβαθμίσει από το 2023, όταν οι δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης για τις περιφερειακές κυβερνήσεις και τη στήριξη της χειμαζόμενης αγοράς ακινήτων είχαν διογκώσει το χρέος της και απειλούσαν την οικονομία της.

Εκτοτε, όμως, το Πεκίνο έχει αποδυθεί σε μια εκστρατεία μείωσης του χρέους και ιδιαιτέρως του «κρυφού» χρέους που βρίσκεται εκτός των ισολογισμών, επιβάλλοντας σκληρούς περιορισμούς στον διορισμό όσων εταιρειών συνεργάζονται με τις περιφερειακές αρχές για τη χρηματοδότηση έργων υποδομής. Η αναβάθμιση «αντανακλά την εκτίμησή μας πως η οικονομική και δημοσιονομική ισχύς της κινεζικής οικονομίας θα παραμείνει ανθεκτική στις γεωπολιτικές προκλήσεις και στα προβλήματα του εμπορίου», τονίζει

η Moody's στη σχετική ανακοίνωσή της, αν και αναγνωρίζει ότι «θα παραμείνουν οι δημοσιονομικές πιέσεις και θα εξακολουθήσει να αυξάνεται το χρέος της κεντρικής κυβέρνησης στο εγγύς μέλλον, αλλά οι κίνδυνοι θα βρίσκονται σε ελεγχόμενα επίπεδα». Σε ό,τι αφορά το χρέ-

Αναγνωρίζει ότι θα εξακολουθήσει να αυξάνεται το χρέος της κεντρικής κυβέρνησης στο εγγύς μέλλον, αλλά οι κίνδυνοι θα βρίσκονται σε ελεγχόμενα επίπεδα.

ος της Κίνας που την τελευταία πενταετία έχει αυξηθεί κατά 20 εκατοστιαίες μονάδες στο 68,5% του ΑΕΠ της, η Moody's προβλέπει πως θα φθάσει στο 82,4% του ΑΕΠ το επόμενο έτος και θα υπερβεί το 90% μέχρι τα τέλη της δεκαετίας.

Παράλληλα η Moody's επιβεβαίωσε τη μακροπρόθεσμη προοπτική της κινεζικής οικονομίας διατηρώντας την στη βαθμίδα A1, δηλαδή στην ίδια βαθμίδα

Η Moody's θεωρεί ότι ο ρυθμός ανάπτυξης της Κίνας θα φθάσει φέτος στο 4,5% και στο 4,2% το επόμενο έτος.

με την Ιαπωνία, το Κουβέιτ και το Βέλγιο και τέσσερις βαθμίδες κάτω από την ανώτερη όλων. Ο εν λόγω οίκος αξιολόγησε εκφράζει σαφώς αισιοδοξία για τις προοπτικές ανάπτυξης της Κίνας, καθώς ο ρυθμός ανάπτυξης της αναμένεται να φθάσει φέτος στο 4,5% και στο 4,2% το επόμενο έτος, θα είναι εν ολίγοις σαφώς υψηλότερος από τις προβλέψεις της Moody's προ τριετίας. Ως εκ τούτου, ο εν λόγω οίκος εκτιμά πως το Πεκίνο έχει τώρα «τα περιθώρια για να συνεχίσει τις πολιτικές με τις οποίες αντιμετωπίζει τα διαρθρωτικά προβλήματα της οικονομίας, χωρίς να επεκτείνει υπερβολικά την πολιτική στήριξη». Η ανάπτυξη της Κίνας παραμένει εντυπωσιακά στιβαρή στη διάρκεια του έτους παρά τον πόλεμο στο Ιράν, καθώς οι εξαγωγές της εξακολουθούν να αυξάνονται, ενώ έχουν αποδώσει καρπούς οι μακροχρόνιες προσπάθειές της να διασφαλίσει ενεργειακή επάρκεια, με αποτέλεσμα να έχουν ελαχιστοποιήσει τον αντίκτυπο του πολέμου στην εγχώρια οικονομική δραστηριότητα. Και στο μεταξύ αυξάνεται το ενδιαφέρον των ξένων επενδυτών για τοποθετήσεις σε γουάν.

Δεν συμμερίζονται πάντως την ίδια άποψη οι New York Times,

καθώς σε σχετικό δημοσίευσμά τους αναφέρουν πως παρά τα τεράστια αποθέματα πετρελαίου και τις εξίσου τεράστιες επενδύσεις της σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η κινεζική οικονομία αρχίζει να υφίσταται τον αντίκτυπο του πολέμου. Ενδεικτικά αναφέρουν τη μείωση κατά 26% που κατέγραψαν οι πωλήσεις αυτοκινήτων τις πρώτες 19 ημέρες του Απριλίου και τονίζουν πως δεν αφορά μόνο τα ηλεκτροκίνητα οχήματα. Αφορά παράλληλα και τα συμβατικά οχήματα εσωτερικής καύσης που σημείωσαν πτώση 40%.

Σύμφωνα με την αμερικανική εφημερίδα, τα εστιατόρια και τα ξενοδοχεία στην Κίνα έχουν όλο και λιγότερους πελάτες, καθώς τα νοικοκυριά περιορίζουν τις δαπάνες τους. Την περασμένη εβδομάδα, άλλωστε, χιλιάδες εργάτες μονάδας παραγωγής παιχνιδιών προχώρησαν σε κινητοποιήσεις διαμαρτυρίας καθώς η επιχείρηση κατέρρευσε υπό το βάρος του αυξημένου κόστους των πλαστικών, απότοκο του πολέμου κατά του Ιράν και της εκτόξευσης των τιμών του πετρελαίου. Δευτερευόντως εκτιμάται πως συνέδραμε στην κατάρρευση της εταιρείας και η πολιτική δασμών του Ντόναλντ Τραμπ.

BLOOMBERG, THE NEW YORK TIMES

Ισχυρό το πλήγμα του πολέμου στην οικονομία του Ιράν

Εκατομμύρια αντιμέτωποι με ανεργία και φτώχεια, στο 67% ο πληθωρισμός

Ιλιγγιώδης πληθωρισμός, που καθιστά απρόσιτα τα βασικά είδη διατροφής, εκτόξευση της ανεργίας και συνολικά η δραματική πτώση του βιοτικού επιπέδου των Ιρανών είναι ήδη οι επιπτώσεις δύο μηνών πολέμου στην οικονομία του Ιράν. Η Τεχεράνη έχει καταφύγει πλέον σε αυξημένες μισθών, επιδοτήσεις των τιμών των τροφίμων και των ειδών πρώτης ανάγκης, αλλά και στην καταβολή άμεσων επιδομάτων στα χαμηλότερα εισοδηματικά στρώματα για να στηρίξει τους φτωχούς. Όπως επισημαίνουν, όμως, οικονομικοί αναλυτές, οι δυνατότητές της είναι περιορισμένες, δεδομένου του ισχυρότατου οικονομικού πλήγματος.

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της κεντρικής τράπεζας του Ιράν, ο πληθωρισμός στα μέσα Απριλίου είχε εκτοξευθεί στο 67% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους. Μεγάλο ποσοστό του ιρανικού λαού αδυνατεί να καλύψει ζωτικές ανάγκες, αφού ακόμη και οι επιδοτούμενες από το κράτος τιμές των τροφίμων έχουν γίνει απρόσιτες. Ειδικότερα, το κρέας κοστίζει πλέον 3,60 δολ. η λίβρα, ποσότητα αντίστοιχη με λιγότερο από μισό κιλό, όταν ο μέσος μισθός στη χώρα δεν υπερβαίνει

τα 130 δολ. τον μήνα. Παράλληλα, οι βομβαρδισμοί έχουν πλήξει τις επιχειρήσεις, οδηγώντας άμεσα ένα εκατ. Ιρανούς στην ανεργία και έμμεσα περίπου άλλο ένα εκατομμύριο. Τα πράγματα αναμένεται να επιδεινωθούν, καθώς κλείνουν σε όλη τη χώρα επιχειρήσεις από κάθε κλάδο, από τον μεταποιητικό τομέα μέχρι τις λιανικές πωλήσεις. Ατία, μεταξύ άλλων, είναι και οι ελλείψεις χάλυβα όπως και πολλών άλλων πρώτων υλών, που καθιστούν αδύνατη την παραγωγή σε πολλούς βιομηχανικούς κλάδους.

Κλείνουν σε όλη τη χώρα επιχειρήσεις από κάθε κλάδο, από τον μεταποιητικό τομέα μέχρι τις λιανικές πωλήσεις.

Συγκεκριμένα, τα ηλεκτρονικά είδη, που στην πλειονότητά τους είναι εισαγόμενα, παρουσιάζουν μεγάλες ελλείψεις και έχουν γίνει πανάκριβα.

Καθοριστικός παράγοντας είναι ο αποκλεισμός των Στενών του Ορμούζ, καθώς από αυτό το

θαλάσσιο πέρασμα διερχόταν πριν από τον πόλεμο το μεγαλύτερο μέρος των εισαγωγών και των εξαγωγών του Ιράν, από τα προϊόντα φαρμακοβιομηχανιών μέχρι τις πρώτες ύλες. Με τον αποκλεισμό των Στενών καθίστανται εξαιρετικά δύσκολες οι εξαγωγές της χώρας τόσο σε πετρέλαιο όσο και σε άλλα εμπορεύματα, από τα οποία προσπορίζονταν το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων της.

Μέχρι και τον Μάρτιο το Ιράν εξήγαγε 1,85 εκατ. βαρέλια αργού την ημέρα αξίας 191 εκατ. δολ. με τις διεθνείς τιμές του «μαύρου χρυσού». Σύμφωνα με αναλυτές της Kpler, εταιρείας πληροφοριών για τις κινήσεις των δεξαμενοπλοίων, μέχρι στιγμής δεν υπάρχουν ενδείξεις πως ιρανικά δεξαμενόπλοια έχουν παραβιάσει τον αποκλεισμό και έχουν κατορθώσει να παραδώσουν φορτία τους σε πελάτες από την Κίνα.

Την ίδια στιγμή, παραμένει μονίμως κλειστό το Ιντερνετ, μιας και οι βομβαρδισμοί έχουν πλήξει τις online επιχειρήσεις. Ο πόλεμος έχει βρει την οικονομία του Ιράν ήδη τραυματισμένη από τα 47 χρόνια του εμπόργκο που έχουν επιβάλει οι ΗΠΑ και οι σύμμαχοί τους στην Ισλαμική Δημοκρατία. Τα δεινά της ιρανι-

Ο πόλεμος έχει καταστρέψει βασικές υποδομές της χώρας, οδικές αρτηρίες, λιμάνια και κατοικίες σε ολόκληρες περιοχές και έχει πλήξει ζωτικούς βιομηχανικούς κλάδους του Ιράν. Η ανοικοδόμηση της χώρας, όταν θα λήξει ο πόλεμος, υπολογίζεται με τα σημερινά δεδομένα πως θα απαιτήσει τουλάχιστον 270 δισ. δολ.

κής οικονομίας, μεταξύ των οποίων η κατάρρευση του νομίσματος και η εκτόξευση των τιμών, ήταν άλλωστε οι κύριες αιτίες των μαζικών διαδηλώσεων κατά του καθεστώτος που εκδηλώθηκαν στα τέλη του περασμένου έτους και στις αρχές του τρέχοντος. Ο πόλεμος έχει σαφώς επιδεινώσει την κατάσταση, καθώς

έχει καταστρέψει βασικές υποδομές της χώρας, οδικές αρτηρίες, λιμάνια και κατοικίες σε ολόκληρες περιοχές.

Εχει επίσης πλήξει τους πιο ζωτικούς βιομηχανικούς κλάδους της χώρας όπως οι καλυβουργίες και οι βιομηχανίες πετροχημικών. Σύμφωνα μάλιστα με τις εκτιμήσεις που αναφέρουν

τα κρατικά μέσα ενημέρωσης, η ανοικοδόμηση της χώρας όταν θα λήξει ο πόλεμος υπολογίζεται με τα σημερινά δεδομένα πως θα απαιτήσει τουλάχιστον 270 δισ. δολ. Πρόκειται για ποσό απολύτως δυσβάσταχτο για μια χώρα της οποίας το ΑΕΠ ήταν, με τα δεδομένα του περασμένου έτους, 341 δισ. δολ.

Συνεργασία Airbus και ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ στην άμυνα

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Σημαντικό βήμα για την περαιτέρω ανάπτυξη του στον κλάδο των στρατιωτικών τεχνολογιών και επικοινωνιών αποτελεί για τον όμιλο ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ η υπογραφή μνημονίου συνεργασίας (MoU) με την Airbus. Το μνημόνιο έχει ως αντικείμενο τη συνεργασία για τη δημιουργία ολοκληρωμένων λύσεων στην Ελλάδα σε τομείς όπως οι στρατιωτικές δορυφορικές επικοινωνίες και η ανθεκτικότητα κρίσιμων υποδομών.

Ειδικότερα, στο επίκεντρο της συνεργασίας με την Airbus Defence and Space –το βραχίονα στους τομείς της άμυνας και του Διαστήματος του γαλλικού ομίλου– βρίσκεται η διεκδίκηση του προγράμματος απόκτησης εθνικού γεωστατικού δορυφόρου για την κάλυψη στρατιωτικών τηλεπικοινωνιακών αναγκών. Με την αξιοποίηση και την ανάπτυξη ενός τέτοιου εθνικού δορυφόρου, υποδομή γνωστή ως

MILSATCOM (Military Satellite Communications) και της σχετικής υποστηρικτικής υποδομής, η χώρα εκτιμάται πως θα ενισχύσει σημαντικά την εθνική άμυνά της. Το πρόγραμμα του στρατιωτικού αυτού δορυφόρου, σύμφωνα με πληροφορίες, ενδέχεται να ενταχθεί στο χρηματοδοτικό εργαλείο της E.E. SAFE.

Η Airbus έχει ήδη σημαντική δραστηριότητα στην ανάπτυξη τέτοιων δορυφόρων στρατιωτικών τηλεπικοινωνιακών αναγκών για λογαριασμό της Γαλλίας (Syntacuse IV), της Γερμανίας (Satcom BW), της Ισπανίας (Spain Sat NG1 και NG2) και της Μεγάλης Βρετανίας (Skynet).

Το μνημόνιο συνεργασίας θεωρείται, βεβαίως, και ένα θετικό βήμα για τη συμμετοχή της ελληνικής βιομηχανίας και του τεχνολογικού τομέα εν γένει, καθώς και για τη μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας σε τέτοια έργα. ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ και Airbus δηλώνουν μάλιστα στη σχετική ανα-

Η Airbus έχει ήδη σημαντική δραστηριότητα στην ανάπτυξη δορυφόρων στρατιωτικών τηλεπικοινωνιακών αναγκών για λογαριασμό της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ισπανίας και της Μεγάλης Βρετανίας.

κοινωσή τους πως «προσβλέπουν στην τόνωση της καινοτομίας και στην ενίσχυση της εγχώριας τεχνολογίας, υποστηρίζοντας τη δημιουργία ενός εύρωστου και ανταγωνιστικού εθνικού οικοσυστήματος αναφορικά με την προστασία κρίσιμων υποδομών και την άμυνα».

Παράλληλα, το MoU με την

Airbus αξιολογείται από την αγορά ως καθοριστικό βήμα της ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ για την ανάπτυξη δραστηριότητας στον τομέα της δορυφορικής αμυντικής τεχνολογίας. Ο ελληνικός όμιλος διαθέτει χαρτοφυλάκιο ψηφιακών έργων συμπεριλαμβανομένων τεχνολογιών και λύσεων IoT (Διαδίκτυο των Πραγμάτων). Υπολογίζεται

ότι λειτουργεί ή αναπτύσσει περισσότερα από 10 ψηφιακά έργα αθροιστικού προϋπολογισμού που ξεπερνάει τα 450 εκατ. ευρώ, με επίκεντρο «έξυπνα» συστήματα IoT και ανάλυσης μεγάλων δεδομένων (big data analysis) που υποστηρίζουν κρίσιμες δημόσιες ή ιδιωτικές υποδομές. Συγχρόνως, είναι παρακαρσιούχος σημαντικών υποδομών, συμπεριλαμβανομένων λιμενικών υποδομών, κάποιες εκ των οποίων θεωρούνται υποδομές «διπλής χρήσης», δηλαδή και πολιτικές και στρατιωτικής σημασίας.

Η Airbus κάθε άλλο παρά άγνωστη είναι στην Ελλάδα. Εκτός από την κυρίαρχη παρουσία στον κλάδο των αερομεταφορών (η Aegean Airlines διαθέτει στόλο 70 αεροσκαφών της οικογένειας Airbus A320 και η SKY Express άλλων 15 Airbus) διαθέτει ισχυρό αποτύπωμα και στην άμυνα, την ασφάλεια και την πολιτική προστασία: Ο ελληνικός στρατός χρησιμοποιεί ελικόπτερα NH90 σε επιχει-

ρήσεις αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών, ειρηνευτικές και ανθρωπιστικές επιχειρήσεις, ενώ η πολεμική αεροπορία διαθέτει στόλο 12 Super Puma για αποστολές έρευνας και διάσωσης. Ακόμα, το λιμενικό, η πυροσβεστική και η αστυνομία χρησιμοποιούν τεχνολογίες της Airbus. Επιπλέον, πριν από ένα χρόνο και συγκεκριμένα στις 30 Απριλίου 2025, η Airbus υπέγραψε με το υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας συμφωνία για την προμήθεια 8 ελικόπτερων H215 για τον εκσυγχρονισμό των δυνατοτήτων αεροπυρόσβεσης και πολιτικής προστασίας. Η Airbus παρέχει ήδη στην Ελλάδα και προηγμένες δορυφορικές απεικονίσεις μέσω της συστοιχίας Pleiades-Neo, η οποία ανήκει στην Airbus Defence and Space, ενώ ηγείται σύμπραξης με ελληνικές εταιρείες, συμπεριλαμβανομένης της EAB, για την ανάπτυξη του νέου ευρωπαϊκού αεροσκάφους μεταφοράς φορτίων μεσαίου μεγέθους (FMTC).

Παραχώρηση εσόδων προς φιλανθρωπικούς φορείς από εκδηλώσεις του Δήμου Στροβόλου (περιόδου Οκτωβρίου- Νοεμβρίου 2025)

Ο Δήμος Στροβόλου ανακοινώνει ότι τα έσοδα που συγκεντρώθηκαν από τις φθινοπωρινές συναυλίες, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Πολιτιστικού Προγράμματος του Δήμου για το 2025, παραχωρήθηκαν στους ακόλουθους φιλανθρωπικούς φορείς:

- Ποσό €1466,67 παραχωρήθηκε στο Ίδρυμα «Αλκίνοος Αρτεμίου» από τα έσοδα της συναυλίας «Μια φορά θυμάμαι- Αφιέρωμα στον Γιάννη Σπανό» στις 29/10/2025.
- Ποσό €761,90 παραχωρήθηκε στην Οργάνωση Παραπληγικών Κύπρου, από τα έσοδα της συναυλίας «Το Κονσέρτο» στις 31/10/2025.
- Ποσό €1414,29 παραχωρήθηκε στο Ίδρυμα «Always Ioanna Skordi Foundation», από τα έσοδα της συναυλίας «Δημήτρης Μεσημέρης - Κατερίνα Παράσχου "Μ' ένα όνειρο τρελό"» στις 5/11/2025
- Ποσό €747,62 παραχωρήθηκε στον Κυπριακό Σύνδεσμο Φίλων και Ατόμων με Όγκους Εγκεφάλων, από τα έσοδα της συναυλίας «George Solonos Band Concert» στις 12/11/2025.
- Ποσό €400 παραχωρήθηκε στο Φιλανθρωπικό Ίδρυμα «Τοξότης», από τα έσοδα της συναυλίας «Κόρη, αφή, μάνα, στετέ: οι γυναίκες τραγουδούν τις γυναίκες» στις 14/11/2025

Αρ. Άδειας Εράνου για τις 5 συναυλίες: ΝΠ 63/25

Για άλλη μία φορά, ο Δήμος Στροβόλου εκφράζει τη θερμά συχαρητήριά του σε όλα τα καλλιτεχνικά σχήματα για τις πιο πάνω συναυλίες. Ο Δήμος εκφράζει παράλληλα τις ευχαριστίες του στο φιλότεχνο κοινό, που συνεχίζει να στηρίζει με την παρουσία του στις εκδηλώσεις του Δήμου το έργο των φιλανθρωπικών φορέων.

Το πρόγραμμα της παραχώρησης των εσόδων από τις εκδηλώσεις του Δήμου σε φιλανθρωπικούς φορείς θα συνεχιστεί και με τις παραστάσεις που εντάσσονται στο Φεστιβάλ Θεάτρου του Δήμου για το 2026.

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΣ

Τη Δευτέρα 11 Μαΐου, 2026 στις 9:00πμ στη Δημοσιογραφική Εστία (δίπλα από Αρχηγείο Αστυνομίας) στη Λευκωσία θα πωληθούν σε Πλειστηριασμό 88 οχήματα.

Περιλαμβάνουν 1 Βυτιοφόρο όχημα UNIMOG, 1 Τράκτορ ZETOP, 3 ΤΟΓΙΟΤΑ ΛΑΝΤΚΡΟΥΖΕΡ, 1 ΝΙΣΣΑΝ ΠΑΤΡΟΛ, Διπλοκάμπινα (ΤΟΓΙΟΤΑ, ΝΙΣΣΑΝ, ΜΙΤΣΟΥΜΠΙΣΙ), μικρά λεωφορεία, ΜΙΤΣΟΥΜΠΙΣΙ ΠΑΝΤΖΕΡΟ και διάφορα άλλα.

Τα οχήματα βρίσκονται στις Υπηρεσίες Κρατικών Αγορών Βιομηχανική περιοχή Παλλουριώτισσας και στις αποθήκες ΥΚΑΠ Πάφου.

Οι ενδιαφερόμενοι αγοραστές μπορούν επιθεωρήσουν τα οχήματα από τη Δευτέρα 4/5/2026 μέχρι και την Παρασκευή 8/5/2026 μεταξύ 8:00πμ-12:30πμ και το πρωί του Πλειστηριασμού μεταξύ 7:30-8:30πμ. Τόσο η επιθεώρηση όσο και ο πλειστηριασμός είναι ανοικτοί σε όλους τους ενδιαφερόμενους πολίτες.

Για περισσότερες πληροφορίες και καταλόγους απευθύνεστε στους Δημοπράτες:
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ ΛΤΔ
Τ. Παπαδόπουλου 6, Άγιος Δομέτιος, Λευκωσία
ΤΗΛ: 22778751

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η Νο1
ενημερωτική
εφαρμογή
στην Κύπρο

Μείνετε
ενημερωμένοι!

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

Μάχη με τον χρόνο για το «Σπίτι μου II»

3.100 επίδοχοι δανειολήπτες πρέπει σε 22 ημέρες να υπογράψουν συμβόλαιο αγοράς και να λάβουν έγκριση από την τράπεζα

της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Σε 3.500 υπολογίζονται οι υποψήφιοι δανειολήπτες που βρίσκονται σε εκκρεμότητα για να ενταχθούν στο πρόγραμμα «Σπίτι μου II», μέσα στην ασφυκτική προθεσμία του ενός μηνός που όρισε το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Η νέα προθεσμία ορίστηκε για τις 2 Ιουνίου αντί της αρχικής που έληγε στις 30 Αυγούστου, επισπεύδοντας τον χρόνο για τη λήξη του προγράμματος κατά τρεις περίπου μήνες για 3.500 νοικοκυριά, που θα πρέπει εντός 30 ημερών να ολοκληρώσουν τη διαδικασία αγοράς του ακινήτου προκειμένου να επωφεληθούν από την επιδότηση του επιτοκίου.

Οι «σίγουροι»

Σύμφωνα με στοιχεία της «Κ», από αυτούς τους 3.500, μόλις το περίπου 10%, δηλαδή 350 έως 400 υποψήφιοι δανειολήπτες έχουν ήδη υπογράψει συμβόλαιο με τον αγοραστή και η ένταξή τους στο πρόγραμμα θεωρείται σχεδόν εξασφαλισμένη. Το μεγάλο ερώτημα είναι οι υπόλοιποι 3.100, που ενώ έχουν βρει το σπίτι που τους ενδιαφέρει και έχουν συμφωνήσει έστω προφορικά με τον πωλητή του ακινήτου, δεν έχουν ακόμη υπογράψει συμβόλαιο και άρα δεν έχουν λάβει την τελική έγκριση από την τράπεζα. Η κατηγορία αυτή των νοικοκυριών θα πρέπει να επισπεύσει τη διαδικασία προκειμένου να μην τεθεί εκτός προγράμματος και απολέσει το όνειρο να αποκτήσει την πρώτη κατοικία με φθινό επιτόκιο, επιδοτούμενο κατά 50%.

Με βάση τα ίδια στοιχεία, αυτοί οι υποψήφιοι δανειολήπτες δεν βρίσκονται στο ίδιο στάδιο της διαδικασίας. Αρκετοί είναι σε πιο προχωρημένο, έχουν δηλαδή λάβει τελική έγκριση από την τράπεζα, η οποία έχει κάνει τον νομικό και τεχνικό έλεγχο του ακινήτου. Ωστόσο, δεν έχουν υπογράψει το συμβόλαιο αγοραπωλησίας και θα πρέπει τώρα να επισπεύσουν τη διαδικασία, ώστε εντός λίγων μόλις ημερών να ολοκληρώσουν και τη μεταγραφή του ακινήτου. Στην πραγματικότητα οι μέρες που απομένουν είναι πολύ λιγότερες των 30, αφού η σύσταση που έχουν οι τράπεζες είναι τα

Σε κάποιες περιπτώσεις οι αγοραστές έχουν δώσει προκαταβολή στον πωλητή, αλλά τώρα κινδυνεύουν να μείνουν εκτός του προγράμματος.

συμβόλαιο να έχουν κλείσει έως τις 22 Μαΐου, προκειμένου να ολοκληρωθεί η υπογραφή της δανειακής σύμβασης έως τις 2 Ιουνίου.

Μεταξύ αυτών υπάρχουν και περιπτώσεις –ευτυχώς όχι πολλές– που έχουν δώσει και μια μικρή προκαταβολή στον υποψήφιο πωλητή προκειμένου να δεσμεύσουν το ακίνητο και κινδυνεύουν να μείνουν εκτός του προγράμματος.

Η διαδικασία εμπλέκει έντονα και τους συμβολαιογράφους,

Τα δάνεια προς τα νοικοκυριά

ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΚΑΤ. ΕΥΡΩ

		2026		
		ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	ΜΑΡΤΙΟΣ
ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ	Υπόλοιπο χρηματοδότησης	34.408	34.442	34.359
	Μηνιαία καθαρή ροή	-79	28	112
	12μηνη μεταβολή	2,4%	2,6%	2,7%
ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ	Στεγαστικά ▶ Υπόλοιπο χρηματοδότησης	25.629	25.653	25.562
	Καταναλωτικά ▶ Υπόλοιπο χρηματοδότησης	8.556	8.563	8.582
	Λοιπά ▶ Υπόλοιπο χρηματοδότησης	224	226	216
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ	Υπόλοιπο χρηματοδότησης	127.870	129.144	131.326
	Μηνιαία καθαρή ροή	-2.170	1.264	2.387
	12μηνη μεταβολή	7,6%	7,4%	7,6%

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

οι οποίοι θα πρέπει να προτεριοποιήσουν τους πελάτες τους προκειμένου να ανταποκριθούν στον όγκο των συμβολαίων που καλούνται να ολοκληρώσουν σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Υπενθυμίζεται ότι ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος είναι 2 δισ. ευρώ και τα αιτήματα που έχουν λάβει έγκριση από τις τράπεζες αντιστοιχούν σε χρηματοδότηση 1,6 δισ. ευρώ. Με ορατό τον κίνδυνο αρκετοί από αυτούς

τους 3.500 να μείνουν εκτός, τα χρήματα που θα περισσέψουν υπολογίζονται περίπου σε μισό δισ. ευρώ.

Όπως έχει γράψει η «Κ», το αρμόδιο υπουργείο επιδιώκει να μη χαθούν αυτά τα κεφάλαια και να αξιοποιηθούν σε ένα ενδιαμέσο πρόγραμμα - γέφυρα για όσους δεν καταφέρουν να προλάβουν την προθεσμία. Η δυνατότητα αυτή, ωστόσο, δεν είναι βέβαιη και γι' αυτό επισήμως δεν επιβεβαιώνεται η προοπτική υπάρξης ενός εν-

διάμεσου προγράμματος για τα αδιάθετα του «Σπίτι μου II». Πηγές με γνώση του θέματος σημειώνουν ότι όσοι χάσουν στο παρά πέντε το πρόγραμμα θα πρέπει να προβλέψουν –πάντα σε συμφωνία με τον πωλητή– πιο μακρινή προθεσμία εξόφλησης του συμβολαίου, π.χ. τρεις μήνες αντί για έναν, έτσι ώστε να μη χάσουν το ακίνητο στην περίπτωση που τελικά υπάρξει ενδιαμέσο πρόγραμμα.

Πρόκειται πάντως για μια κίνηση με ρίσκο, αφού δεν

υπάρχει εγγύηση για το εάν και πότε θα υπάρξει πρόγραμμα - γέφυρα.

Οι μέχρι σήμερα ωφελούμενοι από το «Σπίτι μου II» υπολογίζονται περίπου σε 10.000 και οι συνολικές εκταμιεύσεις –από τις αρχές του 2025 που ξεκίνησε το πρόγραμμα έως και σήμερα– ανέρχονται σε 1,1 δισ. ευρώ. Τα δάνεια αυτά, αλλά και τα ειδικά προγράμματα που έβγαλαν οι τράπεζες για τη χρηματοδότηση της πρώτης κατοικίας, έχουν κινητοποιήσει τις κορηγίες στεγαστικών, χωρίς ωστόσο να ανατρέψουν την καθοδική πορεία που καταγράφεται συστηματικά τα τελευταία χρόνια στα υπόλοιπα της στεγαστικής πίστης.

Τα στεγαστικά δάνεια

Τα στοιχεία της ΤτΕ δείχνουν ότι στο τέλος του α' τριμήνου τα υπόλοιπα των στεγαστικών δανείων μειώθηκαν στα 25,5 δισ. ευρώ και η καθαρή ροή χρηματοδότησης για όλο το τρίμηνο ήταν αρνητική κατά 49 εκατ. Η καθαρή ροή χρηματοδότησης αποτυπώνει τις νέες εκταμιεύσεις μετά τις αποπληρωμές και το γεγονός ότι παραμένει αρνητική σημαίνει ότι οι αποπληρωμές παλαιότερων στεγαστικών δανείων συνεχίζουν να είναι υψηλότερες, με αποτέλεσμα τα συνολικά υπόλοιπα να συρρικνώνονται.

Στον αντίποδα είναι τα δάνεια προς επιχειρήσεις που εκτινάχθηκαν στο τέλος του α' τριμήνου στα 93,2 δισ. ευρώ από 89,7 δισ. ευρώ τον Ιανουάριο, καταγράφοντας θετική ροή χρηματοδότησης ύψους 1,5 δισ. ευρώ για όλο το τρίμηνο.

Ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων από τους παρόχους

Θα αναλαμβάνουν τα έργα και θα πληρώνονται σε δόσεις μέσω των λογαριασμών

της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Προ των πυλών για την είσοδό τους στην αγορά της ενεργειακής αναβάθμισης κτιρίων βρίσκονται οι πάροχοι ηλεκτρικής ενέργειας, με όχημα τους λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος και εργαλείο το On-bill financing. Πρόκειται για το νέο εργαλείο χρηματοδότησης δράσεων ενεργειακής αναβάθμισης κτιρίων και αποπληρωμής με δόσεις που έχει περιληφθεί από το υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας στον «Οδικό χάρτη για την εξοικονόμηση ενέργειας στα κτίρια» προκειμένου να άρει χρηματοδοτικά εμπόδια και να διευκολύνει την επίτευξη των εθνικών στόχων για το «πρασίνισμα» των κτιρίων της χώρας, που αποτελεί τον πιο ενεργοβόρο τομέα της ελληνικής οικονομίας, αντιπροσωπεύοντας το 40% της τελικής καταναλώσεως ενέργειας.

Το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) προβλέπει μείωση της χρήσης ενέργειας στα οικιακά κτίρια κατά 16% έως το 2030 και 20%-22% έως το 2035, με ρυθμούς ανακαίνισης 68.000-70.000 κατοικιών ετησίως την περίοδο 2025-2030, 64.000 κατοικιών για την περίοδο 2031-2040 και 83.000 κατοικιών για την περίοδο 2041-2050.

Το μοντέλο On-bill financing, που εφαρμόζεται και σε άλλες χώρες, όπως το Βέλγιο, η Ολλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, απαντάει στο μεγάλο πρόβλημα της περιορισμένης πρόσβασης χρηματοδότησης για τα ελληνι-

κά νοικοκυριά. Για την περίοδο 2024-2030 εκτιμάται διαθεσιμότητα περίπου 7,5 δισ. ευρώ για σχετικές δράσεις, με τους προμηθευτές να προσβλέπουν στην ενίσχυση των εσόδων τους και σε ενίσχυση της σχέσης τους με τους καταναλωτές - πελάτες τους. Η ΔΕΗ, για παράδειγμα, έχοντας ήδη πάρει θέση στην αγορά λιανικής ηλεκτρικών συσκευών και προϊόντων ενεργειακής αναβάθμισης μέσω της εξαγοράς της «Κωτσόβολος», στοχεύει να παρέχει τις συγκεκριμένες υπηρεσίες στο 40% των πελατών της έως το 2027. Ο πάροχος μέσω του λογαριασμού ρεύματος δεν θα πουλάει στον πελάτη του μόνο κιλοβα-

Το νέο εργαλείο On-bill financing αλλάζει τους όρους του παιχνιδιού στην αγορά.

τώρες. Θα του διαθέτει και θα χρηματοδοτεί έργα ενεργειακής αναβάθμισης, όπως αντλίες θερμότητας για θέρμανση και ψύξη, φωτοβολταϊκά στις στέγες και αντικατάσταση κουφωμάτων σε παράθυρα και πόρτες, και θα παρέχει επίσης συμβουλευτικές υπηρεσίες.

Το νέο εργαλείο On-bill financing αλλάζει τους όρους του παιχνιδιού στην αγορά και έχει φέρει ήδη σε αντιπαράθεση παρόχους από τη μια και μηχανικούς, εταιρείες θέρμανσης και επαγγελματίες τεχνικών εγκαταστάσεων από την άλλη. Η αντιπα-

Ο πάροχος μέσω του λογαριασμού ρεύματος δεν θα πουλάει στον πελάτη του μόνο κιλοβατώρες. Θα διαθέτει και θα χρηματοδοτεί έργα ενεργειακής αναβάθμισης, όπως αντλίες θερμότητας, φωτοβολταϊκά στις στέγες και αντικατάσταση κουφωμάτων.

ράθεση που υποβόσκει εδώ και μήνες εκφράστηκε επισήμως στο πλαίσιο της διαβούλευσης από την αρμόδια ρυθμιστική αρχή (ΡΑΑΕΥ) της τροποποίησης του Κώδικα Προμήθειας Ηλεκτρικής Ενέργειας, ώστε να συμπεριληφθεί η δυνατότητα παροχής πρόσθετων υπηρεσιών βελτίωσης ενεργειακής απόδοσης σε πελάτες των παρόχων.

Στην εισήγησή της η ΡΑΑΕΥ ρυθμίζει τον τρόπο που θα γίνονται οι συμβάσεις με τους παρόχους και η αποπληρωμή. Ο πάροχος θα χρηματοδοτεί ενεργειακές δράσεις και θα τις εγκα-

θιστά ο ίδιος ή σε συνεργασία με τρίτους και θα αποπληρωνεται από τον καταναλωτή μέσω του λογαριασμού ρεύματος σε δόσεις.

Οι χρεώσεις για ενεργειακές αναβαθμίσεις, σύμφωνα με την εισήγηση, θα αποτελούν διακριτή χρέωση στον λογαριασμό ηλεκτρικού ρεύματος, ενώ ρητά προβλέπεται ότι δεν θα περιορίζεται το δικαίωμα αλλαγής παρόχου για τον καταναλωτή. Επίσης ρητά προβλέπεται ότι ο πάροχος δεν θα έχει δικαίωμα διακοπής της ηλεκτροδότησης για ανεξόφλητα που αφορούν

δράσεις ενεργειακής αναβάθμισης.

Ο κλάδος ελληνικών επιχειρήσεων θέρμανσης και ενέργειας μέσω της Ενωσης του (ΕΝΕΕΠΙΘΕ) εκτιμά ότι από τη ρύθμιση προκύπτουν ζητήματα ελεύθερου ανταγωνισμού και κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης που θα πρέπει να επαυκτιμωθούν. Τάσσεται υπέρ της θεσμοθέτησης ενός πλαισίου On-bill financing που θα επιτρέψει μεν στους παρόχους ενέργειας να λειτουργούν ως πλατφόρμες χρηματοδότησης και αποπληρωμής, αλλά θα

αποκλείει τη δυνατότητα αποκλειστικής ή προνομιακής δι-άθεσης συγκεκριμένων προϊόντων και υπηρεσιών μέσω της δεσπόζουσας θέσης τους στην αγορά ενέργειας. Απαιτείται, επισημαίνει, να διασφαλιστεί ότι δεν θα υφίσταται σύνδεση της χρηματοδότησης με υποχρεωτική επιλογή συγκεκριμένου εξοπλισμού, συγκεκριμένου εγκαταστάτη ή συνδεδεμένων επιχειρήσεων του προμηθευτή ενέργειας, ούτε θα επιτρέπεται η αξιοποίηση ρυθμιζόμενων εσόδων ή προνομιακής πρόσβασης σε δεδομένα προς ενίσχυση εμπορικών δραστηριοτήτων εκτός του πυρήνα της ενεργειακής προμήθειας. Επιφυλάξεις για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης διατυπώνονται και από το ΤΕΕ Δυτικής Μακεδονίας.

Οι πάροχοι μέσω του Συνδέσμου τους (ΕΣΠΙΕΝ) αξιολογούν το εργαλείο ως ευκαίρια ωρίμανσης της αγοράς και προτείνουν τη διευρύνσή του ώστε να συμπεριλάβει και υπηρεσίες συντήρησης, τεχνικής βοήθειας και έκδοσης πιστοποιητικών. Επισημαίνουν την ανάγκη προώθησης σημαντικού ποσοτικού κινδύνου που προκύπτει και θέτουν ζήτημα αφενός αντιμετώπισης του «ενεργειακού τουρισμού» και αφετέρου δημιουργίας μηχανισμού εγγυοδοσίας ώστε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα του σχήματος. Ο ΕΣΠΙΕΝ όπως και η ΔΕΗ προτείνουν να γίνει ρητή αναφορά στη ρύθμιση ότι η σύμβαση για ενεργειακή αναβάθμιση θα είναι αυτοτελής και διακριτή από τη σύμβαση προμήθειας.

ΜΟΥΣΙΚΗ
Εναλλακτική ποπ
με στρας και
θεατρικότητα
Σελ. 5

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΥ
Πώς η Λυσιστράτη
έγινε Lisy στο
θέατρο της Σαγκάης
Σελ. 10

CLARE BURNETT
Άνθρωποι και
αντικείμενα σε
διαρκή κίνηση
Σελ. 4

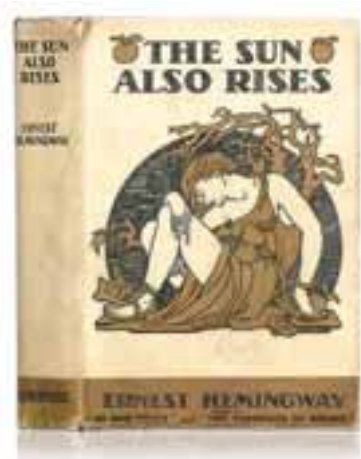
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΤΕΧΝΕΣ
& γράμματα
Κυριακή 3 Μαΐου 2026

ΕΡΝΕΣΤ

Ο ήλιος ανατέλλει εκατό χρόνια μετά

Πώς διαβάζεται το πρώτο μυθιστόρημα του Χέμινγουεϊ έναν αιώνα μετά την έκδοσή του; Και ποια στερεότυπα θολώνουν ακόμη τη σχέση μας με το έργο του τιάνα της αμερικανικής λογοτεχνίας; Δύο καθηγήτριες που μελετούν το έργο του, δίνουν τις δικές τους απαντήσεις

Σελ. 8

Το βιβλίο «Φιέστα ή κι ο ήλιος ανατέλλει» κυκλοφόρησε το 1926. Τότε ο Ερνέστ Χέμινγουεϊ δεν ήταν ο γοητευτικός «μάτσο» γκριζομάλλης που πόζαρε με τουφέκια και ρούχα για σαφάρι, αλλά ο 27χρονος κύριος με τον μπερέ, στη φωτογραφία δεξιά.

ΧΕΜΙΝΓΟΥΕΪ

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

3.5 - 9.5.26

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΕΚΔΗΛΩΣΗ

Για τον ποιητή
Κ.Π. Καβάφη

Το Θέατρο Ένα, στο πλαίσιο της ευρύτερης πολιτιστικής του προσφοράς, διοργανώνει εκδήλωση για τον μεγάλο Αλεξανδρινό ποιητή Κωνσταντίνο Καβάφη. Για τον ποιητή θα μιλήσει ο συγγραφέας και πρόεδρος του Δ.Σ. του Θεάτρου Ένα Δημήτρης Καραγιάννης. Ποιήματα θα διαβάσουν ο δόκτωρ ερευνητής και συγγραφέας Κώστας Χαραλαμπίδης και η Σταύρη Καλοψιδιώτη. Την εκδήλωση θα πλαισιώσει στο πιάνο η μουσική Γλυκερία Ανδρέου. Τετάρτη 6 Μαΐου, ώρα 8:00 μ.μ. στο Φουαγιέ του θεάτρου. **Θέατρο Ένα, Αθήνας 4, Λευκωσία. Είσοδος ελεύθερη.**

ΧΑΡΑΚΤΙΚΗ

Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή: «Μεσόγειος»

Μια νέα έκθεση στο Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή στη Λευκωσία, με τίτλο «Μεσόγειος», έρχεται να προβάλλει τη χαρακτηριστική τέχνη και ιστορικά γεγονότα στις χώρες της Μεσογείου. Παρουσιάζονται έργα διαφόρων τεχνικών και μεθόδων μέσα από τα οποία προβάλλονται πόλεις της Μεσογείου και ιστορικά γεγονότα. Γράφει, μεταξύ άλλων, ο συλλέκτης Α. Νικόλας: «Η Μεσόγειος Θάλασσα αποτελεί μία από τις σημαντικότερες γεωγραφικές και πολιτισμικές λεκάνες του κόσμου, λειτουργώντας όχι μόνο ως φυσικός σχηματισμός αλλά και ως γέφυρα μεταξύ ηπείρων. Από την αρχαιότητα υπήρξε κεντρικός άξονας εμπορίου και επικοινωνίας, συμβάλλοντας καθοριστικά στη διόδοση ιδεών και τεχνολογίας. Παράλληλα, απε-

τέλεσε διαχρονικό πεδίο συνάντησης πολιτισμών και ιστορικών εξελίξεων, ένα λίκνο πολιτισμού. Στον χώρο της αναπτύχθηκαν και αλληλοεπιδρούσαν μεγάλες θρησκείες, όπως ο Χριστιανισμός και το Ισλάμ». Η «Μεσόγειος» γεννήθηκε από τη μακρόχρονη φιλία Χαμπή και Αντρέα Νικόλας και είναι κάτι καινούργιο. Μας ταξιδεύει σε χώρες της Ευρώπης, της Ασίας και της Αφρικής. Στην επιλογή των έργων ο συλλέκτης Α. Νικόλας έδωσε προνομιακή θέση σε έργα που αφορούν την Κύπρο. Σημαντική θα είναι η ξενάγηση από τον ίδιο το συλλέκτη το βραδύ των εγκαινίων. Εγκαίνια 5 Μαΐου, ώρα 7:00 μ.μ. Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή, οδός Αρμoxώστου 55-59, Λευκωσία. **Πληροφορίες www.hambismuseum.cy**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

INTERIOR,
του εικαστικού
Φάνου
Κυριάκου

Το Pylon Art & Culture παρουσιάζει από τις 9 Μαΐου την έκθεση INTERIOR, με έργα του Φάνου Κυριάκου και σε επιμέλεια του Άκη Κόκκινου. Η έκθεση παρουσιάζει ένα νέο σύνολο γλυπτικών έργων, το οποίο διερευνά τη σχέση ανάμεσα στο υλικό, στον χώρο και στην αντίληψη. Χρησιμοποιώντας ξύλο, μέταλλο, κοουτσούκι και γυαλί, ο Κυριάκος ανασυνθέτει καθημερινά υλικά σε ένα προσεκτικά διαμορφωμένο χωρικό περιβάλλον, όπου τα αντικείμενα αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους και με το κοινό. Μέσα από τη συγκεκριμένη τοποθέτηση και ήπιες μεταμορφώσεις, τα έργα ενεργοποιούν έναν πιο αργό ρυθμό παρατήρησης και προσοχής. Pylon Art & Culture, Αθηνών 1Α, Λεμεσός. **Εγκαίνια 9 Μαΐου, ώρα 6:00 μ.μ. Διάρκεια έως 27 Ιουνίου.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Ματωμένα Στέφανα» του Φ. Γ. Λόρκα

Η παραγωγή «Ματωμένα Στέφανα», διασκευή του «Bodas de Sangre» του Φ. Γ. Λόρκα, σε σκηνοθεσία Αχιλλέα Γραμματικόπουλου, παρουσιάζεται από την ΕΘΑΛ, σε με τις ομάδες Point To Contemporary Theater και Anyhow Theatre Ensemble. Η πλοκή του έργου μεταφέρεται σε ένα μεικτό χωριό της Κύπρου των αρχών της δεκαετίας του 1960, όπου ο έρωτας και ο θάνατος συναντούν την πολιτική και κοινωνική διαίρεση. Μέσα από τον λόγο του Φεδερικό Γκαρθία Λόρκα, το έργο συνομιλεί με την ιστορία, τη μνήμη και τις πηγές του τόπου. Η συγκεκριμένη διασκευή επικεντρώνει να φω-

τίσει τη σύνθετη ταυτότητα της Κύπρου, σε μια εποχή που ο έρωτας, η τιμή και το αίμα αποκτούν τραγική επικαιρότητα. Επί σκηνής: Cevahir Casgir, Αχιλλέας Γραμματικόπουλος, Γιώργος Ευαγόρου, Μαργαρίτα Ζαχαρίου, Ραφαέλλα Καβάφη, Μαρία Κωνσταντίνου, Ανδρέας Λόντου, Κωνσταντίνος Ξενοφώντος, Ευαγγελία Ονουφρίου, Ζεήρα Enliya, Izel Seylani, Δήμητρα Χατζηγιάννη. Παραστάσεις Λεμεσός - Θέατρο ΕΘΑΛ, 5, 6, 7, 14, 16, 20, 21 Μαΐου, ώρα 8:30 μ.μ. και 3, 10, 17 Μαΐου, ώρα 6:30 μ.μ. Κατάλληλο για άτομα άνω των 16 ετών. **Πληροφορίες τηλέφωνο 25877827.**

ΕΚΘΕΣΗ

Κύκλοι: «Τα πάντα ρει»

Η γκαλερί Marginalia παρουσιάζει την έκθεση της εικαστικού Ρέας Μπέιλιu Κύκλοι: «Τα πάντα ρει». Στο κείμενό του ο καθηγητής Arafat Al-Naim σημειώνει: «Στην έκθεσή της η Ρέα Μπέιλιu φέρνει σε πρώτο πλάνο την μεταμόρφωση ταυτόχρονα σαν υποκείμενο και σαν μυθολογική προσέγγιση. Η κυκλική σύνθεση αναϊνίσσεται αίσθηση ολότητας και περιεκτικότητας αν και αυτό που ξεδιπλώνεται εντός της αντιστέκεται στην στασιμότητα, μορφές εμφανίζονται μόνο για να διαλυθούν και συμπλέγματος ανακύπτουν, σκροπίζουν και επανασχηματίζονται στην αιώνια κατάσταση του γίνεσθαι. Τελικά, «Τα πάντα ρει» δεν απεικονίζει απλά τη μεταμόρφωση,

την πραγματοποιεί. Το έργο θέτει την ουσία ότι σαν αναστάτωση μα σαν παραγωγική κατάσταση - μέσω της οποίας η πολυπλοκότητα, η ζωτικότητα και η έννοια αναβλύζουν συνεχώς. Γκαλερί Marginalia, Αρχιεπισκόπου Κυπριανού 15, Στρόβολος. **Εγκαίνια Παρασκευή 8 Μαΐου, ώρα 7:00 μ.μ.**

ΕΚΘΕΣΗ

«Contemporary
Art Under Pressure»

Η Isnotgallery, παραμένοντας σταθερά προσανατολισμένη σε μια υπεύθυνη και ενεργή στάση απέναντι στα κοινωνικά δεδομένα, παρουσιάζει για ακόμη μία χρονιά έργα καταξιωμένων καλλιτεχνών, με ανώτατη τιμή πώλησης τα €500. Έτσι, σήμερα, ύστερα από ακόμη πέντε χρόνια διαρκών ανακατατάξεων και πρωτόγνωρων καταστάσεων σε παγκόσμιο και περιφερειακό επίπεδο, η έκθεση επαναπροσδιορίζεται ως «Contemporary Art Under Pressure». Η τέχνη βρίσκεται υπό πίεση, αλλά ταυτόχρονα παραμένει ένα από τα πιο ουσιαστικά μέσα αντίστασης απέναντι στη βία και τη βαρβαρότητα. Σε περίοδο κρίσης και πολέμου, η τέχνη οφείλει να αφηπνίζει, να ταράζει

και να προκαλεί όχι να καθουαχάζει. Να αντιστέκεται σε κάθε μορφή κατεστημένου που οδηγεί σε πνευματικό λήθαργο και κοινωνική απομόνωση. Το ισχυρότερο έργο τέχνης είναι εκείνο που εκφράζει, εμπνέει και θέτει ερωτήματα, εκείνο του οποίου ο σιωπή αντηχεί εκκωφαντικά. Εγκαίνια Παρασκευή 8 Μαΐου, ώρα 7:30 μ.μ. Isnotgallery, Οδουσεύς 11, Λευκωσία. **Πληροφορίες www.isnotgallery.com**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ηλιος και θάλασσα... ο πολιτισμός μας

Την περασμένη εβδομάδα η Κύπρος φιλοξένησε το Άτυπο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αγέτες ξένων χωρών ήλθαν και φιλοξενήθηκαν στη Μαρίνα της Αγίας Νάπας. Πήραν και αυτοί, έστω και για λίγο, μια ιδέα για το τι σημαίνει κυπριακό τουριστικό/πολιτιστικό προϊόν. Θάλασσα και ήλιος. Και θα μου πείτε και τι θα μπορούσαν να δουν και να κάνουν εντός του ασφυκτικού χρονοδιαγράμματος μιας συνάντησης κορυφής, μάλλον τίποτα. Αλλά και να ήθελαν, πού θα τους πηγαίναμε;

Βέβαια, πριν από το Άτυπο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ο Γάλλος Πρόεδρος Εμμανουέλ Μακρόν επισκέφθηκε την Κύπρο, μία επίσκεψη που από τον Τύπο, δηλαδή από εμάς, χαρακτηρίστηκε ως ιστορική... και ίσως να ήταν, αφού η Κύπρος είχε αιώνως να δει Γάλλο ή έστω γαλλικής καταγωγής ηγεμόνα να αποβιβάζεται στο νησί, σχεδόν από τον 15ο αιώνα. Και ο κ. Μακρόν στον ελάχιστο χρόνο επισκέφθηκε το Γαλλοκυπριακό Σχολείο, στη Λευκωσία. Σίγουρα είναι μία ενδιαφέρουσα επίσκε-

ψη, αλλά ως εκεί. Από την άλλη, όταν ο Γάλλος πρόεδρος μετέβη στην Αθήνα μαζί με τον Έλληνα πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη επισκέφθηκαν την Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος στο Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος και ξεναγήθηκαν στην περιοδική έκθεση «Αναζητώντας την Ανατολή: Διασταυρούμενες πορείες αρχαιολόγων», η οποία συνδιοργανώθηκε από τη Γαλλική Σχολή Αθηνών και το Πανεπιστήμιο του Στρασβούργου, σε συνεργασία με την Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος. Νομίζω αντιλαμβάνεστε τι σημαίνει το ένα και τι το άλλο.

Βέβαια, θα μου πείτε και πολύ σωστά, εμείς δεν έχουμε κάτι ανάλογο με την Εθνική Βιβλιοθήκη στην Αθήνα, ούτε και ένα Κέντρο Πολιτισμού, παρόμοιο με την Ελλάδα. Εδώ πασχίζουμε να έχουμε μετά βίας μία Συμφωνική Ορχήστρα, που δεν είναι κανονική Συμφωνική και προσπαθούν οι άνθρωποι της, δεν λέω, αλλά δεν είναι κανονική Συμφωνική Ορχήστρα, πώς να το κάνουμε. Οπότε

νομίζω πως οποιαδήποτε συζήτηση για Μέγαρο Μουσικής, η έρεση, η ανέγερση ως αξιοπρεπή έδρα της, είναι αστεία και εκτός πραγματικότητας.

Πασχίζουμε, επίσης, να έχουμε μία Βιβλιοθήκη που να μπορεί να επιτελέσει ουσιαστικό ρόλο στα λογοτεχνικά και όχι μόνο δρώμενα της χώρας, τα οποία είναι να τα κλαίμε. Και είναι να τα κλαίμε γιατί δεν καταφέρνουμε να ξεκολλήσουμε από αγκυλώσεις κάθε είδους και κονταρομαχούν οι από εδώ και οι από εκεί και προσφάτως είδαμε και εμφύλιους... και το αποτέλεσμα μηδέν στο πλίκκο, δεν υπάρχει Φορέας που να μπορεί να κάνει ό,τι πρέπει να κάνει μία εθνική ή κρατική βιβλιοθήκη.

Πασχίζουμε να έχουμε μία κανονική Πινακοθήκη... συγγνώμη, ένα μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, αν και όπως μαθαίνει η στήλη, κάτι κινείται, αλλά ακόμα κρατώ μικρό καλάθι. Για την ώρα όμως δεν έχουμε ούτε Μουσείο, ούτε Πινακοθήκη που να μπορεί να στηρίξει ουσιαστικά και με πρόγραμμα την εικαστική κοινότητα και να

ανοίξει δρόμους με το εξωτερικό. Έχουμε εκθεσιακούς χώρους τη ΣΠΕΛ, που τη λέμε Μουσείο τώρα, επιτροπές, και τη Ματζέστικ, και πάλι καλά να λέμε.

Στο Θέατρο, ευτυχώς, έχουμε τον Θεατρικό Οργανισμό Κύπρου, που κάνει μερικές παραστάσεις, και τώρα πάει και στα χωριά και που κατάφερε να ξαναβάλει τη χώρα στην Επίδαυρο, αλλά και να ανανεώσει τον θεσμό των Βραβείων Θεάτρου ΘΟΚ. Φαντάζομαι θα ανοίξουν σύντομα και οι Αποθήκες, και θα λειτουργήσει επίσης σύντομα και η Δραματική Σχολή στη Λάρνακα (όπως είχε σε συνέντευξη του στις 30 Μαρτίου ο Ξεναγκας Κυριακίδης, μέλος του Δ.Σ. του ΘΟΚ, στο **Larnakonline**), θα ανοίξει η δεύτερη έδρα στη Λεμεσό και το Κέντρο Σκηνογραφίας στην Αγία Νάπα. Μακάρι, και αν και όπως μαθαίνει η στήλη, κάποιος ο πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Νίκος Χριστοδουλίδης στην ομιλία του στα Βραβεία, στις 26 Μαΐου να μας επιφυλάσσει εκπλήξεις.

Φυσικά, επειδή δεν πρέπει να είμαστε απαισιόδοχοι και στις δύ-

σκολες μέρες που περνάμε θα πρέπει να βλέπουμε το ποτήρι μισογεμάτο, από το 2028 περίπου θα έχουμε ένα καλό νέο Αρχαιολογικό Μουσείο, που θα μπορεί να είναι πολιτιστικός και πολιτισμικός πομπός και να συνδεθεί ποικιλοτρόπως με το διεθνές πολιτιστικό γίνεσθαι. Πάντως για την ώρα αυτό που μένει είναι πως από υποδομές πάσχουμε και απ' ό,τι φαίνεται θα πάσχουμε για πολλά χρόνια ακόμα -μακάρι να είμαι Κασσάνδρα, και να βρεθώ στη θέση να πω ότι έκανα λάθος, και πως δεν υπολόγισα σωστά, εντός μιας δεκαετίας όμως - ίσως βάζω και πολύ, γιατί αλίμονο αν μέσα στα επόμενα δέκα χρόνια δεν έχουμε καταφέρει να είμαστε μία κανονική, όσον αφορά τα πολιτιστικά τουλάχιστον, σε επίπεδο υποδομών και σε όραμα, χώρα. Γιατί τώρα δεν είμαστε, και δεν υπάρχει ούτε και η ωριμότητα για να το κατανοήσουμε. Τώρα είμαστε ακόμα στη φάση, «Ηβρες σύκο; Σήκω» το» και έχει ο Γιαραμπής, που έλεγε και η γιαγιά μου.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Ο Μανιάτης
που «μάγεψε»
το Χόλιγουντ

Δεν ξέρω αν κατάφερε τελικά να αγοράσει αυτό το σπίτι στη «thalassa». Οι γονείς του ήταν Έλληνες μετανάστες από τη Μάνη, που απέκτησαν στη Μασαχουσέτη έξι παιδιά, τρία αγόρια και τρία κορίτσια. Είχε πρωτοεκφράσει την επιθυμία για τον τόπο καταγωγής του το 1997 και την επανέλαβε την επόμενη φορά που ήρθε στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης, το 2005. Τότε, μάλιστα, δήλωσε ότι θα αφοσιωθεί στη ζωγραφική, αφήνοντας τη σκηνογραφία. Ο Ντιν Ταβουλάρης, «ο μάγος του Χόλιγουντ», που έφυγε πρόσφατα από τη ζωή στα 93 του, είχε γιορτάσει τότε, στην Ελλάδα, τη ζωή του και την τέχνη του, μέσα από μια μεγάλη και εντυπωσιακή έκθεση στο Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης που περιελάμβανε όχι μόνο σχέδια, storyboards και μακέτες των ταινιών του, παράλληλα με προβολές βίντεο, αλλά και ζωγραφικά έργα του. Απέμεινε στα χέρια μας ένας εξαιρετικός κατάλογος/λευκωμα, που κλείνει μέσα του όλη του την πορεία με προσωπικό σχολιασμό. Ο Ταβουλάρης είχε προσκληθεί και συναινέσει στην έκθεση (ήταν άνθρωπος πολύ χαμηλών τόνων) χάρη στη δραστήρια Αττική Πολιτιστική Εταιρεία, σε συνεργασία με το 46ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου. Η παρουσία του ήταν μαγνήτης για τους στενούς συνεργάτες και φίλους του Φράνσις Φορντ Κόπολα και Βιτόριο Στροντό (σπουδαίο διευθυντή φωτογραφίας), οι οποίοι ταξίδεψαν έως τη Θεσσαλονίκη για να τον πλαισιώσουν. Ο Στροντό προηδρεύσε, μάλιστα, στην κριτική επιτροπή του διεθνούς προγράμματος. Δεν ήταν μόνο τα Όσκαρ που «έδεναν» αυτήν την dream team. Ήταν, εκτός από τα καλλιτεχνικά μεγέθη, οι ιστορίες τους. Δεν ήταν ούτε ο «Νονός» και η μυθολογία της ταινίας ούτε οι συνεργασίες τους (ο Ταβουλάρης είχε δουλέψει και με τον Αντονιόνι και με τον Βέντερς). Και οι τρεις ήταν ανάμεσα στους πρωταγωνιστές μιας κινηματογραφικής εποχής στη διάρκεια της οποίας εξερευνούσαν τα όρια της Εβδομης Τέχνης με τους δικούς τους όρους. Όχι όλοι, ούτε πάντα. Τα στούντιο και οι εταιρείες είχαν πάντα λόγο. Η επιτυχία όμως προσμετρούσε στον βαθμό ελευθερίας τους. Καθοριστική για την καριέρα του, η συνάντησή του με τον Κόπολα: ένα ραντεβού το 1972, σ' ένα ξενοδοχείο της Νέας Υόρκης, όταν ο Κόπολα ετοιμάζε τον «Νονό». Εκεί άρχισαν όλα και κανείς από τους δύο δεν μπορούσε να φανταστεί ότι θα συνεχιζόταν για δεκαετίες και πολλές παραγωγές. «Έτσι είναι η ζωή μας, πολλά κρίνονται από ασήμαντες λεπτομέρειες: αν θα πας σ' ένα ραντεβού, αν πάρεις αυτό ή το άλλο τρένο. Εγώ πήγα σ' εκείνο το ραντεβού και η ζωή μου εξελίχθηκε έτσι όπως εξελίχθηκε» («Κ», 30/10/2005).

Η μόνη νοσταλγία που τον διακατείχε ήταν «για τον τρόπο που γίνονταν οι ταινίες προ ψηφιακής εποχής», όταν η θέση του σκηνογράφου δεν ήταν υποβαθμισμένη, γιατί έπρεπε να κτίσει, με τα χέρια του, έναν κόσμο από την αρχή έως το τέλος. Τότε που πετούσε με μικρό αεροπλάνο στη ζούγκλα της νήσου Βόρνεο για το «Αποκάλυψη τώρα» και το συνεργείο έλεγε ότι ήταν λίγο «σαν τον πόλεμο του Βιετνάμ». «Αρχίζαμε όλοι να τρελαινώμαστε». Εξίσου τον κινηματογράφο, μέσα στην ένταση και στην παραφορά, αλλά και σε μια ατμόσφαιρα κάπως «οικογενειακή» όταν δεν ήταν μόνη έννοια τα κέρδη και οι εισπράξεις. Παρατηρούσε από τότε -πριν από 20 χρόνια!- ότι και το κοινό έχει αλλάξει δραματικά. Το χαρακτήριζε «απαίδευτο και χωρίς καμία κοιλτούρα». «Νομίζετε ότι έχουν την ικανότητα να συγκεντρωθούν χωρίς να μετακινούνται κάθε δύο λεπτά; Συμπεριφέρονται σαν εξάχρονα παιδιά που έχουν φάει πολλή ζάχαρη...».

Η κριτική που ασκούσε, όμως, δεν θόλωνε τη χαρά του. Ενιωθε «ευλογημένος, πολύ τυχερός και πλήρης με όσα του δώρισε η ζωή του στον κινηματογράφο».

Μια σύγχρονη, αιχμηρή κωμωδία

«Κατάδικός μου»: Η Ελένη Ράντου σκηνοθετεί για πρώτη φορά το βραβευμένο έργο της

Ποια κοινή μοίρα συνδέει έναν αλλοδαπό διαρρήκτη, μια φιλόλογο της ελληνικής γλώσσας στα πρόθυρα χωρισμού, έναν ηλικιωμένο καθηγητή ελληνικής ιστορίας με άνοια κι ένα φρεσκοδιαζευμένο βαλκανιονίκη που θέλει να απολαύσει την ελευθερία του; Όλοι οι παραπάνω μπερδεμένοι σ' ένα πολύχρωμο γαϊτανάκι αλληλεξαρτήσεων και φόβων, προσπαθούν να αγαπήσουν και να ξανααγαπηθούν, να ακουμπήσουν και να εμπιστευθούν. Μια σύγχρονη, αιχμηρή κωμωδία με έντονους ρυθμούς και

Ενα βραβευμένο έργο με βραβείο «Κάρολος Κουν» που προκάλεσε το ενδιαφέρον και του National theatre της Αγγλίας.

ανατροπές, που καυτηριάζει ό,τι μας κάνει και φοβόμαστε, ό,τι μας κάνει ξένους μ' εμάς τους ίδιους.

Το θεατρόφιλο κοινό της Κύπρου θα έχει την ευκαιρία να απολαύσει τη σπαρταριστή κωμωδία της Ελένης Ράντου, της Σάρας Γανωτή και του Νίκου Σταυρακούδη «Κατάδικός μου» με ένα εντυπωσιακό θίασο ταλαντούχων και αγαπημένων ηθοποιών με τη σκηνοθετική ματιά της ίδιας της Ελένης Ράντου.

Δεκαέξι χρόνια μετά το πρώτο του ανέβασμα στο θέατρο ΔΙΑΝΑ στην Αθήνα το 2010 και μετά από τρία χρόνια sold out παραστάσεων σε όλη την Ελλάδα, ο «Κατάδικός μου» έρχεται στην Κύπρο για να μας κάνει να γελάσουμε αλλά

Μια κωμωδία που ήταν sold-out για τέσσερα χρόνια στην Ελλάδα, ένας εκπληκτικός θίασος και η σκηνοθεσία της Ελένης Ράντου εγγυούνται ότι ο «Κατάδικός μου» είναι η παράσταση του καλοκαιριού στην Κύπρο που δεν πρέπει να χάσεις.

και να μας συγκινήσει. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε που έχει βραβευτεί με το βραβείο Δραματουργίας Ελληνικού Έργου «Κάρολος Κουν» το 2012 και ότι κίνησε το ενδιαφέρον του National Theatre της Αγγλίας

Ένας αλλοδαπός διαρρήκτης, ένα ατύχημα που θα λειτουργήσει ως καταλύτης γεγονότων, μια

προσφάτως χωρισμένη φιλόλογος με «κόλλημα» τη σωστή χρήση της ελληνικής, ένας ηλικιωμένος καθηγητής με άνοια, ένας πρώην πρωταθλητής στίβου που προσπαθεί να βρει νέο νόημα στη ζωή του, ένας άνθρωπος της νύχτας που αναθεωρεί τα πάντα κι ένας Ρώσος ψευτομαφιόζος σε μια καταγιστική κωμωδία γεμά-

τη συγκίνηση και γέλιο που μας κάνει να σκεφτούμε και να συνειδητοποιήσουμε πόσο «δικός μας» ή όχι είναι ο άνθρωπος που έχουμε δίπλα μας.

Μια παράσταση βαθιά ανθρώπινη, συγκινητικά αστεία που όσο περνά ο καιρός γίνεται όλο και πιο σύγχρονη! Ένα έργο που πραγματεύεται τους φόβους και τις

ανασφάλειές μας και που συγκίνησε βαθιά πολλές εκατοντάδες χιλιάδες θεατών στην Ελλάδα. Τα υλικά της παράστασης; το μεράκι, η ειλικρίνεια, η απόλυτη διαθεσιμότητα και η γενναιοδωρία. Δύο ώρες καυστικής ματιάς γύρω από μας, δύο ώρες αλήθειας και κινηματογραφικής ροής που κάποια στιγμή ξεχνιέσαι αν βλέπεις θέατρο ή σινεμά. Κοντινά πλάνα μέσα στις ψυχές μας, στις σκοτεινές μεριές μας, στην ανάγκη μας για αποκλειστικότητα, στην επιθυμία μας να μη γίνουμε ο «κανένας» και ο «τίποτα». Η λέξη «φροβάμαι» ακούγεται απ' όλους τους ήρωες σε όλους τους τόνους και τα χρώματα. «Δεν πατάμε ανθρώπους, μίστερ» λέει ένας ξένος. «Το ίδιο φεγγάρι βλέπουμε όλοι» λέει ο γηραιότερος του θιάσου, καθηγητής Ιστορίας στο Πάντειο που τώρα πα, συμβολικά, πάσχει από αλτσχάιμερ, και μια ανάλυση που τι μπορεί να στερήσει ένα άλφα στερητικό από μια φιλόλογο, μας κάνουν να αναρωτηθούμε όχι για το που φτάσαμε ως άνθρωποι αλλά για το πώς φτάσαμε ως εδώ. Μια κατάθεση ψυχής που βρiscει τον δρόμο στις ψυχές του κοινού με τρόπο λυτρωτικό!

Πρωταγωνιστούν (με σειρά εμφάνισης): Νάντια Κοντογεώργη, Προκόπης Αγαθοκλέους, Λευτέρης Ζαμπετάκης, Μιχάλης Ιατροπούλος, Ηλίας Βαλάσης. Στον ρόλο του πατέρα ο Τάσος Χαλκιάς. Ο εκπληκτικός αυτός θίασος ξεκίνησε πρόβες από αρχές Μαρτίου στην Αθήνα για να είναι πανέτοιμος τον Ιούνιο γι' αυτή την απαιτητική παράσταση με κινηματογραφικό ρυθμό και ταχύτητα που είναι σίγουρο ότι θα εντυπωσιάσει.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ:

Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας

Πέμπτη 4 Ιουνίου 21.00 - πρεμιέρα. Παρασκευή 5 Ιουνίου 21.00. Σάββατο 6 Ιουνίου 18.00 (απογευματινή) & 21.00 (βραδινή). Κυριακή 7 Ιουνίου 18.00 (απογευματινή) & 21.00 (βραδινή)

Πατιχείο Θέατρο Λεμεσού

Τρίτη 9 Ιουνίου 21.00. Τετάρτη 10 Ιουνίου 18.00 (απογευματινή) & 21.00 (βραδινή). Πέμπτη 11 Ιουνίου 21.00

Μαρκίδειο Θέατρο Πάφου

Σάββατο 13 Ιουνίου 18.00 (απογευματινή) & 21.00 (βραδινή). Κυριακή 14 Ιουνίου 18.00 (απογευματινή) & 21.00 (βραδινή)

Αμφιθέατρο Πανεπιστημίου UCLAN - Πύλα

Τρίτη 16 Ιουνίου 21.00. Τετάρτη 17 Ιουνίου 18.00 (απογευματινή) & 21.00 (βραδινή). Πέμπτη 18 Ιουνίου 21.00

Μέρος των καθαρών εσόδων θα διατεθούν στο RONALD McDONALD'S HOUSE OF CHARITIES CYPRUS (RMHC)

Η ΜΠΥΡΑ **ΚΕΟ** ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ

ΚΑΤΑΔΙΚΟΣ ΜΟΥ

ΕΛΕΝΗ ΡΑΝΤΟΥ – ΣΑΡΑ ΓΑΝΩΤΗ – ΝΙΚΟΣ ΣΤΑΥΡΑΚΟΥΔΗΣ

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ (ΜΕ ΣΕΙΡΑ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ):

ΝΑΝΤΙΑ ΚΟΝΤΟΓΕΩΡΓΗ
ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ
ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ
ΜΙΧΑΛΗΣ ΙΑΤΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΗΛΙΑΣ ΒΑΛΑΣΗΣ

ΣΤΟ ΡΟΛΟ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ
Ο ΤΑΣΟΣ ΧΑΛΚΙΑΣ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ:

ticketmaster®.cy | AGS | 7777 7040

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: ΕΛΕΝΗ ΡΑΝΤΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
ΘΑ ΔΟΘΟΥΝΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ
ΤΟΥ ΡΜΗC

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ:
4-7 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΜΑΡΚΙΔΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΠΑΦΟΥ:
13-14 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΜΕΣΟΥ:
9-11 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ UCLAN
ΠΥΛΑ:
16-18 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΜΕΓΑΛΟΙ
ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΧΟΡΗΓΟΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ:

ΧΟΡΗΓΟΣ
ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΩΝ:

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ:

ΧΟΡΗΓΟΙ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

Προσπάθησε να βρει υλικό που θα αφηγηθεί την ιστορία του τόπου, και στην περίπτωση της έκθεσής της στην Art Seen Gallery στη Λευκωσία, είναι ο πηλός της Κύπρου, επειδή πρόκειται για τη γη της Κύπρου που έχει ταξιδέψει σε όλο τον κόσμο, μέσω των αντικειμένων που υφάρπαξε ο Τσεσονόλα.

Πώς κοιτάμε αυτά τα καθημερινά αντικείμενα

Η Βρετανίδα καλλιτέχνης Clare Burnett μιλάει στην «Κ» με αφορμή την έκθεσή της με τίτλο «The Objects are Watching»

Συνέντευξη στον

ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Πώς τα αντικείμενα μετακινούνται και πώς ανασυντίθενται; Πώς ορίζεται η καλλιτεχνική τους και αισθητική τους αξία από το υλικό τους; Αυτά είναι κάποια από τα ερωτήματα που μου γεννήθηκαν μιλώντας με την Clare Burnett, τη Βρετανίδα καλλιτέχνη που εκθέτει για δεύτερη φορά στην γκαλερί Art Seen, στη Λευκωσία. Η έκθεση έχει τίτλο «The Objects are Watching», σε επιμέλεια της Μαρίας Στάθη. Αυτή είναι η δεύτερη φορά που η καλλιτέχνη εκθέτει στην γκαλερί Art Seen, η πρώτη ήταν το 2023 με την έκθεση «Shapeshifters, Travellers of Conscience» και στο επίκεντρό της ήταν τα αντικείμενα που αφαιρέθηκαν ή καλύτερα υφαρπάζθηκαν από τον Λουίτζι Πάλμα ντι Τσεσονόλα.

Αυτά τα αντικείμενα και πάλι επαναδιαπραγματεύτηκε η Clare Burnett, αυτή τη φορά με έναν διαφορετικό τρόπο, στο πώς αυτά ταξιδέψαν και πώς η αξία τους μεταβάλλεται μέσα στον χρόνο – από τη στιγμή που δημιουργήθηκαν, από αντικείμενα καθημερινής χρήσης και μάλλον ευτελούς αξίας, σε πολύτιμα αρχαιολογικά ευρήματα.

Πρώτιστα την κα Burnett για την επιλογή της να ασχοληθεί με τις αρχαιότητες της συλλογής Τσεσονόλα: «Μεγάλο μέρος της δουλειάς που κάνω αφορά το παγκόσμιο εμπόριο και γενικώς πώς αντιμετωπίζουμε τα κάθε είδους αντικείμενα, όπως και τα προβλή-

του, μετά συνειδητοποιήσα ότι ήταν χειρότερος. Αλλά κατά κάποιον τρόπο, αυτό που είχε κάνει έμοιαζε με αυτό που κάνουμε και εμείς οι σύγχρονοι καλλιτέχνες, είχε απλώς καταγράψει τα υλικά των αντικειμένων, στον κατάλογό του, γράφει π.χ. απλώς πέτρινο γλυπτό. Και εμείς κάνουμε το ίδιο, μία ημερομηνία και τα υλικά κατασκευής του έργου μας... αυτό με ενδιέφερε αρκετά» και συνεχίζει, λέγοντάς μου πως αυτή η πρώτη έκθεση της έδωσε την έμπνευση να ψάξει για το ποιος ήλθε μετά τον Τσεσονόλα και πώς αντικείμενα από την Κύπρο άρχισαν να ταξιδεύουν σε όλο τον κόσμο, από το Βερολίνο ως τη Μόσχα. Ξεκίνησα με αυτό στο μυαλό μου, αλλά επίσης με ενδιαφέρει πώς κοιτάμε αυτά τα καθημερινά αντικείμενα σήμερα... Και επειδή πάντα με ενδιέφεραν οι πρόσφυγες, η μετανάστευση και οι άνθρωποι που ταξιδεύουν σε όλο τον κόσμο, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, σκέφτηκα πώς και τα αντικείμενα ταξιδεύουν... Μην ξεχνάτε ότι τα πράγματα ολοένα και γίνονται πιο περίπλοκα όσον αφορά τα ταξίδια και τους διαχωρισμούς που δημιουργούνται».

Μιλώντας με την κα Burnett γίνεται όλο και πιο ξεκάθαρο πώς ξεκινάει από τα αντικείμενα και στη συνέχεια πηγαίνει

από τους ανθρώπους, της το λέω και συμφωνεί: «και οι παραλληλισμοί του πώς οι άνθρωποι κινούνται και πώς ο 21ος αιώνας είναι τόσο περίπλοκος για να ζεις καλά. Προσπαθείς να κάνεις ό,τι καλύτερο μπορείς, αλλά όλα καταλήγουν τόσο περίπλοκα». Μου λέει πως δεν της αρέσει να λέει στους ανθρώπους τι να σκεφτούν μέσω της δουλειάς της και μου εξηγεί το έργο της που βρίσκεται στην είσοδο της γκαλερί, μία σημαία, με τον τίτλο «Οι σημαίες κρέμονται ανάποδα», που όπως μου αναφέρει της είπαν ότι υπάρχει και ένα ποίημα του Δώρου Λοζου με αυτόν τον τίτλο, «είναι σαν σημαίες ελπίδας, κάποιου είδους αντίδοτο στον εθνικισμό, τον οποίο η ίδια βλέπει να κυριαρχεί στο Ηνωμένο Βασίλειο αυτή τη στιγμή, όπου οι σημαίες χρησιμοποιούνται για εκφοβισμό. Για τα αντικείμενα και τον άνθρωπο μου λέει: «Όλοι και όλα ταξιδεύουν γύρω μας, εμείς είμαστε απλώς άνθρωποι και εκείνα είναι απλώς υλικά. Με ενδιαφέρει πραγματικά το πώς τείνουμε να δίνουμε αξία σε υλικά όπως το ασήμι, αντί να σκεφτόμαστε τι κάνει αυτό το υλικό, ή αν είναι ύφασμα, ή πηλός, ή στιδίοπτερο άλλο. Στην πραγματικότητα πρόκειται απλώς για ένα υλικό που μπορεί να είναι χρήσιμο για κάποια πράγματα.

«Όλοι και όλα ταξιδεύουν γύρω μας, εμείς είμαστε απλώς άνθρωποι και εκείνα είναι απλώς υλικά. Με ενδιαφέρει πραγματικά το πώς τείνουμε να δίνουμε αξία σε υλικά όπως το ασήμι, αντί να σκεφτόμαστε τι κάνει αυτό το υλικό», λέει η Βρετανίδα καλλιτέχνης Clare Burnett.

από αυτά. Τα έργα μου είναι σαν οικογένειες, ομάδες, ή φίλοι, κατά κάποιο τρόπο» και συνεχίζει λέγοντάς μου: «Ποτέ δεν είσαι απόλυτα σίγουρος για το τι παίρνουν οι άνθρωποι. Πάντα μου άρεσε η ιδέα ότι τα πράγματα είναι οικεία, αλλά δεν τα ξέρεις πραγματικά, και μπορεί να μην τα προσέξεις όλα αμέσως. Αλλάζει λίγο η οπτική μας, και σε δεύτερο χρόνο».

Υλικά του τόπου

Με την Clare Burnett μιλήσαμε και για το υλικό, το οποίο πάντοτε προέρχεται από τον τόπο με τον οποίο ασχολείται: «Με ενδιαφέρει να χρησιμοποιώ διαφορετικά υλικά που σχετίζονται με την έννοια του έργου. Σε αυτή την περίπτωση είναι ο πηλός, επειδή πρόκειται για τη γη της Κύπρου που έχει ταξιδέψει σε όλο τον κόσμο, μέσω των αντικειμένων, αλλά και χαλκό (οξειδίο του χρωμίου, κόκκινο οξειδίο και άλλα τοπικά οξειδία, από τοποθεσίες έξω από τη Λευκωσία), που μου έδωσε ο κεραμίστας Βάσος Δημητρίου. Προσπάθησα να βρω υλικό που θα αφηγηθεί την ιστορία του τόπου».

Το χρώμα των πόλεων

Φτάνοντας στο τέλος της κουβέντας μας, έχοντας περιηγηθεί στην έκθεση, τη ρωτάω, ζώντας στο Λονδίνο και το Βερολίνο και τώρα δουλεύοντας στην Κύπρο, σε όλες αυτές τις πρωτεύουσες, ποιες διαφορές βλέπετε; «Μεγάλωση στο Βέλγιο και στο Παρίσι, αλλά δυστυχώς πήρα μόνο το βρετανικό διαβατήριο, οπότε έχω κολλήσει στη Βρετανία –είχαμε το τραύμα του Brexit. Το Λονδίνο είναι πολύ διεθνές, και αυτό είναι υπέροχο. Νομίζω ότι καταλαβαίνω πώς λειτουργεί μια πρωτεύουσα. Ίσως η μεγαλύτερη πρόκληση θα ήταν να πάω και να κάνω κάτι στην ύπαιθρο, στην οποία δεν έχω ζήσει ποτέ. Αλλά όταν ζεις σε μια πόλη, τείνεις να μπορείς να δεις τα στρώματά της λίγο πιο εύκολα, τι υπάρχει από κάτω, επειδή αυτή είναι η γλώσσα σου. Ενώ αν πάω στην εξοχή, δεν θα ξέρω τι πραγματικά κοιτάζω. Ενώ στη Λευκωσία, όπως και στο Λονδίνο, αισθάνομαι ότι μπορώ να εμβαθύνω λίγο περισσότερο στο πώς λειτουργούν οι άνθρωποι στην πόλη. Έτσι, τα δημόσια έργα τέχνης που δημιουργώ στο Λονδίνο έχει να κάνει με το χρώμα στη μεγαλουπόλη και πώς αυτό λειτουργεί στο φόντο πολλών πραγμάτων που νομίζω ότι λείπουν από τις μεγάλες πόλεις».

«Είναι σαν να μπαίνουν όλα μέσα και μετά να βγαίνουν, δεν σκέφτομαι ότι αυτό ταιριάζει με εκείνο ή το άλλο σχετίζεται με κάτι άλλο. Είναι παιχνίδι και αυτοσχεδιασμός».

Πληροφορίες: «The Objects are Watching», της Clare Burnett σε επιμέλεια της Μαρίας Στάθη. Γκαλερί Art Seen, Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' 66B, Λευκωσία.

Πληροφορίες: 22006624 | www.art-seen.org

«Ο 21ος αιώνας είναι τόσο περίπλοκος για να ζεις καλά. Προσπαθείς να κάνεις ό,τι καλύτερο μπορείς, αλλά όλα καταλήγουν τόσο περίπλοκα».

Ποπ με στρας και θεατρικότητα

Νέοι δημιουργοί της εναλλακτικής σκηνής επενδύουν στην εικόνα τους εξίσου με τη μουσική

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΟΥΣΤΑ

Θα έλεγε κανείς ότι ανήκουν όλοι τους στην indie σκηνή, επειδή η μουσική που κάνουν –την οποία κυκλοφορούν με stage names– δεν παίζει στο «mainstream» ραδιόφωνο, ούτε προβάλλεται από την τηλεόραση. Παρ' όλα αυτά, ο όρος «indie» είναι ασαφής. Σε κάποιους ταιριάζει περισσότερο εκείνος των DIY –δηλαδή των «κάν' το μόνος σου»– καλλιτεχνών, που τους φέρνει πιο κοντά στην underground. Τι είναι αυτό, όμως, που πραγματικά τους ενώνει; Το ότι δεν φτιάχνουν απλώς τραγούδια, αλλά δημιουργούν οπτικοακουστικά σύμπαντα σε διάλογο με το θέατρο, τη μόδα, τον κινηματογράφο, την περφόρμανς αρτ και τις εικαστικές τέχνες. Γι' αυτό και μοιάζουν με κληρονόμους μιας διεθνούς «κάστας» μουσικών, που η πρόσληψη των τραγουδιών τους καθορίστηκε από το οπτικό τους κομμάτι – του Ντέιβιντ Μπόουι, τον Κλάους Νόμι, των Daft Punk και τόσων άλλων. Στην Ελλάδα, βέβαια, δεν είχαμε ποτέ τόσο πολλούς indie και «οπτικοακουστικούς» καλλιτέχνες. Γι' αυτό και αποφασίσαμε να μιλήσουμε με πέντε «εκπροσώπους» αυτής της τάσης, που κυκλοφόρησαν πρόσφατα καινούργια μουσική, σε μια προσπάθεια να φωτίσουμε αυτή την αχαρτογράφητη, προς το παρόν, πλευρά της ελληνικής δισκογραφίας.

Πηγή έμπνευσης
 Οσο φτιάχνουμε τις παραγωγές των τραγουδιών, εγώ σημειώνω ιδέες για βιντεοκλίπ, για βίντεο που θα ανεβάσω στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, για εξώφυλλο κ.λπ. Βρίσκω πίνακες, εικόνες και φωτογραφίες αναφοράς.
 Ody Icons

Ilia
 «Μπτέρα» της αθηναϊκής σκηνής

«Προσωπικά, αντιλαμβάνομαι τη μουσική που κάνω ως ποπ. Ξέρω, όμως, ότι αυτές οι έννοιες είναι σχετικές», λέει η Ilia, η οποία θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μία από τις «μπτέρες» της οπτικοακουστικής αθηναϊκής σκηνής. Κι αυτό γιατί μπήκε στη δισκογραφία στις

αρχές της προηγούμενης δεκαετίας ως «η ευρωπαϊκή απάντηση στη Lady Gaga». Τότε, χρησιμοποιούσε το stage name Ilia Darlin, κάνοντας αίσθηση με τα διεθνών προδιαγραφών σινγκλ και τα μπροστά από την εποχή τους βιντεοκλίπ. Αργότερα, θα ξεκινούσε να συνεργάζεται σταθερά με τον Μιχάλη Δέλτα των Στέρεο Νόβα. Τον Απρίλιο κυκλοφόρησε τον δεύτερο προσωπικό της δίσκο «LP2», με το βίντεο του τραγουδιού «Στοιχίμα» να παραπέμπει σε video art. «Για μένα, η οπτική ταυτότητα της δουλειάς μου είναι πολύ σημαντική. Πάντα ήταν. Η μουσική δημιουργεί κόσμους και αυτούς τους κόσμους θέλω να τους κάνω ορατούς. Δεν ξέρω να υπάρχουν αλλιώς». Θα έκανε τα κομμάτια της διαθέσιμα για streaming με λευκό εξώφυλλο, χωρίς προωθητικά βίντεο, χωρίς να τα υποστηρίζει με λάιβ εμφανίσεις σαν εκείνη που έκανε στον Θόλο του ΚΠΣΣΝ πριν από τρία χρόνια, όταν ανέβηκε στη σκηνή ως «το νέο είδος ανθρώπου homo rauperis», με μία λάμπα να αναβοσβήνει μέσα στο στόμα της; «Θα είχε ενδιαφέρον ως πείραμα, γιατί η μουσική μου είναι και αρκετά κινηματογραφική».

Ody Icons
 Δράμα και πέρλες

Πριν από πέντε χρόνια στρέωσε για πρώτη φορά κάτω από τα μάτια του κοσμήματα με στρας, πέρλες και αλυσίδες αντί για δάκρυα, δημιουργώντας έτσι την περσόνα του/της/των Ody Icons. Το 2023 κυκλοφόρησε το ντεμπούτο άλμπουμ του «Polydrama». Ηχητικά, (αν)ισορροπεί ανάμεσα στην ενήλικη ποπ και την έθνικ των χωρών της Ανατολικής Μεσογείου (ο ίδιος κατάγεται από ένα χωριό της Κύπρου), ενώ ξεχωρίζει για τις δραματικές ερμηνείες, τους κοινωνικοπολιτικούς στίχους, την queer ευαισθησία και την καθολική προ-

σβασιμότητα των βίντεο και των συναυλιών του. Αυτή τη στιγμή, ετοιμάζει τον δεύτερο δίσκο του. «Οσο με την ομάδα μου φτιάχνουμε τις παραγωγές των τραγουδιών, εγώ σημειώνω ιδέες για βιντεοκλίπ, για βίντεο που θα ανεβάσω στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, για εξώφυλλο κ.λπ.». Δεν ένιωσε ποτέ, λέει, να ανήκει στην indie σκηνή: «Για μένα, η μουσική είναι μία». Οι σπουδές του είναι πάνω στο θέατρο. «Αυτό είναι που μου έδωσε κώδικες και τρόπους για να εκφραστώ. Με έχει διαμορφώσει τόσο πολύ ο τρόπος που φτιάχνεται μια παράσταση, που κάθε άλμπουμ μου θέλω να είναι ένα ολόκληρο σύμπαν με δραματουργία, σκηνές, πράξεις, κορύφωση, δραματική ρωγμή, λύση, ιντερλούδια. Οι πηγές της έμπνευσής του; «Βιβλία κάθε είδους, ποιήματα, έργα εικαστικών τεχνών, ταινίες, έθιμα, ζώα και μύθοι».

Eddie Dark
 Ένα ανάδελφο βαμπίρ

«Εγώ μεγάλωσα με μεγάλη αγάπη για την DIY σκηνή», υποστηρίζει ο Eddie Dark, που στα 24 του θεωρείται το παιδί θαύμα της ελληνικής underground και έχει καταφέρει να γεμίσει το Gagarin. Τον Φεβρουάριο κυκλοφόρησε από την Inner Ear Records ο τέταρτος δίσκος του, «Touch my elektroniks». Ο ήχος της μουσικής του μπορεί να περιγραφεί ως κράουτροκ ή dark wave με επιθετικά συνθεσάιζερ. Ο ίδιος, στα λάιβ του, βαμμένος με γκοθ μακιγιάζ, κινείται πάνω στη σκηνή ως τρολ-πανκ βγαλμένο από Β-movie (χοροπηδάει, προτάσσει ανάποδα σταυρούς). «Η οπτική ταυτότητα είναι το άλφα και το ωμέγα στη δουλειά μου. Αλήθεια, πιστεύω πως κανείς δεν θα έδινε σημασία στη μουσική μου αν δεν είχα δημιουργήσει ένα σύμπαν γύρω από αυτήν». Την περσόνα

του την είχε περιγράψει πέρυσι στη Vogue Greece ως ενός βαμπίρ που «βγήκε από τον τάφο του γεμάτο όρεξη για ζωή, αλλά βρέθηκε αντιμέτωπο με κάτι πολύ χειρότερο από τον θάνατο, την αθηναϊκή πραγματικότητα». Σήμερα, θεωρεί, άραγε, τον εαυτό του κομμάτι μιας συγκεκριμένης μουσικής σκηνής σε αυτή την πόλη; «Δυστυχώς ή ευτυχώς δεν ταιριαξα ποτέ σε καμία σκηνή. Ελπίζω όμως να εμφανιστούν αργά ή γρήγορα και άλλα άτομα που δεν ταιριάζουν πουθενά για να μην ταιριάζουμε παρέα».

Ολίνα
 Τρυφερός σουρεαλισμός

Τον Φεβρουάριο έπαιξε στη Μικρή Σκηνή της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση και έκανε διαθέσιμο για streaming το άλμπουμ της «Τι σε συγκίνησε;», το οποίο είναι κυριολεκτικά οπτικοακουστικό: Γυρίστηκαν σε βιντεοκλίπ και τα δώδεκα κομμάτια του. Στις «Πτήσεις» τραγουδάει «αν πέσουμε θα γίνουμε χίλια κομμάτια / μα τόσα κομμάτια όταν πέφτουν μαζί / ξαναβιώνονται σαν παζλ σκορπισμένα στο σύμπαν / με κόλλα τη σκόνη της καταστροφής». Στο βιντεοκλίπ του, τη βλέπουμε περμένη στην άσφαλτο, αλλά και όρθια σε ένα μπαλκόνι που βλέπει σε ακάλυπτο, να περνάει από μπροστά της μια χάρτινη σαίτα. Της αρέσει, λέει η «Κ», να δημιουργεί γύρω από τους στίχους της σουρεαλιστικά οπτικά σύμπαντα που μετατρέπουν τις «γυμνές αλήθειες» της σε κάτι ονειρικό. Και η φωνή της μοιάζει να αγγίζει τα πάντα με τρυφερότητα. «Τα τραγούδια μου είναι μελωδικές διηγήσεις, γι' αυτό και νομίζω πως, ακόμα κι αν κανείς τα άκουγε χωρίς να του δίνω καμία οπτική αναφορά, θα “ζωγράφιζε” με τη φαντασία του δικούς του κόσμους πάνω τους, οι οποίοι, όμως, δεν θα αφηγούνταν, πια, τις

δικές μου ιστορίες». Το «Ολίνα», πάντως, είναι stage name αλλά όχι stage persona. «Όταν γράφω και τραγουδάω, δεν έχω περσόνα. Μιλώ για τις ανησυχίες, τις εμπειρίες, τις αγωνίες, τις δυσκολίες, τα μαύρα και τα πολύχρωμα που μου συμβαίνουν».

Vassilina
 Σκοτεινή, όχι mainstream

Τον Μάρτιο κυκλοφόρησε το τρίτο άλμπουμ της «i.par.ksia.ko», από τη δισκογραφική Kiki Music που δημιούργησε η ποπ star Τάμτα, όταν έκανε το δικό της «underground rebranding». «Νομίζω ότι ο όρος “indie” έχει κάπως λίγο το νόημά του. Ξεκίνησε σαν κάτι που είχε να κάνει με την ανεξαρτησία από τις μεγάλες εταιρείες, με την DIY λογική και με μια κοινότητα ανθρώπων που έψαχναν κάτι πιο προσωπικό ή πιο πειραματικό. Σήμερα, πολλές φορές, περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο πλασάρεται ένας καλλιτέχνης». Η ίδια, που στο Spotify έχει 14,2 χιλιάδες μηνιαίους ακροατές, τη μουσική της τη νιώθει πιο κοντά στην ποπ, παρότι δεν την ενδιαφέρει να είναι mainstream. «Θέλω να παραμείνω πιο σκοτεινή, να πειραματίζομαι χτίζοντας κόσμους». Την οπτική ταυτότητα της δουλειάς και το fashion forward image τα θεωρεί εξίσου σημαντικά με τον ήχο των τραγουδιών της. «Οχι γιατί η μουσική μου δεν μπορεί να σταθεί από μόνη της, αλλά γιατί έτσι δουλεύει ο εγκέφαλός μου: ένα μέσο δεν μου είναι αρκετό για να πω όσα θέλω. Σκέφτομαι με ήχους, με εικόνες, με σχεδιαγράμματα, με όνειρα». Το stage persona της, δε, τη θεωρεί ενισχυμένη εκδοχή του εαυτού της. «Είναι ένας τρόπος να πω πράγματα που ίσως στην καθημερινότητά μου δεν θα τα έλεγα τόσο άμεσα».

Φτιάχνοντας κόσμους
 Τα τραγούδια μου είναι μελωδικές διηγήσεις, γι' αυτό και νομίζω πως, ακόμα κι αν κανείς τα άκουγε χωρίς να του δίνω καμία οπτική αναφορά, θα “ζωγράφιζε” με τη φαντασία του δικούς του κόσμους πάνω τους.
 Ολίνα

ΔΕΛΤΙΟ Α-ΚΑΛΑΙΣΘΗΣΙΑΣ

In situ ουρά

Η ουρά για την «in situ πολυμεσική εγκατάσταση ψηφιακών τεχνών» στο Αδριάνειο Υδραγωγείο στην πλατεία Δεξαμενής ήταν ατελείωτη την περασμένη Κυριακή. Έκανε ζιγκ ζαγκ και κύκλους γύρω από την πλατεία κι ερχόταν κι έβρισκε τον εαυτό της. Ωραία, να περιμένω. Αλλά για πόσο; Δεν θα έπρεπε να υπάρχει μια εκτίμηση; Μία ώρα; Δύο; Μισή; Κανείς δεν ήξερε. Ηθέλα τρομερά να δω το υδραγωγείο από μέσα. Φοβάμαι ότι θα κατέλγη με «μια διαδραστική μετά εμπειρία πολύωρης αναμονής για την αναβίωση της κακής διαχείρισης χρόνου επί υπαρκτού σοσιαλισμού», για να μιμηθώ το επιτηδευμένο ύφος της installation. Έτσι έγινε κι έφυγα.

Ξ. Κ.

Ο Γούντι φοβάται

Στο πρώτο -ακυκλοφόρητο στην Ελλάδα- μυθιστόρημα του Γούντι Αλεν, με τίτλο «What's With Baum», κάτι δεν πάει καλά. Ο Μπάουμ παραμιλάει, αλλά δεν τα βρίσκει με τον εαυτό του. Θέλησε να γίνει ένας από τους «σπουδαίους», όμως η άπιστη σκιά του Ντοστογιέφσκι τον στοιχειώνει, όσο η ζωή του (ξανα)καταρρέει. Όλα είναι μάτια σε αυτόν τον αυτοαναφορικό απολογισμό. Ξαν να ακούς τον Αλεν να μουρμουρίζει «I am dying». Το γαϊτανάκι του κινισμού διακόπτεται από μια ρομαντζάδα στο Μανχάταν. Η θεά Τύχη μπορεί να ξαναζωντανέψει -προσωρινά- τον Μπάουμ. Ακόμη και σε αυτή την πικρή στιγμή του ύστερου Γούντι.

Θ. Α.

Μέταλλο ξύνει μέταλλο

Ο ήχος είναι διαπεραστικός, αντηχεί σε όλο το σώμα. Τα μάτια κλείνουν. Τα δόντια σφίγγουν, τρίζουν δυνατά. Ο ένας δίπλα στον άλλο ταλαντεύονται στον ίδιο ρυθμό, σαν τα στάχια που τα χτυπάει ο δυνατός αγέρας. Αν νομίζετε πως αναφέρομαι σε κάποιο ρέιβ πάρτι με εκκωφαντική μουσική, κάνετε λάθος. Οι επιβάτες του ηλεκτρικού υπομένου καθημερινά αυτούς τους ανησυχπητικούς ήχους κατά τη διάρκεια των ελιγμών των συρμών, που θα έκαναν σίγουρα μέχρι και τον δίσκο του Λου Ριντ «Metal Machine Music» να ωχριά μπροστά σε αυτό το μουσικό «αριστούργημα». Την επόμενη φορά δυναμώστε τον ήχο στα ακουστικά σας.

Κ. Μ.

Ωτοασπίδες, παρακαλώ

Ο καιρός σας έχει κάνει τη χάρη. Στην καρδιά της άνοιξης, ο δημοφιλής ορεινός προορισμός, φωλιασμένος στις ελατοσκεπείς πλαγιές του Μπράλου, σας υποδέχεται σαν σε όνειρο: πυκνή ομίχλη, υγρασία, φιλόβροχο και μια αδιανόητη γαλήνη, όπως πρέπει να είναι όλοι αυτοί οι μαγικοί τόποι χωρίς όλους εμάς, τους απρόσκλητους επισκέπτες. Κι εκεί που θαυμάζεις τη διακριτική αισθητική του καφέ που ξεφύτρωσε στη μέση του πουθενά, ανοίγεις την πόρτα και σε υποδέχεται η τελευταία επιτυχία του Οικονομόπουλου ή του Κιάμου. Κι έτσι απλά, αντί για την Καλλιρρόης ή την Πειραιώς, μένεις να χαζεύεις το δάσος που ευτυχώς δεν έχει αυτιά να ακούσει.

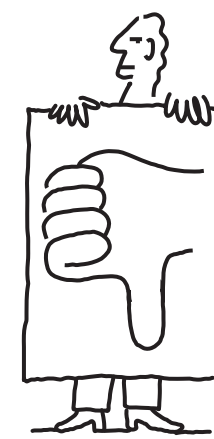
Δ. Ρ.

Λίγο κρασί, λίγο θάλασσα

Γιατί τι άλλο είναι η Ελλάδα αν την αποσυνθέσεις, όπως λέει και ο ποιητής; Για την ελληνική πρεσβεία στο Βερολίνο και το Γραφείο Δημόσιας Διπλωματίας, φαίνεται πως αποτελείται από ένα λευκό καρνάκι που αρμενίζει στη θάλασσα και έναν ήλιο με τα χρώματα της σημαίας της Γερμανίας. Ο λογότυπος που κυκλοφόρησε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης της πρεσβείας δίνει την εντύπωση ενός μόνιμου, ξεγνοιαστού, καλοκαιριού, μια κατάσταση μόνιμων διακοπών. Αυτό το σήμα θέλουμε να εκπέμψουμε;

Σ. Ι.

Πόσο πρωινόι τύποι πια;

Βεβαίως το πρωινό πουλί πιάνει το σκουλήκι, κατά την αγγλική παροιμία. Αλλά όσο early bird και αν είναι ο νεαρός ακροατής, η ακροάτρια ή τα ακροάτα, αν δεν έχουν εξοικονομήσει τουλάχιστον 2.000 ευρώ για τη θερινή συναυλιακή σεζόν, τη μουσική τους δεν θα την ακούσουν. Στο Release Athens της πλατείας Νερού έρχονται μεγάλα ονόματα -όλο και ανακινούνται νέες, σούπερ συμμετοχές- αλλά οι προσφορές διημέρου ξεκινούν από 115 ευρώ. Γενικώς στα πολυήμερα φεστιβάλ τα διήμερα ή τριήμερα εισιτήρια (early bird) προσφέρουν καλύτερη τιμή, συχνά από 80 έως 100 ευρώ συνολικά. Όσο για τις μονοήμερες συναυλίες, οι τιμές για τους καθιερωμένους καλλιτέχνες και μπάντες ξεκινούν από τουλάχιστον 50 ευρώ και ανεβαίνουν.

Μ. Β.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Αποδίδοντας δικαιοσύνη με τη «Διδώ» του Διονυσίου Λαυράγκα

Οι φίλοι της όπερας γνωρίζουν την όπερα «Διδώ και Αινείας», αυτό το εξαιρετικό έργο που ολοκλήρωσε ένας σπουδαίος Άγγλος συνθέτης, ο Χένρι Πέρσελ, το 1689.

Όμως ο κύριος Γκρι με ενημερώνει ότι υπάρχει και μια ελληνική «Διδώ», όπερα του Κεφαλονίτη Διονυσίου Λαυράγκα (1864-1941), σε λιμπρέτο του Πολύβιου Δημητρακόπουλου (ή Πολ Αρκάς, 1864-1922), η οποία έκανε θριαμβευτική πρεμιέρα στο Δημοτικό Θέατρο Αθηνών στις 10 Απριλίου του 1909 με διευθυντή ορχήστρας τον ίδιο τον συνθέτη.

Ο κύριος Γκρι διαβάζει τις πληροφορίες από το καλαίσθητο και κατατοπιστικό βιβλιαράκι που συνοδεύει τη δισκογραφική παραγωγή τριών cd από την ελληνική εταιρεία Melism, η οποία μας

έχει δώσει αρκετά πολύ ενδιαφέροντα, και συχνά άγνωστα, έργα Ελλήνων συνθετών.

Το τριπλό αυτό άλμπουμ περιλαμβάνει και άλλα έργα του Λαυράγκα, συμφωνικά, ορχηστρικά, αλλά και τραγούδια: από την Πρώτη και τη Δεύτερη Ελληνική Σουίτα έως τη Ρωμανέσκα για Ορχήστρα, ένα συμφωνικό πρελούδιο, το τραγούδι «Κοιμάτ' η νειά» σε στίχους του Ιωάννη Πολέμη κ.ά. Τη Φιλαρμονία Ορχήστρα Αθηνών διευθύνει ο αρχιμουσικός Βύρων Φιδετζής (ο οποίος υπογράφει και όλα τα κείμενα του βιβλίου που συνοδεύει το άλμπουμ). Τη Χορωδία του Δήμου Αθηναίων διευθύνει ο Σταύρος Μπερής, ενώ στους τρεις βασικούς ρόλους είναι η Σοφία Κωνσταντίνου (ψήφωρος), ο Φίλιππος Μο-

Η όπερα του Διονυσίου Λαυράγκα, σε λιμπρέτο του Πολύβιου Δημητρακόπουλου, παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στο Δημοτικό Θέατρο Αθηνών στις 10 Απριλίου του 1909.

δινός (τενόρος) και ο Δημήτρης Πλατανιάς (βαρύτονος).

Η όπερα εμπνέεται από την ιστορία της Διδούς, της βασίλισσας της Τύρου, η οποία πέφτει θύμα της αρχομανίας του αδελφού της (σκοτώνει τον βασιλιά και άνδρα της Σικαίο), διαφεύγει στην Κύπρο και από εκεί στη Λιβύη, όπου θα στήσει μια πόλη από το μηδέν: την Καρχηδόνα.

Εκεί όμως θα χάσει πρόωρα τη ζωή της για να μην ενδώσει στις επιθυμίες του ντόπιου βασιλιά Ιάρβα. Ωστόσο, η Διδώ είναι περισσότερο γνωστή από τη ρωμαϊκή εκδοχή του μύθου της, ο οποίος τη θέλει να συνδέεται με τον ομηρικό ήρωα Αινεία, όταν αυτός περάσει από την Καρχηδόνα προτού καταλήξει στη Σικελία.

Η εγκατάλειψη της Διδούς από τον Αινεία (ο οποίος ακολουθεί το πεπρωμένο του, καθώς τα εγγόνια του υποτίθεται ότι θα ιδρύσουν τη Ρώμη) είναι που, κατά τον Βιργίλιο, θα οδηγήσει τη Διδώ στην αυτοκτονία. Αυτή είναι και η εκδοχή που είναι ιδιαίτερα προσφιλής στην όπερα.

Λογικό, όπως θα έλεγε και ο κύριος Γκρι: μεταξύ μιας γυναίκας που αυτοκτονεί επειδή δεν θέλει να ατιμάσει τη μνήμη του δολοφονημένου άνδρα της και εκείνης που αυτοκτονεί επειδή την πρόδωσε ο αγαπημένος της, η δεύτερη έχει μεγαλύτερες πιθανότητες να γίνει όπερα. Όπως και συνέβη.

Βάζουμε να ακούσουμε με τον κύριο Γκρι τη «Διδώ» του Λαυράγκα και το αίσθημα είναι αμέσως αυτό της ανάτασης και ενός τα-

ξιδιού εξωτικού: ένας ορμητικός χειμαρρός πλημμυρίζει το δωμάτιο, η δε ενορχήστρωση έχει μια λεπτότητα και έναν πλούτο που θα συναντούσες σε έναν Ντεμπισί.

Ο Β. Φιδετζής γράφει πως η όπερα «αποδίδει μουσικά έναν αρχαϊσμό που να μην έχει μια ρίζα στον γαλλικό οριενταλισμό, μια άλλη ωστόσο ρίζα του αντίθετου που θα συναντούσες σε έναν Ντεμπισί».

Αγνωστο, ξεχασμένο έργο, άδικα, πολύ άδικα. Η εν λόγω ηχογράφηση αποδίδει μια δικαιοσύνη εδώ.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΑΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Ερωτας στην άκρη του γκρεμού

Φεύγοντας από ένα πάρτι, η Μαρίνα προχωρούσε στο αριστερό πεζοδρόμιο της Ασκληπιού και στριβώντας στη Διόδου αριστερά έπεσε. Ο αστράγαλος μέσα στο αριστερό της μπότακι γύρισε και την έκανε να χάσει την ισορροπία της. Προφανώς η Μαρία Φακίνου δεν γράφει ιδεολογικό μυθιστόρημα για την Αριστερά. Γράφει για τη μεριά της καρδιάς. Στο πάρτι η Μαρίνα γνώρισε τον Πέτρο και από τότε τον είχε στο μυαλό της σαν τον άντρα της πτώσης. Ήξερε εκείνη από πτώσεις, «όλες συμβαίνουν όταν πατάς και με τα δύο πόδια στη γη». Όταν πήγε για πρώτη φορά στο διαμέρισμά του, τον ακολούθησε σε έναν διάδρομο. Η κρεβατοκάμαρα βρισκόταν στην πρώτη πόρτα αριστερά.

Ανιση δικοτόμηση

Η Φακίνου διηγείται μια ιστορία αγάπης, εγχεόντάς της τους άπειρους τρόπους που ελλοχεύουν στην ερωτική επιθυμία. Η εστίαση της τριτοπρόσωπης, παντογνώστριας αφήγησης δικοτομείται ανάμεσα στα δύο πρόσωπα, μαντεύοντας τους δισταγμούς, τις ανησυχίες, τις απαιτοχές, τις άρρητες υποψίες τους. Η δικοτόμηση είναι ανιση, στο μέτρο που προεξάρχει το γυναικείο υποσυνείδητο.

Η Μαρίνα αναρωτιέται για τα στάδια της οικειότητας, φαντάζεται την ερωτική σχέση σαν ένα δελτίο συμβάντων, όπου ένα αόρατο χέρι κατακώριζε κεφάλαια, συλλογίζεται τις «χρονικότητες του τυχαίου», ξαφνιάζεται από τη μνήμη της αφής, στέλνει διαρκώς άδηλα σήματα στον αγαπημένο της για να εκμαιεύσει την περιέργεια και τον πόθο του, νιώθει με τρόπο πρωτόγνωρο τη θέση της καρδιάς της. Εννοείται πως είναι φεμινιστικά αφυπνισμένα. Εννοείται επίσης πως παρά τα σαράντα έξι της χρόνια είναι μικρή, σχεδόν κορίτσι. «Η Μαρίνα έχει πάντα την ηλικία κόρης».

Ως συγγραφέας η Μαρίνα διυλίζει τα αισθήματά της μέσα από

νοητικούς μηχανισμούς. Μπορούσε στον Πέτρο το «στόμα του μυαλού της», άλλοτε λαλίστατο, πάθαινε αλαλία. «Δίπλα στον άντρα που αγαπά επιστρέφει σε προγλωσσικό στάδιο, παρατηρεί, και η σιωπή, η επιλεκτική αλαλία, μοιάζουν ένα ασφαλές σημείο ύπαρξης, ένα καταφύγιο». Αλλά και η γραφή της αποστομωνόταν από την παρουσία του. «Να γράψει τώρα ανακαλύπτει ότι δεν μπορεί. Πρέπει να μάθει να γράφει πάλι από την αρχή. Πέτρο, γράφει το χέρι της και μετά καμία λέξη». Ξαναβρίσκοντας τις λέξεις θα έφτιαχνε ένα σπίτι για τους δυο τους, μια κατασκευή διαφορετική από τα βιβλία της, σε συνεργασία με εκείνον. «Μια επικράτεια όλη δική τους κτίζουν τώρα ο άντρας κι η γυναίκα, με όλα τα πολιτεύματα και δικό της θυρό και οικοδόμημα και σημαία που θα κυματίζει σε πείσμα όλων

ΜΑΡΙΑ ΦΑΚΙΝΟΥ
Όλα τα δέντρα
εκδ. Αντίποδες, 2026
σελ. 176

Όταν η Μαρία Φακίνου γράφει «αριστερά», αναφέρεται στη μεριά της καρδιάς. Η συγγραφέας επενδύει με συμβολική χροιά αρκετά επεισόδια της ερωτικής σχέσης που πραγματεύεται το βιβλίο της.

των ανέμων». Η Φακίνου επενδύει με συμβολική χροιά αρκετά επεισόδια της ερωτικής σχέσης, ενισχύοντας επικίνδυνα τη φόρτισή της, όπως όταν, λόγου χάριν, η Μαρίνα ταΐζει τον Πέτρο έναν σπόρο ροδιού. Έτσι παγίδευσε ο Πλούτωνας την Περσεφόνη στον Κάτω Κόσμο. Γενικότερα, οι δύο πρωταγωνιστές εμφανίζονται ιδιαίτερα πνευματώδεις, με συνέπεια κάποιες από τις συναντήσεις τους να θυμίζουν λογοτεχνικές βραδιές. Μιλούν για πίνακες, θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες, εκθέσεις μουσείων, βιβλία, τραγούδια και ποιήματα, ενώ και οι δύο έχουν στο κινητό φωτογραφίες από σελίδες λογοτεχνικών έργων. Ορισμένες φορές αναλογίζονται «το ενδεχόμενο να γίνουν αυτοί η γενιά που θα ζήσει έναν τρίτο παγκόσμιο πόλεμο».

Μολονότι συχνότατη στην παγκόσμια λογοτεχνία, μια ερωτική

ιστορία είναι από τις δυσκολότερες θεματικές, διότι αναπόφευκτα διέρχεται μέσα από τη Σκύλλα και τη Χάρυβδη, την κοινοτοπία και τη γελοσιότητα. Η Φακίνου καταβάλλει φιλότιμη προσπάθεια, μεριμνώντας να αποκολλήσει τον μυθοπλαστικό δεσμό από έναν περικλειστο θύλακα για να τον ανοίξει προς ένα διερευνημένο πεδίο. Από αυτή την άποψη, λειτουργεί η προσθήκη στην πλοκή μιας ηλικιωμένης σκηνογράφου, την οποία η Μαρίνα βοηθάει να συγκροτήσει το αρχείο της. Η σημασία του αρχείου επανέρχεται στην αφήγηση για να εκβάλει σε προβληματισμούς σχετικά με το τι αξίζει να διασωθεί, με τις συνδέσεις που προκύπτουν από το μοίρασμα και με το πώς αυτές οι συνδέσεις αντιτίθενται στον αφανισμό της λήθης.

Συμβολισμοί

Η Μαρίνα έχει την πατρογονική της Αρκαδία σε ένα εξοχικό της ορεινής Κορινθίας, στην άκρη ενός γκρεμού και ολόγυρα όλα τα δέντρα. Μετά τον κυκλώνα «Ντάνιελ» το σπίτι γέμισε μπάζα, νερά και σπασμένα τζάμια. Μόνο η αριστερή πλευρά έμεινε ανέπαφη. Η Μαρίνα σκέφτεται πως εκείνη και ο Πέτρος θα μπορούσαν να ζήσουν για πάντα στα αριστερά. Όμως, η καρδιά του σπιτιού βρισκόταν στο κατεστραμμένο μέρος, όπου ο πίνακας με τις καμένες ασφάλειες τροφοδοτούσε κάποτε όλο το οικοδόμημα. «Το ένα χωρίς το άλλο δεν μπορεί. Πρέπει να φροντίσει το κατεστραμμένο, αν θέλει να λειτουργήσει πάλι μαζί με το άλλο μισό».

Οι υπερβολικοί συμβολισμοί ζημιώνουν ακόμα και μια μετρημένη αφήγηση. Μπορεί ο έρωτας να έλκει την έξαρση και το μελό, η λογοτεχνία, όμως, οφείλει να δείχνει αυτοσυγκράτηση, ακόμα και όταν ποθοπλαντάζει. Πάντως, δεδομένου του υλικού της, πιστεύω πως η Φακίνου έκανε ό,τι καλύτερο μπορούσε.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ

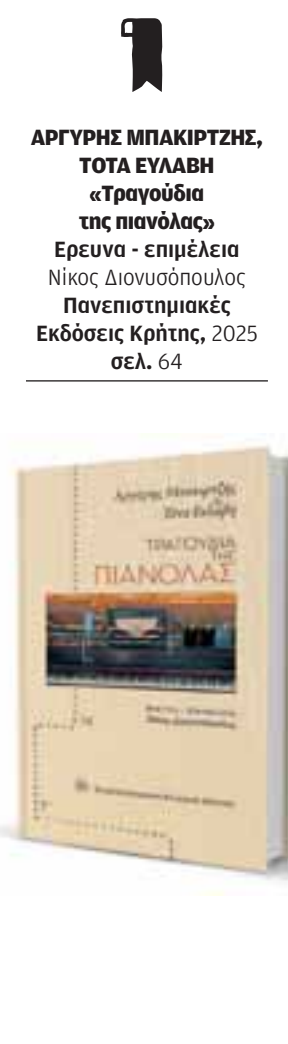
Το «καραόκε» της δεκαετίας του 1920

Δεν είναι ένα τυπικό βιβλίο ποίησης, είναι, μολαταύτα, βιβλίο γεμάτο στίχους. Στίχοι 19 τραγουδιών από οπερέτες του ελληνικού Μεσοπολέμου, έπειτα από έρευνα του επιμελητή μουσικών εκδόσεων Νίκου Διονυσόπουλου, δημοσιεύονται στην υπό συζήτηση καλαίσθητη έκδοση. Περιλαμβάνονται αφίσες από τις παραστάσεις της εποχής, παρτιτούρες, προπάντων ένα CD, όπου ο ιδιόρρυθμος δημοφιλής μουσικός Αργύρης Μπακιρτζής, των «Χειμερινών Κολυμβητών», συνοδευόμενος από την ερασιτέχνη αοιδό Τότα Ευλαβή, αποδίδει με τον πάντα αιρετικό τρόπο του τα κομμάτια με συνοδεία πιανόλας. Η πιανόλα είναι, άλλωστε, η μορφή για τη δημοσίευση. Η ανακάλυψη κάποιων διάτρητων χάρτινων ρολών (riano-rolls) «στο πινακίδιο ενός παλιού σπιτιού στο κέντρο της Αθήνας», όπως αναφέρει στην εισαγωγή του ο Διονυσόπουλος, πυροδότησε την περιπέτεια της ενασχόλησής του με το όργανο της μηχανικής αναπαραγωγής, που, όπως γράφει, δημιούργησε συνθήκες πρώιμου караόκε, για τις ανάγκες της συντροφιάς και της διασκέδασης τη δεκαετία του '20.

Όλα αυτά ενδιαφέρουν τους μουσικολόγους και τους ιστορι-

κούς· μα ο κοινός αναγνώστης θα αντιληφθεί, διαβάζοντας τους στίχους (και ακούγοντας τα τραγούδια), να αναδύεται μια χαμένη Ατλαντίδα του νέου ελληνικού πολιτισμού. Όταν αναφερόμαστε σε στίχους τραγουδιών με αυτοτελή αξία, περναν της μελοποίησης, ο νους μας πάει είτε στο δημοτικό τραγούδι είτε στη μελοποιημένη ποίηση, ενώ σε έναν θρόνο προορισμένο μονάχα για τον ίδιο, απολαμβάνει τον σεβασμό ή μεταιχμιακή μορφή του Γκάτσου. Τελευταία, μετά και τη βράβευση ως ποιητή του Ντίλαν με το Νομπέλ, κερδίζουν την προσοχή μας οι στίχοι του Σαββόπουλου, της Κριεζή και άλλων, ως λόγος που, πέρα από τη μουσική, αξίζει το ενδιαφέρον μας.

Τι αξίζουν ειδικά οι στίχοι της μεσοπολεμικής αθηναϊκής οπερέτας, ώστε να δικαιολογείται η δημοσίευσή τους ως πλήρη κείμενα στην έκδοση που συζητάμε εδώ; Η απάντηση στο ερώτημα υποβάλλεται περισσότερο, παρά απαντιέται ρητά στα σύντομα σημειώματα που περιλαμβάνονται στην έκδοση. Θέλω να πω ότι ενώ ο Διονυσόπουλος προτιμά να μας συστήσει την ίδια την πιανόλα· ενώ ο Μπακιρτζής περιορίζεται να μας κλείσει λίγο ενοχικά το μάτι για την ασυ-

ΑΡΓΥΡΗΣ ΜΠΑΚΙΡΤΖΗΣ,
ΤΟΤΑ ΕΥΛΑΒΗ
«Τραγούδια της πιανόλας»
Έρευνα - επιμέλεια
Νίκος Διονυσόπουλος
Πανεπιστημιακές
Εκδόσεις Κρήτης, 2025
σελ. 64

νήτιστη έλξη που ασκεί επάνω του το συγκεκριμένο είδος («μου άρεσε να τραγουδώ και ελαφρά τραγούδια, παρότι η ιδεολογική και αισθητική μου προτίμηση έγερνε σαφώς προς τα ρεμπέτικα»), η έκδοση, εντέλει, είναι εκ των πραγμάτων προπάντων οι στίχοι των 19 τραγουδιών και το CD, ενώ η αναφορά των ονομάτων στο εξώφυλλο προκαλεί και μια κάποια σύγχυση για το ποιος κάνει-τι στο βιβλίο. Δικαιούμαστε να διατυπώσουμε εντυπώσεις για λογαριασμό του κοινού αναγνώστη - ακροατή.

«Πόσο σ' έχω συμπαθήσει», είναι ο τίτλος του πρώτου στη σειρά της δημοσίευσης τραγουδιού, από τη θρυλική οπερέτα «Οι Απάχιδες των Αθηνών». Τη μουσική έγραψε ο συνθέτης Νίκος Χατζηπαυστόλου, που το άγαλμα του κοσμεί την πλατεία Φιλομούσου Εταιρείας στην Πλάκα, χαμένο όμως πίσω από τραπεζοκαθίσματα. Τους στίχους έγραψε ο ίδιος μαζί με τον Γιάννη Πρινέα. Αυτό το «συμπαθήσει» προκαλεί αμέσως ένα ευχάριστο παραξένισμα: ενώ πρόκειται για τραγούδι ερωτικού πάθους, η επιλογή του ρήματος μοιάζει να θέλει να κρατήσει τα πράγματα υπό έλεγχο, είτε χάριν ευπρεπειας είτε υπηρετώντας ένα συγκεκριμένο αστικό στυλ της εποχής είτε –το

πιθανότερο– και για τα δύο, σε διαλεκτική σχέση μεταξύ τους: «Πόσο σ' έχω συμπαθήσει./ αχ, αυτή η ματιά/ το μυαλό μου έχει ζαλίσει/ και μου άναψε φωτιά». Ερχεται κατόπιν το «Τραγούδι της λατέρνας» να βάλει άλλο ένα σημαντικό κομμάτι στο παζλ, κι έτσι η αστικότητα του «συμπαθήσει» συμπληρώνεται με τη λαϊκότητα του άστεως, όπως την υποστασιοποιεί η λατέρνα: «Μόνο μες στην ταβέρνα μου φεύγει το μεράκι/ σαν αρχινά η λατέρνα να παίζει το βαλσάκι». Να, λοιπόν, μια ελληνική λαϊκότητα που αναφέρεται στο βαλς! Αλλά η εικόνα συμπληρώνεται και κορυφώνεται με το «Τρίβε-τρίβε», από την οπερέτα «Γλυκιά Νανά»! Ο κλασικός του είδους Θεόφραστος Σακελλαρίδης ευθύνεται για τη μουσική και τους στίχους, που εκπλήσσουν με την τολμηρή τους σεξουαλικότητα: «Αχ, έλα, τα νεφρά μου λίγο τρίψε/ έλα ξεκούμπωσέ μου ετούτο το κορσάκι/ Αμέσως κάνω γρήγορα και σκύψε/ ένα γερο να σου πατήσω εγώ μασάκι». Να λοιπόν που οι στίχοι μάς δείχνουν μια μεσοπολεμική Αθήνα εκμοντερνισμένη με όρους ποπ και όχι ελίτ! Είναι φανερό, ήδη από τους στίχους που παραθέσαμε, ότι ελάχιστα γνωρίζουμε γι' αυτήν.

ΠΡΩΤΑ ΣΕ ΠΩΛΗΣΕΙΣ

ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Non fiction

1 «Ελλάδα και Τουρκία: 50 ερωτήματα και απαντήσεις», του Αγγελου Συρίγου (Πατάκης).

2 «Η πιο μικρή ιστορία της Αγγλίας», του James Hawes (Πατάκης).

3 «Είναι ένα ποτάμι ζωντανό;», του Robert Macfarlane (Μεταίχμιο).

4 «Η σύγχρονη ιστορία του Ιράν», του Ervand Abrahamian (Σάλο).

5 «Συχαρητήρια, πέθανες», του Mythologist (Διόπτρα).

Fiction

1 «Γαλανόσκυλος», του Απόστολου Δοξιάδη (Ψυχογιός).

2 «Η κίνηση του ίππου», του Αντρέα Καμίλερι (Πατάκης).

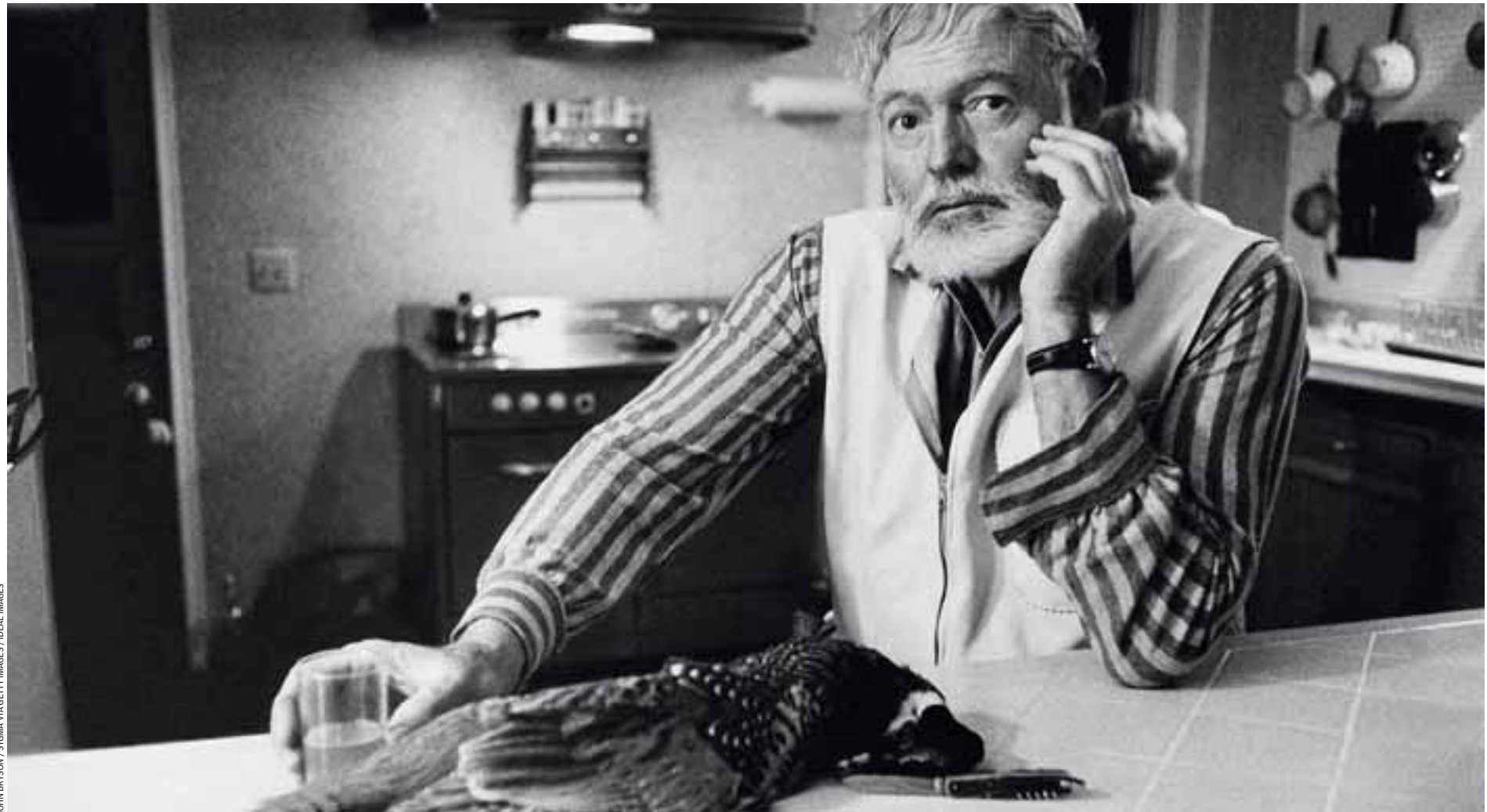
3 «Η Ελπίδα και άλλες ιστορίες», του J. M. Coetzee (Διόπτρα).

4 «Σάρκα», του David Szalay (Ψυχογιός).

5 «Πατημένα τριάντα», του Μιχάλη Παγγινή (Διόπτρα).

Τα στοιχεία παρέχονται από το βιβλιοπωλείο Κωνσταντίνιδης (Μητροπόλεως 92, www.kbooks.gr).

ΕΡΝΕΣΤ

DHN BRISQV / SYGMA VIA GETTY IMAGES / IDEAL IMAGES

Ο Ερνεστ Χέμινγκουεϊ απολαμβάνει το ποτό του έπειτα από κυνήγι φασιανού. Η υπερ-αρρενωπή δημόσια περσόνα του συγγραφέα συχνά παρασούρει τους μελετητές σχετικά με τους ήρωές του. «Στο μυθιστόρημα "Κι ο ήλιος ανατέλλει", αλλά και σε άλλα πεζά του, δεν θα βρεις απολύτως οριοθετημένες ταυτότητες φύλου, όσο κι αν πολλός κόσμος πιστεύει το αντίθετο», λέει στην «Κ» η Σάντρα Σπάνιερ.

ΧΕΜΙΝΓΟΥΕΪ

Το έπος μιας χαμένης γενιάς

Το μυθιστόρημα «Κι ο ήλιος ανατέλλει» συμπληρώνει έναν αιώνα ζωής. Τι μας λέει σήμερα;

Του ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ

Μια ωραία ημέρα του 1924, στη Γαλλία, η Γερτρούδη Στάνι σταμάτησε με το αυτοκίνητό της σε ένα γκαράζ. Η βαλβίδα του Φορντ της είχε πρόβλημα. Ο νεαρός μηχανικός που βρήκε εκεί αποδείχθηκε πολύ γρήγορος και αποτελεσματικός. «Μα πού βρίσκετε νέα παιδιά τόσο εργατικά;», ρωτάει η Στάνι τον αρχιμηχανικό. «Τα νέα παιδιά είναι πολύ καλά», λέει αυτός, προσθέτοντας: «Οι τριαντάρδες δεν είναι καλοί όμως. C' est une generation perdue. Είναι μια χαμένη γενιά».

Η Στάνι θα χρησιμοποιήσει την ίδια φράση για τον Ερνεστ Χέμινγκουεϊ και τη λογοτεχνική του συντροφιά: «Αυτό είστε όλοι εσείς που πήγατε στον πόλεμο. Είστε μια χαμένη γενιά».

Είχε δικιο άραγε; Αν σκεφτεί κανείς τον Φιτζέραλντ και τον Χέμινγκουεϊ, ίσως. Ο πρώτος χάθηκε στα 44 του στα όρια του αλκοολισμού, ο δεύτερος φλέρταρε συνεχώς με τον θάνατο και το 1961 τίναξε τα μυαλά του στον αέρα.

Όπως και να 'χει, αυτό το «χαμένη γενιά» έγινε ο άτυπος τίτλος του πρώτου μυθιστορήματός του Χέμινγκουεϊ, το «Φιέστα ή κι ο ήλιος ανατέλλει», το οποίο κυκλοφόρησε το 1926, πριν από εκατό χρόνια ακριβώς.

Η γένεσή του τοποθετείται ένα χρόνο πριν: το 1925, στα 26 του, ο Χέμινγκουεϊ είναι τραυματίας του Μεγάλου Πολέμου, έχει ζήσει έναν μεγάλο έρωτα με μια Αμερικανίδα νοσηλεύτρια και έχει παντρευτεί τη Χάντλεϊ Ρίτσαρντσον. Είναι μάχιμος ρεπόρτερ, ενώ εκδίδει την πρώτη του συλλογή διηγημάτων «Στην εποχή μας», την ίδια χρονιά που ο Φράνσις-Σκοτ Φιτζέραλντ εκδίδει τον «Μεγάλο Γκάτσμπι». Ο Χέμινγκουεϊ, ο οποίος έχει σχέση αγάπης και μίσους με τον Φιτζέραλντ, το διαβάσει, εντυπωσιάζεται και αποφασίζει ότι το επόμενο βιβλίο του πρέπει να είναι μυθιστόρημα.

Μαζεύει χρήματα και οργανώνει ένα ταξίδι στην Παμπλόνα της Ισπανίας. Εκεί θα ανακαλύψει την ετήσια φιέστα με τις ταυρομαχίες και έναν 19χρονο ταυρομάχο, τον Καγιετάνο Ορντόνεζ.

Ο Χέμινγκουεϊ αποφασίζει ότι αυτός θα είναι ο ήρωας του πρώτου του μυθιστορήματος (του δίνει το όνομα Ρομέρο). Αλλά γρήγορα το συγγραφικό ενδιαφέρον του στρέφεται προς μια γυναίκα

μορφή που επινόησε, τη Λαϊδη Μπρετ Ασλεϊ, απελευθερωμένη περιπετειώδη «φλάπερ» των ηδονιστικών Roaring Twenties.

Στο σκηνικό μπήκε και ένας πρωταθλητής του μποξ και του σεξ, ο Ρόμπερτ Κον, καθώς επίσης ένας Αμερικανός ρεπόρτερ, ο μέθυσος Τζέικ Μπαρνς, βετεράνος του πολέμου, σοβαρά τραυματίας επίσης (τόσο σοβαρά που αδυνατεί να λειτουργήσει σεξουαλικά), και ο αρραβωνιαστικός της Μπρετ, ο Μάικ Κάμπελ. Ο Τζέικ, ο Κον, ο Μάικ και ο Ρομέρο θα συγκρουστούν άγρια για τα μάτια της Μπρετ: αυτό το απελπισμένο αντικείμενο ενός χαμένου πόθου που καθιστά την εξάρση ακόμα πιο τυραννική.

Το βιβλίο θα κυκλοφορήσει από τον εκδοτικό οίκο Σκρίμπερ αφού το επιμεληθεί ο θρυλικός editor Μάξγουελ Πέρκινς, ο οποίος στον τίτλο «Φιέστα» θα προσθέσει το «Κι ο ήλιος ανατέλλει», δάνειο από τον Εκκλόνσιαστ. Δύο μήνες μετά τον κυκλοφορία του έχει πουλήσει σχεδόν 7.000 αντίτυπα.

Εκατό χρόνια μετά, στην εποχή της woke κουλτούρας, τι μπορεί να μας λένε το συγκεκριμένο μυθιστόρημα και ο Χέμινγκουεϊ ως συγγραφέας;

Ευάλωτοι ήρωες

Μέσω Zoom η Αμερικανίδα Σάντρα Σπάνιερ, καθηγήτρια Αγγλικής Λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο Πεν Στέιτ, γενική επιμελήτρια του πρότζεκτ «Επιστολές του Χέμινγκουεϊ» και πρώην πρόεδρος του Ernest Hemingway Society

Στις 7 Μαΐου 1922, ο ταυρομάχος Μανουέλ Γκρανέρο πόζαρε στον φακό του Ερνεστ Χέμινγκουεϊ κρατώντας από το κέρατο τον λαβωμένο ταύρο Ποκαπένα. Το τελετουργικό θα τελειώνει λίγα λεπτά αργότερα με το αίμα να ρέει στην αρένα της Μαδρίτης, χωρίς όμως την παρέμβαση του ξιφού του ματαδόρ. Ο Γκρανέρο ήταν μόλις 20 ετών.

UULSTEIN/BLO/VIA GETTY IMAGES / IDEAL IMAGES

“

Ακολουθούν τα ίχνη του

Υπάρχει ένα σωρό κόσμος που τον ακολουθεί. Πολλοί συμμετέχουν σε περιηγήσεις στους δρόμους του Παρισιού και της Παμπλόνας, όπου περπάτησαν οι ήρωες του «Κι ο ήλιος ανατέλλει».

Σάντρα Σπάνιερ
Καθηγήτρια Αγγλικής Λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο Πεν Στέιτ, γενική επιμελήτρια του πρότζεκτ «Επιστολές του Χέμινγκουεϊ» και πρώην πρόεδρος της Hemingway Society.

στης ΗΠΑ, μου λέει ότι «στο συγκεκριμένο μυθιστόρημα, έχεις μια παρέα ανθρώπων που έχουν περάσει τραυματικές εμπειρίες και βιώνουν το μεταίχμιο μιας εποχής. Προσπαθούν να βρουν τον δρόμο τους σε έναν κόσμο όπου οι παλιοί κανόνες δεν ισχύουν πια και τα πράγματα δείχνουν κάπως χασομικά. Αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό. Ενα άλλο στοιχείο είναι το ζήτημα του φύλου: στο συγκεκριμένο μυθιστόρημα, αλλά και σε άλλα πεζά του Χέμινγκουεϊ, δεν θα βρεις απόλυτα οριοθετημένες ταυτότητες φύλου, όσο κι αν πολλοί κόσμος πιστεύει το αντίθετο. Νομίζω ότι οι περισσότεροι στέκοινα στην υπερ-αρρενωπή δημόσια περσόνα και δεν κοιτάζουν τα κείμενα. Ειδικά στο «Κι ο ήλιος ανατέλλει» οι χαρακτήρες του έχουν κάτι εξαιρετικά ευάλωτο. Υπάρχει ένα μυθιστόρημα του Χέμινγκουεϊ που κυκλοφόρησε μετά θάνατον, το 1986 μάλιστα, με τίτλο "Ο κήπος της Εδέμ": εκεί μια γυναίκα εγκαταλείπει τον άνδρα της για μια άλλη γυναίκα. Κατά κάποιον τρόπο, αλλάζουν ρόλους και όταν βγήκε το βιβλίο πολλοί εξοργίστηκαν. Αυτό δεν είναι Χέμινγκουεϊ, είπαν. Ξεκινούν όμως ότι ο Χέμινγκουεϊ είχε κάνει και άλλα τέτοια στη ζωή του. Η μορφή της Μπρετ στο «Κι ο ήλιος ανατέλλει» έχει κάτι αρρενωπό. Τον ενδιέφεραν αυτές οι μεταβάσεις ρόλων στα φύλα. Δείτε τους ταυρομάχους: παλεύουν με τον θάνατο, αλλά ως φιγούρες, οι στολές τους ακόμα, έχουν κάτι θηλυπρεπές. Στην πραγματικότητα,

στης ΗΠΑ, μου λέει ότι «στο συγκεκριμένο μυθιστόρημα, έχεις μια παρέα ανθρώπων που έχουν περάσει τραυματικές εμπειρίες και βιώνουν το μεταίχμιο μιας εποχής. Προσπαθούν να βρουν τον δρόμο τους σε έναν κόσμο όπου οι παλιοί κανόνες δεν ισχύουν πια και τα πράγματα δείχνουν κάπως χασομικά. Αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό. Ενα άλλο στοιχείο είναι το ζήτημα του φύλου: στο συγκεκριμένο μυθιστόρημα, αλλά και σε άλλα πεζά του Χέμινγκουεϊ, δεν θα βρεις απόλυτα οριοθετημένες ταυτότητες φύλου, όσο κι αν πολλοί κόσμος πιστεύει το αντίθετο. Νομίζω ότι οι περισσότεροι στέκοινα στην υπερ-αρρενωπή δημόσια περσόνα και δεν κοιτάζουν τα κείμενα. Ειδικά στο «Κι ο ήλιος ανατέλλει» οι χαρακτήρες του έχουν κάτι εξαιρετικά ευάλωτο. Υπάρχει ένα μυθιστόρημα του Χέμινγκουεϊ που κυκλοφόρησε μετά θάνατον, το 1986 μάλιστα, με τίτλο "Ο κήπος της Εδέμ": εκεί μια γυναίκα εγκαταλείπει τον άνδρα της για μια άλλη γυναίκα. Κατά κάποιον τρόπο, αλλάζουν ρόλους και όταν βγήκε το βιβλίο πολλοί εξοργίστηκαν. Αυτό δεν είναι Χέμινγκουεϊ, είπαν. Ξεκινούν όμως ότι ο Χέμινγκουεϊ είχε κάνει και άλλα τέτοια στη ζωή του. Η μορφή της Μπρετ στο «Κι ο ήλιος ανατέλλει» έχει κάτι αρρενωπό. Τον ενδιέφεραν αυτές οι μεταβάσεις ρόλων στα φύλα. Δείτε τους ταυρομάχους: παλεύουν με τον θάνατο, αλλά ως φιγούρες, οι στολές τους ακόμα, έχουν κάτι θηλυπρεπές. Στην πραγματικότητα,

στα βιβλία του Χέμινγκουεϊ δεν θα βρεις εύκολα ούλτρα αρρενωπές, τοξικές φιγούρες».

Η καθηγήτρια Βέρνα Κέιλ, συγγραφέας δοκιμακίας βιογραφίας του Χέμινγκουεϊ, επιμελήτρια του τόμου «Teaching Hemingway and Gender» (Kent State University Press, 2016) και της έκδοσης του «Κι ο ήλιος ανατέλλει» από τη Norton Library και νυν πρόεδρος της Hemingway Society, συμφωνεί. Όταν συζητούμε μέσω Zoom τονίζει ότι «η ανάγνωση του Χέμινγκουεϊ ως πατριαρχικού συγγραφέα είναι παρωχημένη. Εκεί να κάνει με προηγούμενες γενιές αναγνωστών και μελετητών και το πώς προσεγγίζουν το έργο του. Σήμερα είναι πολύ πιο ανοικτές οι προσεγγίσεις σε ένα έργο εξαιρετικά σύνθετο, πολυπαραστατικό. Παλαιότερες γενιές ερμηνευτών του έργου του μπέρδευαν πολύ το κείμενο με τη δημόσια εικόνα του συγγραφέα».

Συνέδριο

Η Κέιλ συμμετέχει σε σειρά εκδηλώσεων και ομιλιών που θα λάβουν χώρα όλη αυτή τη χρονιά στην Αμερική, με έμφαση στο «Κι ο ήλιος ανατέλλει». «Το βιβλίο αυτό είναι που τον έκανε περισσότερο γνωστό, είναι το πρώτο του μυθιστόρημα εξάλλου». Είναι αυτό που τον έκανε διάσημο; «Οχι, όχι ακριβώς. Διάσημος ο Χέμινγκουεϊ έγινε με τον "Αποχαιρετισμό στα όπλα"». Η Σπάνιερ μου λέει πως το «Κι ο ήλιος ανατέλλει» είναι το βιβλίο «που τον έβαλε στον χάρτη».

Βρίσκω την ευκαιρία να τη ρωτήσω τι βρίσκει κανείς στις επιστολές του Χέμινγκουεϊ, ούσα υπέθυνη εξαντλητικής έρευνας της επιστολογραφίας του. «Στα γράμματά του είναι πολύ αστείο, κουτσομπολεύει όλη την ώρα, μπορεί να γίνει απίστευτα προσβλητικός, είναι πληθωρικός – σε χτυπητή αντίθεση με την παρατακτική, υπαινικτική πρόζα του. Εως τώρα έχουμε εκδώσει έξι τόμους από το Πανεπιστήμιο του Κέμπριτζ. Αναμένεται να φτάσουν στους δεκαεπτά. Αναλογιστείτε ότι αλληλογραφούσε με περίπου 1.900 διαφορετικούς ανθρώπους», σχολιάζει και προσθέτει ότι στους πανεπιστημιακούς κύκλους ο Χέμινγκουεϊ είναι λίγο «ασανσέρ». «Άλλοτε τον μελετούν, άλλοτε τον περιφρονούν, το μόνο βέβαιο όμως είναι ότι υπάρχει ένα σωρό κόσμος που σταθερά τον ακολουθεί. Ακόμη και σήμερα πολλοί συμμετέχουν σε περιηγήσεις στους δρόμους του Παρισιού και της Παμπλόνας όπου περπάτησαν οι ήρωες του «Κι ο ήλιος ανατέλλει». Στο Μπιλμπάο και στη Χώρα των Βάσκων οργανώνουμε συνέδρια, στα οποία συμμετέχουν περισσότεροι από 400 άνθρωποι από 25 διαφορετικές χώρες. Πολλοί από αυτούς νέοι, φοιτητές. Οι παρεξηγήσεις γύρω από το πρόσωπό του σημαίνουν κυρίως ότι και ο ίδιος έπεσε θύμα της διασημότητάς του».

Ο θάνατος

Καθώς ακούω τις δύο γυναίκες να μιλούν για τον Χέμινγκουεϊ, σκέφτομαι την αυτοκτονία του (ή ένα αυτοκαταστροφικό παιχνίδι με όπλα που πήγε πολύ στραβά;). Εκείνο το μοιραίο καλοκαίρι του 1961, είχε κυκλοφορήσει για πρώτη φορά στην Αμερική ο «Τροπικός του Καρκίνου» του Χένρι Μίλερ. Με το που βγήκε, έγινε ανάσπαστο, όπως και όλα τα άλλα βιβλία του Μίλερ – συγγραφική ιδιοσυγκρασία τελείως αντίθετη με εκείνη του Χέμινγκουεϊ, ο οποίος πρέπει να ένωσε ότι «η εποχή του είχε περάσει». Κάποιοι λένε ότι αυτοκτόνησε επειδή «δεν μπορούσε πια να σύρει ούτε γραμμή». Το ευάλωτο αγόρι που η υπερπροστατευτική μάνα του το έντυνε κορίτσι; Ποιος ξέρει.

Από τις σκέψεις μου με βγάξει η Βέρνα Κέιλ, η οποία με ρωτάει ξαφνικά: «Τι πήγαινε στην Ελλάδα ο Χέμινγκουεϊ; Είναι δημοφιλής συγγραφέας εκεί;».

“

Συγγραφέας και ήρωες

Η ανάγνωση του Χέμινγκουεϊ ως πατριαρχικού συγγραφέα είναι παρωχημένη. Προηγούμενες γενιές αναγνωστών και μελετητών μπέρδευαν πολύ το κείμενο με τη δημόσια εικόνα του συγγραφέα.

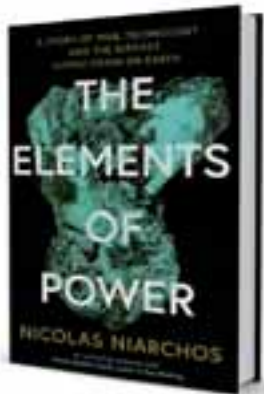
Βέρνα Κέιλ
Συγγραφέας δοκιμακίας βιογραφίας του Χέμινγκουεϊ, επιμελήτρια της έκδοσης του «Κι ο ήλιος ανατέλλει» από τη Norton Library και πρόεδρος της Hemingway Society.

Το μυθιστόρημα «Κι ο ήλιος ανατέλλει» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Καστανιώτη (όπως και όλα τα βιβλία του στην Ελλάδα), σε μετάφραση του Μιχάλη Μακρόπουλου και επιμέλεια της Ελεάννας Λαμπάκη.

Σκάβουν με τα χέρια για κοβάλτιο

Η δίψα της υψηλής τεχνολογίας για κρίσιμα ορυκτά έχει εξελιχθεί σε άγριο γεωπολιτικό παιχνίδι

Το βιβλίο του Νικόλα Νιάρχου είναι προϊόν εξαστούς ενδελεχούς έρευνας σε 16 χώρες, από το Κονγκό και τη Δυτική Σαχάρα μέχρι την Ινδονησία και την Κίνα.

Του **ΑΧΙΛΛΕΑ ΠΑΠΑΡΣΕΝΟΥ**

Όπως ο έλεγχος του πετρελαίου επηρέασε καιρό το γεωπολιτικό τοπίο στον 20ό αιώνα, έτσι και ο έλεγχος των κρίσιμων ορυκτών προσφέρει γεωπολιτική ισχύ και στρατηγικό πλεονέκτημα στον 21ο αιώνα. Την ιστορία του «πολέμου των μετάλλων», θερμού, ψυχρού και εμπορικού, που μαινεται γύρω από την προμήθεια των πρώτων υλών και μετάλλων που χρησιμοποιούνται σε προϊόντα υψηλής τεχνολογίας και είναι απαραίτητα για την πράσινη ενεργειακή μετάβαση, την ψηφιακή επανάσταση και τα σύγχρονα οπτικά συστήματα, περιγράφει ο Νικόλας Νιάρχος στο νεοεκδοθέν βιβλίο του «Τα στοιχεία της ισχύος». Ο συγγραφέας, με σπουδές στα πανεπιστήμια Γέιλ και Κολούμπια, έχει αφιερωθεί στην ερευνητική δημοσιογραφία δημοσιεύοντας άρθρα για την ενέργεια, τη μετανάστευση και τους πολέμους σε αμερικανικά και βρετανικά έντυπα, όπως το New Yorker, το Nation, οι NY Times και ο Guardian, έχει καταθέσει στο αμερικανικό Κογκρέσο για τις συνθήκες εξόρυξης στο Κονγκό και το 2023 κέρδισε το βραβείο Edward R. Murrow για ρεπορτάζ από τον πόλεμο στην Ουκρανία. Το βιβλίο του είναι προϊόν εξαστούς ενδελεχούς έρευνας σε 16 χώρες, από το Κονγκό και τη Δυτική Σαχάρα μέχρι την Ινδονησία και την Κίνα, που τον οδήγησε δύο φορές στη σύλληψη, κράτηση και απέλασή του ως ανεπιθύμητου.

Ο Νικόλας Νιάρχος στο Κονγκό το 2022. Εκεί είδε ανήλικα παιδιά να εργάζονται για λιγότερο από ένα δολάριο την ημέρα υπό άθλιες συνθήκες σε ορυχεία κοβαλτίου. Μπορεί ο Θεός να χαμογέλασε στο Κονγκό με τον ορυκτό πλούτο, αλλά οι πολίτες του εξακολουθούν να ζουν στη μιζέρια.

Με επίκεντρο τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, επισκέπτεται τις χώρες με τεράστια κοιτάσματα κοβαλτίου, λιθίου, χαλκού και νικελίου, που χρησιμοποιούνται στην κατασκευή των μπαταριών ιόντων λιθίου, απαραίτητων σε κινητά τηλέφωνα, ηλεκτρικά αυτοκίνητα, drones και ιατρικές συσκευές ακριβείας. Αναζητώντας τον μίτο της Αριάδνης στη σύγκρουση για τον έλεγχο των στρατηγικών μεταλλευμάτων, πολύτιμων για διπλή, βιομηχανική και στρατιωτική, χρήση, περιγράφει πώς ο υπόλοιπος κόσμος είναι τυφλός στις πολιτικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις της εξόρυξης των σπανίων μετάλλων, στις καταχρήσεις ανθρωπίνων και εργατικών δικαιωμάτων και στη διαφθορά. «Μπορεί ο Θεός να χαμογέλασε στο Κονγκό» με τον ορυκτό πλούτο, αλλά οι πολίτες του εξακολουθούν να ζουν στη μιζέρια. Εκεί είδε ανήλικα παιδιά να εργάζονται για λιγότερο από ένα δολάριο την ημέρα υπό άθλιες συνθήκες, σκάβοντας ακόμα και με γυμνά χέρια σε ορυχεία κοβαλτίου, επαναφέροντας στη μνήμη την εποχή της βελγικής αποικιοκρατίας με την υποδούλωση του γηγενούς πληθυσμού και τη λεηλασία των πλουτοπαραγωγικών πηγών.

Το τίμημα της προόδου

Στο ερώτημα «ποιος πληρώνει το τίμημα της προόδου», διαπιστώνει ότι από την εκμετάλλευση των κρίσιμων μετάλλων στο Κονγκό δεν ωφελήθηκαν οι Κονγκολέζοι, αλλά θησαύρισαν τα ξένα «αρπακτικά» και οι διεφθαρμένοι ντόπιοι πολιτικοί. Στον γεωπολιτικό ανταγωνισμό, που ήρθε πέρυσι στη διεθνή επικαιρότητα με τις εκβιαστικές διεκδικήσεις του προέδρου Τραμπ στις σπάνιες γαίες σε Γροιλανδία και Ουκρανία, το προβάδισμα διατηρεί η Κί-

να, έχοντας καλύψει το κενό που άφησε η αδιαφορία της Αμερικής και της Ευρώπης. Επενδύοντας επί δεκαετίες σε ορυχεία και έργα υποδομής, το Πεκίνο δεσπόζει σε όλα τα στάδια της εφοδιαστικής αλυσίδας για την απόκτηση και επεξεργασία του κοβαλτίου στο Κονγκό, φωσφορικών αλάτων στη Δυτική Σαχάρα και νικελίου στην Ινδονησία, με αποτέλεσμα να κυριαρχεί στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και να παράγει το 85% των μπαταριών ιόντων λιθίου και το 70% των ηλεκτρικών αυτοκινήτων παγκοσμίως.

Για τον Νιάρχο, «εφόσον ο κόσμος θέλει μπαταρίες, χρειάζεται τα ορυχεία», αλλά με επενδύσεις σε ασφαλείς και οικολογικά υπεύθυνες εξορύξεις, ώστε να περιοριστεί η καταστροφή στο περιβάλλον και στην ανθρώπινη ζωή και να επιστραφεί μεγάλο μερίδιο του ορυκτού πλούτου στους πολίτες για την αντιμετώπιση της φτώχειας, τη βελτίωση της γεωργίας, την εξασφάλιση καθαρού νερού και την κατασκευή έργων υποδομής.

Αισιόδοξος για τις δυνατότητες της αφρικανικής ηπείρου, επιστημαίνει ότι είναι καιρός να ξεπεραστεί το αρνητικό στερεότυπο ότι οι Αφρικανοί δεν είναι ικανοί να κυβερνηθούν μόνοι τους ή να διαχειρισθούν τους πόρους τους.

Ο κ. Αχιλλέας Παπαρσένος υπηρέτησε στην ελληνική πρεσβεία της Ουάσινγκτον ως προϊστάμενος του Γραφείου Τύπου και Επικοινωνίας.

Από την εκμετάλλευση των κρίσιμων μετάλλων στο Κονγκό δεν ωφελήθηκαν οι Κονγκολέζοι, αλλά θησαύρισαν τα ξένα «αρπακτικά» και οι διεφθαρμένοι ντόπιοι πολιτικοί.

ΤΟΝ ΜΑΪΟ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ & ΔΕΥΤΕΡΑ 21:00 ΣΤΟ MOVIES BEST HD

Biography ..month..

• Τα καλύτερα σενάρια βγαίνουν από τη ζωή •

- GOODBYE CHRISTOPHER ROBIN / ANTIO ΚΡΙΣΤΟΦΕΡ ΡΟΜΠΙΝ (Κυριακή 3/5)
- GIRL YOU KNOW IT'S TRUE (Δευτέρα 4/5)
- THE FIFTH ESTATE / Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΠΟΥΛΗΣΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ (Κυριακή 10/5)
- PATTON / ΠΑΤΤΟΝ, Ο ΘΡΥΛΟΣ ΤΗΣ ΝΟΡΜΑΝΔΙΑΣ (Δευτέρα 11/5)
- BATTLE OF THE SEXES / Η ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ (Κυριακή 17/5)
- A QUIET PASSION / ΗΡΕΜΟ ΠΑΘΟΣ (Δευτέρα 18/5)
- DRAZEN / ΝΤΡΑΖΕΝ (Κυριακή 24/5)
- CINDERELLA MAN (Δευτέρα 25/5)
- STAN & OLLIE / ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΙ ΛΙΓΝΟΣ (Κυριακή 31/5)

Το κανάλι διατίθεται από τις συνδρομητικές πλατφόρμες CABLENET και CYTAVISION

Movies HD | **MESIMVRIA** | www.mesimvria.com

UNIC MUSIC VIBES

SUMMER EDITION III

15 MAY 2026
19:00 - 00:00
OPEN AMPHITHEATRE
FREE ENTRANCE

Organiser: UNIVERSITY OF NICOSIA | Powered by: | Sponsors: | Printing Sponsors:

Supporters: TELUS BROADBAND, STOLI, GARRISON, CUBA, PIANO P, JAYS, CPMOTO, Alfa Romeo, Mercedes-Benz

1

LUTISHUO

3

LUTISHUO

1. Η Κλεονίκη, την οποία υποδύεται η Λιου Γτσέν, στην πρώτη σκηνή του έργου, αμέσως μετά την ανακοίνωση από τη Λυσιστράτη περί σεξουαλικής αποχής. 2. Η σύγκρουση της γυναικείας ομάδας, που μόλις έχει καταλάβει την Ακρόπολη, με τον Χορό των γηραιών ανδρών, που επιχειρεί να την εξοντώσει. 3. Η Ζου Ζιντάν ως Μυρρίνη, παρακολουθεί τη Λυσιστράτη να αναλύει το σχέδιό της για την ειρήνη.

Η Lisy έφερε ειρήνη στη Σαγκάη

Η Κατερίνα Ευαγγελάτου αφηγείται την εμπειρία της από την παρουσίαση της «Λυσιστράτης» στην Κίνα

古希臘喜劇

(Αρχαία ελληνική κωμωδία)

LUTISHUO

Η Κατερίνα Ευαγγελάτου με τις ηθοποιούς Σιέ Τσεν-γίνγκ (Λυσιστράτη - με το φούξια κοστούμι), Μάι Ντουό (Λαμπιτώ - στα πράσινα) και Ζου Ζιντάν (Μυρρίνη - στα ροζ) στα γυρίσματα για το τρίλεπτο της παράστασης.

Νίκησαν τον πόλεμο
Γράφτηκαν δύο νέες σκηνές, αφαιρέθηκαν άλλες που δεν σημαίνουν τίποτα για τον σύγχρονο Κινέζο θεατή, όμως η επαναστατική αριστοφανική ιδέα για τη μέθοδο παύσης του πολέμου παρέμεινε αυτούσια. Χωρίς αυτήν δεν υπάρχει έργο.

Όσο κι αν προσπαθεί η Κατερίνα Ευαγγελάτου να προφέρει το όνομα της Λυσιστράτης στα κινεζικά, κάπου η γλώσσα της σκαλώνει και γελάει. Δεν είναι εύκολο. «Η κινεζική γλώσσα έχει πολύ ειδικούς επιτονισμούς, προφέρει την ίδια λέξη με ανεπαίσθητες νηπιτικές διακυμάνσεις και αίφνης το νόημά της αλλάζει εντελώς», λέει. Έχει λίγες μέρες που η σκηνοθέτις επέστρεψε στην Ελλάδα από την Κίνα όπου ανέβασε τη «Λυσιστράτη» του Αριστοφάνη στη Σαγκάη, στο Εθνικό Θέατρο Shanghai Dramatic Arts Centre, μια συμπαραγωγή με το Hong Kong Arts Festival, σε μια εποχή που οι ελληνοκινεζικές σχέσεις έχουν αποκτήσει μια άλλη δυναμική. Για την Ευαγγελάτου ήταν η τρίτη φορά που ταξίδευε στην Κίνα για το θέατρο. Το 2024 παρουσίασε μια site specific performance στο Φεστιβάλ Aranya κοντά στο Πεκίνο, ενώ το 2025 τον «Ιππόλυτο» του Ευριπίδη στο Φεστιβάλ του Χονγκ Κονγκ, μια συμπαραγωγή του Εθνικού Θεάτρου με το Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου, με ελληνικό θίασο. Αυτή τη φορά όμως θα δούλευε με έναν θίασο 18 Κινέζων ηθοποιών για να παρουσιάσει μια Λυσιστράτη που θα καλούσε τις γυναίκες της Αθήνας και της Σπάρτης σε σεξουαλική αποχή για τη συναψή ειρήνης. Για να μη καθούν στη μετάφραση και τους επιτονισμούς, η Λυσιστράτη έγινε «Lisy», η Καλονίκη ακούστηκε ως «Kalo» και ο Κινισίας άλλαξε σε «Γιάννης (είναι για διεθνές το όνομα) - Genshuo», που στα κινεζικά θα πει «μεγάλο», μια σαφέστατη αναφορά στο «πρόβλημα» που εμφανίζεται στον αριστοφανικό χαρακτήρα από την πολυήμερη αποχή από το συζυγικό κρεβάτι. Γιατί όμως Αριστοφάνης στην Κίνα; Η Κατερίνα Ευαγγελάτου μοιράζεται με την «Κ» τις σημειώσεις της από την γέννηση της ιδέας μέχρι την πρεμιέρα της Λυσιστράτης στη Σαγκάη στις 11 Απριλίου.

Σ. Ι.

«Κατά τη διάρκεια των συζητήσεων μου με τους υπεύθυνους των δύο οργανισμών, του Εθνικού Θεάτρου Shanghai Dramatic Arts Centre και του Hong Kong Arts Festival, το 2024, αντιλήφθηκα ότι ενώ γνώριζαν ορισμένα από τα γνωστότερα έργα του αρχαίου δράματος, για παράδειγμα τη Μήδεια και τον Οιδίποδα, η αρχαία κωμωδία αποτελούσε έδαφος σχεδόν ανεξερεύνητο. Έτσι ξεκίνησα να τους μιλάω για τη «Λυσιστράτη», ορμώμενη ταυτόχρονα και από μια δική μου εσωτερική

ανάγκη, να πάρω μια ανάσα αριστοφανικής απελευθέρωσης. Ομολογώ ότι στην αρχή δίστασα –θεώρησα ότι το ειδικό περιβάλλον της Κίνας ίσως δεν θα μπορούσε να κατανοήσει και να απολαύσει το έργο, ιδιαίτερος λόγω της ανοιχτής συζήτησης για τη σεξουαλικότητα, που στην κινεζική κουλτούρα αποτελεί ταμπού–, αλλά στην πορεία οι συζητήσεις άρχισαν να αποκαλύπτουν τη μεγάλη δυναμική που θα αποκτούσε το έργο μέσα σε ένα τέτοιο κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον. Αυτό λίγο με προβλημάτισε. Λέω, ωχ τώρα, βρε παιδάκι μου, το κοινό από κάτω θα γελάει ή θα λένε “Παναγία μου, γιατί πάνονται αυτοί;”. Αλλά τελικά όχι, δεν ήταν αυτό, γιατί το αρχικό μου ένστικτο ήταν το σωστό. Δημιουργήσαμε ένα άλλο σύμπαν, έναν σουρεαλιστικό κόσμο όπου όλα επιτρέπονταν. Και με αυτόν τον κώδικα οι ηθοποιοί μπορούσαν να τολμήσουν και πράγματα που δεν θα τα έκαναν φορώντας ένα συμβατικό κοστούμι και με ένα πιο ρεαλιστικό παίξιμο».

Κομμώτρια στην Ακρόπολη

«Πρόκειται για διασκευή, που όμως ως ιστορία δεν διαφέρει πολύ από το πρωτότυπο αριστοφανικό έργο. Η δική μου Λυσιστράτη είναι κομμώτρια – έχει ένα κομμωτήριο δίπλα στην Ακρόπολη. Οι κώροι αυτοί από τα αρχαία χρόνια και σε πολλούς πολιτισμούς λειτουργούσαν ως εξομολογητήρια, ως κέντρα διαλόγου και ασφαλούς ανταλλαγής απόψεων και συμβουλών. Η ιδέα μου γεννήθηκε όταν, διαβάζοντας για την Ιστορία της σύγχρονης Κίνας, έμαθα ότι τη δεκαετία του 1950 δημιουργήθηκε ένα ιδιότυπο κίνημα όπου οι γυναίκες έκοβαν κοντά και έκαναν περμανάντ στα μαλλιά τους, για να πάνε κόντρα στα πρότυπα της παραδοσιακής αισθητικής, που επέτασσε ολόγισμα μακριά κόμπι! Γράφτηκαν δύο νέες σκηνές, αφαιρέθηκαν άλλες, καθώς και κάποιες αναφορές σε πολιτικά πρόσωπα της αρχαίας Αθήνας και οι πολλές αναλυτικές περιγραφές των τότε συνθηκών γύρω από τον Πελοποννησιακό πόλεμο, που δεν σημαίνουν τίποτα για τον σύγχρονο Κινέζο θεατή. Ζητήματα γυναικείας ενδυνάμωσης και φεμινισμού που απασχολούν πολύ την κοινωνία της Κίνας, ιδιαίτερος στη Σαγκάη, ενισχύθηκαν και αναδείχθηκαν με νέο τρόπο, δημιουργώντας ιδιαίτερη αίσθηση, ενώ πυροδοτήσαν έντονα τον δημόσιο διάλογο.

Είναι αυτονόητο ότι αυτή η επα-

ναστατική αριστοφανική ιδέα για τη μέθοδο παύσης του πολέμου παρέμεινε αυτούσια στο δικό μας κείμενο. Χωρίς αυτήν δεν υπάρχει το κοινό – με εκρηκτικά αποτελέσματα! Κάτι πολύ σημαντικό για τη δική μας διασκευή ήταν η σκηνή του φινάλε – εκεί αναποδογύρισα το ευτυχισμένο τέλος του Αριστοφάνη, δημιουργώντας μια σκοτεινή, δυσόιωνη σκηνή γύρω από το κορίτσι που έπαιζε τον ρόλο της Συμφιλίωσης. Μια σκηνή σχεδόν ανθρωποφαγική, καθώς οι δύο αντίπαλοι διαπραγματεύονταν για την ειρήνη. Αυτό για εμάς ήταν η λύση όλης της ιστορίας και η αποκάλυψη της αληθινής φύσης του ανθρώπου».

Οι Κινέζοι και το σεξ

«Το έργο έχει πολλές λεκτικές αναφορές στο σώμα γιατί από ένα σημείο και πέρα όποιος άνδρας εμφανίζεται υποφέρει από τη στύση του και γενικά η παράσταση αποκτή μια άλλη σωματικότητα. Οπότε δουλέψαμε σωματικά πάρα πολύ, βγάλαμε κάποιες λέξεις που φαινότανσαν περιττές ή κακόγουστες – σε σχέση π.χ. με το μέγεθος των γεννητικών οργάνων. Αυτές οι συζητήσεις είναι έξω από την κουλτούρα τους. Ακόμη και στη σύγχρονη Κίνα κανείς δεν μιλάει γι' αυτά – όχι μόνο από σκηνής, εννοώ και μέσα στις παρέες. Είναι λάθος με βγάλη συστολή, που σοκάρεται βαθιά και ενοχλείται με την ελεύθερη αναφορά στο σώμα, στις ορμές και στην ερωτική πράξη.

Με τις συνεργάτιδες μου Εύα Μανιδάκη και Βασιλική Σύρμα πλάσαμε ένα σκηνικό σύμπαν με αναφορές στην αρχιτεκτονική της δεκαετίας του 1970, αλλά και τα shopping malls που είναι πολύ δημοφιλή στην Κίνα. Για τα κοστούμια ήξερα από νωρίς ότι ήθελα να έχουν όγκο και να αποτελούν γλυπτικά στοιχεία. Η έρευνα της Βασιλικής μάς οδήγησε στον συνδυασμό των πτυχώσεων – όπως αυτές εμφανίζονται στην αρχαία ελληνική αρχιτεκτονική και στο ένδυμα, αλλά και στις κινεζικές

βεντάλιες. Όλα αυτά τα στοιχεία συνδέθηκαν με την καθοριστική συμβολή της χορογραφίας (Πατρίσια Απέργη) και της μουσικής (Αλέξανδρος Δράκος Κτιστάκης). Ειδικά για τη μουσική (μπορείτε να την ακούσετε σε όλες τις γνωστές ψηφιακές πλατφόρμες) έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον το γεγονός ότι ένα μέρος της ηχογραφήθηκε στην Αθήνα με Έλληνες μουσικούς και ένα μέρος της στην Σαγκάη, όπου προσθέσαμε ένα κουαρτέτο εγχόρδων. Οι δεκαοκτώ ηθοποιοί τραγουδούσαν ζωντανά στην παράσταση.

Μέσα στο έργο μιλήσαμε ανοιχτά για την ισότητα των δύο φύλων, τη γυναικεία κακοποίηση και την ενδυνάμωση της θέσης της γυναίκας στη σύγχρονη Κίνα. Αυτό ήταν κάτι απρόσμενο για το κοινό. Ακούσαμε πολύ επαινετικά σχόλια που τέτοια θέματα θίχτηκαν ανοιχτά στην παράσταση, σε μια εποχή πολύ δύσκολη για τις γυναίκες παγκοσμίως. Πολλοί θεατές μάς περιμέναν στο φουαγιέ να συνομιλήσουμε, να φωτογραφηθούμε και να τους υπογράψουμε αυτόγραφα στα ημερολόγια που διατηρούμε, είτε πάνω στο πρόγραμμα και το εισιτήριο της παράστασης – κάτι που συνηθίζεται στην Κίνα, αν μια παράσταση αρέσει. Φυσικά, υπάρχουν και αυτοί που σοκαρίστηκαν με τη θεματολογία».

Ο πρώτος μας Αριστοφάνης

«Οι ηθοποιοί δεν είχαν καμιά εξοικείωση με τη δραματολογία του Αριστοφάνη, αλλά ούτε και με τα γνωστά στυλ της δυτικής κωμωδίας, είτε μιλάμε για commedia dell' arte είτε για τους Monty pythons είτε για την παράδοση του κλόουν-τσίρκου ή το slapstick. Το γεγονός αυτό, αν και μας δυσκόλεψε στην αρχική επικοινωνία, εν συνεχεία λειτούργησε ως ένας μοχλός για τη δημιουργία –μέσα στο πλαίσιο των δοκιμών– ενός άτυπου εργαστηρίου για την κωμωδία και τους τρόπους της.

Βλέπω ότι γενικώς και όσο περνάει τα χρόνια ο Αριστοφάνης γίνεται όλο και πιο δυσεύρητος. Νομίζω ότι τις νεότερες γενιές, τους κάτω των 30, δεν τους ενδιαφέρει πολύ το συγκεκριμένο είδος. Μπορεί να θέλουν να διασκεύασουν την Αντιγόνη ή τον Προμηθέα με τον δικό τους τρόπο, αλλά νομίζω με τον Αριστοφάνη υπάρχει μια αμχανία και δεν είναι κακό αυτό. Είναι ένας παράξενος συγγραφέας. Εμένα ο πρώτος μου Αριστοφάνης έγινε στην Κίνα, για παράδειγμα. Διλαδή τόσα χρόνια δεν είχα κάνει ποτέ. Φαντάσου. Έχει πλάκα».

Η γυναίκα στην Κίνα

Μιλήσαμε ανοιχτά για την ισότητα των φύλων και την ενδυνάμωση της θέσης της γυναίκας στη σύγχρονη Κίνα. Ήταν κάτι απρόσμενο για το κοινό. Ακούσαμε πολύ επαινετικά σχόλια που τέτοια θέματα θίχτηκαν ανοιχτά στην παράσταση.

Η Ρενέ Καραμπιάς είναι υποψήφια για Booker με την «Ορκισμένη», βιβλίο στο οποίο η νεαρή Μπεκιά, που ζει σε ένα χωριό της βόρειας Αλβανίας, δίνει όρκο παρθενίας για να ζήσει ως άνδρας και να γλιτώσει από ένα ανεπιθύμητο προξενικό. Παρά την τοπική θεματική του, θεωρεί ότι άγγιξε το κοινό διεθνώς καθώς στον πυρήνα του βιβλίου βρίσκεται μια οικογενειακή ιστορία.

Ρενέ Καραμπιάς, συγγραφέας

Στα Βαλκάνια έχουμε μια φωτιά

Η 36χρονη λογοτέχνης από τη Βουλγαρία είναι υποψήφια για το διεθνές βραβείο Booker. Τώρα ετοιμάζεται να γράψει μια ιστορία για το άβατον του Αγίου Ορους

Συνέντευξη στην ΕΛΕΝΗ ΣΑΜΠΑΝΗ

«Πώς είναι δυνατόν να σου λείπει κάποιος που ποτέ σου δεν τον έχεις συναντήσει; Ούτε που μ' έχουν δει ακόμη τα μάτια σου, όμως εγώ σ' αισθάνομαι. Το νιώθω όταν είσαι κάπου κοντά. Κάπου στον όχλο που μπαίνει στο μετρό καθ' οδόν για τη δουλειά. [...] Δεν θέλω να σκέφτομαι τον εαυτό μου σαν κάποιο ψυχοπαθή που παρακολουθεί γυναίκες στο μετρό. Δεν είμαι τέτοιος εγώ. Και ξέρω ότι όλοι οι άνθρωποι το ίδιο κάνουν. Αναζητούν το βλέμμα εκείνου με το οποίο θ' αναγνωριστούν».

Το συγκεκριμένο απόσπασμα από τα «Γράμματα του Ομάρ στη μελλοντική του σύζυγο» –βιβλίο που θα κυκλοφορήσει σε λίγες μέρες από τις εκδόσεις Μεταίχμιο– είναι το πρώτο πράγμα το οποίο μου έρχεται στο μυαλό τη στιγμή που ανοίγει η κάμερα του υπολογιστή μου και βλέπω τη συγγραφέα του, Ρενέ Καραμπιάς. Η αντίθεση είναι εντυπωσιακή. Ακόμη κι αν γνωρίζεις ότι το βιβλίο είναι δικό της, η ένταση και η αμεσότητα της φωνής ενός άνδρα σε υπαρκτά αναζήτησε σε κάνουν στιγμιαία να αμφιβάλλεις για το ποιος πραγματικά μιλάει.

Η 36χρονη συγγραφέας από τη Βουλγαρία έχει αναδειχθεί μέσα σε δύο χρόνια σε μια από τις πιο χαρακτηριστικές παρουσίες της βαλκανικής λογοτεχνίας, χάρη στην «Ορκισμένη» (εκδ. Μεταίχμιο, μτφρ. Σπύρος Ν. Παππάς), το πρώτο έργο της που γνώρισαν οι Έλληνες αναγνώστες. Το μυθιστόρημα, τοποθετημένο σε ένα χωριό της βόρειας Αλβανίας που ζει υπό τους άτεγκτους κανόνες του Κανόν, ενός άγραφου κώδικα τιμής, παρακολουθεί τη νεαρή Μπεκιά να δίνει όρκο παρθενίας για να ζήσει ως άνδρας και να γλιτώσει από ένα ανεπιθύμητο προξενικό. Η ιστορία αυτή συγκίνησε αναγνώστες σε όλο τον κόσμο, με το βιβλίο να βρίσκεται σήμερα στη βραχεία λίστα του διεθνούς βραβείου Booker.

Λίγο πριν από την ανακοίνωση του νικητή, που αναμένεται στις 19 Μαΐου, και λίγο πριν από την εμφάνισή της στην 22η Διεθνή Εκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης (10 Μαΐου), με τιμώμενη χώρα τη Βουλγαρία, η Καραμπιάς παραδίδει στο ελληνικό κοινό ένα δεύτερο βιβλίο που γράφτηκε πριν από την «Ορκισμένη» και λειτουργεί σχεδόν σαν κλειδί για να κατανοήσει κανείς το εύρος της γραφής

της. Στο σύντομο, εξομολογητικό «Γράμματα του Ομάρ στη μελλοντική του σύζυγο», σε μετάφραση Σπύρου Ν. Παππά –χωρισμένο σε δέκα ερωτικές επιστολές χωρίς παραλήπτη– ο αναγνώστης βλέπει μια άλλη πλευρά της συγγραφέως. Εδώ, η ποιητική της φωνή, ήδη αισθητή από την «Ορκισμένη», γίνεται ακόμη πιο καθαρή. Η ικανότητά της να μεταμορφώνεται από ιστορία σε ιστορία, να κατοικεί σε φωνές ξένες προς την ίδια και να τις αποδίδει με πειστικότητα είναι ίσως ένα από τα βασικά στοιχεία που την καθιστούν μια από τις πιο ενδιαφέρουσες νέες συγγραφείς διεθνώς.

– Πόσο δύσκολο είναι να μπαίνετε στον ρόλο ενός άνδρα και να γράφετε μέσα από τη δική του οπτική;

– Δεν θα έλεγα ότι είναι δύσκολο. Για εμένα το ουσιαστικό είναι να συνδεθώ με την ψυχή του χαρακτήρα, και η ψυχή δεν έχει φύλο. Το νιώθω ως κάτι ανδρόγυνο, μια ενέργεια που μπορεί να λάβει διαφορετικές μορφές. Όλοι μας έχουμε μέσα μας τόσο αρσενική όσο και θηλυκή ενέργεια, το θέμα είναι πώς αυτή εκδηλώνεται κάθε φορά. Κάποιες στιγμές η δική μου αρσενική ενέργεια είναι πιο έντονη και τότε μπορώ να γράψω ως άνδρας με φυσικό τρόπο. Πιστεύω επίσης ότι πολλά σπουδαία έργα τέχνης έχουν δημιουργηθεί από άνδρες με πολύ ανεπτυγμένη θηλυκή πλευρά, που κατάφεραν να ισορροπήσουν αυτές τις δύο δυνάμεις μέσα τους.

– Ο Ομάρ απευθύνεται στη μελλοντική του σύζυγο μέσα από μια σειρά επιστολών. Αναρωτιόμουν ποιος επικοινωνεί με γράμματα σήμερα. Τι σας ώθησε στο να επιλέξετε τη συγκεκριμένη μορφή για να γράψετε το βιβλίο;

– Σχεδόν κανείς, αλλά εγώ διάλεξα αυτή τη μορφή γιατί μου είναι οικεία και βαθιά προσωπική. Το γράμμα είναι ένας διάλογος με τον εαυτό· ένας τρόπος να βάλεις στο χαρτί επιθυμίες, προθέσεις και όνειρα, που με κάποιο τρόπο ενεργοποιούνται όταν τα γράφεις. Έτσι λειτουργεί και ο ήρωάς μου: απευθύνεται στη μελλοντική του σύζυγο, μια γυναίκα που δεν γνωρίζει ακόμη, με την ελπίδα ότι εκφράζοντας αυτό το όνειρο θα «της κάνει» χώρο για να εμφανιστεί στην πραγματικότητα.

Το συγκεκριμένο βιβλίο ήταν

επίσης μια διαδικασία που εξελισσόταν μαζί μου. Το έγγραφα την περίοδο που έκανα θεραπεία με το «παιδί μέσα μου», και αυτή η δουλειά με τον εαυτό μου επηρέασε άμεσα την πορεία της ιστορίας. Στην αρχή ο Ομάρ είναι πιο εμμονικός, εξιδανικεύει την αγάπη και τη βάζει σε βάθος. Σιγά σιγά όμως καταλαβαίνει ότι αυτή που αναζητάει είναι ο ίδιος του ο εαυτός. Κάτι αντίστοιχο συνέβη και σε εμένα: σταμάτησα να ψάχνω την αγάπη έξω από εμένα και άρχισα να τη βρίσκω μέσα μου.

– Όσον αφορά την «Ορκισμένη», περιμένατε ότι θα έφτανε να είναι υποψήφια για βραβείο Booker;

– Δεν μπορώ να πω ότι δεν το περίμενα. Από την αρχή είχα μια πολύ ισχυρή διαίσθηση ότι κάτι σημαντικό μπορεί να συμβεί. Αυτό έγινε ακόμη πιο έντονο όταν είδα το βιβλίο μου να εμφανίζεται σε τόσο πολλές προβλέψεις για το βραβείο από βιβλιοφίλους, bloggers και κριτικούς στο Ηνωμένο Βασίλειο. Εκεί άρχισα να σκέφτομαι ότι ίσως υπάρχει πραγματικά μια πιθανότητα. Και τελικά είχαν δίκιο. Θα δούμε αν θα έχουν δίκιο και για τον νικητή, αλλά ειλικρινά δεν έχει τόση σημασία. Το ότι έφτασα μέχρις εδώ είναι ήδη κάτι τεράστιο για εμένα. Είναι μια εντελώς νέα πραγματικότητα, αλλά και μια μεγάλη επιβεβαίωση για το έργο μου.

– Το βιβλίο έχει μεταφραστεί σε περισσότερες από 20 γλώσσες. Τι πιστεύετε ότι το κάνει τόσο

ελκυστικό και πώς μια τόσο παλιά βαλκανική παράδοση κατάφερε να αγγίξει τόσοσ αναγνώστες σε όλο τον κόσμο;

– Με την πρώτη ματιά, η ιστορία μοιάζει πολύ τοπική, γιατί ακριβώς βασίζεται σε μια ακραία πατριαρχική παράδοση, το Κανόν. Στην πραγματικότητα όμως είναι βαθιά παγκόσμια. Πίσω από τους νόμους, τις βεντέτες που παρακολουθούμε και τις ορκισμένες παρθένες, υπάρχουν πολλά επίπεδα. Στον πυρήνα του βιβλίου βρίσκεται μια οικογενειακή ιστορία, όπου ξετυλιγούνται οι σχέσεις μητέρας, πατέρα, κόρης, παιδιών και αδελφών. Αυτές οι δυναμικές είναι οικουμενικές. Όλοι μας έχουμε ή είχαμε μια οικογένεια, με αποτέλεσμα να κουβαλάμε τις δικές μας πληγές και τους δικούς μας δεισμούς, σημεία τα οποία μπορούν να αγγίξουν κάθε αναγνώστη.

– Πώς θα περιγράφατε τη σύγχρονη βουλγαρική λογοτεχνία σε κάποιον που δεν τη γνωρίζει; Ποια είναι η θέση της Βουλγαρίας στη σημερινή λογοτεχνική αγορά;

– Τα τελευταία χρόνια στεκόμαστε πολύ πιο σταθερά στον παγκόσμιο λογοτεχνικό χάρτη. Η νίκη του Γκεόργκι Γκοσποντίνοφ στο διεθνές Booker το 2023 άνοιξε έναν νέο δρόμο, αλλά πίσω από αυτό υπάρχει μια πολύ μεγαλύτερη διαδικασία που εξελίσσεται εδώ και πέντε-έξι χρόνια. Για πρώτη φορά στη Βουλγαρία λειτουργούν λογοτεχνικά πρακτορεία που δουλεύουν εξαιρετικά και η βουλγαρική λογοτεχνία ταξιδεύει πλέον πολύ περισσότερο. Σύντομα πιστεύω ότι δεν θα αποτελεί έκπληξη να βλέπουμε Βούλγαρους συγγραφείς σε μεγάλες διεθνείς υποψηφιότητες.

– Μπορούμε λοιπόν να μιλάμε για «βαλκανική λογοτεχνία» ως μια ξεχωριστή κατηγορία;

– Ίσως ναι, γιατί αν το σκεφτείτε μοιραζόμαστε μια ιδιαίτερη κουλτούρα και μια έντονη εσωτερική «φωτιά» που μας διαφοροποιεί από τη Δύση. Στα Βαλκάνια έχουμε μια μορφή μαγικού ρεαλισμού που είναι πολύ ζωντανός, αλλά και πολλά μεταμοντέρνα και πειραματικά στοιχεία στα μυθιστορήματα – κάτι που συναντώ και στη λατινοαμερικανική λογοτεχνία, την οποία αγαπώ. Ίσως αυτή η συγγένεια να οφείλεται και στις παρόμοιες ιστορικές μας εμπειρίες: εμείς ζήσαμε αιώνες

υπό την Οθωμανική Αυτοκρατορία, ενώ παράλληλα εκείνοι είχαν τη δική τους ιστορία καταπίεσης. Τα τραύματά μας μοιάζουν, κι έτσι μοιάζουν και οι ιστορίες μας, ακόμη κι αν προέρχονται από δύο φαινομενικά διαφορετικούς κόσμους.

– Τι θα σήμαινε για εσάς μια πιθανή κατάκτηση του βραβείου Booker;

– Αν συνέβαινε αυτό, θα ένιωθα ένα μεγάλο βάρος, γιατί θα γεννιούνταν ακόμη μεγαλύτερες προσδοκίες. Βλέπω συχνά ότι έπειτα από μια μεγάλη επιτυχία κάποιοι συγγραφείς επιτρέπουν στον εαυτό τους να γράφουν πρόχειρα, κι όμως το κοινό συνεχίζει να τους ακολουθεί. Για εμένα όμως το ζήτημα είναι βαθύτερο. Αφορά τη σχέση μου με τον εαυτό μου, τον εσωτερικό μου κριτή, που είναι πολύ αυστηρός. Προς το παρόν ανυπομονώ να σταματήσω τα ταξίδια για το βιβλίο και να καθίσω επιτέλους να γράψω το νέο μου μυθιστόρημα. Θα είναι ένα πολύ «ελληνικό» βιβλίο, καθώς μία από τις ιστορίες του εκτυλίσσεται στο Άγιον Όρος, ανάμεσα σε μοναχούς και μοναστήρια στα οποία οι γυναίκες δεν έχουν πρόσβαση.

– Από πού ξεκίνησε αυτή η ιδέα;

– Με ενδιαφέρουν βαθιά οι θρησκείες, αλλά με ενοχλεί ο αποκλεισμός των γυναικών από αυτές. Η ανισότητα είναι εμφανής: ο άνδρας τοποθετείται στο κέντρο, ενώ οι γυναίκες μένουν έξω από κώρους και πρακτικές που θεωρούνται «ιερά». Το γεγονός ότι δεν μπορώ να επισκεφθώ τα μοναστήρια του Αγίου Ορους επειδή κάποιος άνδρας αποφάσισε πως η παρουσία μου θα αποτελούσε πειρασμό, μου φαίνεται παράλογο. Γιατί δεν υπάρχει, αντίστοιχα, ένα βουνό με μοναστήρια γυναικών όπου οι άνδρες δεν επιτρέπονται; Είναι πολύ εύκολο να κλειστείς σε μια σπηλιά και να προσεύχεσαι για να συναντήσεις τον Θεό. Το να είσαι έξω στον κόσμο, ανάμεσα στους ανθρώπους, αυτό είναι το δύσκολο κομμάτι. Τότε μόνο μπορείς να πεις ότι αντιστέκεσαι σε κάτι. Οπότε και σε αυτό το βιβλίο μιλάμε για μια πράξη εξέγερσης μέσω της γραφής.

Ψυχή χωρίς φύλο

Για εμένα το ουσιαστικό είναι να συνδεθώ με την ψυχή του χαρακτήρα, και η ψυχή δεν έχει φύλο. Το νιώθω ως κάτι ανδρόγυνο, μια ενέργεια που μπορεί να λάβει διαφορετικές μορφές.

Ανδρικός παραλογισμός

Το γεγονός ότι δεν μπορώ να επισκεφθώ τα μοναστήρια του Αγίου Ορους επειδή κάποιος άνδρας αποφάσισε πως η παρουσία μου θα αποτελούσε πειρασμό, μου φαίνεται παράλογο.

Δέκα επιστολές χωρίς παραλήπτη συναρπάζουν το βιβλίο της Ρενέ Καραμπιάς «Γράμματα του Ομάρ στη μελλοντική του σύζυγο», που θα κυκλοφορήσει στις 7 Μαΐου.

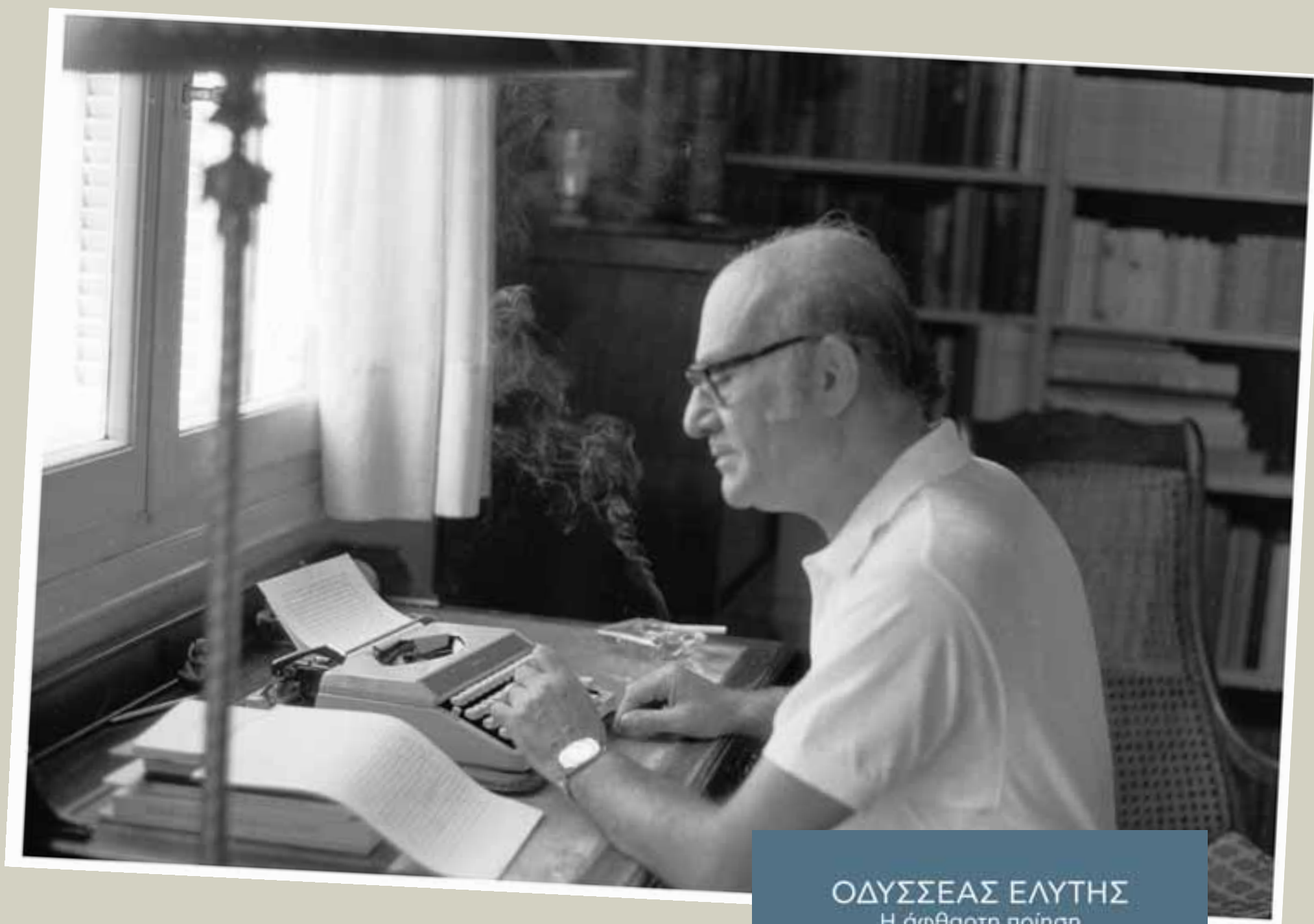

Το βιβλίο της Ρενέ Καραμπιάς κυκλοφορούν στα ελληνικά από τις εκδόσεις Μεταίχμιο.

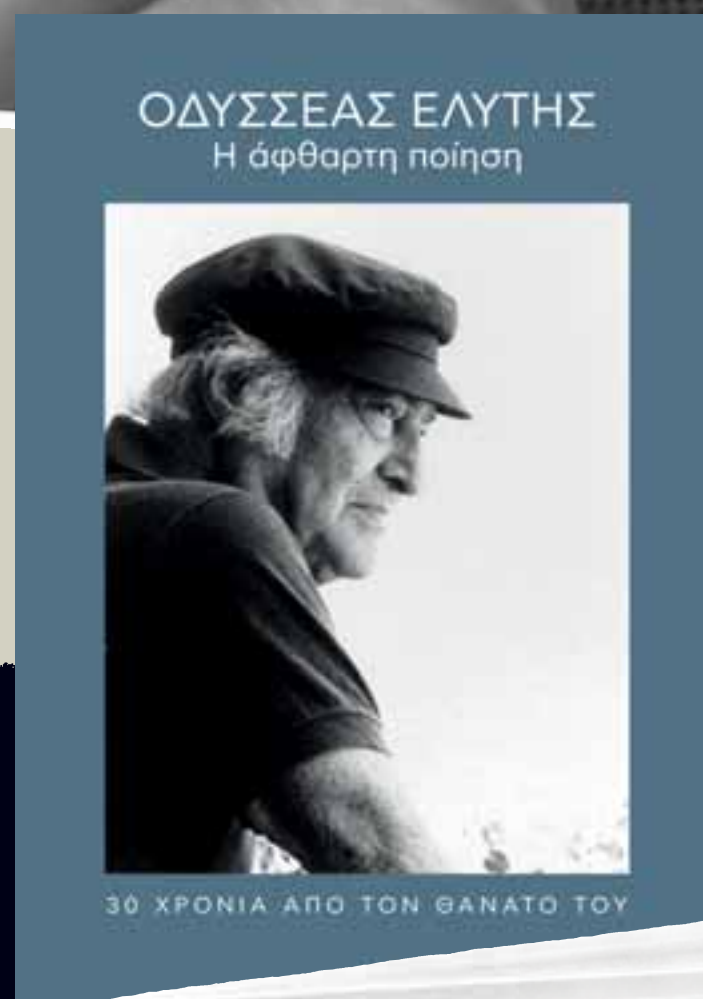
.....

30 χρόνια από τον θάνατό του,
ο Οδυσσέας Ελύτης είναι πάντα
εδώ και μας ενώνει

.....

Ένα πρωτότυπο βιβλίο,
φόρος τιμής στον
νομπελίστα ποιητή

Την Κυριακή 10/5
με την Καθημερινή

